

T.C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı
Yayın No: 139

OSMANLI ARŞİVİ'NDE ŞEYHÜLİSLAM FETVALARI

İSTANBUL 2015

T.C.
BAŞBAKANLIK
Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü

Proje Yöneticisi
Doç. Dr. Uğur ÜNAL
Devlet Arşivleri Genel Müdürü

Proje Sorumluları
Sebahattin BAYRAM
Devlet Arşivleri Genel Müdür Yardımcısı

Önder BAYIR
Daire Başkanı

Koordinatör
Mümin YILDIZTAŞ

Yayına Hazırlayanlar
Sinan ÇULUK
Yılmaz KARACA

Fotoğraf
Şefik KANYILMAZ

Grafik Tasarım
Özgür BAHÇE

Baskı
SEÇİL OFSET
100. Yıl Matbaacılar Sitesi 4. Cad No:77 Bağcılar-İSTANBUL
Tel: 0212 629 06 15
www.secilofset.com

Kapak Deseni: *Allahümme yâ veliyye 'l-ismeti ve 'l-hidâyeti nes 'elüke 'l-inâyete fi 'l-bidâye ve 'n-nihâye* (MŞH. FTV, 1/16)
Kitaptaki Minyatürler: *Tercüme-i Şakâ 'ik-ı Nu 'mâniye* (Topkapı Sarayı Müzesi, H.1263)

ISBN
978-975-19-6471-7

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	5
GİRİŞ.....	6
OSMANLI ŞEYHÜLİSLAMLARI VE GÖREV SÜRELERİ LİSTESİ.....	11
OSMANLI ARŞİVİ KATALOGLARINDAN ŞEYHÜLİSLAM FETVALARI ÖRNEKLERİ	23
Ebussuud Efendi.....	24
Hocasadeddinzade Mehmed Esad Efendi	25
Zekeriyaşade Yahya Efendi.....	26
Ahizade Hüseyin Efendi.....	38
Esadefendizade Ebu Said Mehmed Efendi.....	39
Hacı Abdürrahim Efendi	41
Balizade Mustafa Efendi.....	43
Bursalı Esiri Mehmed Efendi.....	45
Sunizade Seyyid Mehmed Emin Efendi.....	49
Minkarizade Yahya Efendi	50
Çatalcalı Ali Efendi	64
Debbağzade Mehmed Efendi.....	83
Erzurumlu Hacı Feyzullah Efendi.....	87
Sadreddinzade Sadık Mehmed Efendi	91
Paşmakçızade Seyyid Ali Efendi.....	92
Ebezade Abdullah Efendi.....	93
İmam-ı Şehriyari Mahmud Efendi.....	95
Mirza Mustafa Efendi.....	96
Ebu İshak İsmail Naim Efendi.....	97
Yenişehirli Abdullah Efendi.....	98
Damadzade Ebulhayr Ahmed Efendi.....	102
Feyzullahzade Seyyid Mustafa Efendi.....	104
Pirizade Mehmed Sahib Efendi.....	109
Hayatizade Mehmed Emin Efendi.....	110
Akmahmudzade Seyyid Mehmed Zeynelabidin Efendi.....	111
Seyyid Murtaza Efendi.....	112
Dürrizade Mustafa Efendi.....	113
Çelebizade İsmail Asım Efendi.....	114
Hacı Velîyüddin Efendi.....	116
Tirevi Ahmed Efendi.....	118
Pirizade Osman Efendi.....	119
Mirzazade Seyyid Mehmed Said Efendi.....	120
İvazpaşazade İbrahim Bey Efendi	123
Salihzade Camgöz Mehmed Emin Efendi.....	125
Vassafzade Mehmed Esad Efendi	127
Esadzade Mehmed Şerif Efendi.....	129
Dürrizade Seyyid Mehmed Arif Efendi.....	131

Müftizade Ahmed Efendi	137
Seyyid Mehmed Kamil Efendi	139
Hamidîzade Mustafa Efendi	140
Reiszade Mustafa Aşir Efendi	141
Sâmânîzade Ömer Hulusi Efendi	145
Salihzade Ahmed Esad Efendi	162
Şerifzade Mehmed Ataullah Efendi	163
Dürrizade Seyyid Abdullah Efendi	171
Mehmed Zeynelabidin Efendi	187
Mekkizade Mustafa Asım Efendi	188
Yasincizade AbdülvehhaB Efendi	196
Sıdkîzade Ahmed Reşid Efendi	205
Kadızzade Mehmed Tahir Efendi	206
İsmetbeyzade Ahmed Arif Hikmet Bey Efendi	211
Meşrebzade Mehmed Arif Efendi	212
Seyyid Mehmed Sadeddin Efendi	215
Atıfzade Ömer Hüsameddin Efendi	216
Hacı Mehmed Refik Efendi	217
Hasan Fehmi Efendi	218
Ahmed Muhtar Molla Bey Efendi	219
Hasan Hayrullah Efendi	220
Uryanizade Ahmed Esad Efendi	221
Bodrumlu Ömer Lütî Efendi	222
Mehmed Cemaleddin Efendi	223
Musa Kazım Efendi	224
Abdurrahman NesîB Efendi	225
OSMANLI ARŞİVİ KATALOGLARINDAN	
KENAR (TAŞRA) MÜFTÜLERİNE AİT FETVA ÖRNEKLERİ	227
Mehmed Rıza	228
Seyyid Ali	230
Ali	232
Mustafa Hamdi	234
İsmail	236
Ali	238
Seyyid Mehmed	239
Seyyid Mehmed	240
İsmail	242
Ömer	244
Ömer	246
Ömer	248
Hafız Mehmed	250
Abdülhay	252
Yanya Müftüsü	254
Seyyid Ali	255
Fetva Sureti	256

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti’nde hukukun üstünlüğünü sağlayan en önemli müesseselerden biri “fetva müessesesi” olmuştur. Fetvaların, tesiri altına alamayacağı kimse yoktur. Toplumun her kesiminden insan; köle, tebaa, bey, ağa, vezir, paşa hatta padişahlar dahi Şeyhülislam veya Müftüler tarafından verilen fetvaya karşı sorumluydu. Bu müessese ile hak sahipleri haklarına kavuşur, mağduriyetler giderilir, zalimlerin zulmü durdurulurdu. İşte bu kadar gücü içinde barındıran belgeler, halledilmesi istenen konunun altına yazılan, bir Şeyhülislamın veya Müftünün elinden çıkma “olur” veya “olmaz” benzeri kelimelerden oluşan fetvalardı.

Osmanlı Devleti asırlarında her isteyen, cevabını öğrenmek istediği herhangi bir konuda fetva alabilirdi. İlgilisi nezdinde korunup saklanan bir belge olduğu için günümüze çok fazla sayıda intikal etmemiştir. O devrin kadıları bir davada hüküm verirken fetvaya uyup uymamakta serbest olsalar da ellerinin altında her zaman için fetva mecmuaları bulunurdu. Bu derlemelerin varlığı nedeniyle, tek tek kâğıtlara yazılı olan fetvaların saklanmasına daha az itina gösterilmiş ve bunlar zamanla büyük ölçüde zayi olmuştur.

Osmanlı Arşivi’nde çeşitli fonlara dağılmış fetvalar bulunmakla birlikte bunların çoğunluğu Osmanlı Devleti’nin bürolarında üretilip devlet ciddiyeti ve hassasiyeti ile saklanan arşiv belgeleri gibi değildir. Şahısların elindeki fetvaların tereke, muhallefat kaydının veya bir davanın eki olması gibi sebeplerle arşive intikali söz konusudur. Az sayıda bulunan ve bazı padişahların tahttan indirilmesi, “hurûc ale’s-sultan” kategorisinde devlete isyan eden asilerin tenkili, Cihâd-ı Ekber ilânı gibi hususlarda verilen fetvalar ait oldukları resmi dosyalarla birlikte günümüze intikal etmiştir.

Fetvaların belge niteliği ve hususiyetleri üzerine belirli çalışmalar yapılmıştır. Bunlardan en önemlisi Ebulula Mardin’in Meşihat Müsteşarlığı zamanında, 1916’da yayınlanan “İlmiye Salnamesi”dir. İlmiye Salnamesi’nin 100. yılını hatırlatma babından neşre hazırladığımız *Osmanlı Arşivi’nde Şeyhülislam Fetvaları* isimli bu eserde toplam 203 fetva yer almaktadır. Bunlardan 185 adedi Şeyhülislamlara ait fetva olup 18 adedi ise “kenar müftülerine” aittir. Bazı Şeyhülislamların fetvaları tasniflerde yer almadığından bu kitapta da yer bulamamıştır. Arşivdeki en eski tarihlenebilen belge formundaki fetva 1601-1603 yılları arasında Şeyhülisamlık makamında bulunan Hocasadeddinzade Mehmed Esad Efendi’nin fetvasıdır. Hicri 979/Miladi 1572 yılına ait ve 1066 numaralı A.NŞT defterinin başında kayıtlı Ebussuud imzalı ve bizzat onun elinden çıkması muhtemel fetva şekil olarak olmasa da kayıt olarak arşivimizdeki en eski tarihli fetvadır.

İlgili belgelerin tasnifi, dijitalleştirilmesi ve restorasyonu gibi arşiv iş ve işlemlerinin çeşitli aşamalarında ve eserin hazırlanması sürecinde emeği geçen herkese teşekkür eder, eserin ilgililere faydalı olmasını temenni ederim.

Doç. Dr. Uğur ÜNAL
Devlet Arşivleri Genel Müdürü

GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nde hukukun kaynağını Kuran ve Sünnet'ten çıkarılan dini hükümler oluştururdu. Örf ve adetlerin de bu kaynağa dâhil edildiği hukuk nizamını yürüten kurumlar, birbirleriyle irtibat halinde çalışırken, karşılıklarına çıkan hususlarda her zaman için dayanak noktası olarak bir *fetva*ya ihtiyaç hissederlerdi. Aynı şekilde Osmanlı tebaası da Müslim veya gayrimüslim ayrımı olmadan mahkemeye müracaatlarında yanlarında bir fetva olmasına dikkat ederlerdi. Günlük hayatlarını İslami ilkeler çerçevesinde yaşamak isteyen her Müslüman, derlenmiş fetva mecmualarında cevabını bulamadığı bir konuyu, belirli vasıflar taşıdığı takdirde *müftü* sıfat ve unvanını elde edebilecek kişilere sorar ve aldığı yazılı cevaba göre amel ederdi.

Yüzyıllar boyunca İslam toplumlarında en önemli yönetim araçlarından biri olan *Fetva Müessesesi* bugüne kadar yapılan birçok çalışma ile enine boyuna incelenmiştir. İslam Hukuku demek olan *Fıkıh ve Usul-i Fıkıh* alanında binlerce eser verilmiştir. Bunların büyük çoğunluğunda *fetva* kavramının *fetâ* kelimesinden doğduğunda ittifak edilmiştir. Genç, yiğit, sağlam, kavi anlamlarına gelen bu kelimeden türetilen *fetva* kavramı fıkıh terimi olarak “fıkhi bir meselede fâkihe sorulan soruya verilen yazılı veya sözlü cevap” demektir. Muğlak olan mesele bu cevap ile açılır, sağlam ve ikna edici cevaba göre uygulama sahası bulur veya engellenir. Yapılan işleme *iftâ*, taraflardan soru soran, fetva isteyen *müsteftî*, cevap veren fâkihe *müftü* denilir.¹

Hiz. Muhammed'in İslam Dini'ni tebliğ ettiği zamanlarda Müslümanların imamı olarak kamu alanındaki işleri deruhte ettiği bir gerçektir. Aynı zamanda kendine sorulan her konudaki soruların cevabını vererek müftü, halk arasındaki mahkemelik ihtilafları hallederek de bilfiil kadı oluyordu. Hiz. Muhammed'in hayatında sahabeden bazılarının fetva vermesine itiraz gelmemiş, aksine onların yetişmesine yönelik bir çaba olarak kabul görmüştür. Hiz. Muhammed'in vefatından sonra Asr-ı Saadet halifeleri ve sahabeden yetkin olanlar kendi içtihadları ile hükümler verirlerdi. Zamanla İslam Devleti teşekkül ettikçe, yeni fethedilen bölgelere görevliler tayin edilirken vali, kadı gibi görevliler de sahabenin fıkıh konusunda temayüz etmişlerinden seçilir ve gittikleri yerlerde fetvaları ile hüküm verirlerdi.

Sahabe, Tabiin ve Tebeu't-Tabi'in dönemlerinde müftülük resmi bir memuriyet niteliği taşımıyordu. Fetva verme yeterliliğine sahip bulunan herkes resmi görevi olsun veya olmasın fetva veriyordu. Ancak halifeler icthad mertebesine ulaşmayanlara bu izni vermiyorlardı.²

Fetva teşkilatının resmi bir hüviyete bürünerek devlet teşkilatı halini alması Emevi halifesi Ömer b. Abdülaziz zamanında olmuştur. Eyyüb b. Şurahbi, Ömer b. Abdülaziz tarafından Mısır'a vali olarak görevlendirilirken, Cafer b. Rebîa, Yezid b. Ebî Habib ve Ubeydullah b. Ebî Cafer resmen müftü tayin edilmiştir.³

1 “Fetva” teriminin etimolojisi etrafındaki tartışmalar için bkz. ŞAHİN, Osman, İslam Hukukunda Fetva Usulü, yayınlanmamış doktora tezi, Samsun 2002, s. 15-20.

2 ATAR, Fahrettin, “Fetva”, DİA İslam Ansiklopedisi, c.XII, İstanbul, 1994, s. 486.

3 AYAR, Talip, *Osmanlı Devletinde Fetva Eminliği 1826-1922*, Ankara 2014, s. 29.

Emevi, Abbasi hilafetleri ve ardından gelen Moğol istilası döneminde parçalanmış idari sistemde, fetva işlerinde ana hatları belirlenmiş ve işlevsel bir kurumsal otoriteden bahsedilemezse de bazen kadılar bazen de müftüler bu görevi yerine getirmişlerdir.

Memlük Devletinde şer'i ve hukuki işler divanda görülmüş, kâdîkuzâtın nezaretinde kurulan divanlarda, şer'i işler hakkında fetva vermekle yükümlü, her bir mezhep için farklı olmak üzere dört mezhebe mensup müftüler görevlendirilmiştir. Böylece ilk kez müftülere idari görevler verilmiş ve bu makamın kamu yönetimi içinde örgütlenme süreci başlamıştır.⁴

Anadolu Selçuklu Devleti zamanında da Kâdîkuzat ve Kâdîleşker denen en büyük hâkimlere bağlı olan muhtelif şehirlerdeki kadılar eliyle hukuk ve şer'i işler yürütülürdü. İlhanlılar ve onların ortadan kalkmasıyla hâkimiyetlerini ilan eden Anadolu beylikleri de müftülük makamı ihdas etmişlerdi.

Osmanlılarda ilk müftünün Osman Gazi'nin kayınpederi Şeyh Edebali olduğu kabul görmüştür. Dursun Fakı'nın da ilk kadı olarak tescil edildiği bu zaman diliminde Osmanlı Beyliğinde hukuk müessesesinin teşekkül ettiği söylenebilir. Fatih Sultan Mehmed'in *Kanunname-i Âl-i Osman*'ında ulemanın reisi olarak gösterilen şeyhülislam ve müftünün iki ayrı unvanı aynı anda taşıdığı bellidir. Bu kanunnameden itibaren teşkilatlanma sürecine giren şeyhülisamlık, bir kurum olarak yerleşmiştir.

Zenbilli Ali Efendi'nin 1503-1526 yılları arasındaki 23 yıllık şeyhülisamlığı sırasında bu kurumun yeni bir mahiyet arzettiği aktarılan rivayetlerde görülmektedir. Yavuz Sultan Selim gibi otoriter bir hükümdarın bazı tasarruflarını müsamahasız reddetmesi ile padişahlığın gücünü toplum ve bürokrasi nezdinde dengeleyen tavrı Meşihat'in itibarını arttırmıştır. Şeyhülisamlığın tam manasıyla kurumsallaşması Ebussuud Efendi'nin meşihati sıralarında gerçekleşmiştir. "Nâmeşrû nesneye emr-i sultânî olmaz" gibi umdeleri dile getirmekle birlikte devletin siyasi prensiplerini destekleyen tavrı kendinden sonraki şeyhülisamlar tarafından tevarüs edilecektir.

Ebussuud Efendi devrine kadar müftü/şeyhülislamın kazaskerlerden daha düşük olan yevmiyeleri arttırılarak kazaskerlerden maddeten ve manen daha üst seviyelere çıkarılmıştır. Ayrıca müderris ve kadılıkların tayinlerinin kazaskerlerden alınıp şeyhülislamın uhdesine bırakılmasıyla yetkileri de arttırılmıştır. Şeyhülisamlar tayinini uygun gördükleri müderrislerle kadıların isim ve makam listesini sadrazamın muvafakatına "işaret-i aliyye" denilen bir belge ile sunar, sadrazam bunun üzerine hazırladığı telhisi padişaha arz eder, padişahın "hatt-ı hümayun"u ile tasdik olunan listeyi tayinler gerçekleştirdi. Devletin sona ermesine kadar bu yetki devam etmesine rağmen Tanzimat sonrasında "hatt-ı hümayun" usulü yerini "irade" ile tayinlere bırakmıştır.

Şeyhülisamlar genellikle Rumeli kazaskeri olanlardan veya mazullerinden tayin edilirdi. Azledilmiş bir şeyhülislamın tekrar tayin edilmesi mümkündü. Bu şekilde üçer, dörder kez göreve getirilmişleri vardır. Klasik dönemde sadrazamlarda olduğu gibi şeyhülisamların da görevlerine yönelik tayin edilmiş müstakil daireleri bulunmazdı. Kendi konaklarında veya tahsis edilen daha elverişli konaklarda görev yaparlardı. XVIII. Yüzyılda Paşakapısı adıyla sadrazamlara tahsis

4 Aynı eser, s. 31.

edilen bir resmi daire oluşturulduğu gibi Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasıyla boşa çıkan Ağa Kapısı 1826'da şeyhülislamlara tahsis edilerek Osmanlı'nın sonuna kadar Meşihat Dairesi olarak anılmıştır. Şeyhülislamın kalabalık bir maiyyeti olurdu. Meşihat Dairesi'nin teşekkülünden sonra burada bir de Fetva Eminliği adıyla bir birim oluşturuldu. 1826'da gerçekleşen bu yeni düzenlemenin ardından fetva eminleri ve maiyetindekiler fetvaları kaleme alan esas görevliler olmuştur.

Osmanlı Devleti'nde din asıl ve devlet onun fer'i olarak görüldüğünden şeyhülislam zâhiren vezir-i azam ile aynı derecede sayılmış ise de derecesi manen ondan yüksekti. Bir isyan vuku'unda padişah aleyhine fetva verebileceği için bilhassa idarenin zayıf zamanında ondan çekinilirdi.⁵ Nitekim vakanüvis tarihlerinde çok sayıda isyan ve kargaşalık hallerindeki tesirleri geniş yer tutar.

Günümüze kadar yayınlanmış fetvalar ve arşivlerimizde mevcut fetvalar incelendiğinde en eski fetvalardan en sonrakilere kadar şekil özelliklerinin çok az değiştiği görülür. Kâğıt ebadındaki ufak değişiklikler, bazı klişe cümleler ve imza-mühür kullanma hususlarındaki farklılıklar haricinde yaklaşık dört yüz yıl boyunca aynı üslup üzere fetva verilmiştir.

Fetvalarda kullanılan ibare ve ifadeler şunlardır:⁶

1. Dua ve münâcâtan ibaret davet rüknü başlangıçta oldukça tumturaklı ifadelerle kullanılmakla: "Allahu Hüve'l-Hâdî", "Allahu yâ veliyyü'l-hidâyeti ve't-tevfik", "Ve minhü'l-hidâyet ve't-tevfik", "Allahü'l-Hâdî aleyhi i'timâdî", "Allahümme yâ Veliyye'l-ismeti ve't-tevfik nes'elüke'l-hidâyete ilâ sevâi't-tarîk", "Allahümme mülhemü'l-hakkı sehlû's-sa'âbi nes'elüke'l-hidâyete ilâ sebîli's-savâb", "Hasbiya'llahu Teâlâ vahdehü", "Minhü'l-hidâyeti", "el-Melikü'l-müste'ân aleyhi't-tüklân", "Hüve'l-Hâdî aleyhi i'timâdî", "Minhü't-tevfik" ibareleri görülür.

2. Soru başlangıcı: "Bu mesele beyânında eimme-i Hanefiyye'den cevâb ne vechiledir ki?", "Bu mesele beyânında cevâb ne vechiledir ki?" gibi bir formül yer alır.

3. Soru (İstiftâ konusu): Bu bölümde akla gelebilecek her hususta istenen fetvanın muhtevası kısa veya orta uzunlukta "efradını cami ağyarını mani" bir şekilde yazılır. Erkekler ve kadınlar için ayrı ayrı belirlenmiş formül isimlerle konu müşahhas hale getirilir. Fetvalarda kullanılan isimler, erkekler için Zeyd, Amr, Bekir, Halid, Velid, Beşir ve kadınlar için Hind, Zeynep, Hatice, Ümmü Gülsüm, Rabia gibi muhayyel adlar olup yerine göre İslam, Hristiyan, ecnebi tüccar ve muharip olanlar için dört türlü kullanılırdı. Bu dört sınıftan her birine göre yukarıda zikrettiğimiz muhayyel isimler ayrılmıştı. «"Nâs ile ihtilâti olmayıp keşiş olan Zeyd'den cizye alınır mı?", "Zeyd falan fi'ili işlersem zevcem Hind üç talâk boş olsun dedikde Zeyd ol fi'ili işlese Hind üç talâk boş olur mu?"» şeklinde soru sorulduktan sonra;

4. Rica ve istirham: "Beyân buyurula, beyân buyurulup müsâb oluna" ricasıyla fasıl bitirilir.

5 UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilatı*, İstanbul 1984, s.178.

6 Bu bölüm büyük ölçüde şu iki kaynaktan derlenmiştir; KÜTÜKOĞLU, Mübahat, *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, İstanbul 1994, s. 341-343.; ATAR, Fahrettin, "Fetva", *DİA İslam Ansiklopedisi*, c.XII, İstanbul, 1994, s. 494.

5. Fetva başlangıcı tabiri olan “el-cevâb”dan sonra veya bazen fetvanın sonunda “Allahu a’lem” (Allah en iyi bilendir) ibaresi yer alır.

6. Cevap kısmı: Çoğunlukla “Olur, Olurlar, Olmaz, Olmazlar, Vardır, Yoktur” gibi tek kelimelik cevaplar görülmekle birlikte bazen açıklamalı ve uzunca olanlarına da rastlanılır.

7. İmza: Cevabın altında fetvayı veren müftünün imzası yer alır. İmzanın önünde “Ketebehû el-fakîr, el-hakîr” gibi bir tevazu ifadesinin ardından fetvayı verenin ismi yazılıdır. Tek başına isim olduğunda Allah’tan afv dileme dua cümlesi olarak “ufiye anh”, babasının ismi ile birlikte anıldığında “ufiye anhümâ” şekliyle yazılır. Ankaravî Mehmed Emin Efendi imzasında “ketebehu”dan sonra “el-me’mûr bi’l-iftâ’-l Hilâfe” sıfatını eklemiştir.⁷

Fetvalar genellikle fetvahânede fetva eminleri, mübeyyizler tarafından yazılmakla birlikte cevap kısmını şeyhülislam yazar ve özellikle imzayı bizzat kendisi atardı. Dürrî Mehmed Efendi 1736’da felç olup imza atmakta zorlanınca I. Mahmud rahatsızlığı geçinceye kadar düzenleyeceği fetva, hüccet vb. evrakta mühür kullanmasına izin vermişti. İmza yerine izinle mühür kullanan başka şeyhülislamlar da vardır.⁸

8. Fetvanın dayandığı kaynak: Şeyhülislamlara verdikleri fetvanın kaynağını belirtme şartı getirilmemekle birlikte *kenar müftüleri* denilen taşra müftülerinin fetvalarına mesnet teşkil eden kaynağı muhakkak surette göstermeleri gerekir.

Şeyhülislamların verdikleri fetvalar, hususi ve umumi olarak iki türlü olurdu. Hususi fetvalarda herhangi bir şahıs şer’î bir husus hakkında fetva almak isterse fetva emini dairesine müracaat ederek sualini yazar veya beyan eder. Bunun üzerine bu suali fetva emini kâtibi şer’î usule tatbikan yani sâk usulü üzere tâbirat-ı mahsusa ile kaleme alır ve buna mesele adı verilir. Meseleler dokuz parmak uzunluğunda ve dört parmak eninde bir kâğıt üzerine ince harflerle *talik kırması* yazı ile yazılır. Fetvaların yazıldığı kâğıtlar genellikle 12-13X25-26 cm. ebadındadır. Umumi fetvalar, padişahın herhangi bir mesele hakkında, mesela harp, sulh ve saire için istediği fetvalardır.

Fetvalar, Hanefî imamlarının kavillerine göre verilir. İlgili meseleye dair fetva, müteaddid fetva kitaplarından çıkarılarak müsevvidler tarafından kaleme alınıp bunu fetva emini gördükten ve mübeyyiz tarafından beyaza çekildikten sonra şeyhülslama takdim olunurdu. Şeyhülislam bunu tetkik edip talik kırması denilen kendi el yazısıyla bilhassa cevap kısmını imzalardı. Bunu müteakip müvezzi isimli memur bu fetvayı mahalline verirdi. Fetva isteyen kimseden bu hizmet mukabili yedi akçe resim alınıp bu para fetva emini ile kalem heyeti arasında usulü dairesinde taksim olunurdu; yani her fetvadan iki akçesi fetva emininin ve mütebaki beş akçe de müsevvid, mübeyyiz, mukabeleci, kâtip ve müvezzinindir.⁹ XVII. yüzyıla ait bu rakamlar zamanla değişiklik gösterse de devletin sonuna kadar uygulama devam etmiştir. Fetva harcı alınırken halkın yolsuzluk ve suistimallere maruz bırakılmamasına yönelik tedbirler ihmal edilmemiştir.

7 MARDİN, Ebulula, *İlmiye Salnamesi*, İstanbul 1334 [1916], s. 488.

8 İPŞİRLİ, Mehmet, “Şeyhülislam”, *DİA İslam Ansiklopedisi*, c.XXXIX, İstanbul 1994, s. 94.

9 UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devleti’nin İlmiye Teşkilatı*, İstanbul 1984, s.196-197.

Osmanlı şeyhülislamlarının fetvalarına yönelik bugüne kadar belli başlı iki yayın gerçekleştirilmiştir. Bunlardan ilki (H.1334-M.1916) tarihli *İlmiye Salnamesi* adıyla Meşihat Mektupçuluğu tarafından hazırlanarak yayınlanmıştır. Şeyhülislam Mustafa Hayri Efendi'nin öncülüğünde Ali Emiri Efendi, Ahmed Refik [Altınay], Muallim Emin Bey gibi yazarların kaleme aldığı kısımları derleyen Ebulula Mardin tarafından yayına hazırlanmıştır.¹⁰ Bu salnamede 321-641. sayfalar arasında “Osmanlı Şeyhülislamlarının Teracim-i Ahvali” başlıklı bölümde Molla Fenari'den başlayarak Ürgüplü Hayri Efendi'ye kadar yüz yirmi dört şeyhülislamın biyografileri ile el yazılarının bulunduğu fetva örnekleri verilmiştir. Toplam iki yüz elli altı fetvadan ibaret bu çalışma fetva örneklerinin ilk neşridir diyebiliriz. Fetvahane'de, Yıldız Kütüphanesi'nde veya bazı şahısların nezdinde bulunan fetva örnekleri tıpkıbasım olarak yayınlanırken, bazı şeyhülislamların fetva örnekleri burada da yer almamaktadır.¹¹ Bu eserde Molla Yegan ile Yekçeşm Hüseyin Efendiler, biyografisi verilen şeyhülislamlar arasına alınmamıştır. Molla Fahreddin-i Acemi, Molla Hüsrev, Ebusaidzade Feyzullah Feyzi Efendi, Sadreddinzade Sadık Mehmed Efendi, İmam-ı Sultani Mehmed Efendi, Mehmed Ataullah Efendi, Ebuishakzade İshak Efendi, Ebuishakzade Mehmed Esad Efendi, Karahalilzade Mehmed Said Efendi, Vassaf Abdullah Efendi, Tirevi Ahmed Efendi, Arapzade Ahmed Ataullah Efendi, Hamîdîzade Mustafa Efendi, Meşrebzade Mehmed Arif Efendi, Turşucuzade Ahmed Muhtar Efendi, Hacı Kara Halil Efendi'den ibaret on altı şeyhülislamın el yazısıyla fetvaları bulunamadığından neşredilememiştir.

Son devrin kültür adamlarından Necmettin Hilav, özel koleksiyonu olarak topladığı fetvaları bir deftere yapıştırıp Arap alfabesi ile okunaklı bir şekilde yeniden yazmış ve bugünkü yazıya çevirdiği metinler ölümünden sonra ilk olarak *Müteferrika* dergisinde tıpkıbasım halinde neşredilmiş, ardından ayrı basım kitap olarak 2012 yılında yayınlanmıştır.¹²

Bu çalışmamız Ebulula Mardin'in *İlmiye Salnamesi*'nin 100. Yılına saygı mahiyetinde hazırlanmıştır. Osmanlı Arşivi'nde yakın zamanlara kadar bazı fetvalar farklı fonlarda yer alsa da büyük çoğunluğu bir araya getirilmiş ama tasnifsiz vaziyette duruyordu. Tasnifsiz olanları MŞH.FTV kodu altında tasnif edilerek araştırmaya açıldı. Ardından elinizdeki kitapta çevriyazılarıyla birlikte yer aldılar. Bu kitaptaki öncelikli maksadımız şeyhülislam fetvalarının yayınlanması olmakla birlikte örnek teşkil etmesi açısından bir miktar taşra müftüsünün fetvalarına da yer verilmiştir.

10 İPŞİRLİ, Mehmet, “İlmiyye Salnamesi”. *DİA İslam Ansiklopedisi*, c.XXII., s. 145-146.

11 MARDİN, Ebulula, *İlmiye Salnamesi*, İstanbul 1334 [1916].

12 Necmettin Hilav'ın *Fetva Mecmuası*, *Müteferrika* Dergisi, Kış 2012/2, sayı 42'den ayrı basım. İstanbul 2012.

OSMANLI ŞEYHÜLİSLAMLARI VE GÖREV SÜRELERİ LİSTESİ*

ŞEYHÜLİSLAM İSMİ		GÖREVDE BULUNDUĞU TARİHLER		
SIRA		Hicri	Miladi	Süresi
İKİNCİ MURAD DEVRİ				
1.	Molla Şemsüddin-i Fenari	828 Receb 834	1424 Mart 1431	7 yıl
2.	Molla Yegan	834 840	Mart 1431 1436/37	6 yıl
İKİNCİ MURAD VE İKİNCİ MEHMED DEVİRLERİ				
3.	Molla Fahreddin-i Acemi	840 865	1436/37 1460	23 yıl
İKİNCİ MEHMED DEVRİ				
4.	Molla Hüsrev	865 885	1460/61 1480	19 yıl
İKİNCİ MEHMED VE İKİNCİ BAYEZİD DEVİRLERİ				
5.	Molla Gürâni	885 893	1480 1488	8 yıl
İKİNCİ BAYEZİD DEVRİ				
6.	Molla Abdülkerim	893 Receb 900	1488 Mart/Nisan 1495	7 yıl
7.	Alaeddin Çelebi	Receb 900 Receb 901	Mart/Nisan 1495 Mart/Nisan 1496	1 yıl
8.	Efdalzade Hamideddin	Receb 901 Şaban 908	Mart/Nisan 1496 Şubat 1503	7 yıl
İKİNCİ BAYEZİD, BİRİNCİ SELİM VE BİRİNCİ SÜLEYMAN DEVİRLERİ				
9.	Zenbilli Ali Efendi	Şaban 908 932	Şubat 1503 1525/26	23 yıl
BİRİNCİ SÜLEYMAN DEVRİ				
10.	Kemalpaşazade Ahmed Şemseddin Efendi (İbn-i Kemal)	932 2 Şevval 940	1525/26 16 Nisan 1534	8 yıl
11.	Sadullah Sadi Çelebi Efendi	3 Şevval 940 2 Şevval 945	17 Nisan 1534 21 Şubat 1539	4 yıl, 10 ay, 4 gün
12.	Çivizade Muhyiddin Mehmed Efendi	2 Şevval 945 Receb 949	21 Şubat 1539 Ekim/Kasım 1542	3 yıl, 9 ay
13.	Hamidi (İspartalı) Abdülkadir Çelebi Efendi	Receb 949 Şevval 949	Ekim/Kasım 1542 Ocak 1543	3 ay
14.	Fenarizade Muhyiddin Efendi	Şevval 949 Şaban 952	Ocak 1543 Ekim 1545	2 yıl, 10 ay

* İsmail Hâmi DANIŞMEND'in *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, c.V., s. 109-168'deki şeyhülislam listesi esas alınmıştır.

SIRA	ŞEYHÜLİSLAM İSMİ	GÖREVDE BULUNDUĞU TARİHLER		
		Hicri	Miladi	Süresi
BİRİNCİ SÜLEYMAN VE İKİNCİ SELİM DEVİRLERİ				
15.	Ebussuud Efendi	Şaban 952 5 Cumadelula 982	Ekim 1545 23 Ağustos 1574	28 yıl, 11 ay
İKİNCİ SELİM VE ÜÇÜNCÜ MURAD DEVİRLERİ				
16.	Hamid Mahmud Efendi	5 Cumadelula 982 3 Şaban 985	23 Ağustos 1574 16 Ekim 1577	3 yıl, 1 ay, 24 gün
ÜÇÜNCÜ MURAD DEVRİ				
17.	Kadızaade Ahmed Şemseddin Efendi	5 Şaban 985 10 Rebiülahir 988	18 Ekim 1577 25 Mayıs 1580	2 yıl, 7 ay, 8 gün
18.	Malulzade Mehmed Efendi	10 Rebiülahir 988 26 Zilhicce 989	25 Mayıs 1580 21 Ocak 1582	1 yıl, 7 ay, 27 gün
19.	Çivizade Hacı Mehmed Efendi	26 Zilhicce 989 28 Cumadelula 995	21 Ocak 1582 6 Mayıs 1587	5 yıl, 3 ay, 6 gün
20.	Müeyyedzade Abdülkadir Şeyhî Efendi	28 Cumadelula 995 16 Cumadelula 997	6 Mayıs 1587 2 Nisan 1589	1 yıl, 10 ay, 27 gün
21.	Bostanzade Mehmed Efendi (ilk meşihati)	17 Cumadelula 997 27/28 Receb 1000	3 Nisan 1589 9/10 Mayıs 1592	3 yıl, 1 ay, 7 gün
22.	Bayramzade Hacı Zekeriya Efendi	27/28 Receb 1000 11 Şevval 1001	9/10 Mayıs 1592 11 Temmuz 1593	1 yıl, 2 ay, 2 gün
ÜÇÜNCÜ MURAD VE ÜÇÜNCÜ MEHMED DEVRİ				
23.	Bostanzade Mehmed Efendi (ikinci meşihati)	11 Şevval 1001 24 Şaban 1006	11 Temmuz 1593 1 Nisan 1598	4 yıl, 8 ay, 21 gün
ÜÇÜNCÜ MEHMED DEVRİ				
24.	Hoca Sadeddin Efendi	24 Şaban 1006 12 Rebiülevvel 1008	1 Nisan 1598 2 Ekim 1599	1 yıl, 6 ay, 1 gün
25.	Hacı Mustafa Sunullah Efendi (ilk meşihati)	12 Rebiülevvel 1008 2 Safer 1010	2 Ekim 1599 2 Ağustos 1601	1 yıl, 10 ay, 1 gün
26.	Hoca Sadeddinzade Mehmed Efendi	2 Safer 1010 21/22 Receb 1011	2 Ağustos 1601 4/5 Ocak 1603	1 yıl, 5 ay, 4 gün
27.	Hacı Mustafa Sunullah Efendi (ikinci meşihati)	21/22 Receb 1011 26 Şaban 1011	4/5 Ocak 1603 8 Şubat 1603	1 ay, 4 gün
ÜÇÜNCÜ MEHMED VE BİRİNCİ AHMED DEVİRLERİ				
28.	Ebülmeyamin Mustafa Efendi (ilk meşihati)	26 Şaban 1011 10 Muharrem 1013	8 Şubat 1603 8 Haziran 1604	1 yıl, 3 ay, 28 gün

SIRA	ŞEYHÜLİSLAM İSMİ	GÖREVDE BULUNDUĞU TARİHLER		
		Hicri	Miladi	Süresi
BİRİNCİ AHMED DEVRİ				
29.	Hacı Mustafa Sunullah Efendi (üçüncü meşihati)	10 Muharrem 1013 22 Rebiülevvel 1015	8 Haziran 1604 28 Temmuz 1606	2 yıl, 1 ay, 20 gün
30.	Ebülmeyamin Mustafa Efendi (ikinci meşihati)	22 Rebiülevvel 1015 22 Receb 1015	28 Temmuz 1606 23 Kasım 1606	3 ay, 26 gün
31.	Hacı Mustafa Sunullah Efendi (dördüncü meşihati)	22 Receb 1015 20 Safer 1017	23 Kasım 1606 5 Haziran 1608	1 yıl, 6 ay, 12 gün
32.	Hocasadeddinzade Mehmed Çelebi Efendi (ikinci meşihati)	20 Safer 1017 5 Cumadelahire 1024	5 Haziran 1608 2 Temmuz 1615	7 yıl, 27 gün
BİRİNCİ AHMED BİRİNCİ MUSTAFA VE İKİNCİ OSMAN DEVİRLERİ				
33.	Hocasadeddinzade Mehmed Esad Efendi (ilk meşihati)	5 Cumadelahire 1024 10 Receb 1031	2 Temmuz 1615 21 Mayıs 1622	6 yıl, 10 ay, 20 gün
BİRİNCİ MUSTAFA'NIN İKİNCİ SALTANATIYLA DÖRDÜNCÜ MURAD DEVRİ				
34.	Zekeri yazade Yahya Efendi (ilk meşihati)	10 Receb 1031 9 Zilhicce 1032	21 Mayıs 1622 4 Ekim 1623	1 yıl, 4 ay, 14 gün
DÖRDÜNCÜ MURAD DEVRİ				
35.	Hocasadeddinzade Mehmed Esad Efendi (ikinci meşihati)	9 Zilhicce 1032 14 Şaban 1034	4 Ekim 1623 22 Mayıs 1625	1 yıl, 7 ay, 19 gün
36.	Zekeri yazade Yahya Efendi (ikinci meşihati)	14 Şaban 1034 19 Receb 1041	22 Mayıs 1625 10 Şubat 1632	6 yıl, 8 ay, 19 gün
37.	Ahizade Hüseyin Efendi	19 Receb 1041 7 Receb 1043	10 Şubat 1632 7 Ocak 1634	1 yıl, 10 ay, 26 gün
DÖRDÜNCÜ MURAD VE SULTAN İBRAHİM DEVİRLERİ				
38.	Zekeri yazade Yahya Efendi (üçüncü meşihati)	7 Receb 1043 17/18 Zilhicce 1053	7 Ocak 1634 26/27 Şubat 1644	10 yıl, 1 ay, 21 gün
SULTAN İBRAHİM DEVRİ				
39.	Esadefendizade Ebu Said Mehmed Efendi (ilk meşihati)	18 Zilhicce 1053 29 Zilkade 1055	27 Şubat 1644 16 Ocak 1646	1 yıl, 10 ay, 18 gün
40.	Muid Ahmed Efendi	29 Zilkade 1055 20 Rebiülevvel 1057	16 Ocak 1646 25 Nisan 1647	1 yıl, 3 ay, 10 gün
SULTAN İBRAHİM VE DÖRDÜNCÜ MEHMED DEVİRLERİ				
41.	Hacı Abdürrahim Efendi	20 Rebiülevvel 1057 8 Receb 1059	25 Nisan 1647 18 Temmuz 1649	2 yıl, 2 ay, 23 gün

SIRA	ŞEYHÜLİSLAM İSMİ	GÖREVDE BULUNDUĞU TARİHLER		
		Hicri	Miladi	Süresi
DÖRDÜNCÜ MEHMED DEVRİ				
42.	Bahai Mehmed Efendi (ilk meşihati)	8 Receb 1059 11 Cumadelula 1061	18 Temmuz 1649 2 Mayıs 1651	1 yıl, 9 ay, 15 gün
43.	Karaçelebizade Abdülaziz Efendi	11 Cumadelula 1061 17 Ramazan 1061	2 Mayıs 1651 3 Eylül 1651	4 ay, 2 gün
44.	Esadefendizade Ebu Said Mehmed Efendi (ikinci meşihati)	17 Ramazan 1061 11 Ramazan 1062	3 Eylül 1651 16 Ağustos 1652	11 ay, 13 gün
45.	Bahai Mehmed Efendi (ikinci meşihati)	11 Ramazan 1062 12 Safer 1064	16 Ağustos 1652 2 Ocak 1654	1 yıl, 4 ay, 17 gün
46.	Esadefendizade Ebu Said Mehmed Efendi (üçüncü meşihati)	12 Safer 1064 5 Receb 1065	2 Ocak 1654 11 Mayıs 1655	1 yıl, 4 ay, 10 gün
47.	Hüsamzade Abdurrahman Efendi	5 Receb 1065 9 Cumadelula 1066	11 Mayıs 1655 5 Mart 1656	9 ay, 25 gün
48.	Memekzade Mustafa Efendi	9 Cumadelula 1066	5 Mart 1656	13 saat
49.	Hocazade Mesud Efendi	9 Cumadelula 1066 25 Ramazan 1066	5 Mart 1656 17 Temmuz 1656	4 ay, 12 gün
50.	Hanefi Mehmed Efendi	25 Ramazan 1066 3 Safer 1067	17 Temmuz 1656 21 Ekim 1656	4 ay, 15 gün
51.	Balizade Mustafa Efendi	3 Safer 1067 9 Şaban 1067	21 Ekim 1656 23 Mayıs 1657	6 ay, 2 gün
52.	Bolevi [Bolulu] Mustafa Efendi	9 Şaban 1067 25 Cumadelahire 1069	23 Mayıs 1657 20 Mart 1659	1 yıl, 9 ay, 28 gün
53.	Bursalı Esiri Mehmed Efendi	25 Cumadelahire 1069 13 Cumadelahire 1072	20 Mart 1659 3 Şubat 1662	2 yıl, 10 ay, 14 gün
54.	Sunizade Seyyid Mehmed Emin Efendi	13 Cumadelahire 1072 9 Rebiülahir 1073	3 Şubat 1662 21 Kasım 1662	9 ay, 16 gün
55.	Minkarizade Yahya Efendi	9 Rebiülahir 1073 15 Zilkade 1084	21 Kasım 1662 21 Şubat 1674	11 yıl, 3 ay
56.	Çatalcalı Ali Efendi (ilk meşihati)	15 Zilkade 1084 8 Zilkade 1097	21 Şubat 1674 26 Eylül 1686	12 yıl, 7ay, 2 gün
57.	Ankaravi Mehmed Emin Efendi	9 Zilkade 1097 26 Zilhicce 1098	27 Eylül 1686 2 Kasım 1687	1 yıl, 1 ay, 5 gün
DÖRDÜNCÜ MEHMED VE İKİNCİ SÜLEYMAN DEVİRLERİ				
58.	Debbağzade Mehmed Efendi (ilk meşihati)	26 Zilhicce 1098 10 Rebiülahir 1099	2 Kasım 1687 13 Şubat 1688	3 ay, 11 gün

SIRA	ŞEYHÜLİSLAM İSMİ	GÖREVDE BULUNDUĞU TARİHLER		
		Hicri	Miladi	Süresi
İKİNCİ SÜLEYMAN DEVRİ				
59.	Erzurumlu Hacı Feyzullah Efendi (ilk meşihati)	11 Rebiülahir 1099 28 Rebiülahir 1099	14 Şubat 1688 2 Mart 1688	17 gün
60.	Debbağzade Mehmed Efendi (ikinci meşihati)	28 Rebiülahir 1099 18 Ramazan 1101	2 Mart 1688 25 Haziran 1690	2 yıl, 3 ay, 24 gün
İKİNCİ SÜLEYMAN VE İKİNCİ AHMED DEVİRLERİ				
61.	Ebusaidzade Feyzullah Feyzi Efendi (ilk meşihati)	18 Ramazan 1101 20 Cumadelahire 1103	25 Haziran 1690 9 Mart 1692	1 yıl, 8 ay, 14 gün
İKİNCİ AHMED DEVRİ				
62.	Çatalcalı Ali Efendi (ikinci meşihati)	21 Cumadelahire 1103 2 Şaban 1103	10 Mart 1692 19 Nisan 1692	1 ay, 10 gün
63.	Ebusaidzade Feyzullah Feyzi Efendi (ikinci meşihati)	2 Şaban 1103 28 Şevval 1105	19 Nisan 1692 22 Haziran 1694	2 yıl, 2 ay, 3 gün
İKİNCİ AHMED VE İKİNCİ MUSTAFA DEVİRLERİ				
64.	Sadreddinzade Sadık Mehmed Efendi (ilk meşihati)	28 Şevval 1105 4 Şaban 1106	22 Haziran 1694 20 Mart 1695	8 ay, 28 gün
İKİNCİ MUSTAFA DEVRİ				
65.	İmam-ı Sultani Mehmed Efendi (ilk meşihati)	4 Şaban 1106 11 Şevval 1106	20 Mart 1695 25 Mayıs 1695	2 ay, 6 gün
66.	Erzurumlu Hacı Feyzullah Efendi (ikinci meşihati)	11 Şevval 1106 13 Rebiülevvel 1115	25 Mayıs 1695 27 Temmuz 1703	8 yıl, 2 ay, 3 gün
67.	Paşmakçızade Seyyid Ali Efendi (ilk meşihati)	17 Rebiülevvel 1115	31 Temmuz 1703	hastalık bahanesiyle işe başlamamıştır
İKİNCİ MUSTAFA VE ÜÇÜNCÜ AHMED DEVİRLERİ				
68.	Yekçeşm Hüseyin Efendi	6 Rebiülahir 1115 9 Rebiülahir 1115	19 Ağustos 1703 22 Ağustos 1703	3 gün
ÜÇÜNCÜ AHMED DEVRİ				
69.	İmam-ı Sultani Mehmed Efendi (ikinci meşihati)	9 Rebiülahir 1115 19 Ramazan 1115	22 Ağustos 1703 26 Ocak 1704	5 ay, 5 gün
70.	Paşmakçızade Seyyid Ali Efendi (ikinci meşihati)	19 Ramazan 1115 27 Şevval 1118	26 Ocak 1704 1 Şubat 1707	3 yıl, 6 gün
71.	Sadreddinzade Sadık Mehmed Efendi (ikinci meşihati)	27 Şevval 1118 2 Zilkade 1119	1 Şubat 1707 25 Ocak 1708	11 ay, 24 gün
72.	Ebezade Abdullah Efendi (ilk meşihati)	2 Zilkade 1119 19 Cumadelula 1122	25 Ocak 1708 16 Temmuz 1710	2 yıl, 5 ay, 22 gün

SIRA	ŞEYHÜLİSLAM İSMİ	GÖREVDE BULUNDUĞU TARİHLER		
		Hicri	Miladi	Süresi
73.	Paşmakçızade Seyyid Ali Efendi (üçüncü meşihati)	19 Cumadelula 1122 4 Muharrem 1124	16 Temmuz 1710 12 Şubat 1712	1 yıl, 6 ay, 27 gün
74.	Ebezade Abdullah Efendi (ikinci meşihati)	5 Muharrem 1124 16 Safer 1125	13 Şubat 1712 14 Mart 1713	1 yıl, 1 ay
75.	Mehmed Ataulah Efendi	16 Safer 1125 24 Rebiulahir 1125	14 Mart 1713 20 Mayıs 171324	2 ay, 7 gün
76.	İmam-ı Şehriyari Mahmud Efendi	24 Rebiülahir 1125 8 Zilhicce 1126	20 Mayıs 1713 15 Aralık 1714	1 yıl, 6 ay, 26 gün
77.	Mirza Mustafa Efendi	8 Zilhicce 1126 24 Cumadelahire 1127	15 Aralık 1714 27 Haziran 1715	6 ay, 13 gün
78.	Menteşizade Abdürrahman Efendi	24 Cumadelahire 1127 18 Zilhicce 1128	27 Haziran 1715 3 Aralık 1716	1 yıl, 5 ay, 6 gün
79.	Ebu İshak İsmail Naim Efendi	24 Zilhicce 1128 5 Cumadelahire 1130	3 Aralık 1716 6 Mayıs 1718	1 yıl, 4 ay, 28 gün
80.	Yenişehirli Abdullah Efendi	6 Cumadelahire 1130 17 Rebiülevvel 1143	7 Mayıs 1718 30 Eylül 1730	12 yıl, 4 ay, 24 gün
ÜÇÜNCÜ AHMED VE BİRİNCİ MAHMUD DEVİRLERİ				
81.	Mirzazade Şeyh Mehmed Efendi	17 Rebiülevvel 1143 10 Zilkade 1143	30 Eylül 1730 17 Mayıs 1731	7 ay, 17 gün
BİRİNCİ MAHMUD DEVRİ				
82.	Paşmakçızade Abdullah Efendi	10 Zilkade 1143 27 Şaban 1144	17 Mayıs 1731 24 Şubat 1732	9 ay, 8 gün
83.	Damadzade Ebulhayr Ahmed Efendi	27 Şaban 1144 13 Cumadelula 1146	24 Şubat 1732 22 Ekim 1733	1 yıl, 7 ay, 27 gün
84.	Ebuishakzade İshak Efendi	13 Cumadelula 1146 3 Cumadelahire 1147	22 Ekim 1733 31 Ekim 1734	1 yıl, 10 gün
85.	Dürri Mehmed Efendi	3 Cumadelahire 1147 1 Zilhicce 1148	31 Ekim 1734 13 Nisan 1736	1 yıl, 5 ay, 13 gün
86.	Feyzullahzade Seyyid Mustafa Efendi	1 Zilhicce 1148 30 Muharrem 1158	13 Nisan 1736 4 Mart 1745	8 yıl, 10 ay, 21 gün
87.	Pirizade Mehmed Sahip Efendi	2 Safer 1158 13 Rebiülevvel 1158	6 Mart 1745 5 Nisan 1746	1 yıl, 1 ay
88.	Hayatizade Mehmed Emin Efendi	13 Rebiülevvel 1158 9 Şevval 1159	5 Nisan 1746 25 Ekim 1746	6 ay, 20 gün
89.	Akmahmudzade Seyyid Mehmed Zeynelabidin Efendi	9 Şevval 1159 24 Receb 1161	25 Ekim 1746 20 Temmuz 1748	1 yıl, 8 ay, 26 gün
90.	Ebuishakzade Mehmed Esad Efendi	24 Receb 1161 26 Şaban 1162	20 Temmuz 1748 11 Ağustos 1749	1 yıl, 22 gün
91.	Karahalilzade Mehmed Said Efendi	26 Şaban 1162 26 Cumadelahire 1163	11 Ağustos 1749 2 Haziran 1750	9 ay, 22 gün

SIRA	ŞEYHÜLİSLAM İSMİ	GÖREVDE BULUNDUĞU TARİHLER		
		Hicri	Miladi	Süresi
BİRİNCİ MAHMUD VE ÜÇÜNCÜ OSMAN DEVİRLERİ				
92.	Seyyid Murtaza Efendi	26 Cumadelahire 1163 28 Rebiülevvel 1168	2 Haziran 1750 12 Ocak 1755	4 yıl, 7 ay, 10 gün
ÜÇÜNCÜ OSMAN DEVRİ				
93.	Vassaf Abdullah Efendi	28 Rebiülevvel 1168 27 Şaban 1168	12 Ocak 1755 8 Haziran 1755	4 ay, 27 gün
94.	Damadzade Feyzullah Efendi (ilk meşihati)	27 Şaban 1168 28 Şevval 1169	8 Haziran 1755 26 Temmuz 1756	1 yıl, 1 ay, 18 gün
95.	Dürrizade Mustafa Efendi (ilk meşihati)	28 Şevval 1169 28 Cumadelula 1170	26 Temmuz 1756 18 Şubat 1757	6 ay, 23 gün
ÜÇÜNCÜ OSMAN VE ÜÇÜNCÜ MUSTAFA DEVİRLERİ				
96.	Damadzade Feyzullah Efendi (ikinci meşihati)	28 Cumadelula 1170 16 Cumadelula 1171	18 Şubat 1757 26 Ocak 1758	11 ay, 6 gün
ÜÇÜNCÜ MUSTAFA DEVRİ				
97.	Mehmed Salih Efendi	16 Cumadelula 1171 5 Zilkade 1172	26 Ocak 1758 30 Haziran 1759	1 yıl, 5 ay, 5 gün
98.	Çelebizade İsmail Asım Efendi	5 Zilkade 1172 27/28 Cumadelahire 1173	30 Haziran 1759 15/16 Şubat 1760	7 ay, 16 gün
99.	Hacı Veliyüddin Efendi (ilk meşihati)	29 Cumadelahire 1173 6 Safer 1175	17 Şubat 1760 6 Eylül 1761	1 yıl, 6 ay, 18 gün
100.	Tirevi Ahmed Efendi	6 Safer 1175 5 Şevval 1175	6 Eylül 1761 29 Nisan 1762	7 ay, 23 gün
101.	Dürrizade Mustafa Efendi (ikinci meşihati)	5 Şevval 1175 24 Zilkade 1180	29 Nisan 1762 23 Nisan 1767	4 yıl, 11 ay, 22 gün
102.	Hacı Veliyüddin Efendi (ikinci meşihati)	24 Zilkade 1180 13 Cumadelahire 1182	23 Nisan 1767 25 Ekim 1768	1 yıl, 6 ay, 2 gün
103.	Pirizade Osman Efendi	14 Cumadelahire 1182 5 Zilkade 1183	26 Ekim 1768 2 Mart 1770	1 yıl, 4 ay, 7 gün
104.	Mirzazade Seyyid Mehmed Said Efendi	6 Zilkade 1183 1 Cumadelahire 1187	3 Mart 1770 20 Ağustos 1773	3 yıl, 5 ay, 18 gün
ÜÇÜNCÜ MUSTAFA VE BİRİNCİ ABDÜLHAMİD DEVİRLERİ				
105.	Şerifzade Seyyid Mehmed Şerif Efendi	1 Cumadelahire 1187 15 Zilhicce 1187	20 Ağustos 1773 27 Şubat 1774	6 ay, 8 gün
BİRİNCİ ABDÜLHAMİD DEVRİ				
106.	Dürrizade Mustafa Efendi (üçüncü meşihati)	15 Zilhicce 1187 23 Receb 1188	27 Şubat 1774 29 Eylül 1774	7 ay

SIRA	ŞEYHÜLİSLAM İSMİ	GÖREVDE BULUNDUĞU TARİHLER		
		Hicri	Miladi	Süresi
107.	İvazpaşazade İbrahim Bey Efendi (ilk meşihati)	23 Receb 1188 29 Cumadelula 1189	29 Eylül 1774 28 Temmuz 1775	9 ay, 29 gün
108.	Salihzade Camgöz Mehmed Emin Efendi	29 Cumadelula 1189 19 Şevval 1190	28 Temmuz 1775 1 Aralık 1776	1 yıl, 4 ay, 4 gün
109.	Vassafzade Mehmed Esad Efendi	19 Şevval 1190 24 Cumadelahire 1192	1 Aralık 1776 20 Temmuz 1778	1 yıl, 6 ay, 20 gün
110.	Esadzade Mehmed Şerif Efendi (ilk meşihati)	24 Cumadelahire 1192 4 Şevval 1196	20 Temmuz 1778 12 Eylül 1782	4 yıl, 1 ay, 23 gün
111.	Karahisari Seyyid İbrahim Efendi	4 Şevval 1196 16 Cumadelahire 1197	12 Eylül 1782 19 Mayıs 1783	8 ay, 7 gün
112.	Dürrizade Seyyid Mehmed Ataullah Efendi	17 Cumadelahire 1197 20 Cumadelula 1199	19 Mayıs 1783 31 Mart 1785	1 yıl, 10 ay, 12 gün
113.	İvazpaşazade İbrahim Bey Efendi (ikinci meşihati)	20 Cumadelula 1199 14 Şaban 1199	31 Mart 1785 22 Haziran 1785	2 ay, 22 gün
114.	Arapzade Ahmed Ataullah Efendi	14 Şaban 1199 15/16 Şevval 1199	22 Haziran 1785 21/22 Ağustos 1785	2 ay
115.	Dürrizade Seyyid Mehmed Arif Efendi (ilk meşihati)	17 Şevval 1199 10 Rebiülahir 1200	23 Ağustos 1785 10 Şubat 1786	5 ay, 18 gün
116.	Müftizade Ahmed Efendi	10 Rebiülahir 1200 13 Safer 1202	10 Şubat 1786 24 Ekim 1787	1 yıl, 9 ay, 12 gün
117.	Mekki Mehmed Efendi (ilk meşihati)	13 Safer 1202 26 Cumadelula 1202	24 Ekim 1787 4 Mart 1788	3 ay, 10 gün
BİRİNCİ ABDÜLHAMİD VE ÜÇÜNCÜ SELİM DEVİRLERİ				
118.	Seyyid Mehmed Kamil Efendi	26 Cumadelula 1202 27 Zilkade 1203	4 Mart 1788 19 Ağustos 1789	1 yıl, 5 ay, 16 gün
ÜÇÜNCÜ SELİM DEVRİ				
119.	Esadzade Mehmed Şerif Efendi (ikinci meşihati)	27 Zilkade 1203 27 Muharrem 1204	19 Ağustos 1789 17 Ekim 1789	1 ay, 29 gün
120.	Hamidizade Mustafa Efendi	27 Muharrem 1204 8 Receb 1205	17 Ekim 1789 13 Mart 1791	1 yıl, 4 ay, 27 gün
121.	Seyyid Yahya Tefik Efendi	9 Receb 1205 22 Receb 1205	14 Mart 1791 27 Mart 1791	13 gün
122.	Mekki Mehmed Efendi (ikinci meşihati)	22 Receb 1205 22 Zilkade 1206	27 Mart 1791 12 Temmuz 1792	1 yıl, 3 ay, 16 gün
123.	Dürrizade Seyyid Mehmed Arif Efendi (ikinci meşihati)	22 Zilkade 1206 18 Rebiülevvel 1213	12 Temmuz 1792 30 Ağustos 1798	6 yıl, 1 ay, 19 gün
124.	Reiszade Mustafa Aşir Efendi	18 Rebiülevvel 1213 18 Safer 1215	30 Ağustos 1798 11 Temmuz 1800	1 yıl, 10 ay, 12 gün
125.	Sâmânizade Ömer Hulusi Efendi (ilk meşihati)	18 Safer 1215 29 Muharrem 1218	11 Temmuz 1800 21 Mayıs 1803	2 yıl, 10 ay, 11 gün

SIRA	ŞEYHÜLİSLAM İSMİ	GÖREVDE BULUNDUĞU TARİHLER		
		Hicri	Miladi	Süresi
126.	Salihzade Ahmed Esad Efendi (ilk meşihati)	29 Muharrem 1218 1 Receb 1221	21 Mayıs 1803 14 Ekim 1806	3 yıl, 5 ay, 24 gün
ÜÇÜNCÜ SELİM VE DÖRDÜNCÜ MUSTAFA DEVİRLERİ				
127.	Şerifzade Mehmed Ataullah Efendi (ilk meşihati)	1 Receb 1221 7 Cumadelula 1222	14 Ekim 1806 13 Temmuz 1807	7 ay, 29
DÖRDÜNCÜ MUSTAFA DEVRİ				
128.	Sâmânizade Ömer Hulusi Efendi (ikinci meşihati)	7 Cumadelula 1222 8 Cumadelula 1222	13 Temmuz 1807 14 Temmuz 1807	1 gün
129.	Şerifzade Mehmed Ataullah Efendi (ikinci meşihati)	8 Cumadelula 1222 27 Cumadelula 1223	14 Temmuz 1807 21 Temmuz 1808	1 yıl, 8 gün
DÖRDÜNCÜ MUSTAFA VE İKİNCİ MAHMUD DEVİRLERİ				
130.	Arapzade Mehmed Arif Efendi	27 Cumadelula 1223 22 Cumadelahire 1223	21 Temmuz 1808 15 Ağustos 1808	25 gün
İKİNCİ MAHMUD DEVRİ				
131.	Salihzade Ahmed Esad Efendi (ikinci meşihati)	22 Cumadelahire 1223 3 Şevval 1223	15 Ağustos 1808 22 Ekim 1808	3 ay, 8 gün
132.	Dürrizade Seyyid Abdullah Efendi (ilk meşihati)	3 Şevval 1223 22 Şaban 1225	22 Ekim 1808 22 Eylül 1810	1 yıl, 10 ay
133.	Sâmânizade Ömer Hulusi Efendi (üçüncü meşihati)	22 Şaban 1225 30 Cumadelula 1227	22 Eylül 1810 11 Haziran 1812	1 yıl, 8 ay, 19 gün
134.	Dürrizade Seyyid Abdullah Efendi (ikinci meşihati)	1 Cumadelahire 1227 10 Rebilülahir 1230	11 Haziran 1812 22 Mart 1815	2 yıl, 9 ay, 10 gün
135.	Mehmed Zeynelabidin Efendi	10 Rebilülahir 1230 19 Rebiülevvel 1233	22 Mart 1815 27 Ocak 1818	2 yıl, 10 ay, 6 gün
136.	Mekkizade Mustafa Asım Efendi (ilk meşihati)	19 Rebiülevvel 1233 13 Zilkade 1234	27 Ocak 1818 3 Eylül 1819	1 yıl, 7 ay, 7 gün
137.	Hacı Halil Efendi	13 Zilkade 1234 23 Cumadelahire 1236	3 Eylül 1819 28 Mart 1821	1 yıl, 6 ay, 25 gün
138.	Yasincizade Abdülvehhab Efendi (ilk meşihati)	23 Cumadelahire 1236 24 Safer 1238	28 Mart 1821 10 Kasım 1822	7 ay, 13 gün
139.	Sıdkizade Ahmed Reşid Efendi	24 Safer 1238 19 Muharrem 1239	10 Kasım 1822 25 Eylül 1823	10 ay, 15 gün
140.	Mekkizade Mustafa Asım Efendi (ikinci meşihati)	19 Muharrem 1239 14 Rebiülahir 1241	25 Eylül 1823 26 Kasım 1825	2 yıl, 2 ay, 1 gün
141.	Kadıza Mehmed Tahir Efendi	14 Rebiülahir 1241 21 Şevval 1243	26 Kasım 1825 6 Mayıs 1828	2 yıl, 5 ay, 10 gün
142.	Yasincizade Abdülvehhab Efendi (ikinci meşihati)	21 Şevval 1243 21 Şevval 1248	6 Mayıs 1828 8 Şubat 1833	4 yıl, 9 ay, 3 gün

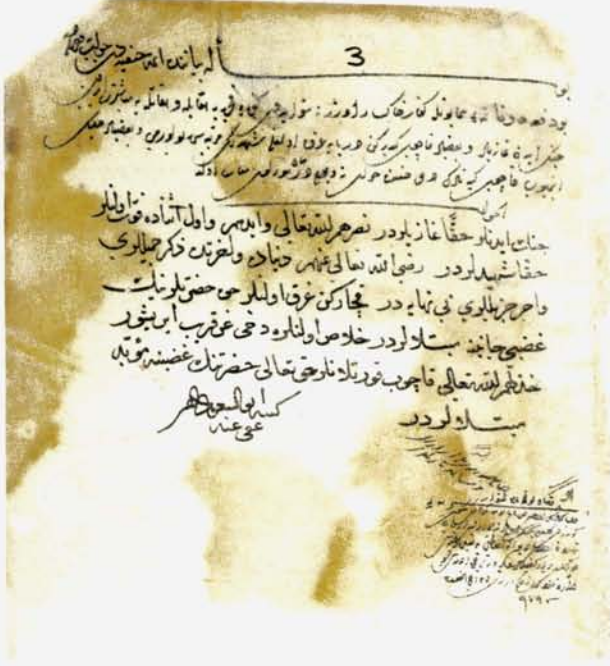
SIRA	ŞEYHÜLİSLAM İSMİ	GÖREVDE BULUNDUĞU TARİHLER		
		Hicri	Miladi	Süresi
İKİNCİ MAHMUD VE ABDÜLMECİD DEVİRLERİ				
143.	Mekkizade Mustafa Asım Efendi (üçüncü meşihati)	21 Şevval 1248 1 Zilhicce 1262	8 Şubat 1833 20 Ekim 1846	13 yıl, 9 ay, 10 gün
ABDÜLMECİD DEVRİ				
144.	Ahmed Arif Hikmet Bey Efendi	2 Zilhicce 1262 21 Cumadelahire 1270	20 Ekim 1846 21 Mart 1854	7 yıl, 4 ay
145.	Meşrebzade Mehmed Arif Efendi	21 Cumadelahire 1270 21 Cumadelula 1275	21 Mart 1854 27 Aralık 1858	4 yıl, 9 ay, 7 gün
ABDÜLMECİD VE ABDÜLAZİZ DEVİRLERİ				
146.	Seyyid Mehmed Sadeddin Efendi	21 Cumadelula 1275 11 Cumadelahire 1280	27 Aralık 1858 23 Kasım 1863	4 yıl, 10 ay, 27 gün
ABDÜLAZİZ DEVRİ				
147.	Atıfzade Ömer Hüsameddin Efendi	11 Cumadelahire 1280 27 Rebiülevvel 1283	23 Kasım 1863 9 Ağustos 1866	2 yıl, 8 ay, 16 gün
148.	Hacı Mehmed Refik Efendi	27 Rebiülevvel 1283 7 Muharrem 1285	9 Ağustos 1866 30 Nisan 1868	1 yıl, 8 ay, 22 gün
149.	Hasan Fehmi Efendi (ilk meşihati)	7 Muharrem 1285 2 Receb 1288	30 Nisan 1868 17 Eylül 1871	3 yıl, 4 ay, 17 gün
150.	Ahmed Muhtar Molla Bey Efendi (ilk meşihati)	2 Receb 1288 4 Ramazan 1289	17 Eylül 1871 5 Kasım 1872	1 yıl, 1 ay, 18 gün
151.	Turşucuzade Ahmed Muhtar Efendi	5 Ramazan 1289 25 Rebiülahir 1291	6 Kasım 1872 11 Haziran 1874	1 sene, 7 ay, 5 gün
152.	Hasan Hayrullah Efendi (ilk meşihati)	25 Rebiülahir 1291 4 Cumadelahire 1291	11 Haziran 1874 19 Temmuz 1874	1 ay, 8 gün
153.	Hasan Fehmi Efendi (ikinci meşihati)	4 Cumadelahire 1291 16 Rebiülahir 1293	19 Temmuz 1874 11 Mayıs 1876	1 yıl, 9 ay, 23 gün
ABDÜLAZİZ, BEŞİNCİ MURAD VE İKİNCİ ABDÜLHAMİD DEVİRLERİ				
154.	Hasan Hayrullah Efendi (ikinci meşihati)	17 Rebiülahir 1293 15 Receb 1294	11 Mayıs 1876 26 Temmuz 1877	1 yıl, 2 ay, 15 gün
İKİNCİ ABDÜLHAMİD DEVRİ				
155.	Hacı Kara Halil Efendi	15 Receb 1294 15 Rebiülahir 1295	26 Temmuz 1877 18 Nisan 1878	8 ay, 23 gün
156.	Ahmed Muhtar Molla Bey Efendi (ikinci meşihati)	15 Rebiülahir 1295 9 Zilhicce 1295	18 Nisan 1878 4 Aralık 1878	7 ay, 16 gün
157.	Uryanizade Ahmed Esad Efendi	9 Zilhicce 1295 15 Cumadelula 1306	4 Aralık 1878 17 Ocak 1889	10 yıl, 1 ay, 14 gün

SIRA	ŞEYHÜLİSLAM İSMİ	GÖREVDE BULUNDUĞU TARİHLER		
		Hicri	Miladi	Süresi
158.	Bodrumlu Ömer Lütfi Efendi	16 Cumadelula 1306 29 Muharrem 1309	17 Ocak 1889 4 Eylül 1891	2 yıl, 7 ay, 17 gün
159.	Mehmed Cemaleddin Efendi (ilk ve ikinci meşihati)	29 Muharrem 1309 23 Muharrem 1327	4 Eylül 1891 14 Şubat 1909	17 yıl, 5 ay, 10 gün
İKİNCİ ABDÜLHAMİD VE BEŞİNCİ MEHMED DEVİRLERİ				
160.	Mehmed Ziyaeddin Efendi (ilk ve ikinci meşihati)	23 Muharrem 1327 14 Rebiülahir 1327	14 Şubat 1909 5 Mayıs 1909	2 ay, 18 gün
BEŞİNCİ MEHMED REŞAD DEVRİ				
161.	Pirizade Mehmed Sahip Molla Bey Efendi	14 Rebiülahir 1327 15 Zilhicce 1327	5 Mayıs 1909 28 Aralık 1909	7 ay, 24 gün
162.	Çelebizade Hüseyin Hüsnü Efendi	30 Zilhicce 1327 4 Receb 1328	12 Ocak 1910 12 Temmuz 1910	6 ay, 1 gün
163.	Musa Kazım Efendi (ilk ve ikinci meşihati)	4 Receb 1328 9 Muharrem 1330	12 Temmuz 1910 30 Aralık 1911	1 yıl, 5 ay, 18 gün
164.	Abdurrahman Nesib Efendi	10 Muharrem 1330 1 Şaban 1330	31 Aralık 1911 16 Temmuz 1912	6 ay, 16 gün
165.	Mehmed Cemaleddin Efendi (üçüncü ve dördüncü meşihati)	7 Şaban 1330 14 Safer 1331	22 Temmuz 1912 23 Ocak 1913	6 ay, 3 gün
166.	Mehmed Esad Efendi (ilk ve ikinci meşihati)	15 Safer 1331 17 Rebiülahir 1332	24 Ocak 1913 15 Mart 1914	1 yıl, 1 ay, 21 gün
167.	Ürgüplü Mustafa Hayri Efendi	18 Rebiülahir 1332 3 Receb 1334	16 Mart 1914 6 Mayıs 1916	2 yıl, 1 ay, 21 gün
168.	Musa Kazım Efendi (üçüncü ve dördüncü meşihati)	5 Receb 1334 2 Muharrem 1337	8 Mayıs 1916 8 Ekim 1918	2 yıl, 4 ay, 28 gün
ALTINCI MEHMED VAHİDÜDDİN DEVRİ				
169.	Ömer Hulusi Efendi	8 Muharrem 1337 3 Safer 1337	14 Ekim 1918 8 Kasım 1918	25 gün
170.	Haydarizade İbrahim Efendi (ilk ve ikinci meşihati)	6 Safer 1337 30 Cumadelula 1337	11 Kasım 1918 3 Mart 1919	3 ay, 22 gün
171.	Mustafa Sabri Efendi (ilk ve ikinci ve üçüncü meşihati)	1 Cumadelahire 1337 6 Muharrem 1338	4 Mart 1919 1 Ekim 1919	6ay, 26 gün
172.	Haydarizade İbrahim Efendi (üçüncü ve dördüncü meşihati)	7 Muharrem 1338 13 Receb 1338	2 Ekim 1919 2 Nisan 1920	5 ay, 28 gün
173.	Dürrizade Abdullah Efendi	16 Receb 1338 14 Zilkade 1338	5 Nisan 1920 30 Temmuz 1920	3 ay, 25 gün
174.	Mustafa Sabri Efendi (dördüncü meşihati)	15 Zilkade 1338 11 Muharrem 1339	31 Temmuz 1920 25 Eylül 1920	1 ay, 25 gün
175.	Medeni Mehmed Nuri Efendi	12 Muharrem 1339 14 Rebiülevvel 1341	26 Eylül 1920 4 Kasım 1922	2 yıl, 1 ay, 8 gün

OSMANLI ARŞİVİ
KATALOGLARINDAN
ŞEYHÜLİSLAM FETVALARI
ÖRNEKLERİ

EBUSSUUD EFENDİ
(Ekim 1545 - 23 Ağustos 1574)

Düşmanlarla savaşıp hayatta kalanlar gerçek gazilerdir, savaşta ölenler gerçek şehitlerdir, savaştan kaçarken denizde boğulanlar Allah'ın gazabına tutulmuşlar olup savaştan kaçarak kurtulanlar da ebediyyen Allah'ın gazabına uğrayacaklardır.

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevâb ne vechiledir

Bu def'a donanma-i hümayûnla küffâr-ı hâk-sâr üzerine sefer edip kefare-i fecereye mukâbele ve mukâteleye mübâşeret edip cenk eden gâziler ve bazıları kaçıp giderken deryaya gark olmağla şehîdlik mertebesin bulur mu ve bazıları cenk etmeyip kaçıp gidenlerin dahi hakkında cevâb ne vechiledir, beyân buyurulup müsâb oluna.

El-cevâb:

Cenk edenler hakkan gâzilerdir nasarahumu'llâhu Teâlâ ve eyyedehüm ve ol esnâda fevt olanlar hakkan şehîdlerdir radiyallahu Teâlâ anhüm. Dünyâda ve âhiretde zikr-i cemîlleri ve ecr-i cezîlleri bî-nihâyedir. Kaçarken gark olanlar Hak hazretlerinin gadabı cânibine mübtelâlardır. Halâs olanlara dahi an-karîb erişir hazelehümu'llâhu Teâlâ, kaçıp kurtulanlar Hak Teâlâ hazretinin gadabına mü'ebbed mübtelâlardır.

Ketebehû'l-fakîr Ebussuud
Ufiye anh.

HOCASADEDDİNZADE MEHMED ESAD EFENDİ

(2 Temmuz 1615 - 21 Mayıs 1622 / İlk Meşihati)

(4 Ekim 1623 - 22 Mayıs 1625 / İkinci Meşihati)

**Varissiz olarak vefat eden kişinin vakfettiği evine
hazine adına el konulamaz**

امید الیادی
علیه السلام

Allahü'l-Hâdî

Aleyhi i'timâdî

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Zeyd ki âhiret oğlu Amr-ı bâliğ-i ecnebi maraz-ı mevtinde bir mülk menzilini Zeyd'e ba'dehû Medine-i Münevvere fukarasına vakf edip bilâ-vâris fevt olup ol menzilden gayrı bir şey terk etmese hâlâ emin-i beytûlmal vakf-ı mezbûru tutmayıp ol menzili mîrî için kabza kâdir olur mu, beyân buyurulup müsâb oluna.

OSMANLI ARŞİVİ		
MŞH.FTV.		
/	/	

El-cevâb: El-ilmü inda 'llâh.

Olmaz.

Ketebelhû **Esad** el-fakîr
Ufiye anh.

ZEKERİYAZADE YAHYA EFENDİ

(21 Mayıs 1622 - 4 Ekim 1623 / İlk Meşihati)

(22 Mayıs 1625 - 10 Şubat 1632 / İkinci Meşihati)

(7 Ocak 1634 - 26/27 Şubat 1644 / Üçüncü Meşihati)

Vasilikten azledilen kimse, vasisi olduğu kimsenin babasına ait alacakların bir kısmını tahsil edip diğer alacaklarından da borçluların zimmetini ibra etse bile bu ibra geçerli olmayıp yeni tayin olunan vasi geri kalan alacakları tahsil edebilir.

Allahümme nes'elüke'l-hidâyetelâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında cevap ne vechiledir ki;

Zeyd-i müteveffanın evlâd-ı sığarına vasî-i muhtâr olan Amr adl-i kâfi olmamak ile hâkimü'ş-şer' Bekir'i dahi vasi nasb edip zamm-ı vasi etdikden sonra Amr, Bekir hâzır değil iken garaz-ı nefsi için Zeyd'in medyûnlarından cüz'î nesne alıp mâadâdan zimmetlerini ibrâ edip hüccet verse hâlâ Bekir razı olmayıp ol medyûnlardan mâadâyı dahi almağa şer'an kâdir olur mu, beyân buyurulup müsâb olalar.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olur.

Ketebû **Yahya** el-fakîr
Ufiye anh.

[illegible]

OSMANLI ARŞİVİ		
MŞH.FTV.		
1	2	

بسم الله الرحمن الرحيم
 زیدک جبر خاں امر اولان عمرو دبل بر خصوص زیدک کہ سنہ
 سہادت ہے کہ یہ ہادیہ اسے عاقبتوں اور نورے مان کر سنہ
 املاز کسب العم
 عثمانہ

OSMANLI ARŞİVİ		
MŞH.FTV.		
1	3	

Bir kimsenin yanında ücretli olarak çalışanların o kimse lehine şahitlikleri geçerli olmaz.

Allahümme nes'elüke'l-hidâyetu ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında cevap ne vechiledir ki;

Zeyd'in ecîr-i hâsları olan Amr ve Bekir bir hususda Zeyd'in lehinde şehâdet eyleseler şehâdetleri şer'an makbûle olur mu, beyân buyurulup müsâb olalar.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olmaz.

Ketebehû **Yahya** el-fakîr
 Ufiye anh.

وانقد هو الهادى الى دينه وعلمه عظمه

انما قال اليهود واليهود انما سلموا وسلمت او دخلت الاسلام باسمهم هذا التكلم وكما قال ابن قولنج
عن اليهود واد النظر في اسم الاصل الذى يحتاج الى انفسهم التبرس عن اليهودية والنصرانية حتى يصير مسلما ويحكم
بسلامته وقال بعض اذا قال اليهودى او النصرانية انما سلموا وسلمت او دخلت فدين الاسلام بمصير مسلما
ويحكم بسلامته ولا يحتاج الى انفسهم التبرس عن اليهودية والنصرانية ويولد ربح اماننا الى حنيفة رقتنا بتا عليه
والحق في هذه المسئلة العلمية من الدولة العثمانية الى زماننا هذا حيث قال صاحب الحاشية في كتابه الشهير بالحاشية
في كتاب الفقه قال محمد بن قاسم سمعت محمد بن الحسن يقول انما قال سلمت فهو مسلم وبهذا اخرج العلماء
انهم وقال الامام الدردر في كتابه الشهير بالآثار في كتاب السير في فصل الرابع عشر من الامام انه يصير مسلما بالاسلم
وعنه زبادي قبل ان يتراسل فقال سلمت فهو مسلم انهم وقال لا خلاف في كتابه الشهير بالدور والافعال
الامام انه يصير مسلما بالاسلم انهم وقال صاحب الحاشية في كتابه الشهير بالحاشية في كتاب السير في بعض
الفتاوى انه اذا قال اليهودى او النصرانية انما سلموا وسلمت او دخلت فدين الاسلام بمصير مسلما ويحكم
بسلامته انما هو من غير حاشية في الاسلام انهم وقال في كتابه الشهير بالحاشية في كتاب السير في بعض
وعداه حاشية رقتنا بتا انه يصير مسلما بقوله انما سلموا وسلمت او دخلت فدين الاسلام بمصير مسلما ويحكم
بسلامته وفي الاقضية بجملة رقتنا بتا انه يصير مسلما بقوله انما سلموا وسلمت او دخلت فدين الاسلام بمصير مسلما ويحكم
بسلامته بقوله لا خلاف انهم

وتعلم من هذا ان اليهود والنصارى في كل طائفة العلية
بالدولة العثمانية شيخ مشايخ الاسلام
الشهرى ساجى افندي المصطفى
السلطنة العلية للدولة
العثمانية

زيد زمتيه بعض كسند له بكونه من سيرة علماء اسلام واراد بكونه من زمره من يكون
مسلمين اولوم ريب بمرتبه اليه شرعا بكونه اسلامه حكم اولونو ريب بكونه
اولونو

كسند المحكي
افندي

صورت من زمره

جواب جمعة مامور اولان زمره من زمره من سيرة علماء اسلام واراد بكونه من زمره من يكون
مسلمين اولوم ريب بمرتبه اليه شرعا بكونه اسلامه حكم اولونو ريب بكونه
اولونو

كسند المحكي
افندي

OSMANLI ARŞIVI
MŞH.FTV.
1/193

Müslüman olmayan birisine bazı kimseler “bugün sende İslam alameti var” dediklerinde o kimse de “ben bugün Müslüman oldum” dese o kimse Müslüman sayılır.

Cizye toplamakla görevli olan kimse Müslüman olmayan birisinden cizye istese o kimse de “ben Müslümanım, Müslümandan cizye alınır mı” dese o kimsenin Müslüman olduğuna karar verilir.

Va'llahi hüve'l-Hâdî
ve aleyhi itimadî

İzâ kâle'l-Yahudiyyü ve'n-nasrânî ene müslimun ev eslemtü ev dehaltü dîne'l-İslam hel yasîru müslimen bi-hâzâ't-tekellümi ev yuhtâcü ilâ en yekûle teberre'tü ani'l-Yahudiyyeti evi'n-nasrâniyyeti em lâ?

Kâle'l-ba'zu; yuhtâcü ilâ inzimâmî't-teberrî' ani'l-Yahudiyyeti ve'n-nasrâniyyeti hatta yasîre müslimen ve yuhkemü bi-islâmihî. Ve kâle'l-ba'zu; izâ kâle'l-Yahudi evi'n-nasrânî ene müslimün ev eslemtü ev dehaltü fî dîni'l-İslami yasîru müslimen ve yuhkemü bi-islâmihî ve lâ yuhtâcü ilâ inzimâmî't-teberrî ani'l-Yahudiyyeti ve'n-nasrâniyyeti ve hüve'l-merviyü an imâminâ Ebî Hanife rahmetu'llâhi Teâlâ aleyhi ve'l-müftâ bihî fî's-saltanati'l-aliyyeti mine'd-Devleti'l-Osmaniyyeti ilâ zemâninâ hâzâ. Haysü kâle sâhibü'l-hulâsa fî kitâbihî's-şehîr bi'l-Hulâsa min Kitâbi'l-Kerâhiyye. Kâle Muhammedü'bnü Mukatil semî'tü Muhammede'bne'l-Hasen yekûlü ez-zimmî izâ kâle eslemtü fe hüve İslamün ve hâkezâ gayruhû mine'l-ulemâ intehâ. Ve kâle'l-İmâmü'l-Kerderî fî fetâvâhi's-şehîr bi'l-Bezzâziyye min Kitâbi's-Siyer fî fasli'r-râbi' ve ani'l-imam ennehû yasîru müslimen bi-"ene müslimun." Ve an Ziyad kîle li'z-zimmî "eslim." Fe-kâle "eslemtü" fe-hüve müslimun. İntehâ. Ve kâle sâhibü'l-Hâniyye fî kitâbihî's-şehîr bi-Kâdîhân min kitâbi's-siyer ve an bazı'l-meşâyihî ennehû izâ kâle'l-Yahudi "dehaltü fî'l-İslam" yuhkemü bi-islâmihî ve in lem yekul teberre'tü ani'l-Yahudiyyeti li-enne kavlehu "dehaltü fî'l-İslam" ikrârün minhû bi-duhûli hâdisin fî'l-İslam. İntehâ. Ve kâle Zahirüddin el-Merginânî fî kitâbihî's-şehîr el-Fetâvâ'z-Zahîriyye ve an Ebî Hanifete rahmetu'llâhi Teâlâ ennehû yasîru müslimen bi-kavlihî "ene müslimun" İntehâ. Ve kâle sâhibü'l-Hazâneti fî kitâbi's-şehîr bi-Hazâneti'l-müftiyyîn ve fî'l-akziyyeti yuhtâru kavlu Ebî Hanife rahmetu'llâhi Teâlâ ve lâ yu'hazû li-kavlihimâ ve kâle Abdullahü'nü'l-Mübarek yu'hazu bi-kavlihî lâ-gayra. İntehâ

Ve nukile ani'l-fetâvâ't-Türkiyyeti'l-mecmû'a fî's-Saltanati'l-Aliyye bi'd-Devleti'l-Osmaniyye li-şeyhi meşâyihî'l-İslamî eş-şehîr bi-Yahya Efendi el-müftî fî's-Saltanati'l-Aliyye bi'd-Devleti'l-Osmaniyye

M.

Zeyd-i zimmî'ye bazı kimesneler “bugün sende alâmet-i İslâm var” dediklerinde Zeyd-i zimmî “ben bugün Müslüman oldum” dese bu mertebe ile şer'an Zeyd'in İslamına hükm olunur mu?

El-cevâb:

Olunur.

Ketebehû el-fakîr **Yahya Efendi**

Suret-i mezbûrda cizye cem'ine memur olan Zeyd, Amr-ı zimmîden cizye taleb etdikde “ben müslimim müslimden cizye alınır mı” dese şer'an böyle demesiyle İslamına hükm olunur mu?

El-cevâb:

Olunur.

Ketebehû el-fakîr **Yahya Efendi**

السلامة والسلامة والسلامة
 زید بن عمار جازیه عمداً جرح فی الدار کما زید بن عمار جازیه عمداً جرح فی الدار کما
 بعد الذل الخ وبارک الله فی ما یشرع لعلنا نصلحکم وعلیکم السلام
 ما بینکم وکبر سنه مرونه زید بن عمار جازیه عمداً جرح فی الدار کما
 بابم عمار بن جازیه عمداً جرح فی الدار کما زید بن عمار جازیه عمداً جرح فی الدار کما
 دیو دعوای ما بینکم وکبر سنه مرونه زید بن عمار جازیه عمداً جرح فی الدار کما
 ظاهر واثبات کین زید بن عمار جازیه عمداً جرح فی الدار کما زید بن عمار جازیه عمداً جرح فی الدار کما
 دعوائه منقوله از مدرسه
 اولی الامر
 الفقیه
 عثمان

OSMANLI ARŞİVİ
MŞH.FTV.
1 4

Tasarlayarak cinayet işleyen kimse aleyhine, üzerinden yirmi beş sene geçmiş olsa bile öldürülen kimsenin oğlu tarafından dava açılabilir.

Allahümme yâ veliyye'l-ismeti ve't-tevfik
 nes'elüke'l-hidâyetle ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında cevap ne vechiledir ki;

Zeyd, Amr'ı âlet-ı câriha ile amden cerh ve katl eyledikten sonra Zeyd'in [Amr'ın] verâseti müddet-i seferden ba'îd olan âhar diyarda sâkin oğlu Bekir-i sağıre münhasıra olup ba'dehû Bekir bâliğ oldukdan sonra mâ-beynden yirmi beş sene mürûrunda Zeyd'in sâkin olduğu beldeye gelip Zeyd'den "babam Amr'ı sen bi-gayrı hakkın amden âlet-i câriha ile darb u cerh ve katl eyledin" deyu dava eylese mâ-beynden yirmi sene mürûr etmesi özr-i şer'î ile olduğu zâhir ve sâbit iken Zeyd-i mezbûr mücerred yirmi beş sene mürûr eyledi deyip Bekir'i davadan men'a kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû **Yahya** el-fakîr
 Ufiye anh.

بسم الله الرحمن الرحيم
 في جواب سؤالكم عن
 ايدوب خطا سؤندرا في حصة الدر مغه لولج حان عودان
 افيندر لاندن البهاجن مبدلنك زيدنه انم فاكه رادر
 اولور
 الفقيه

OSMANLI ARŞİVİ		
MŞH.FTV.		
1	5	

Haksız yere ehl-i örf (idareciler) tarafından parasının alınmasına sebep olan kimseden o para geri alınabilir.

Allahümme yâ veliyye'l-ismetî ve't-tevfîk
 nes'elüke'l-hidâyete ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd her gamz ile tağrîm âdet-i müstemirresi olan ehl-i örf'e Amr'ı bi-gayrı hakkın gamz edip zulmen şu kadar akçesini aldırmağa sebep olsa hâlâ Amr alınan akçesini alandan almayacak, sebep olan Zeyd'den almağa kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû **Yahya** el-fakîr
 Ufiye anh.

Kırk sene bir beldede beraber yaşayıp hakkında davacı olunmayan bir kimse aleyhine “yıllar önce *sen benim babamı kasten öldürdün*” diye dava açılmaz.

اولا ز الفقيه
 زید عمر و امیر بنی سنیة فیه برزیرج ساکنند اولو زید جاز و امیر
 ساکن اولو عمر و امیر برزیرج ساکنند اولو زید جاز و امیر
 مقصد سن نیم بابام کبرالت جاز و امیر جاز و امیر
 دیو عمر و امیر جاز و امیر جاز و امیر جاز و امیر جاز
 اولو ز الفقيه

Allahümme yâ veliyye'l-ismeti ve't-tevfik
 nes'elüke'l-hidâyetu ilâ sebîli's-savâb

Bu mesele beyânında cevap ne vechiledir ki;

Zeyd, Amr ile kırk seneden beri bir karyede sâkinler olup Zeyd hâzır ve bilâ-özü sâkit olup Amr'dan bir nesne dava eylemese hâlâ Zeyd sinîn-i merkûmeden mukaddemden “*sen benim babam Bekir'i alet-i câriha ile amden cerh ve katl etmişdin*” deyu Amr'dan dava eylese davası mesmû'a olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû **Yahya** el-fakîr
 Ufiye anh.

OSMANLI ARŞİVİ
MŞH.FTV.
1 6

بسم الله الرحمن الرحيم
 برتبه اهل بيته زيك
 وعوار اهل بيته زيك
 بكونه من اهل بيته زيك
 اهل بيته زيك
 اولاد

OSMANLI ARŞİVİ		
MŞH.FTV.		
1	7	

İki farklı kabileye mensup kimselerin arasındaki bir davada davacı kimsenin «*şahitlerin kendi kabilene mensuptur, kabul etmem*» demeğe hakkı yoktur.

Allahümme yâ veliyye'l-ismetî ve't-tevfîk
 nes'elüke'l-hidâyetü ilâ sevâ'it-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanifeyyeden cevab ne vechiledir ki;

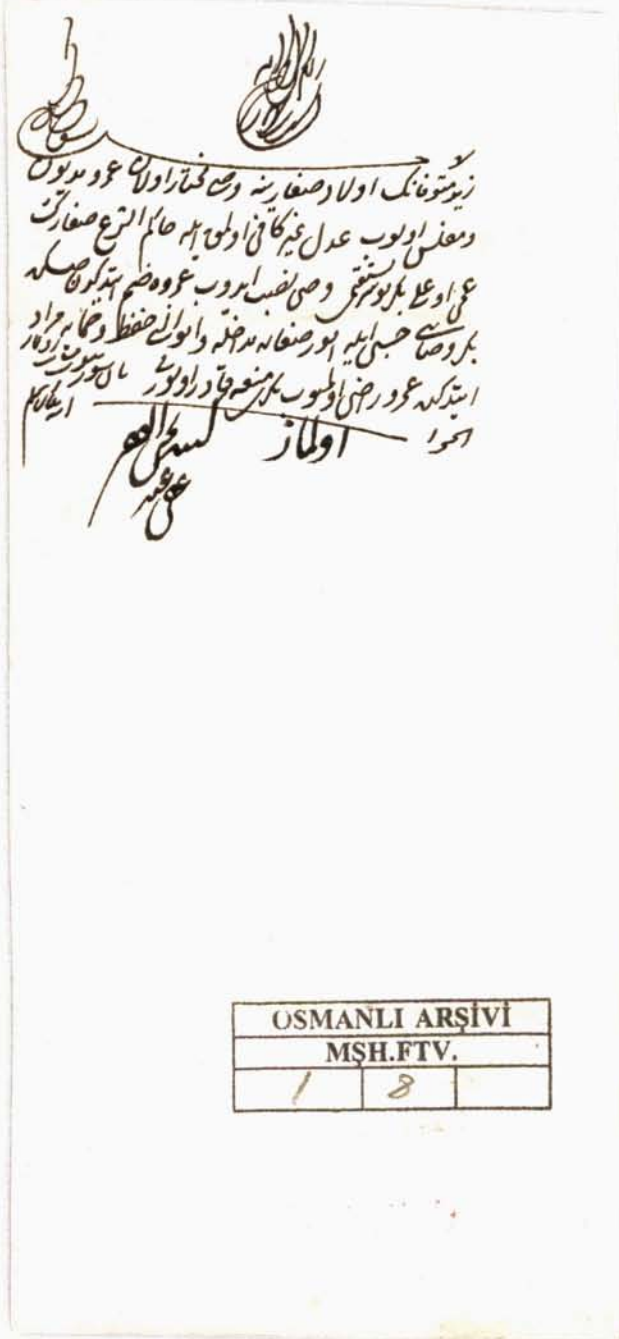
Bir kabile ahalisinden Zeyd'in âhar kabile ahali-sinden Amr ile bir hususa müte'allika davası olmakla Zeyd'in müddeâsına kendi kabilesi ahalisinden Bekir ve Beşir şehâdet eyleseler Amr mücerred "*şâhidler senin kabilen ahalisinden olmakla şehâdetlerini tutmam*" demeğe kâdir olur mu, beyân oluna.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû **Yahya** el-fakîr
 Ufiye anh.

Borçlu ve iflas etmiş olduğu için vasilikten azledilen kimse tayin olunan yeni vasinin vesayet işlerini yürütmesine engel olamaz.

Allahümme nes'elüke'l-hidâyet ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında cevab ne vechiledir ki;

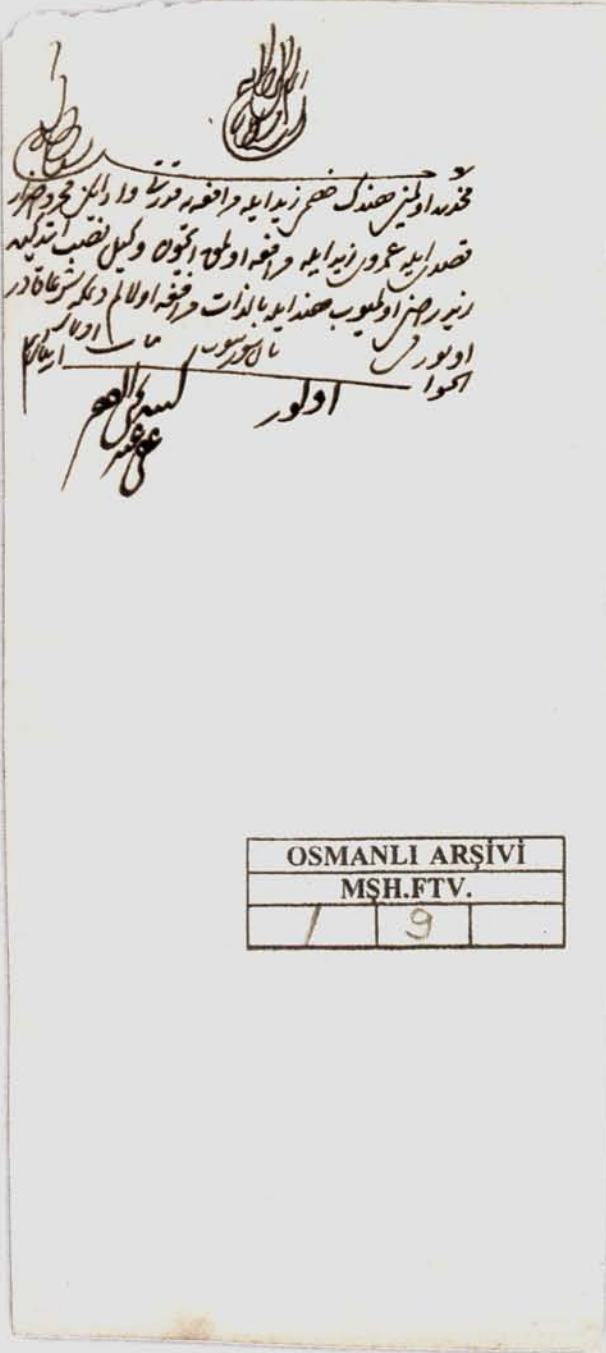
Zeyd-i müteveffanın evlâd-ı sığârına vasi-i muhtâr olan Amr medyûn ve müflis olup adl gayr-ı kâfi olmak ile hâkimü's-şer' sığârın ammi oğlu Bekir-i mûsir [ve] müstakîmi vasi nasb edip Amr'a zam etdikden sonra Bekir vesâyeti hasebi ile umûr-ı sığâra müdahale ve emvâlini hıfz u himaye murad etdikde Amr razı olmayıp Bekir'i men'a kâdir olur mu, beyân buyurulup müsâb olalar.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olmaz.

Ketebehû **Yahya** el-fakîr
Ufiye anh.

Bir kimse, yabancı erkeklerden sakınmayan (muhaddere olmayan) bir kadın ile olan davasında onun vekiliyle değil bizzat kendisi ile muhakeme olmayı isteyebilir.

Allahümme nes'elüke'l-hidâyetu ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında cevap ne vechiledir ki;

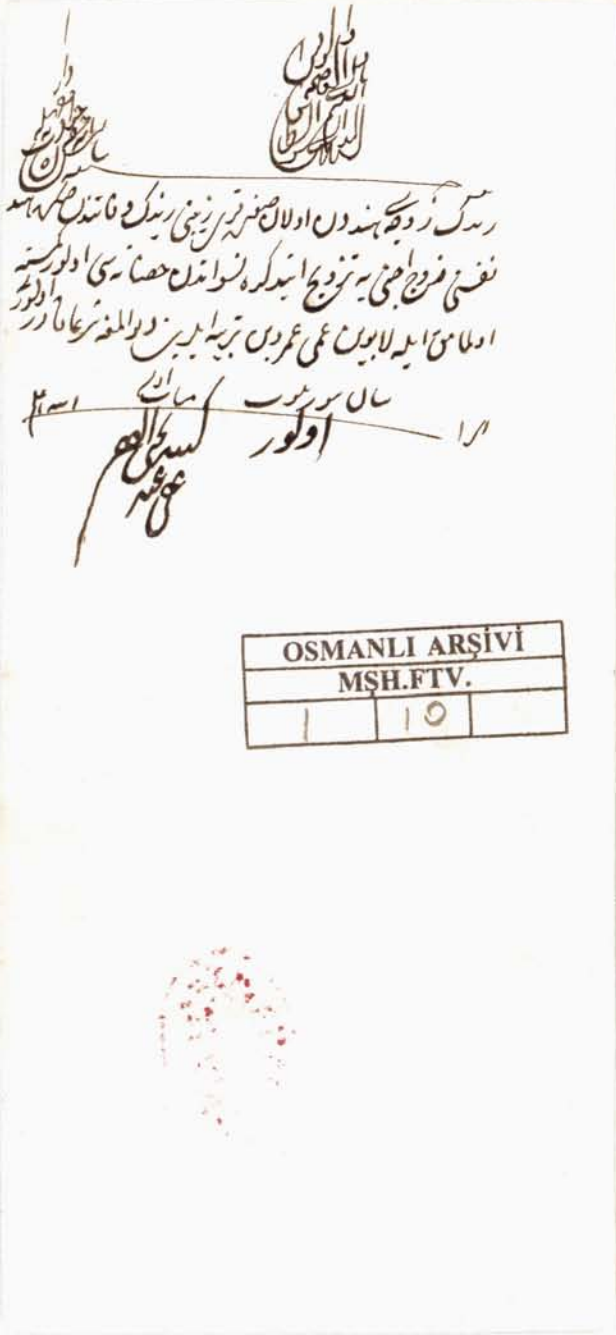
Muhaddere olmayan Hind'in hasmı Zeyd ile mürâfa'aya kudreti var iken mücerred ızrâr kasdı ile Amr'ı Zeyd ile mürâfa'a olmak için vekil nasb etdikde Zeyd razı olmayıp "Hind ile bizzat mürâfa'a olalım" demeye şer'an kâdir olur mu, beyân buyurulup müsâb olalar.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem

Olur.

Ketebehû Yahya el-fakîr
Ufiye anh.

Babası vefat edip annesi yabancı birisiyle evlenen ve kendisine bakacak kimsesi olmayan küçük bir kız, terbiye etmek üzere amcasına verilebilir.

Allahümme yâ veliyye'l-ismetî ve't-tevfîk
nes'elüke'l-hidâyetü ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

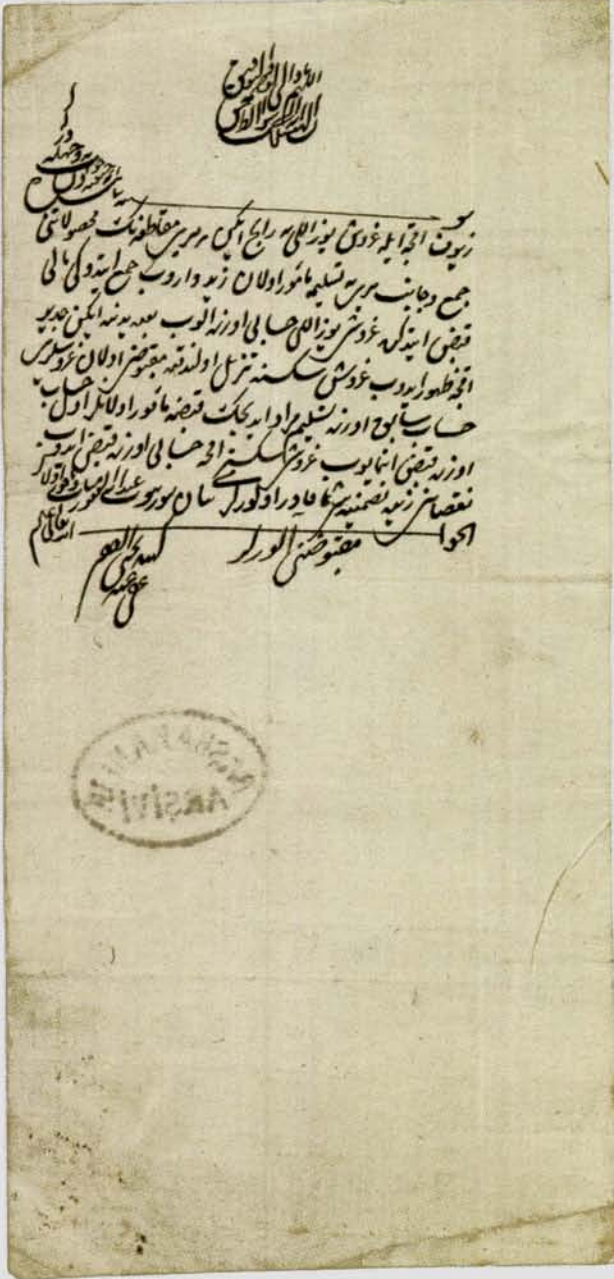
Zeyd'in zevcesi Hind'den olan sağîre kızı Zeyneb'i Zeyd'in vefatından sonra Hind nefsinin zevce-i ecnebiye tezvîc etdikde nisvândan hıdânesi olur ki mesne olmamak ile li-ebeveyn ammi Amr "ben terbiye eylerin" deyu almağa şer'an kâdir olur mu, beyân buyurulup müsâb oluna.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû **Yahya** el-fakîr
Ufiye anh.

Mukataa mahsulünü yüz elli akçe bir kuruş hesabıyla toplayan bir kimse daha sonra yeni akçe çıkmasıyla bir kuruş seksen akçeye düşse bile teslimatı önceki hesap üzere yapar aradaki farkı o kimseden alınamaz.

Allahümme yâ veliyye'l-ismeti ve't-tevfik
nes'elüke'l-hidâyete ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevâb ne vechiledir ki;

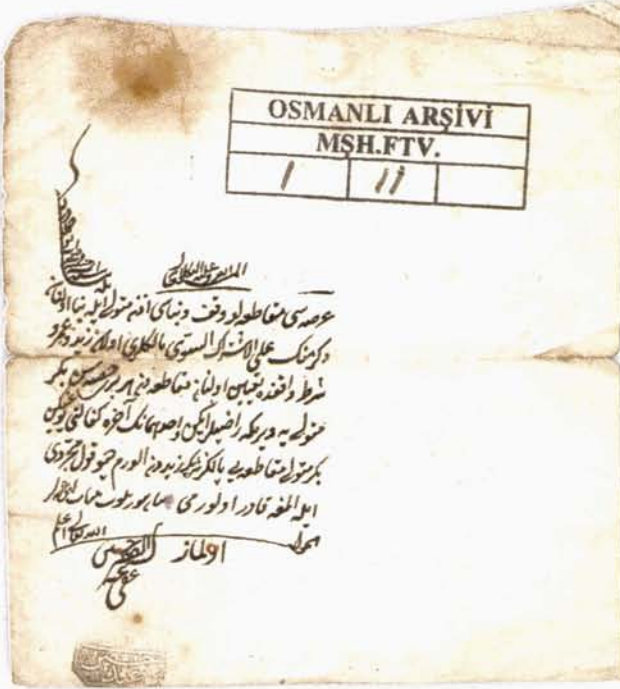
Zeyd'in akçe ile kuruş yüz elliye râyic iken bir mîrî mukataanın mahsulünü cem' ve cânib-i mirîye teslim me'mûr olan Zeyd varıp cem' etdiği malı kabz etdikde kuruşu yüz elli hesâbı üzere alıp ba'dehû yedinde iken cedîd akçe zuhûr edip kuruş seksene tenzil olundukda makbuzu olan kuruşları hesâb-ı sâbık üzere teslim murâd edicek kabza me'mûr olanlar ol hesâb üzere kabz etmeyip kuruşu seksener akçe hesâbı üzere kabz edip noksânı Zeyd'e tazmine şer'an kâdir olurlar mı beyân buyurulup inda'llahi'l-gafûr müsâb ve me'cûr olalar.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Makbuzunu ahırlar.

Ketebehû
Yahya el fakîr
Ufiye anh.

AHİZADE HÜSEYİN EFENDİ
(10 Şubat 1632 - 7 Ocak 1634)

Mukataalı vakıf arsası üzerinde olup biri diğerine kefil olmayan iki ortağa ait mülk değirmenin satın alınabilmesi için her iki ortağın da onay vermesi gerekir.

Allahü'l-Müste'ân
ve aleyhi't-tüklân

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Arsası mukâtaalu vakıf ve binası izn-i mütevellî ile bina olunan değirmenin ale'l-iştiraki's-seviyy mâlikleri olan Zeyd ve Amr şart-ı vâkıfda tayin olunan mukâtaadan her biri hissesin Bekir-i mütevellîye vermeğe razılar iken ve ehadühümânın âhara kefaleti yoğiken Bekir-i mütevellî "*mukâtaayı yalnız şerîk Zeyd'den*" alırım deyu kavlı-i mücerredi ile almağa kâdir olur mu, beyân buyurulup müsâb olunalar.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Hüseyn**
Ufiye anh.

* İlmiye Salnamesi'ndeki Ahizade fetva örneklerindeki imzaya benze-memekle birlikte arşiv tasnif heyeti tarafından Ahizade fetvası olarak tespit edilmiştir.

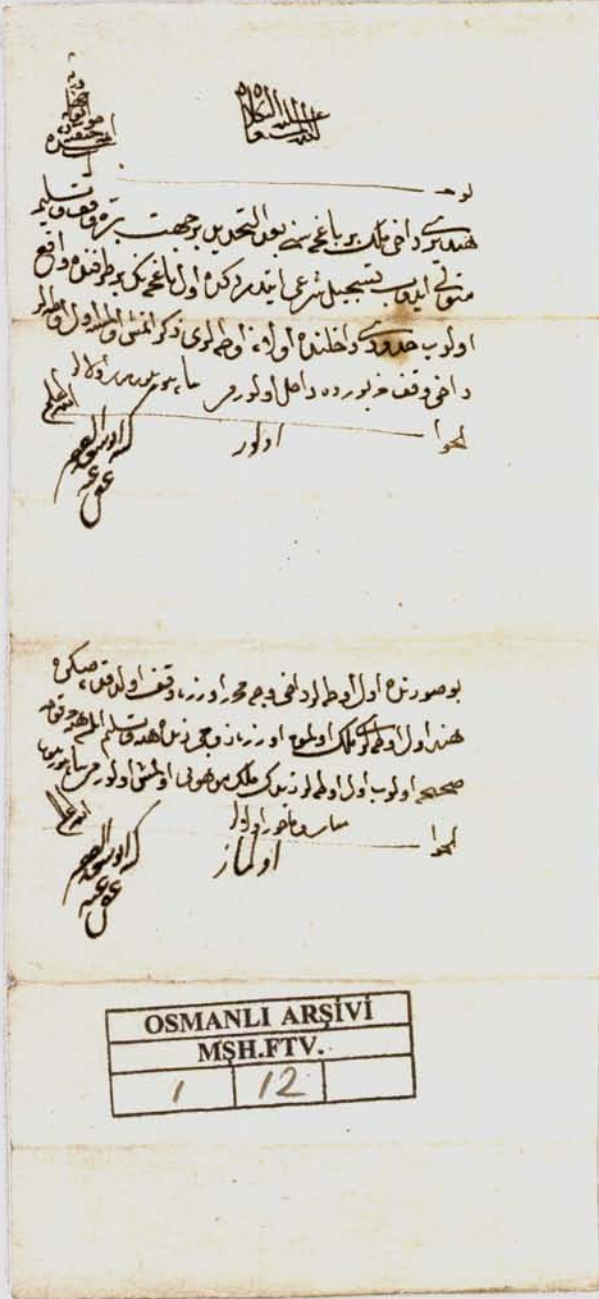

ESADEFENDİZEDE EBU SAİD MEHMED EFENDİ

(27 Şubat 1644 - 16 Ocak 1646 / İlk Meşihati)

(3 Eylül 1651 - 16 Ağustos 1652 / İkinci Meşihati)

(2 Ocak 1654 - 11 Mayıs 1655 / Üçüncü Meşihati)

Vakfedilip tescil muamelesi tamamlanmış olan bahçenin içerisindeki odalar da -vakfiyede açıkça zikredilmemiş olsa bile- vakfa dahil olur.

Bu odaların başka birisine hibe edilmesi söz konusu olamaz.

Allahu'l-Müste'ân
aleyhi't-tüklân

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Hind yeri dahi mülk bir bağçesini ba'de't-tahdîd bir cihet-i birre vakf ve teslim-i mütevellî edip tescil-i şer'î etdirdikde ol bağçenin bir tarafında vâki olup hududu dahilinde olan odaları zikr etmiş olmasa ol odalar dahi vakf-ı mezbûra dahil olur mu, beyân buyurulup müsâb olalar.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

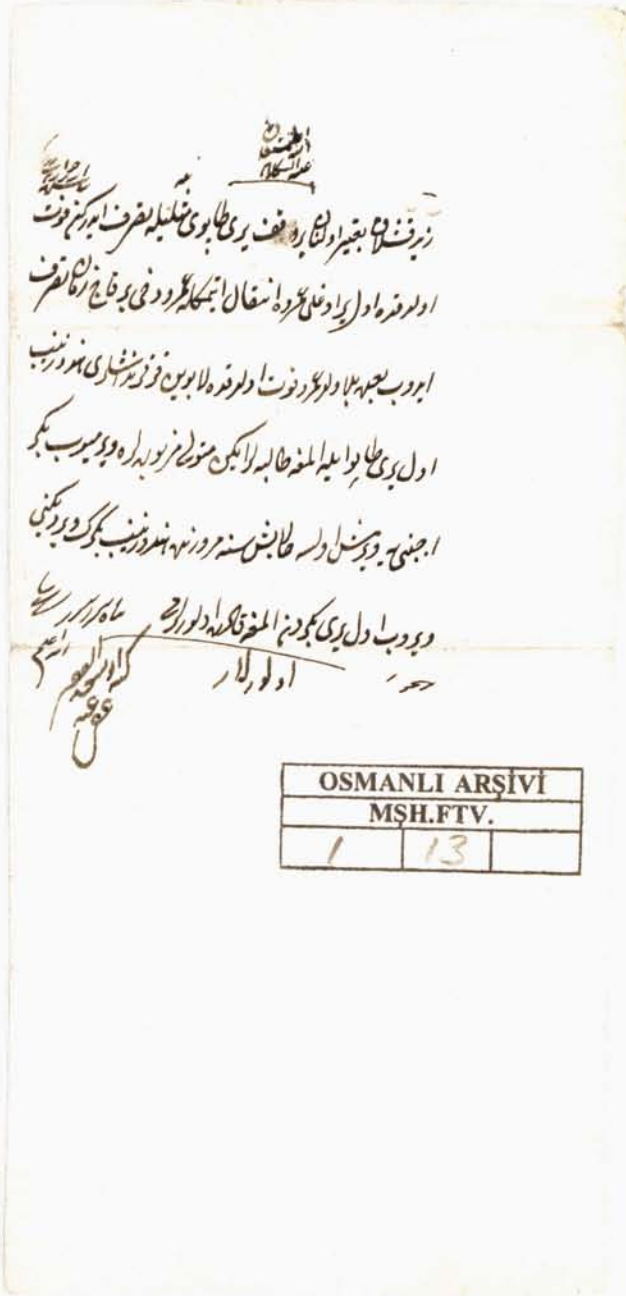
Ketebehû Ebû Said el-fakîr
Ufiye anh.

Bu suretde ol odalar dahi vech-i muharrer üzere vakıf oldukdan sonra Hind ol odaları mülk olmak üzere zevci Zeyd'e hibe ve teslim eylese hibe-i merkûme sahiha olup ol odalar Zeyd'in mülk-i mevhûbu olmuş olur mu, beyân buyurulup müsâb ve me'cûr olalar.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû Ebû Said el-fakîr
Ufiye anh.

Ölen babalarının ve erkek kardeşlerinin tapu ile tasarruf ettikleri arsası vakıf olan kışlak yerini, vakfın mütevellisi başkasına verse bile kız kardeşleri de aynı şekilde tasarruf edebilir.

Allahü'l-müste'ân
aleyhi't-tüklân

Mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd kışlak tabir olunan bir vakıf yeri tapu-yı misliyle tasarruf ederken fevt oldukda ol yer oğlu Amr'a intikal etmekle Amr dahi birkaç zaman tasarruf edip ba'dehû bilâ-veled Amr fevt oldukda li-ebeveyn kız karındaşları Hind ve Zeyneb ol yeri tapu ile almağa talibeler iken mütevellî mezbûrelere vermeyip Bekir-i ecnebiye vermiş olsa hâlâ beş sene mürûrun-da Hind ve Zeyneb Bekir'in verdiğini verip ol yeri Bekir'den almağa kâdir olurlar mı, beyân buyurulup müsâb olalar.

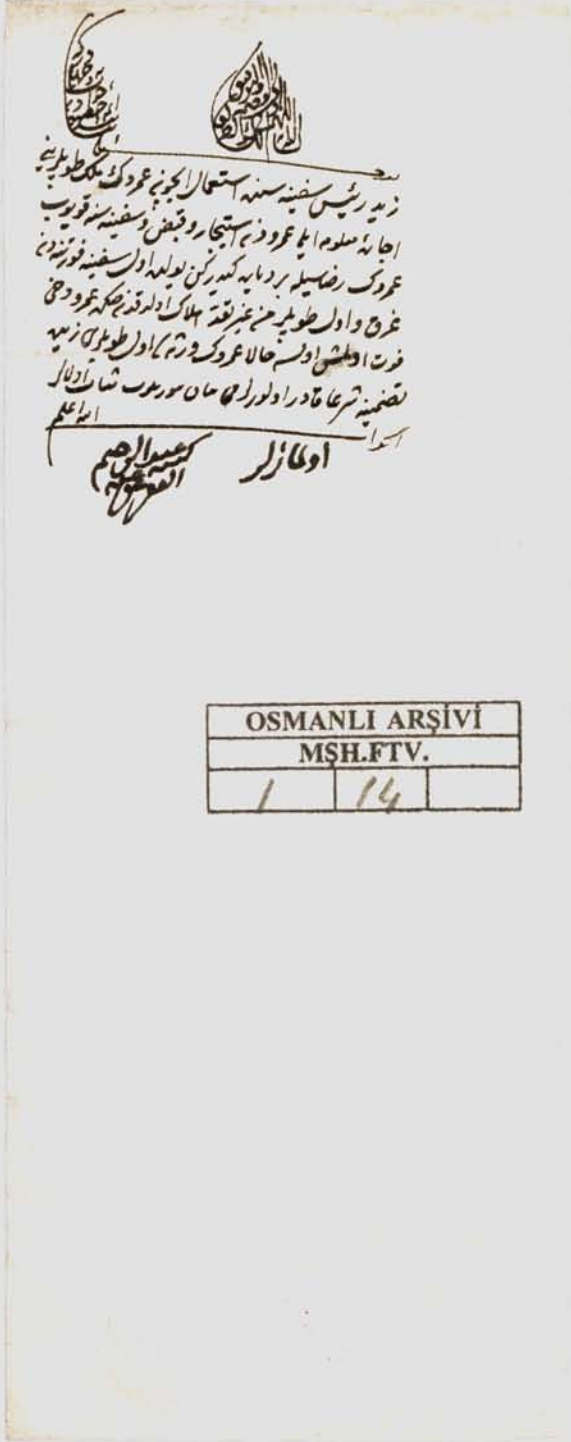
El-cevâb: Allahu a'lem.

Olurlar.

Ketebehû **Ebû Said** el-fakîr
Ufiye anh.

HACI ABDÜRRAHİM EFENDİ
(25 Nisan 1647 - 18 Temmuz 1649)

OSMANLI ARŞİVİ		
MŞH.FTV.		
1	14	

Bir gemi kaptanının, gemisinde kullanmak üzere kiraladığı topar fırtınadan dolayı gemisi ile birlikte batsa, topar sahibi ölse bile varislerine bunun bedelini ödemesi gerekmez.

Allahümme yâ veliyye'l-ismeti ve't-tevfik
nes'elüke'l-hidâyetu ilâ sevâ'i't-tarîk

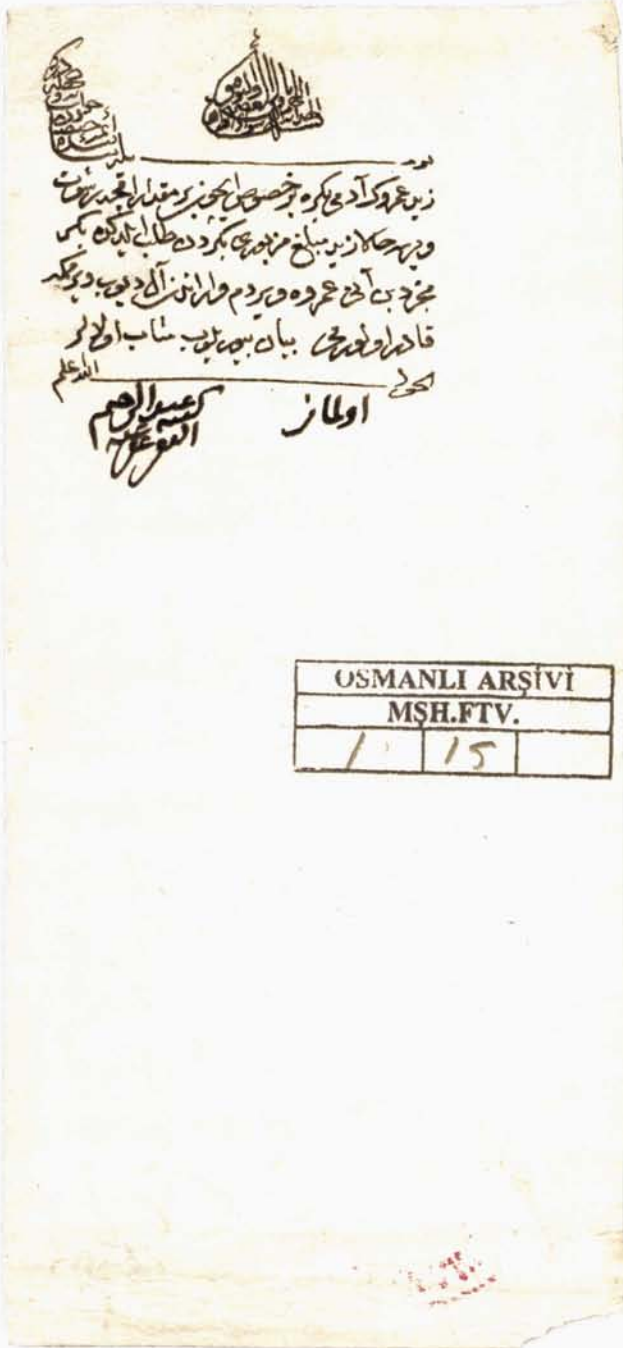
Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevâb ne vechiledir ki;

Zeyd Reis sefinesinde isti'mâl için Amr'ın mülk toparlarını icâre-i malum ile Amr'dan istîcâr ve kabz ve sefinesine koyup Amr'ın rızasıyla bir diyara giderken yolda ol sefine fırtınadan gark ve ol topar min-gayrı ta'ammüdin helâk olduktan sonra Amr dahi fevt olmuş olsa hâlâ Amr'ın veresesi ol toparları Zeyd'e tazmine şer'an kâdir olurlar mı, beyân buyurulup müsâb olalar.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmazlar.

Ketebehû **Abdürrahim** el-fakîr
Ufiye anh.

Bir kimse birisinin adamına verdiği rüşvet parasını bizzat verdiği kimseden isteyebilir.

Allahümme yâ veliyye'l-ismeti ve't-tevfik
nes'elüke'l-hidâyete ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd, Amr'ın âdemi Bekir'e bir husus için bir mikdar akçe rüşvet verse hâlâ Zeyd meblağ-ı mez-bûru Bekir'den taleb eyledikde Bekir mücerred "*ben onu Amr'a verdim var ondan al*" deyip vermemeğe kâdir olur mu, beyân buyurulup müsâb olalar.

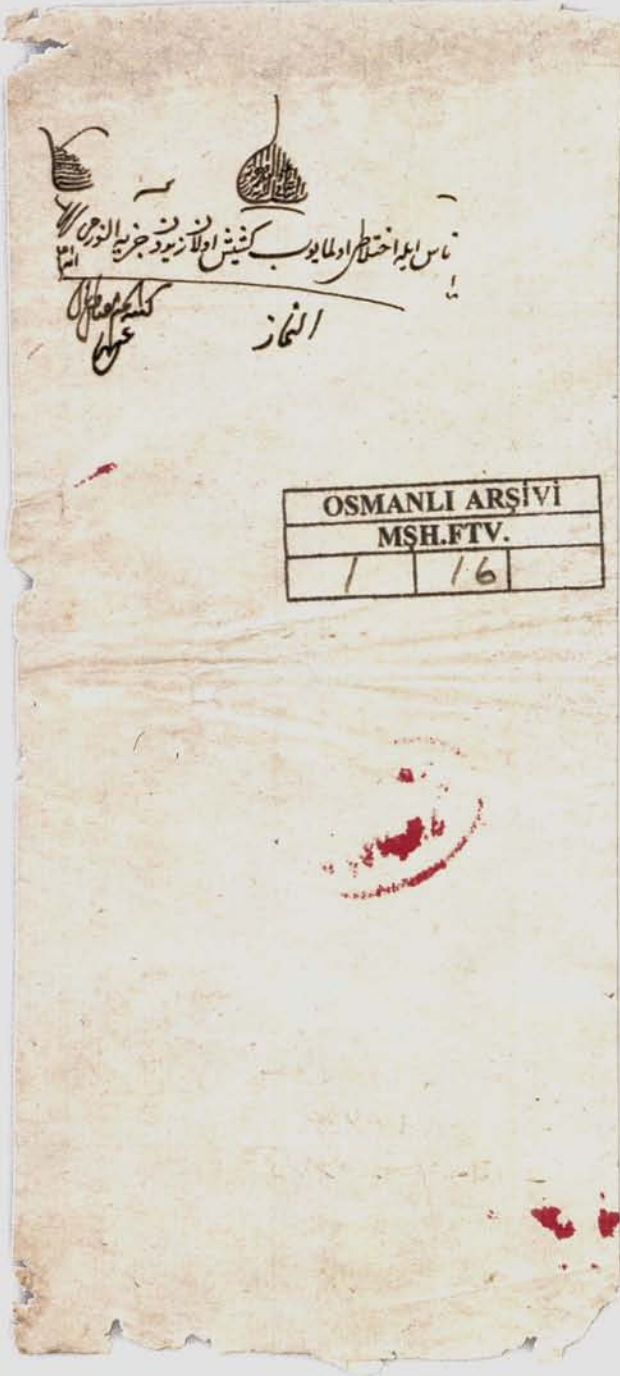
El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû **Abdürrahim** el-fakîr
Ufiye anh.

BALİZADE MUSTAFA EFENDİ
(21 Ekim 1656 - 23 Mayıs 1657)

**İnsanlardan uzak, kendi halinde yaşayan
keşişten cizye alınmaz.**

Allahümme yâ veliyye'l-ismetî ve'l-hidâyeti
nes'elüke'l-inâyete fi'l-bidâye ve'n-nihâye

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden ce-
vab ne vechiledir ki;

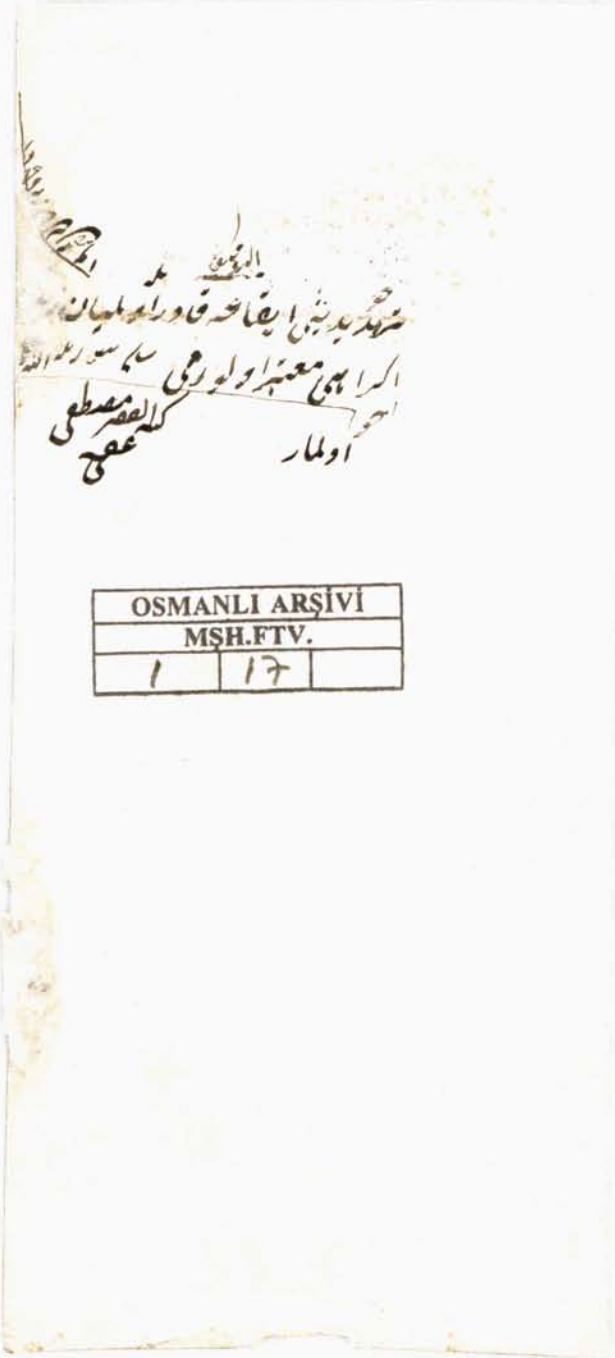
Nâs ile ihtilâtı olmayıp keşiş olan Zeyd'den cizye
alınır mı, beyân buyurula

El-cevâb: Allahu a'lem.

Alınmaz.

Ketebehû'l-hakir **Mustafa Bali**
Ufiye anh.

Tehdidini yerine getirmeğe gücü yetmeyen kimsenin bir şeyi zorla yaptırması diye bir şey olamaz.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Tehdidini ikâ'a kâdir olmayan Zeyd'in ikrâhı mu'teber olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

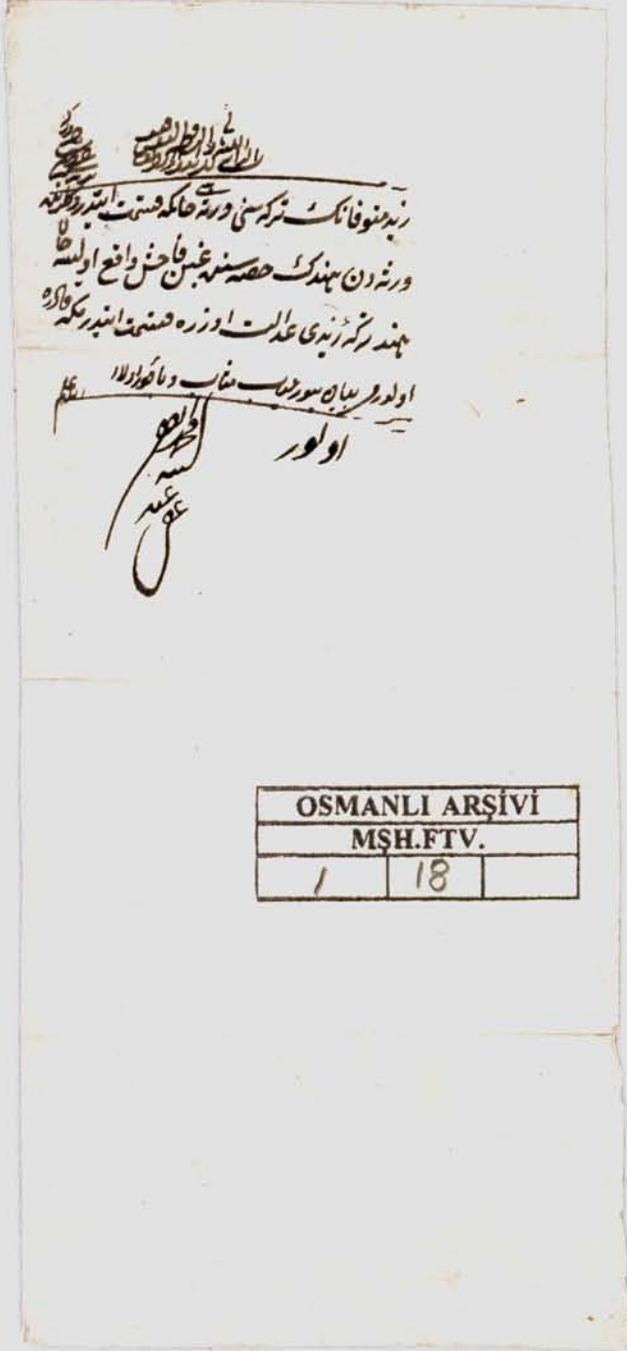
Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Mustafa**
Ufiye anh.

BURSALI ESİRİ MEHMED EFENDİ

(20 Mart 1659 - 3 Şubat 1662)

Tereke paylaşımında aldatılma söz konusu olduğunda bir kimse tekrar adaletle paylaşım isteyebilir.

Allahümme yâ veliyye'l-ismeti ve't-tevfik
nes'elüke'l-hidâyetu ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında cevap ne vechiledir ki;

Zeyd-i müteveffanın terekesini veresesi hâkime kısmet etdirdiklerinde vereseden Hind'in hissesinde gabn-ı fâhiş vâki olsa hâlâ Hind tereke-i Zeyd'i adâlet üzere kısmet etdirmeğe kâdire olur mu, beyân buyurulup müsâb ve me'cûr olalar.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû **Mehmed** el-fakîr
Ufiye anh.

İki kişi ortaklaşa meyve ticareti yapsalar ve zarar etseler zararı sermayeleri oranında çekerler.

Ortaklardan birisi farklı gerekçelerle bu zararı karşılamaktan geri duramaz.

Allahümme yâ veliyye'l-ismeti ve't-tevfik nes'elüke'l-hidâyeteye ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab nicedir ki;

Zeyd, Amr'a sana şu kadar akçe vereyim sen dahi alıp varıp İznikmid'den ol mikdar akçe katıp meyve iştirâ ve bana irsâl eyle ben dahi bey' edip semenin sana irsâl sen dahi meyve iştirâ ve bana irsâl eyle bu vech üzere bir sene imal edelim hâsıl olan faidesinin nısfı senin ve nısf-ı âharı benim olsun deyu ol mikdar akçeyi Amr'a verip Amr dahi alıp varıp İznikmid'den ve köylerinden Zeyd'in verdiği akçe ve kendi malından katdığı ol mikdar akçe ile meyve iştirâ ve Zeyd'e irsâl Zeyd dahi bey' edip semenin Amr'a irsâl Amr dahi meyve iştirâ ve Zeyd'e irsâl edip bir senede Zeyd'e şu mikdar akçelik meyve irsâl Zeyd dahi mal-ı şirket olmak üzere alıp bey' etdikde kesâd olmakla bir mikdar zarar eylese Zeyd ve Amr ol zararı ne vech üzere çekerler, beyân buyurup müsâb olalar.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Re's-i mallarına göre çekerler.

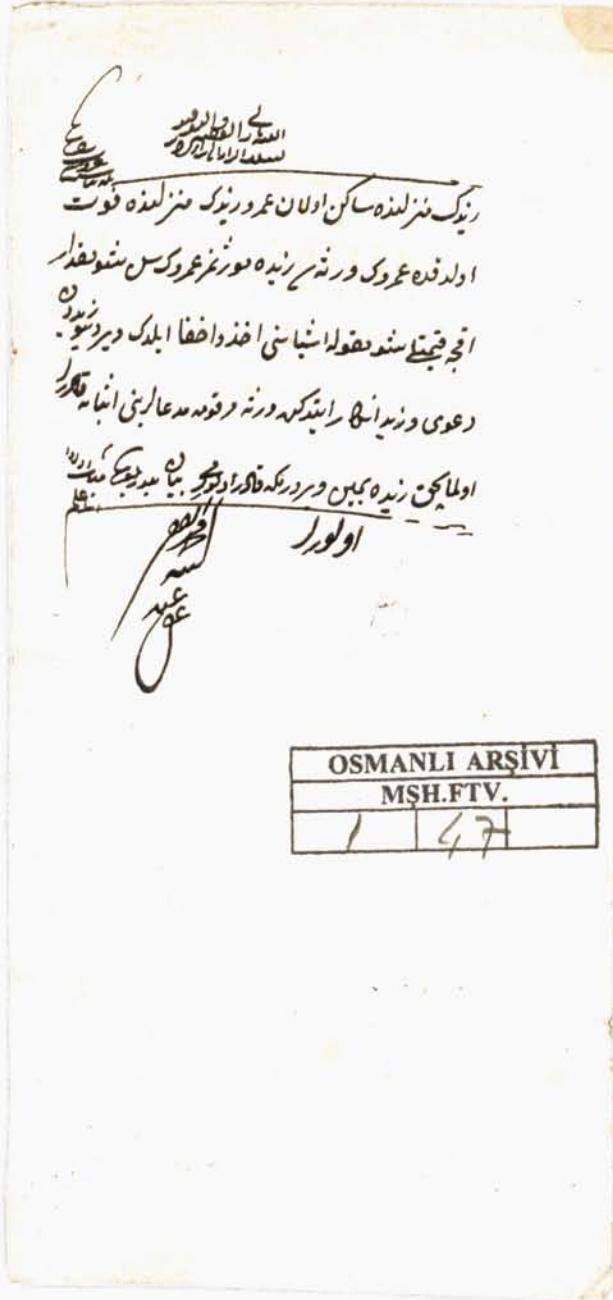
Ketebehû **Mehmed** el-fakîr
Ufiye anh.

Bu suretde malları beraber olmakla Amr zararın nısfın Zeyd'e çekdirmek murad etdikde Zeyd Amr'a sen meyveyi iştirâ etdikden sonra İstanbul'da kesâd olmakla sana meyve irsâl eyleme deyu haber gönderdiğimden sonra gönderip ve hem sana vezn ile iştirâ eyle demişdim sen köylere çıkıp götürü iştirâ etmişsin deyu malına göre zararın nısfın çekmekden imtinâ'a kâdir olur mu, beyân buyurup müsâb olalar.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehu **Mehmed** el-fakîr
Ufiye anh.

Evinde ölen kiracısının malını alıp gizlemekle itham edilen kimseye, inkar etmesi durumunda ölen şahsın varisleri tarafından yemin verdirilebilir.

Allahümme yâ veliyye'l-ismetü ve't-tevfik
nes'elüke'l-hidâyete ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında cevap ne vechiledir ki;

Zeyd'in menziline sâkin olan Amr, Zeyd'in menziline fevt oldukda Amr'ın veresei Zeyd'e mûrisimiz Amr'ın sen şu mikdar akçe kıymetli şu makûle eşyasını ahz u ihfâ eyledin ver deyu Zeyd'den dava ve Zeyd inkâr etdikde verese-i merkûme müdde'âları isbata kâdirler olmayıcak Zeyd'e yemin verdirmeğe kâdir olur mu, beyân buyurulup müsâb olalar.

El-cevab: Allahu a'lem.

Olurlar.

Ketebbehû **Mehmed** el-fakîr
Ufiye anh.

SUNİZADE SEYYİD MEHMED EMİN EFENDİ

(3 Şubat 1662 - 21 Kasım 1662)

Bir kimse vakfettiği evin vakfiyesinde evde oturma ve kiraya verme hakkını önce kendisine tahsis edip şart koşmuş ise bu evde ister kendisi oturur isterse başkasına kiraya verebilir.

Allahümme yâ veliyye'l-ismeti ve't-tevfik
nes'elüke'l-hidâyetu ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Hind mülk menziline vakf-ı lâzım ile vakf edip tevliyet ve süknâsını evvelâ kendüye ba'dehâ vâlide-si Zeyneb'e ba'dehâ gallesini bir cihet-i mü'ebbedeye şart etdikden sonra vakfiyye-i ma'mûlün-bihâsında istersem kendim sâkine olam istersem âhara icâr eyleyem deyu kayd ü tasrîh etmiş olsa hâlâ Hind menzili mezburu icâre-i mu'accele ve müeccele ile icâra kâdire olur mu, beyân buyurulup müsâb oluna.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olur.

Ketebihû el-fakîr es-Seyyid **Mehmed el-Emin**
Ufiye anh.

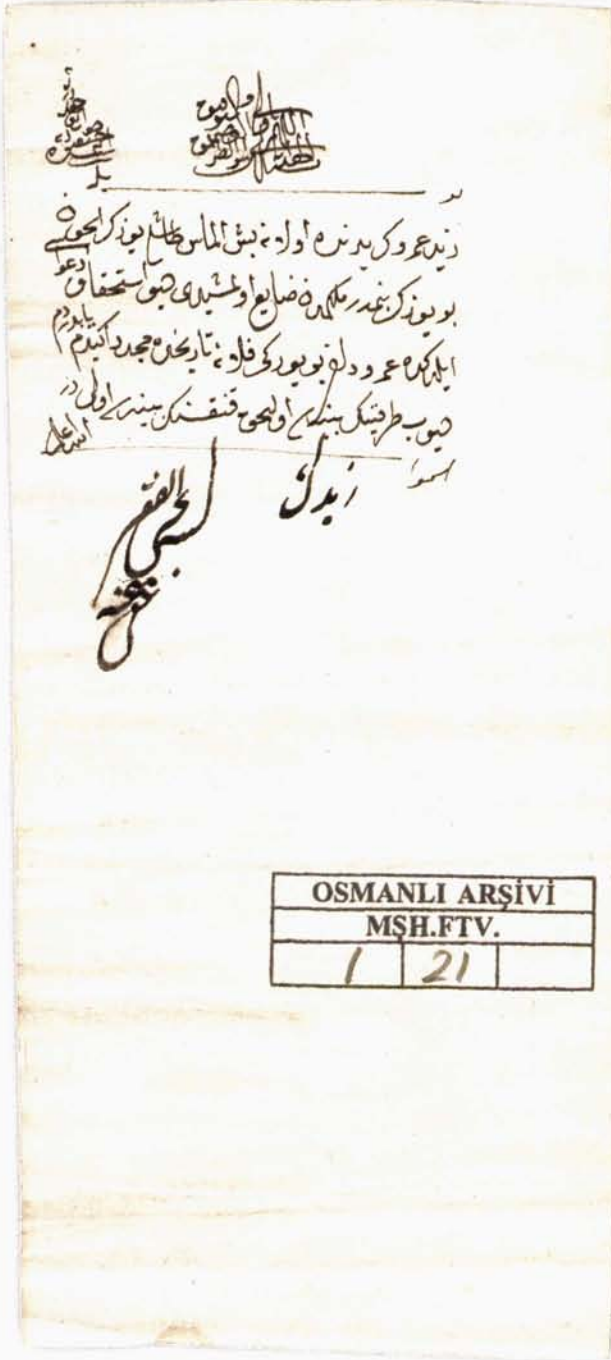
هذه ملك منزلي وقف لازم ايله وقف ابراهيم تولىت وسكانه اولاشد
بعد ما والد سي زينه بعد ما غلله سني بجهت مؤيد به شرط ايتدكده
وقف مؤيد باسند استم كدم ساكنه اولام استم كدم ايجان ايلم
دوقيد وتصريح ايتن اولاه حاله منزل بنور علان سجدله رحيله
ايله ايماره خادده اولور
اولور
عنى

OSMANLI ARŞİVİ
MŞH.FTV.
1 20

MİNKARİZADE YAHYA EFENDİ

(21 Kasım 1662 - 21 Şubat 1674)

Bir kimse başkasındaki mücevherin kendisine ait olduğunu iddia ettikten sonra taraflar delillerini ortaya koysa iddia sahibinin delilleri daha geçerli kabul edilir.

Allahümme yâ veliyye'l-ismeti ve't-tevfik
nes'elüke'l-hidâyetu ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd, Amr'ın yedinde olan beş elmas taşlı yüzük için bu yüzük benimdir mülkümden zâyi olmuşdu deyu istihkâk davası eyledikde Amr dahi bu yüzüğü falan tarihte müceddeden kendim yaptırdım deyip tarafeynin beyyinesi olıcak kangisinin beyyinesi evlâdır.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Zeyd'in.

Ketebehû **Yahya** el-fakîr
Ufiye anh.

کامران یلدرم الغازی مولانا کمال فضلین معلوم ایدینوب درلو
درلور عاتیلر و کونه کونه حیاتیلر ایدینوب نطیر عالیلر یله منطور پور ب

مرتب و زارنده جمیع اموری اگر سلطنته متعلقه و اگر مصالح
مسلمین در بونظر ایلد مشورت ایدر لر امیش اذن سلطان عالیشان ایلد

İçinde oturma hakkı belli kimselere vakfedilen ev yanıp, mütevellisi tarafından kiraya verilen arsası üzerine kiracısı tarafından izinsiz olarak yapılan binanın başka bir yere vakfedilmesi doğru olmaz.

Kiracı öldükten sonra mütevellî, yapılan binayı varislerine yıktırıp arsayı vakıf için zapt eder.

Allahümme yâ veliyye'l-ismetî ve't-tevfîk nes'elüke'l-hidâyeti ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap nedir ki

Zeyd'in süknâsı Amr'a ve ba'dehû evlâdına ve evlâd-ı evlâdına ba'de'l-inkırâz Medine-i Münevvere fukarasına meşruta vakfı olan menzil harîkde muhterik olup arsa kaldıktan sonra mütevellisi menzil-i mezbûrun arsasını ecânibden Hind'e icâre-i mu'accele ve müeccele ile icâr edip Hind dahi nefsi için ol arsa üzerine mütevellî izinsiz bina ihdâs edip ba'dehû Hind ol binasını cihet-i uhrâya vakf eylese vakf-ı mezbûr sahîh olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

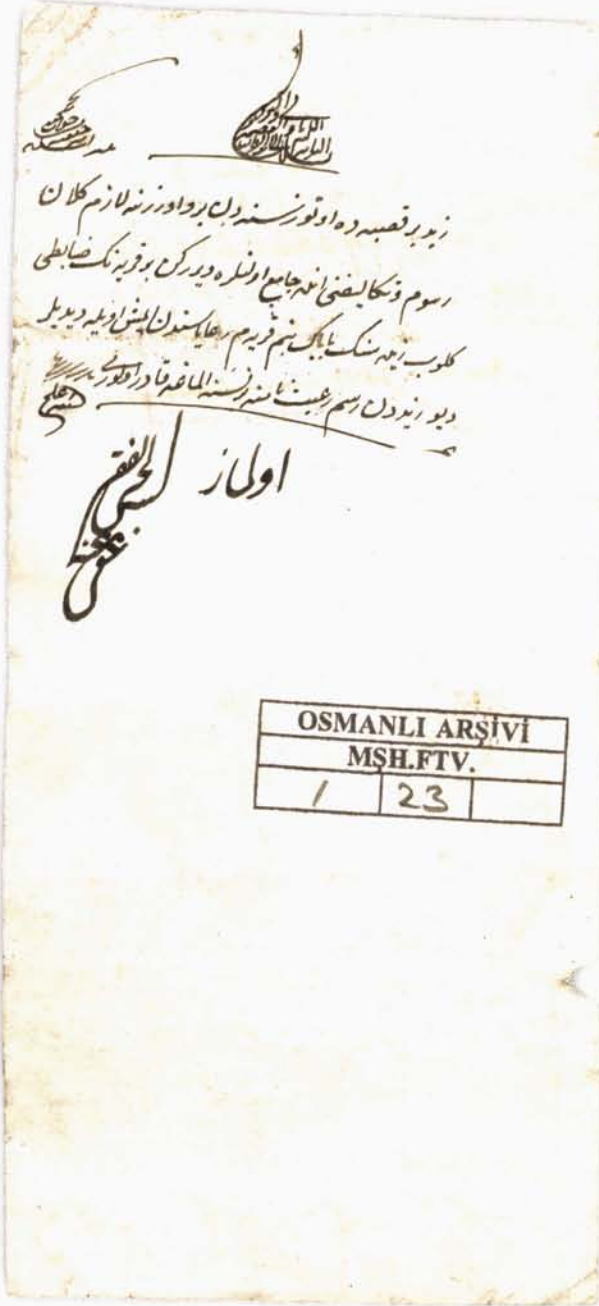
Ketebehû **Yahya** el-fakîr
Ufiye anh.

Bu suretde Hind bilâ-veled fevt oldukda ol arsa ve binayı Hind'in vereseşi zabt eyleseler hâlâ arsa mütevellisi verese-i Hind'e ol binayı kal' etdirip yerini vakıf için zabta kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû **Yahya** el-fakîr.
Ufiye anh.

Otuz seneden beri oturduğu beldede üzerine düşen vergileri ödeyen birisinden, bir köy zabiti gelip “*senin baban benim köyüm reayası imiş, öyle dediler*” diyerek “*raiyyet resmi*” isteyemez.

Allahümme yâ veliyye'l-ismeti ve't-tevfik
nes'elüke'l-hidâyetu ilâ sevâ'i't-tarîk

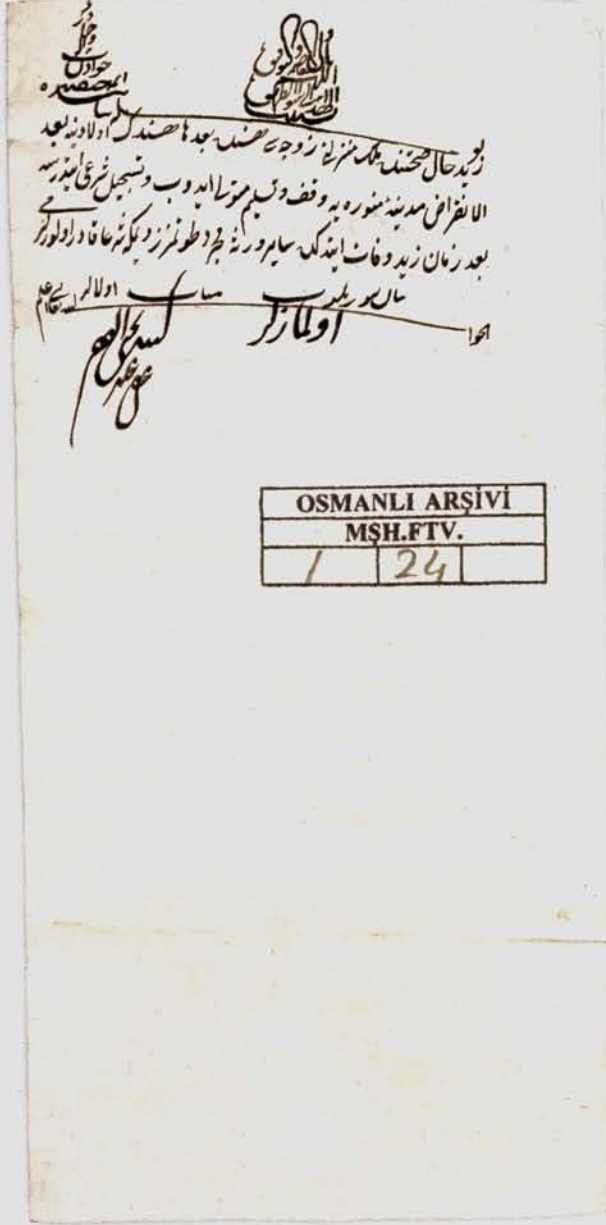
Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Zeyd bir kasabada otuz seneden beri üzerine lâzım gelen rûsûm ve tekâlifini onda câmi' olanlara verirken bir karyenin zâbiti gelip Zeyd'e “*senin baban benim karyem reâyâsından imiş öyle dediler*” deyu Zeyd'den resm-i ra'îyyet namına bir nesne almağa kâdir olur mu, beyân buyurup [müsâb oluna.]

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû **Yahya** el-fakîr
Ufiye anh.

Bir kimse sağlığında evini sırayla; karısına, onun evlatlarına ve Medine-i Münevvere fakîrlere vakfetse ve daha sonra ölse diğer varisleri biz bu vakfı tanımamız diyemezler.

Allahümme yâ veliyye'l-ismetî ve't-tevfîk
nes'elüke'l-hidâyeti ilâ sevâ'î't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

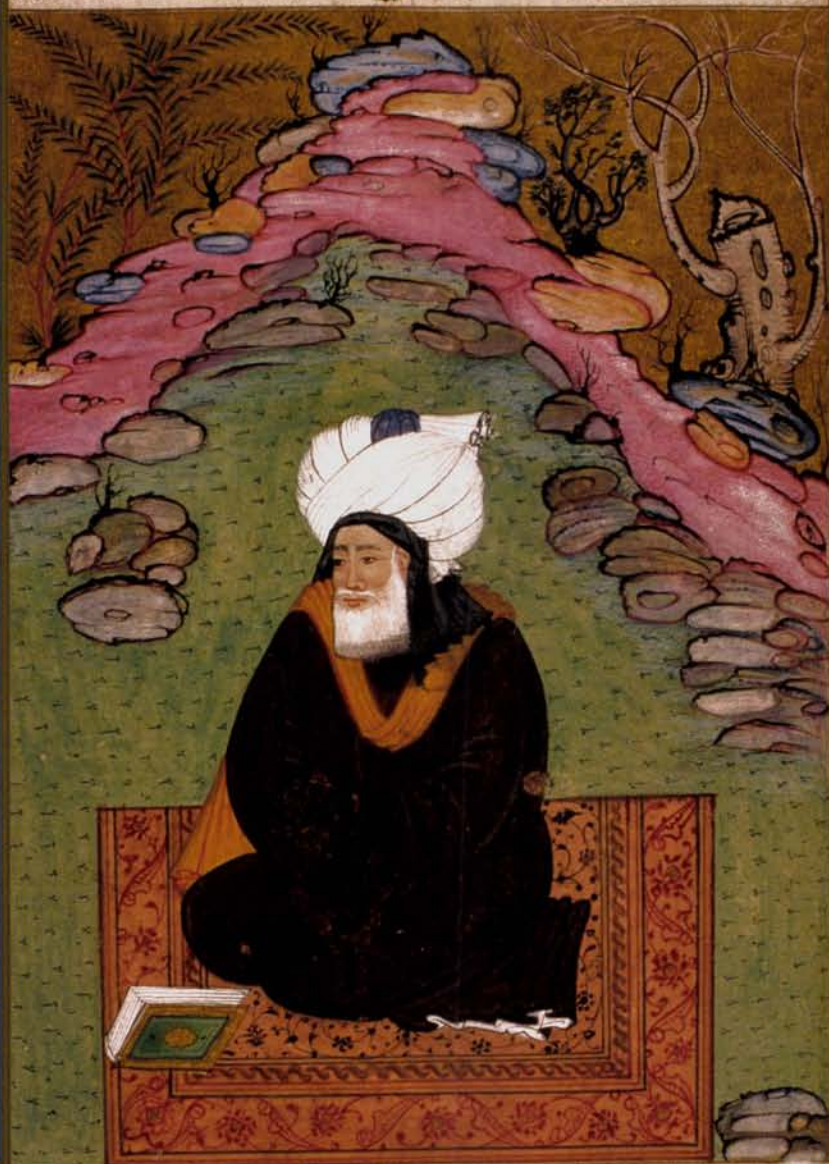
Zeyd hâl-i sıhhatinde mülk menzîlini zevcesi Hind'e ba'dehâ Hind'in evlâdına ba'de'l-inkırâz Medine-i Münevvere'ye vakf ve teslim-i mütevellî edip ve tescil-i şer'î etdirse ba'de zamani Zeyd vefat etdikde sair verese mücerred tutmazız demeğe şer'an kâdir olurlar mı. Beyân buyurulup müsâb olalar.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olmazlar.

Ketebehû **Yahya** el-fakîr
Ufiye anh.

و فضل دن جمع کثیر تر بیسی الیه نشود و نما بولوب افاده و استفاد
ر مانند کشاف لطیف حاشیه تحریر ایوب فن معانیدن ایضاً

و علم طبه متعلق موجبزه ایچاز اوزره فواید کثیر و حاوی شرح
باز مشر مشر الیه شیخ افندی امام فخرالدین الرازی نسلند ندر

زید بر اندک متصرف اولدیغی خاصنی برسنه تمامه دیک کوم دوت
 بیک غرضه التزامه عوده در عهده ایروب بیکشین نامنه
 عودنه کوم سیک غرضه ایروب بعد عود اول خاصنی بدی ای
 ضبط و محصور کندنه ایجن بیکش بیکش غرضه قبض ایروب
 ما عدا قبض ایجن اول خاصنی بیکش اور زیدنه اخر توجیه ای
 حاله عود و مقبوضی اولان بیکش بیکش غرضه قبضه
 زیدنه طلب ایروب المانع کار اولور ما بر یروب مملک
 السلام

اولور
الحکم

بو صورت عود بیکش کندی برسن نامنه ایروب بیکش
 غرضه بیکش بیکش غرضه قبضه ستر زیدنه
 طلب ایروب کوم ستر اول خاصنی دیک کوم دوت
 تقضیش ایروب قبضه بر بیکش و بیکه کار اولور ما بر یروب مملک
 السلام

اولاز
الحکم

OSMANLI ARŞIVI	
MŞH.FTV.	
1	26

Bir kimse hassını seneliği 24.000 kuruşa iltizamla birisine verse ve mültezimden peşin olarak 20.000 kuruşunu alsa ve mültezim yedi ay zapt edip ancak 5.500 kuruş topladıktan sonra hâs sahibi değişse mültezim geri kalan kısmını hassın ilk sahibinden isteyebilir.

Mültezim geri kalan alacağını istediğinde hassın ilk sahibi “*ben seni ol has olduğu diyara gönderip teftiş ettirmedikçe fazlayı vermem*” diyemez.

Allahümme yâ veliyye'l-ismetî ve't-tevfîk nes'elûke'l-hidâyete ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Zeyd beratla mutasarrıf olduğu hâssını bir sene tamamına dek yirmi dört bin guruşa iltizâmla Amr'a deruhde edip ve peşin namına Amr'dan yirmi bin guruşunu alıp ba'dehû Amr ol hâssı yedi ay zabt ve mahsulünden ancak beş bin beş yüz guruş kabz edip mâadâyı kabz etmeden ol hâs Zeyd'in üzerinden âhara tevcîh olursa hâlâ Amr makbuzu olan beş bin beş yüz guruşdan fazlasını Zeyd'den talep edip almağa kâdir olur mu, beyân buyurulup müsâb oluna.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû **Yahya** el-fakîr
Ufiye anh.

Bu suretde Amr Zeyd'in kendiden peşin namına aldığı yirmi bin guruşun beş bin beş yüz guruşdan fazlasını Zeyd'den talep eyledikde Zeyd “*ben seni ol hâs olduğu diyara gönderip teftiş etdirmedikçe fazlayı vermem*” demeğe kâdir olur mu, beyân buyurulup müsâb oluna.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû **Yahya** el-fakîr
Ufiye anh.

 زید عمر و دین استر ایتدی کی کو بی بی بکره بیج دست ایم اجمالا
 عمر و بکره زید است که و بر دیکی کو بی بی نک شتر زید با که
 و بر مدر دیو اول کو بی بی بکره دین الماعه شتر عافا در اولدر
 سرور
 اولد
 الزین

OSMANLI ARŞİVİ	
MŞH.FTV.	
1	27

Bir kimse satın aldığı bir malı üçüncü bir şahsa satsa, ilk satan kimse henüz paramı almadım diyerek o malı üçüncü şahıstan alamaz.

Allahümme yâ veliyye'l-ismetî ve't-tevfîk
nes'elüke'l-hidâyetê ilâ sevâ'i't-tarîk

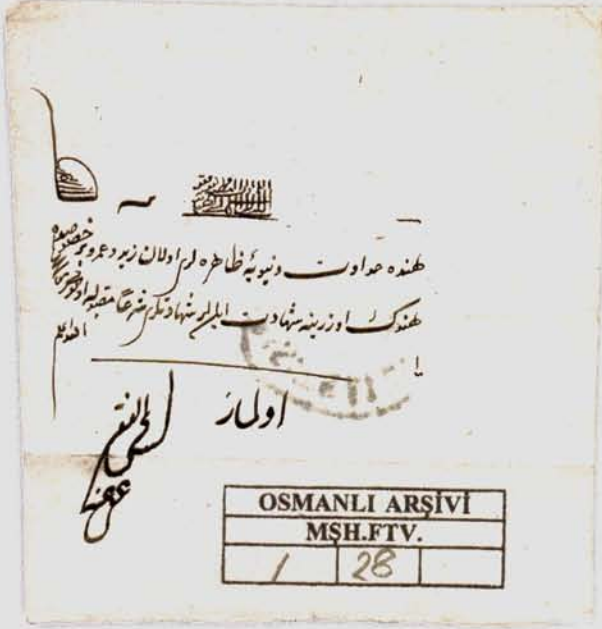
Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap nicedir ki;

Zeyd, Amr'dan iştirâ etdiği küpeyi Bekir'e bey' ve teslim eylese hâlâ Amr Bekir'e Zeyd'in sana verdiği küpenin semenini Zeyd bana vermedi deyu ol küpeyi Bekir'den almağa şer'an kâdir olur mu, beyân buyurulup müsâb oluna.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehî **Yahya** el-fakîr
Ufiye anh.

Bir kimseye düşmanlığı olanların o kimseyle ilgili şahitlikleri kabul olmaz.

Allahümme yâ veliyye'l-ismetî ve't-tevfîk
nes'elüke'l-hidâyete ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

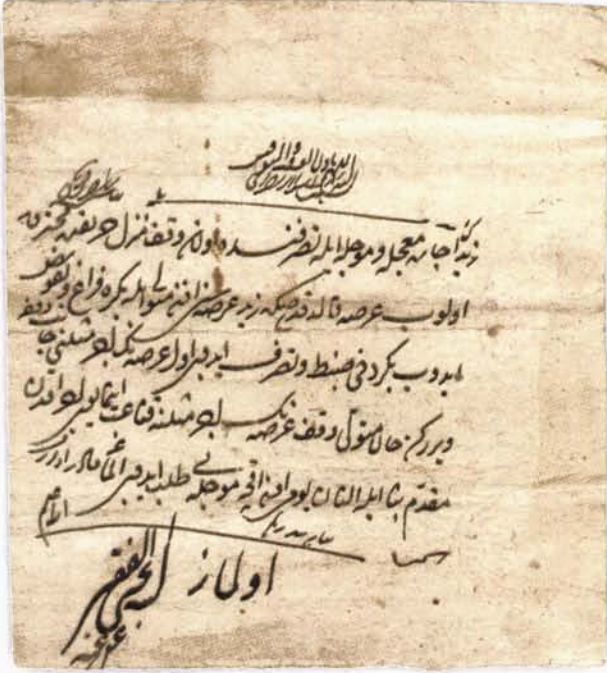
Hind'e adâvet-i dünyeviyye-i zâhireleri olan Zeyd ve Amr bir hususda Hind'in üzerine şehâdet eyleseler şehâdetleri şer'an makbule olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû **Yahya** el-fakîr
Ufiye anh.

Kiracı oturduğu vakıf evin yanmasından sonra arsasını, mütevellî izniyle başkasına devretse, vakıf mütevellîsinin yeni kiracıdan arsa kirası yerine yangından önceki evin kirasını istemesi doğru olmaz.

Allahümme yâ veliyye'l-ismetî ve't-tevfîk
nes'elûke'l-hidâyetê ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

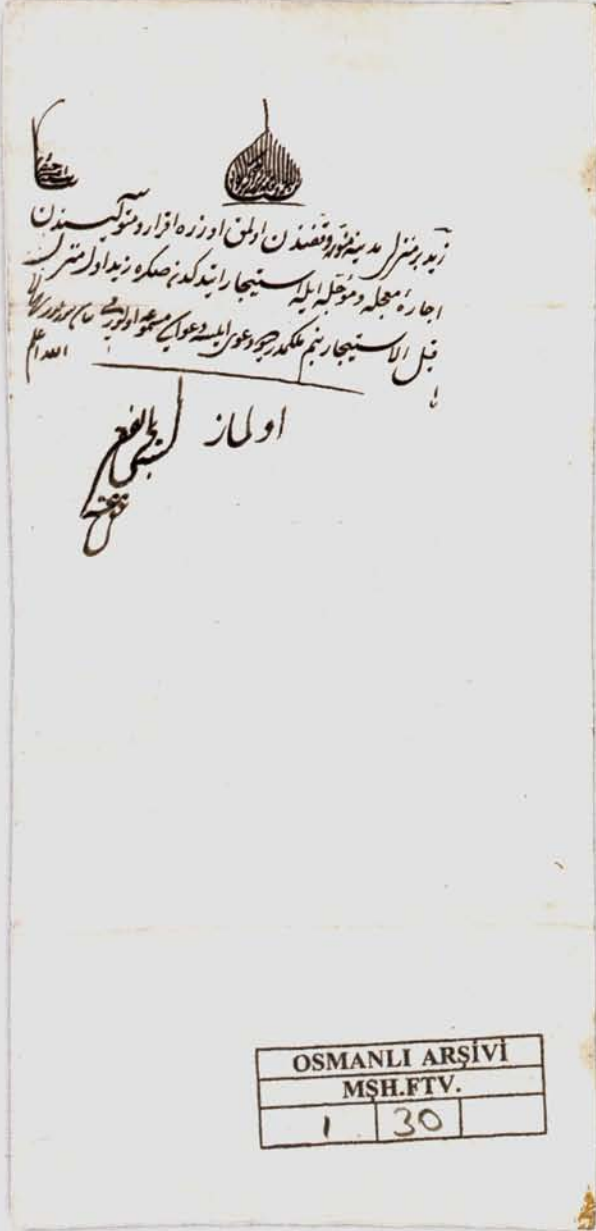
Zeyd icâre-i mu'accele ve müeccele ile tasarrufunda olan vakıf menzîl harîkde muhterik olup arsa kaldıktan sonra Zeyd arsasını izn-i mütevellî ile Bekir'e ferâğ ve tefvîz edip Bekir dahi zabt u tasarruf edip ol arsanın ecr-i mislini cânib-i vakfa verirken hâlâ mütevellî-i vakf arsanın ecr-i misline kanaat etmeyip ihrâkdan mukaddem bina ile alınan yevmî on akçe müecceleyle talep edip almağa kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebihû **Yahya** el-fakîr
Ufiye anh.

Bir kimse vakıf olduğunu bilerek kiraladığı ev için “kiralamadan önce benim mülkümdür” diye dava açamaz.

Allahümme yâ veliyye'l-ismeti ve't-tevfik
nes'elüke'l-hidâyete ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd bir menzili Medine-i Münevvere Vakfı'ndan olmak üzere ikrâr ve mütevellisinden icâre-i mu'accele ve müeccele ile istîcâr etdikden sonra Zeyd “ol menzil kable'l-istîcâr benim mülkümdür” deyu dava eylese davası mesmû'a olur mu, beyân buyurulup müsâb oluna.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû **Yahya** el-fakîr
Ufiye anh.

ÇATALCALI ALİ EFENDİ

(21 Şubat 1674 - 26 Eylül 1686 / İlk Meşihati)
 (10 Mart 1692 - 19 Nisan 1692 / İkinci Meşihati)
 (2 Kasım 1687 - 13 Şubat 1688 / Üçüncü Meşihati)

**Bir kimse mülk arsasını sattıktan sonra pişman
 olup satışı iptal edemez.**

بسم الله الرحمن الرحيم
 زید ملک عرصہ سی عروہ من معلومہ بیع و تسلیم
 اتیکد ز صکرہ زید نادام اولوب بیعی فسخ
 قادرا اولور می
 هوا اولاز
 لیصل الفقیر
 علی غفر

Allahümme yâ veliyye'l-ismetî ve't-tevfik
 nes'elüke'l-hidâyetê ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden ce-
 vab ne vechiledir ki;

Zeyd mülk arsasını Amr'a semen-i maluma bey' ve teslim etdikden sonra Zeyd nâdim olup bey'i fesha kâdir olur mu, beyân buyurula.

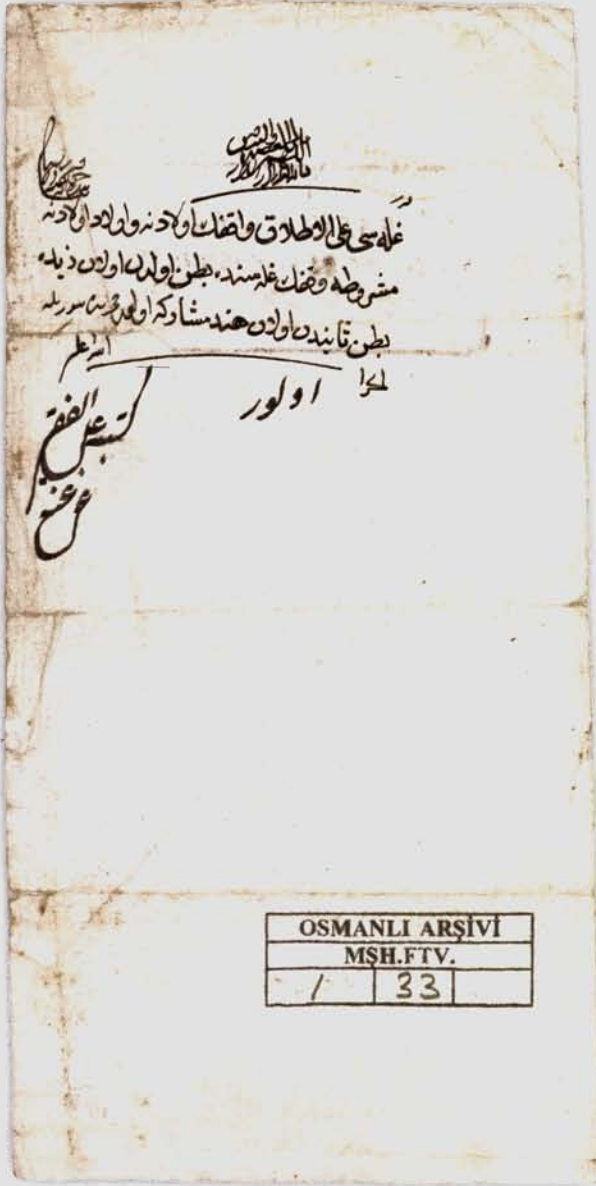
El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû Ali el-fakîr
 Ufiye anh.

OSMANLI ARŞİVİ	
MŞH.FTV.	
1	32

Vakfeden kişinin çocuklarına ve çocuklarının çocuklarına tahsis ettiği vakıf gelirine birinci batındakiler gibi ikinci batındaki çocuklar da ortak olur.

Allahümme yâ veliyye'l-ismeti ve't-tevfik nes'elüke ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

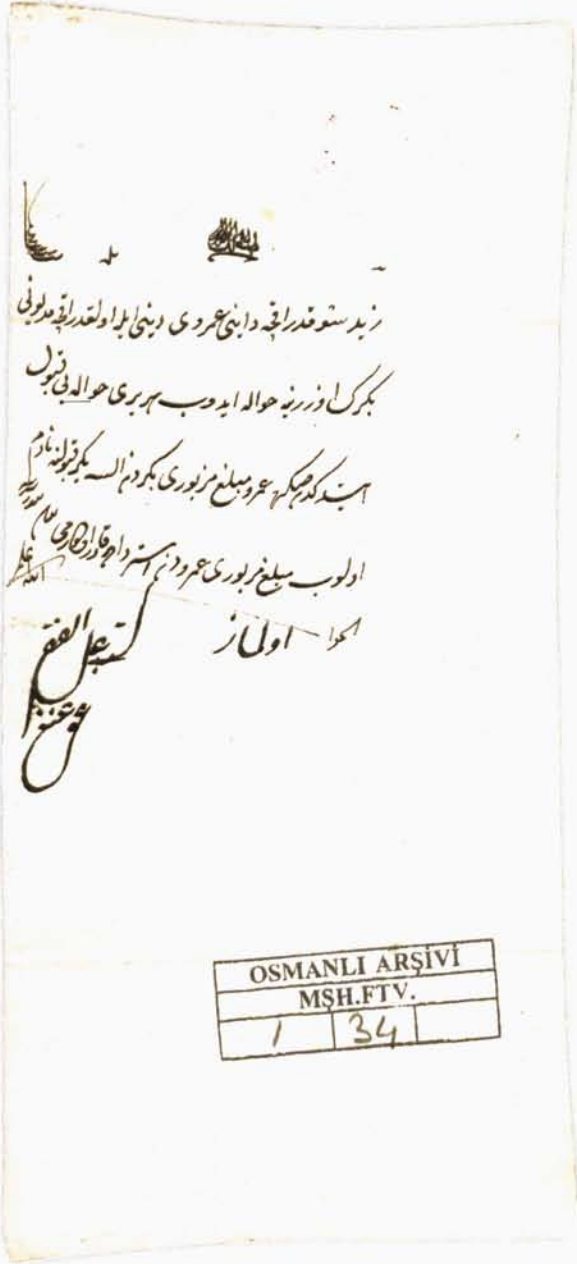
Gallesi ale'l-ittlak vâkıfın evlâdına ve evlâd-ı evlâdına meşrûta vakfın gallesinde batn-ı evvelden olan Zeyd'e batn-ı sâniiden olan Hind müşârike olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû **Ali** el-fakîr
Ufiye anh.

OSMANLI ARŞİVİ		
MŞH.FTV.		
/	33	

Bir kimse bir şahsa olan borcunu alacaklısı vasıtasıyla ödedikten sonra alacaklısı pişman olup ödediği parayı geri alamaz.

Allahümme yâ Mâlike yevmi'd-dîn

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

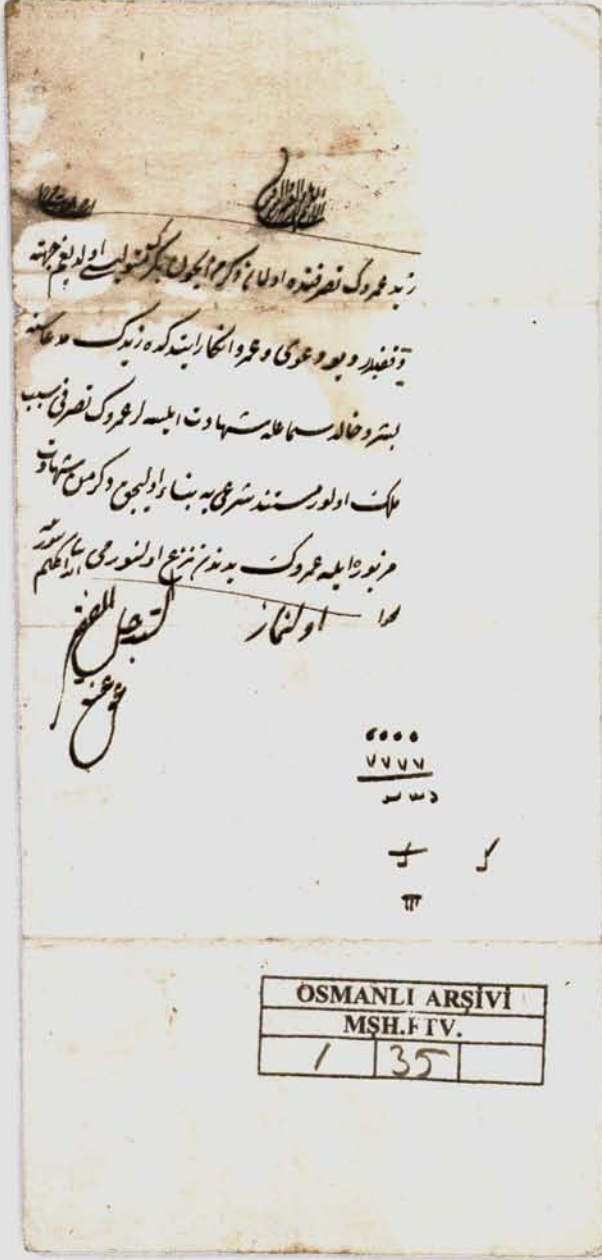
Zeyd şu kadar akçe dâynini Amr'ı deyni ile ol kadar akçe medyûnu Bekir'in üzerine havale edip her biri havaleyi kabul etdikden sonra Amr meblağ-ı mezbûru Bekir'den alsa Bekir kabulüne nâdim olup meblağ-ı mezbûru Amr'dan istirdâda kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû **Ali** el-fakîr
Ufiye anh.

Bir kimsenin kullanımında olan değirmeni, bir başkası, duyumla şahitlik eden iki şahitle “*bu değirmen falancanın mütevellisi olduğum cihete vakfıdır*” diyerek elinden alamaz.

Allahümme yâ veliyye'l-ismeti ve't-tevfik
nes'elüke'l-hidâyetle ilâ sevâ'i't-tarîk

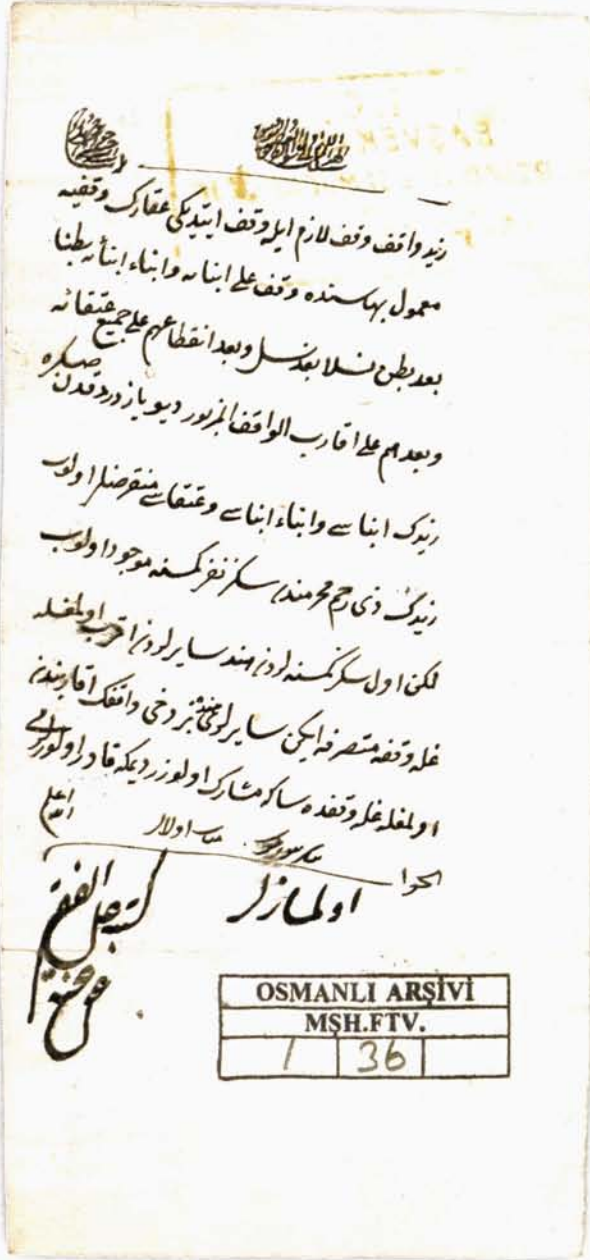
Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd, Amr'ın tasarrufunda olan değirmen için Bekir'in mütevellisi olduğum cihete vakfıdır deyu dava ve Amr inkâr etdikde Zeyd'in müdde'âsına Beşir ve Halid semâ'la şehâdet eyleseler Amr'ın tasarrufu sebeb-i mülk olur müstenid-i şer'îye binâen olıcak değirmen şehâdet-i mezbûre ile Amr'ın yedinden nez' olunur mu beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olunmaz.

Ketebehû **Ali** el-fakîr
Ufiye anh.

Bir vakfiyede vakfın gelirinin akrabalara tahsisi söz konusu olduğunda onlardan soyca en yakını olan öncelikli hak sahibidir, soyca daha uzak olanlar vakfın gelirine ortak olamazlar.

Allahümme yâ veliyye'l-ismetî ve't-tevfîk
nes'elûke'l-hidâyete ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

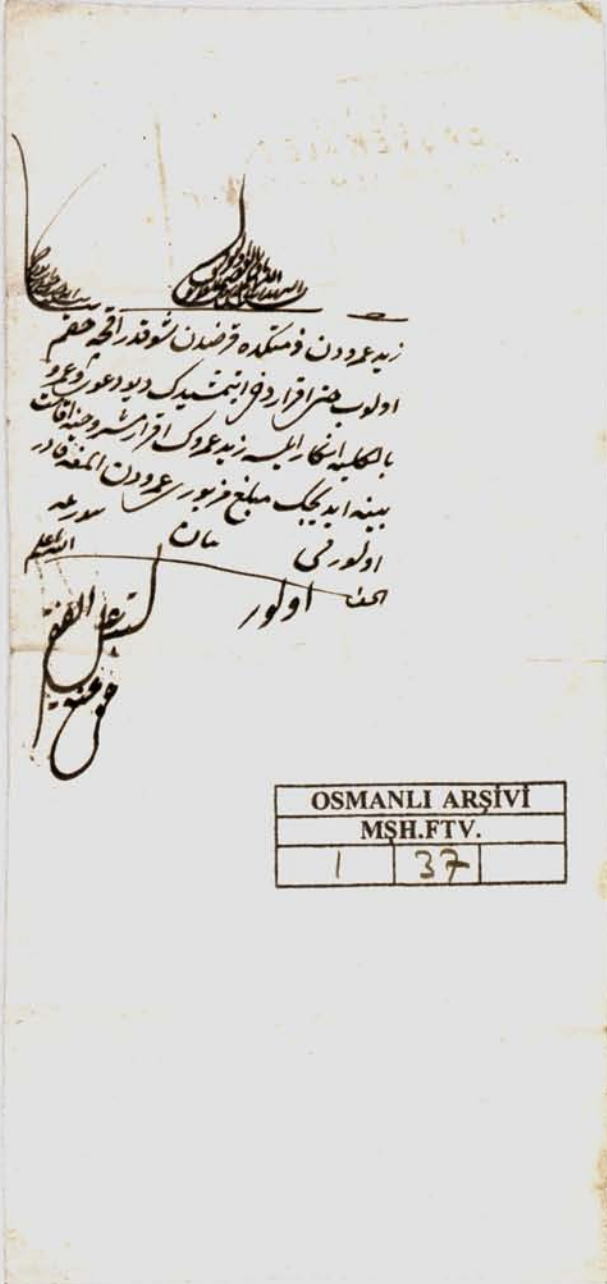
Zeyd-i vâkıf vakf-ı lâzım ile vakf etdiği akârın vakfiyye-i ma'mûlün-bihâsında "vukife alâ ebnâ'ihî ve ebnâ'ihî batnen ba'de batnin neslen ba'de neslin ve ba'de inkutâ'ihim alâ cemî'i utekâ'ihî ve ba'dehüm alâ ekâribi'l-vâkıfî'l-mezbûr" deyu yazdırdıktan sonra Zeyd'in ebnâsı ve ebnâ-i ebnâsı ve utekâsı münkarizler olup Zeyd'in zî-rahm mahreminden sekiz nefer kimesne mevcut olup lâkin ol sekiz [nefer] kimesnelerden Hind sairlerden akreb olmakla galle-i vakfa mutasarrıfe iken sairleri Hind'e "biz dahi vâkıfın akâribinden olmakla galle-i vakıfda sana müşârik oluruz" demeğe kâdir olurlar mı, beyân buyrulup müsâb olalar.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmazlar.

Ketebehû Ali el-fakîr
Ufiye anh.

Borçlu kimse borcunu inkar etse bile alacaklı delillerini ortaya koyduktan sonra alacağını alır.

Allahümme yâ veliyye'l-ismetî ve't-tevfîk
nes'elüke'l-hidâyete ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

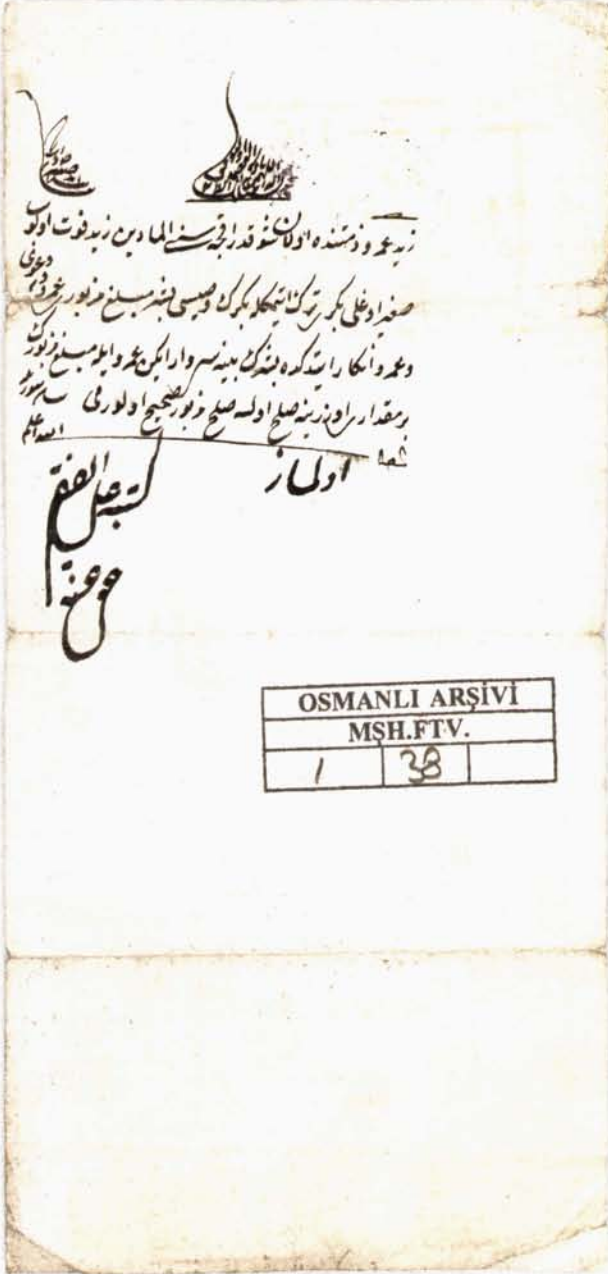
Zeyd, Amr'dan zimmetinde karzdan şu kadar akçe hakkım olup hatta ikrar dahi etmişdin deyu dava ve Amr bi'l-küllîye inkâr eylese Zeyd Amr'ın ikrar-ı meşrûhuna ikamet-i beyyine edicek meblağ-ı mezbûru Amr'dan almağa kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû **Ali** el-fakîr
Ufiye anh.

Alacağını almadan ölen şahsın küçük varisine vasi tayin olunan kimse, alacağın tamamını almadan bir kısmını alarak borçlu ile sulh olamaz.

Allahümme yâ veliyye'l-ismetî ve't-tevfîk
nes'elüke'l-hidâyetü ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd, Amr zimmetinde olan şu kadar akçesini almadan Zeyd fevt olup sağır oğlu Bekir'i terk etmekle Bekir'in vasisi Beşir meblağ-ı mezbûru Amr'dan dava ve Amr inkâr etdikde Beşir'in beyyinesi var iken Amr ile meblağ-ı mezbûrun bir mikdarı üzerine sulh olsa sulh-ı mezbûr sahîh olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû **Ali** el-fakîr
Ufiye anh.

نذکور مدرسہ انلرہ سبت ایلم مشہور در مشار الیہ عالم و فاضل علوم
ادبیہ و شرعیہ و عقلیہ و احادیث و تفاسیر و عصمت فرید

و دورنیک و حیدری و شرف و عہ متعلق تقایہ نام متنہ لطیف شرح میسر
ذکر اولن کتابن مسایل قتبہ و جایدوب تاریک سکر یوزالتی سند

زید بن منیر له مالک ایکن بلا وارث فوت اولوب
 منیر له بیت المال عاید اولدوقده مرحوم و مغفور له سلطان
 احمد خان اول منیر له هبیه و سلیم ایدوب بعده
 هسند فوت اولوب ورنه سنی نمک ایلمه هبیه فروره
 صبیحه اولوب منیر له مذکور ورنه هسند ک ملک موروثی
 اولمش اولورنی

اولار
 کتب الفقه
 غوغنه

به صورتده پادشاه اسلام مدافع علی مفارق الایام
 حضرت نای اول منیر له هسند ورنه سندن اخذ و
 هبیه و سلیم ایدوب بهر و فی منیر له هسند بعده اولاونده
 واولاد اولاند و وقف ایلمه فرور صبیحه اولورنی بایم
 اولار منیر له بیت المال ایکن

ضبط اولور
 کتب الفقه
 غوغنه

OSMANLI ARŞİVİ		
MŞH.FTV.		
1	39	

Varissiz olarak ölen bir şahıstan beytûlmala kalıp sultan tarafından bir kimseye hibe edilen ev, o kimsenin ölümünden sonra varislerine kalmaz.

Bu durumdaki ev, sultan tarafından başka bir şahsa hibe edilse bile o kimse bunu herhangi bir yere vakfedemez, ev beytûlmala kalır.

Allahümme yâ veliyye'l-ismeti ve't-tevfîk nes'elûke'l-hidâyeti ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında cevap ne vechiledir ki;

Zeyd bir menzile mâlik iken bilâ-vâris fevt olup menzil beytûlmale aid oldukda merhum ve mağfurun-leh Sultan Ahmed Han-ı Evvel menzili Hind'e hibe ve teslim edip ba'dehû Hind fevt olup veresesini terk eylese hibe-i mezbûr sahîha olup menzil-i mezkûr verese-i Hind'in mülk-i mevrûsları olmuş olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

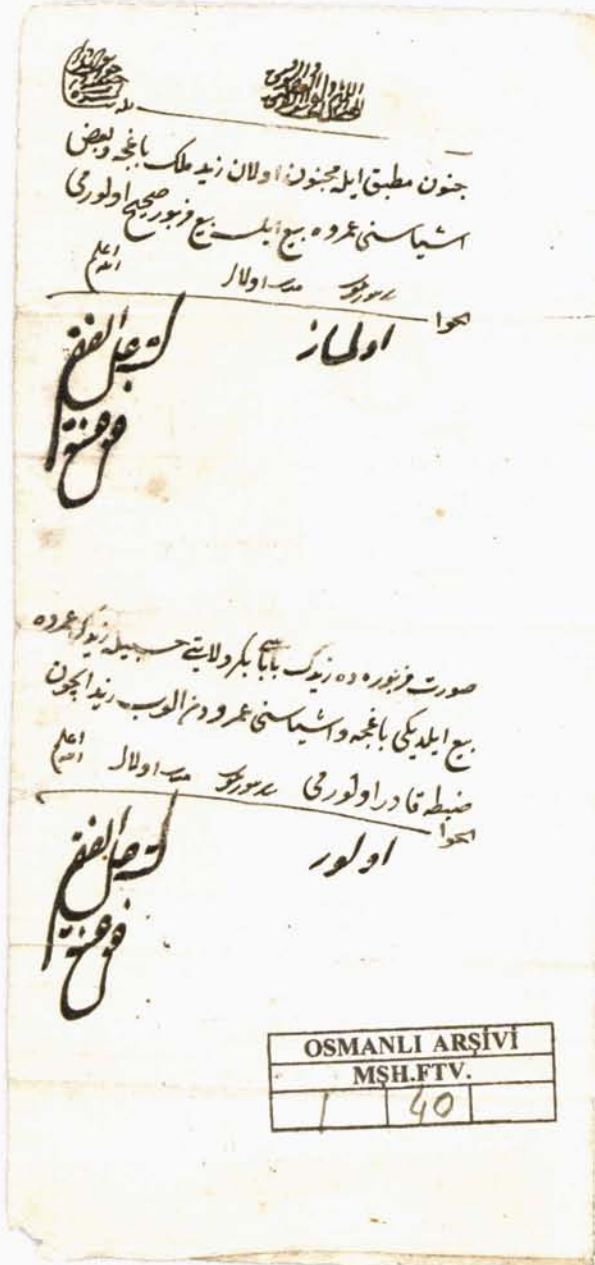
Ketebehû **Ali** el-fakîr
Ufiye anh.

Bu suretde padişah-ı İslam medde'llahu zillehu alâ mefârikı'l-enâm hazretleri ol menzili Hind'in verese-sinden ahz ve Amr'a hibe ve teslim edip Amr dahi menzili nefsi ba'dehû evlâdına ve evlâd-ı evlâdına vakf eylese vakf-ı mezbûr sahîh olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz, menzil beytûlmal için zabt olunur.

Ketebehû **Ali** el-fakîr
Ufiye anh.

Deli olan bir kimsenin mülk satışı geçerli değildir.

Bu durumda delinin velisi satılan malı geri alır.

Allahümme yâ veliyye'l-ismeti ve't-tevfik
nes'elüke'l-hidâyetelâ sevâ'i't-tarik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden ce-
vab ne vechiledir ki;

Cünûn-ı mutbık ile mecnun olan Zeyd mülk bağ-
çe ve bazı eşyasını Amr'a bey' eylese bey'-i mezbûr
sahîh olur mu, beyân buyurulup müsâb olalar.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû **Ali** el-fakîr
Ufiye anh.

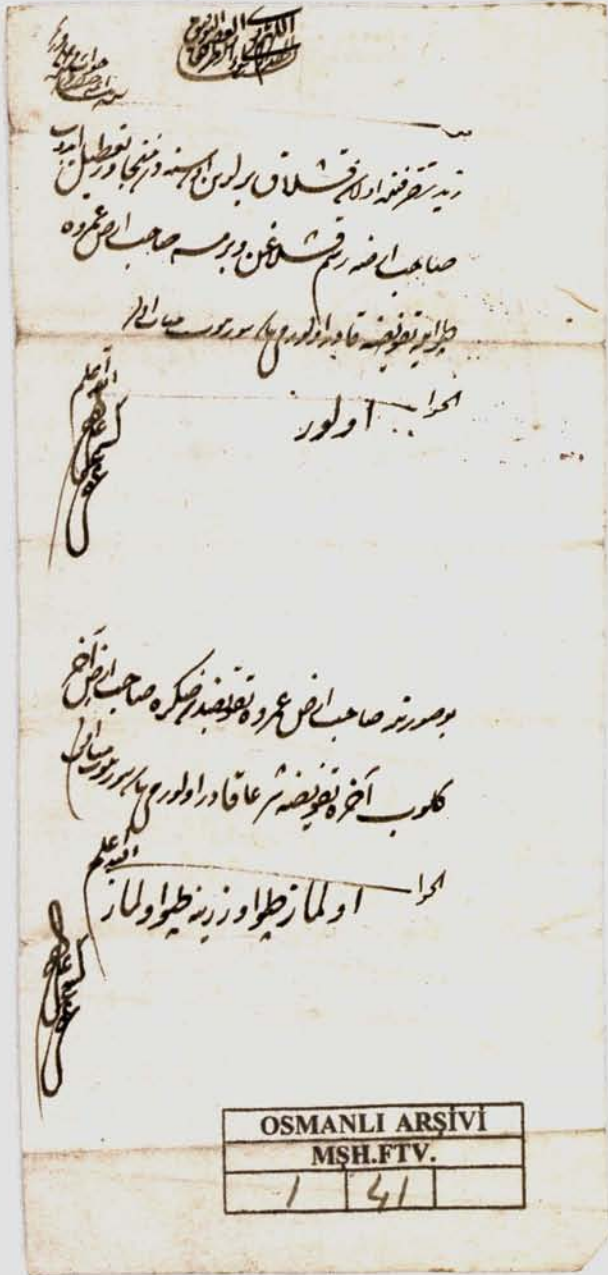
Suret-i mezbûrede Zeyd'in babası Bekir velâyeti
hasebiyle Zeyd'in Amr'a bey' eylediği bağçe ve eş-
yasını Amr'dan alıp Zeyd için zabta kâdir olur mu,
beyân buyurulup müsâb olalar.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû **Ali** el-fakîr
Ufiye anh.

Bir kimsenin tasarrufunda olup on seneyi aşkın zamandır kullanmadığı ve vergisini vermediği kışlak yerini sahib-i arz (sipahi, zaim vb.) başkasına devredebilir.

Bu şekilde sahib-i arza devredilen kışlağın, diğer bir toprak sahibince başkasına devri olmaz. Tapu üzerine tapu olmaz.

Allahümme yâ veliyye'l-ismetü ve't-tevfik
nes'elüke'l-hidâyetü ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd tasarrufunda olan kışlak yerlerin on seneden mütecâviz tatil edip sahib-i arza resm-i kışlağın vermese sahib-i arz Amr'a tapu ile tefvize kâdir olur mu, beyân buyurulup müsâb oluna.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû Ali el-fakîr
Ufiye anh.

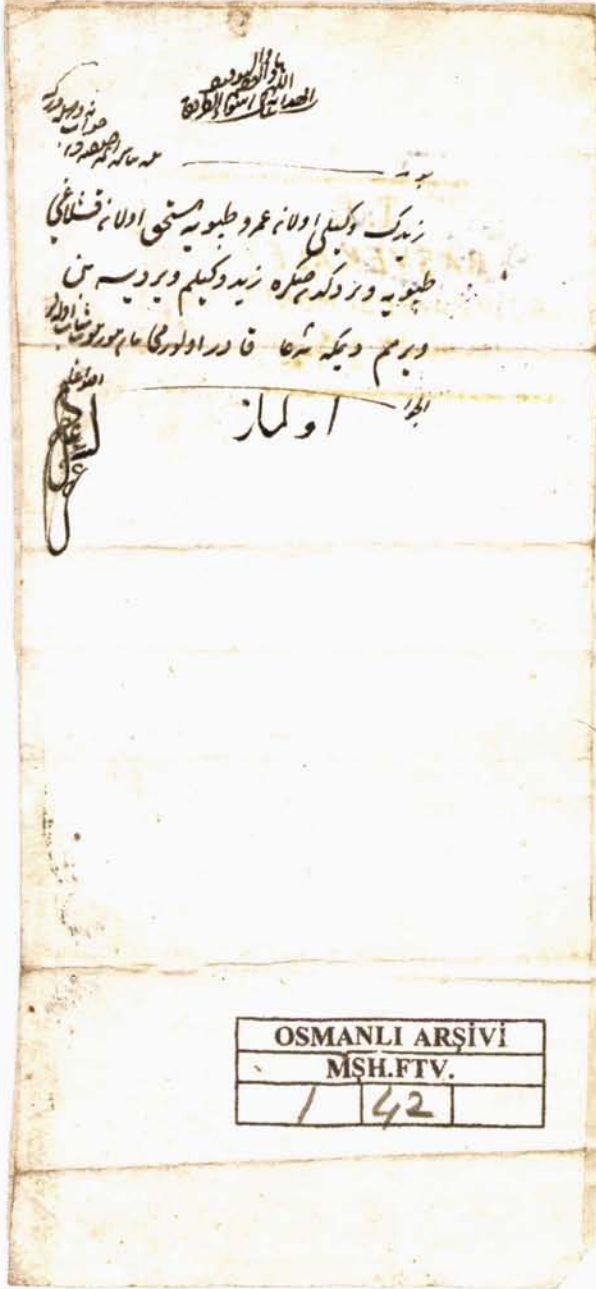
Bu surette sahib-i arz Amr'a tefvizden sonra sahib-i arz-ı âhar gelip âhara tefvize şer'an kâdir olur mu, beyân buyurulup müsâb oluna.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz, tapu üzerine tapu olmaz.

Ketebehû Ali el-fakîr
Ufiye anh.

Vekili tapuya elverişli olan kışlağı tapuya verdikten sonra sahib-i arz (dirlik sahibi sipahi, zaim vb.) “*vekilim verdiyse ben vermem*” diyemez.

Allahümme yâ veliyye'l-ismetü ve't-tevfik
nes'elüke'l-hidâyete ilâ sevâ'i't-tarîk

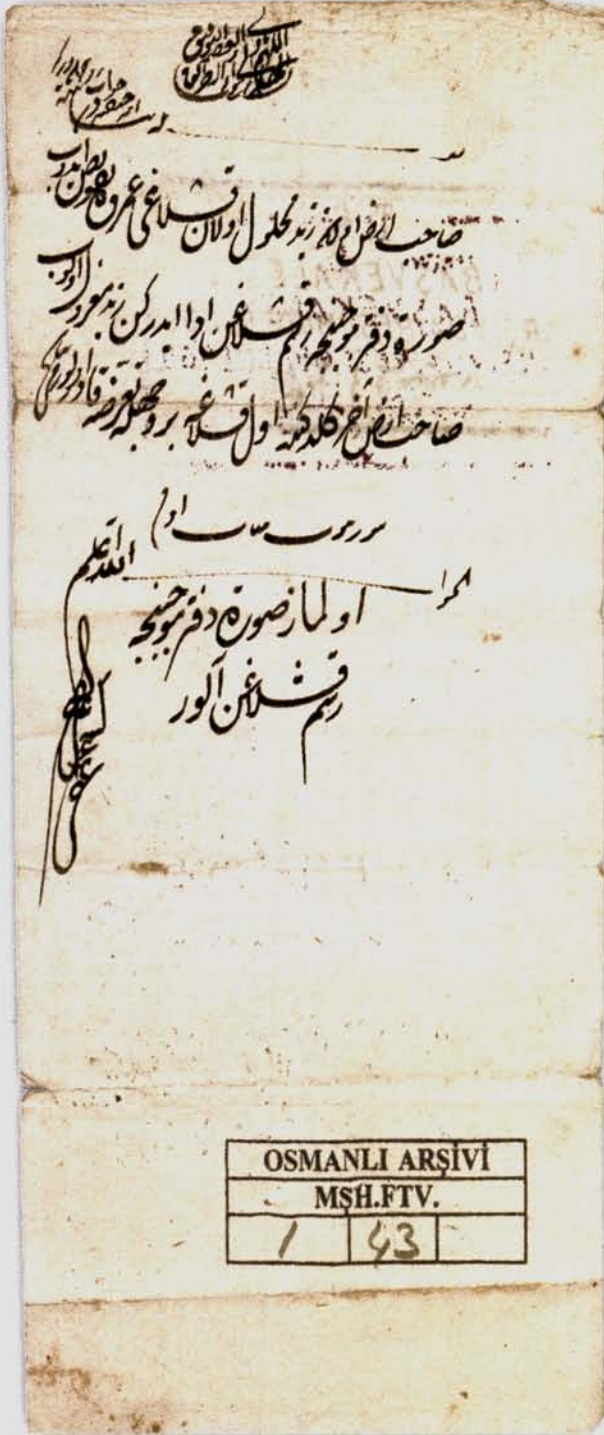
Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd'in vekili olan Amr tapuya müstahık olan kışlağı tapuya verdikten sonra Zeyd vekilim verdiyse ben vermem demeğe şer'an kâdir olur mu, beyân buyurulup müsâb olalar.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebihü **Ali** el-fakîr
Ufiye anh.

Bir kışlağın kullanım hakkını devr alan kimse kışlak vergisini verirken sahib-i arz (sipahi, zaim vb.) azledilse, yeni sahib-i arz kışlağa müdahale edemez, sadece kışlak vergisini alır.

Allahümme yâ veliyye'l-ismeti ve't-tevfik
nes'elüke'l-hidâyetu ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

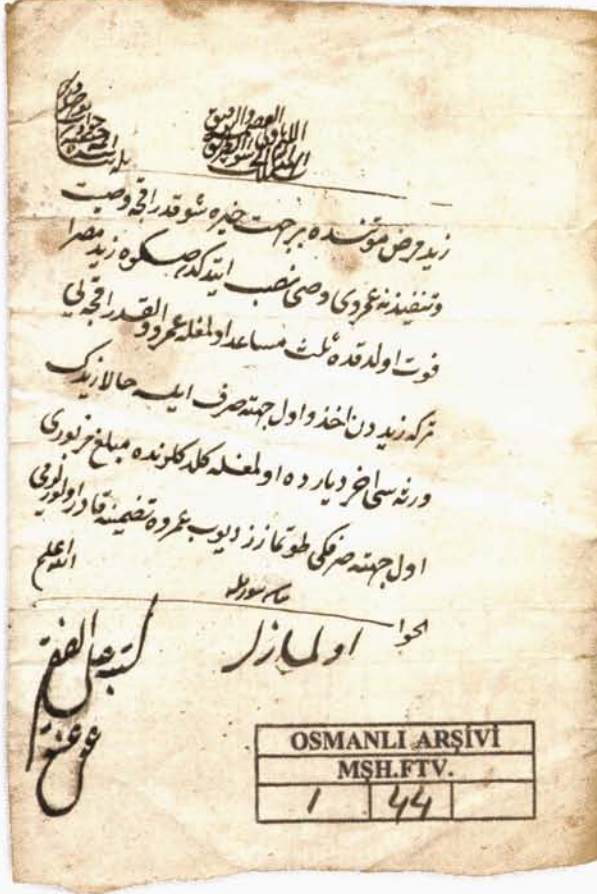
Sahib-i arz olan Zeyd mahlûl olan kışlağı Amr'a tefvîz edip suret-i defter mücebince resm-i kışlağın eda ederken Zeyd mazul olup sahib-i arz-ı âhar geldiğinde ol kışlağa bir vechile ta'arruza kâdir olur mu, beyân buyurulup müsâb oluna.

El-cevâb: Allahu a'lem.

**Olmaz, suret-i defter mücebince
resm-i kışlağın alır.**

Ketebehû **Ali el-fakîr**
Ufiye anh.

Bir kimse ölmeden önce malının üçte birinin karşılayabileceği bir miktar parasını bir hayra vasiyet edip ölse ve vasisi tarafından bu vasiyet yerine getirilse o kimsenin varisleri “biz vasiyeti tanımıyoruz” diyerek vasiden bunun tazminini isteyemezler.

Allahümme yâ veliyye'l-ismetî ve't-tevfîk
nes'elüke'l-hidâyetê ilâ sevâ'i't-tarîk

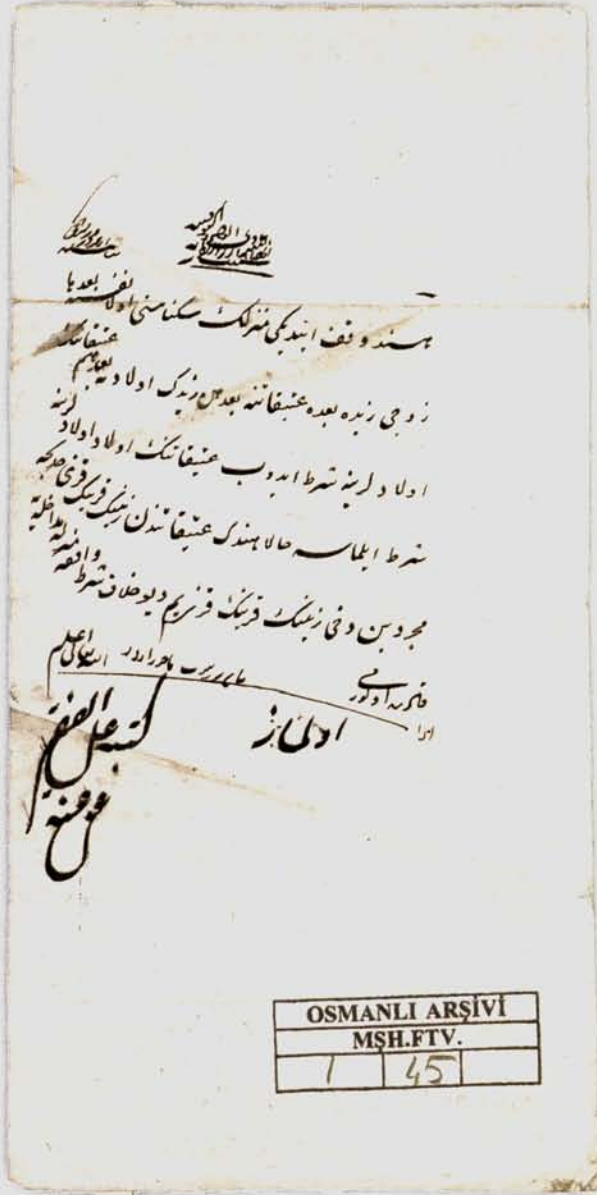
Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd maraz-ı mevtinde bir cihet-i hayra şu kadar akçe vasiyet ve tenfizine Amr'ı vasi nasb etdikden sonra Zeyd musırran fevt oldukda sülüs müsaid olmakla Amr ol kadar akçeyi tereke-i Zeyd'den ahz ve ol cihete sarf eylese hâlâ Zeyd'in veresesi âhar diyar-da olmakla geldiklerinde meblağ-ı mezbûru ol cihete sarfını tutmazız deyip Amr'a tazmine kâdir olurlar mı, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmazlar.

Ketebehû **Ali** el-fakîr
Ufiye anh.

Vakfedilen bir evde oturma hakkı yalnızca vakfiyede belirtilen kişilere aittir.

Allahümme yâ veliyye'l-ismeti ve't-tevfîk
nes'elüke'l-hidâyetu ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden ce-
vab ne vechiledir ki;

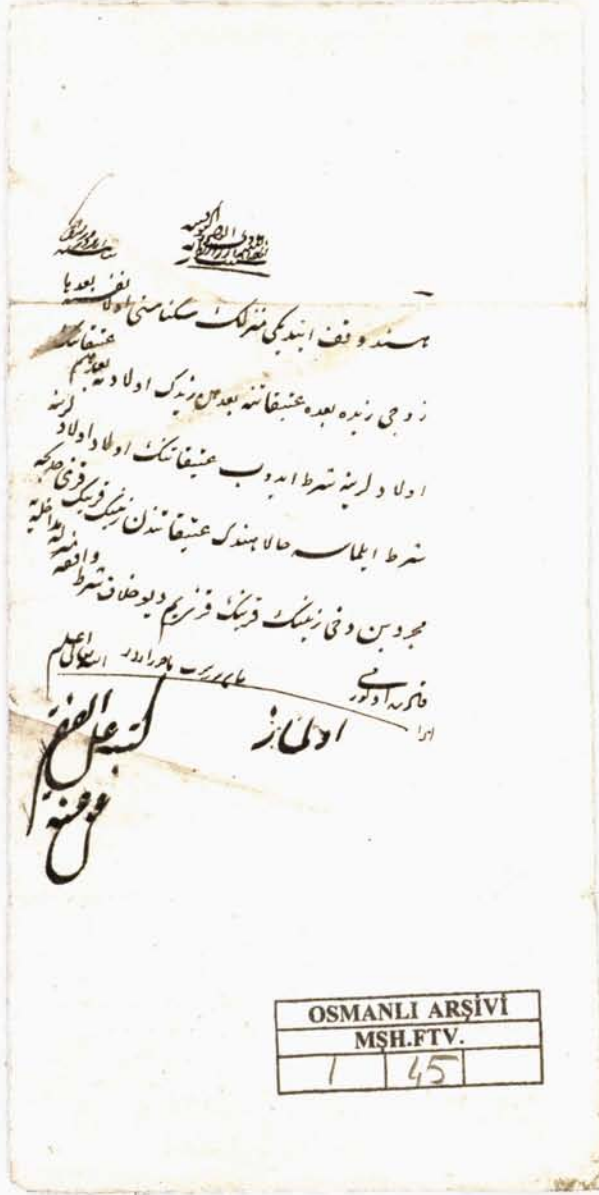
Hind vakf etdiği menzilin süknâsını evvelâ nefsi-
ne ba'dehâ zevci Zeyd'e ba'dehû atîkâtına ba'dehün-
ne Zeyd'in evlâdına ba'dehüm atîkâtının evlâdlarına
şart edip atîkâtının evlâd-ı evlâdlarına şart eylemese
hâlâ Hind'in atîkâtından Zeyneb'in kızının kızı Ha-
dice mücerred "ben dahi Zeyneb'in kızının kızıtım
deyu" hilâf-ı şart-ı vâkıfe menzile müdahaleye kâdire
olur mu, beyân buyurulup me'cûr olalar.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olmaz.

Ketebehû **Ali** el-fakîr
Ufiye anı.

Vakfedilen bir evde oturma hakkı yalnızca vakfiyede belirtilen kişilere aittir.

Allahümme yâ veliyye'l-ismetî ve't-tevfîk
nes'elûke'l-hidâyete ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

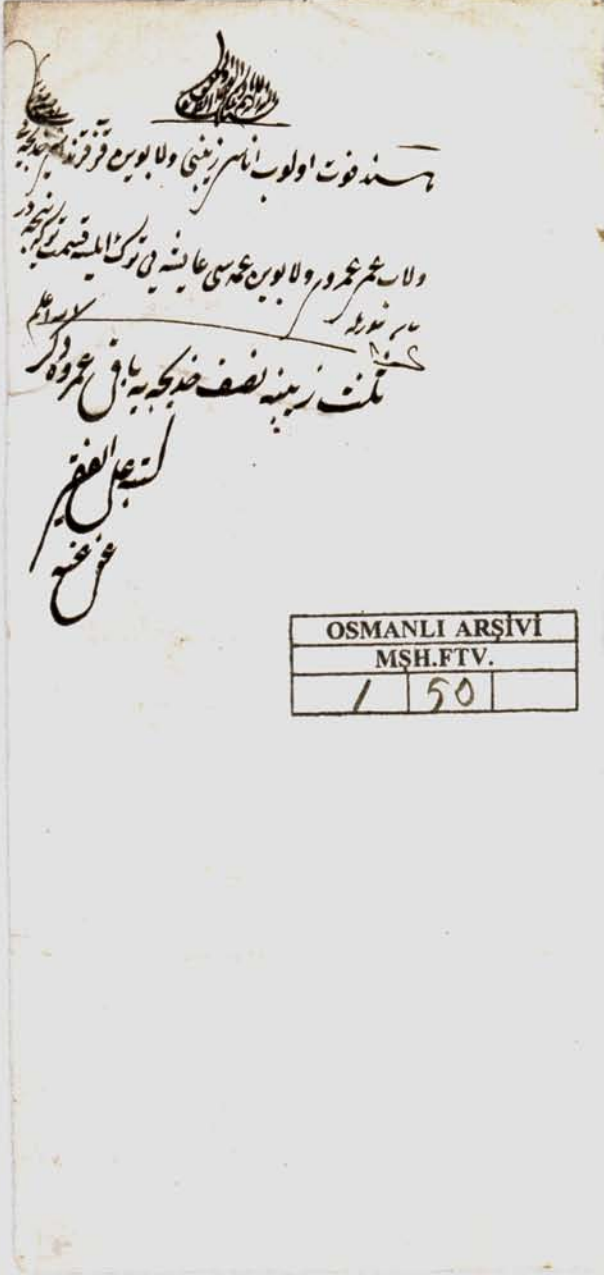
Hind vakf ettiği menzilin süknâsını evvelâ nefsi-ne ba'dehâ zevci Zeyd'e ba'dehû atikâtına ba'dehû-ne Zeyd'in evlâdına ba'dehûm atikâtının evlâdlarına şart edip atikâtının evlâd-ı evlâdlarına şart eylemese hâlâ Hind'in atikâtından Zeyneb'in kızının kızı Hadice mücerred "ben dahi Zeyneb'in kızının kızım deyu" hilâf-ı şart-ı vâkıfe menzile müdahaleye kâdire olur mu, beyân buyurulup me'cûr olalar.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olmaz.

Ketebehû **Ali** el-fakîr
Ufiye anh.

Ölen bir kadının mirasından, geride bıraktığı annesine üçte bir, kız kardeşine yarım, amcasına altıda bir pay düşer.

Allahümme yâ veliyye'l-ismetî ve't-tevfîk
nes'elüke'l-hidâyete ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

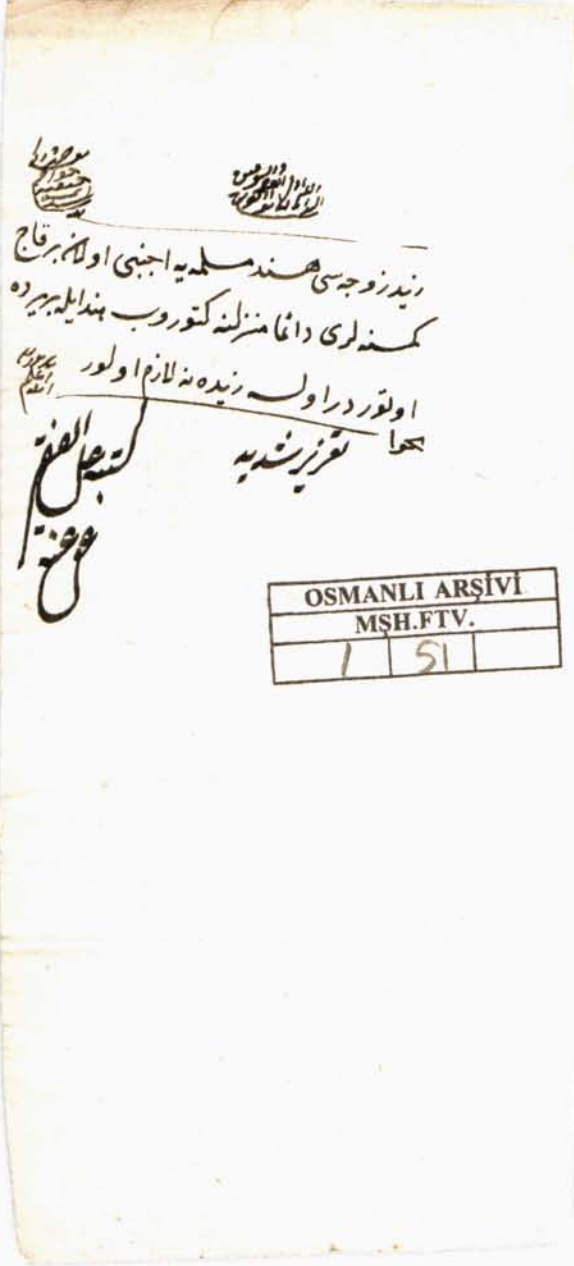
Hind fevt olup anası Zeyneb'i ve li-ebeveyn kız karındaşı Hadice'yi ve li-eb ammi Amr'ı ve li-ebeveyn ammesi Ayşe'yi terk eylese kısmet-i tereke nicedir, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

**Sülüs Zeyneb'e, nısf Hadice'ye baki
Amr'a değer.**

Ketebehû **Ali** el-fakîr
Ufiye anh.

Sürekli evine getirdiği yabancı erkekleri karısıyla bir yerde oturtan kimseye “*tazir*” (şiddetli azarlama) cezası gerekir.

Allahümme yâ veliyye'l-ismetî ve't-tevfîk
nes'elüke'l-hidâyetü ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd zevcesi Hind-i müslimeye ecnebi olan birkaç kimesneleri daima menziline getirip Hind ile bir yerde oturdur olsa Zeyd'e ne lâzım olur, beyân bu yurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Ta'zîr-i şedîd.

Ketebehû Ali el-fakîr
Ufiye anh.

DEBBAĞZADE MEHMED EFENDİ

(2 Kasım 1687 - 13 Şubat 1688 / İlk Meşihati)
(2 Mart 1688 - 25 Haziran 1690 / İkinci Meşihati)

Bir kimse “*falan işi yaparsam karım benden üç talak boş olsun*” dese ve o işi yapsa karısından üç talak ile boşanmış olur.

Allahü'l-Müste'ân

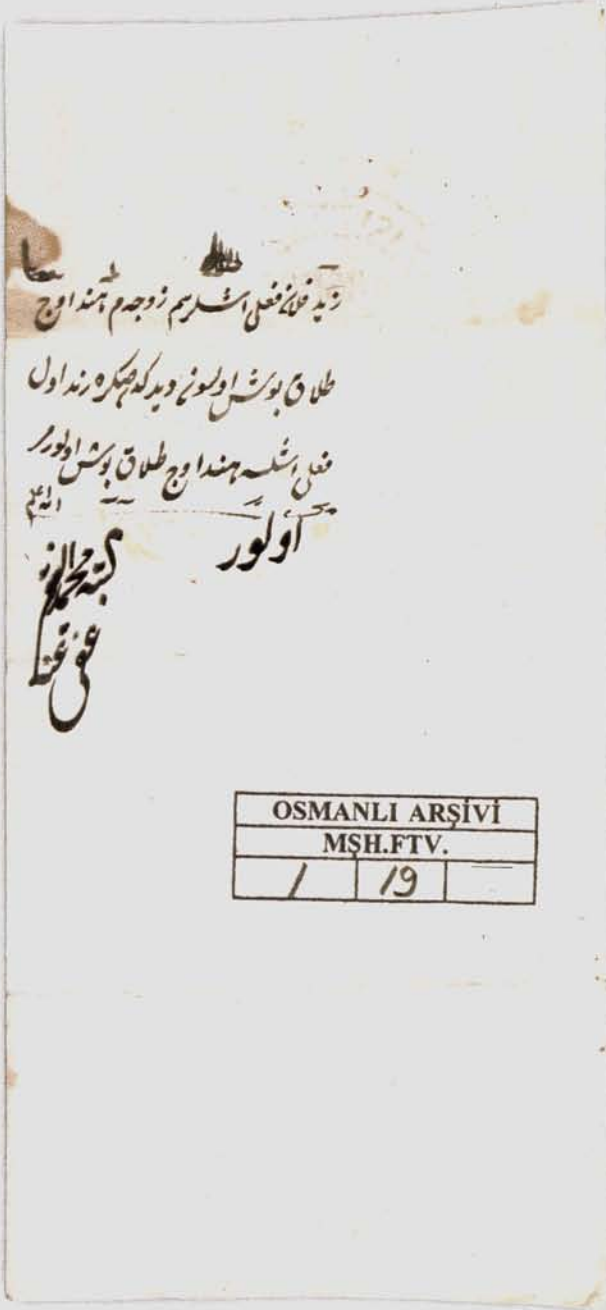
Bu mesele beyânında cevap ne vechiledir ki;

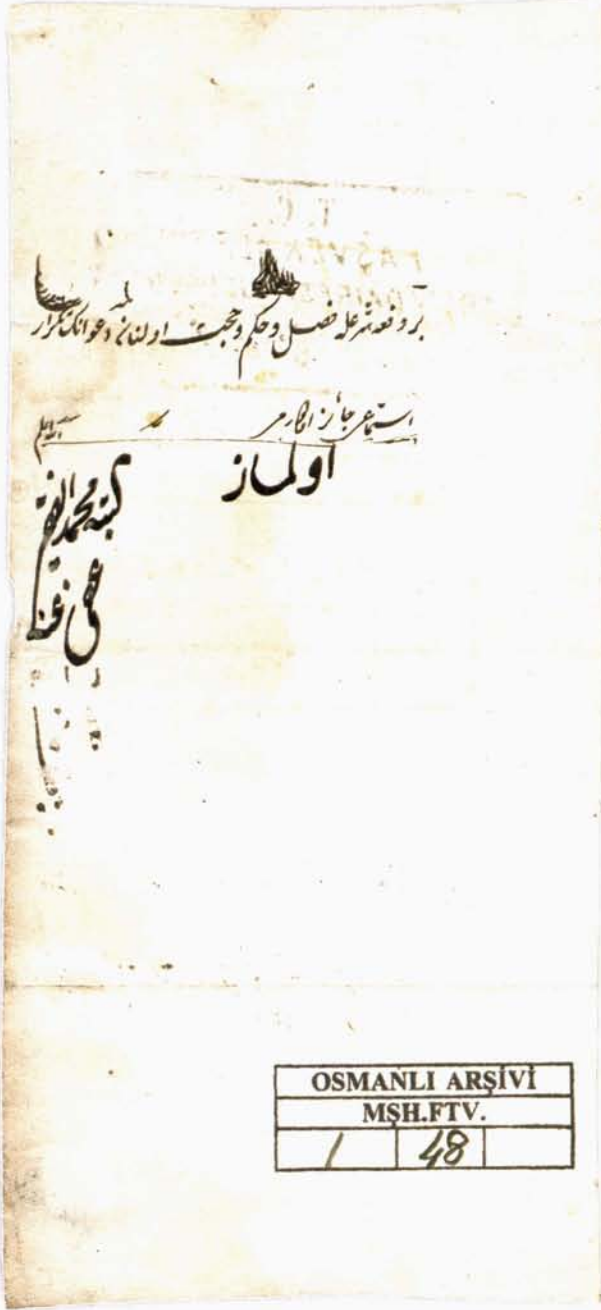
Zeyd “*falan fi'ili işlersem zevcem Hind üç talâk boş olsun*” dedikde Zeyd ol fi'ili işlese Hind üç talâk boş olur mu.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû **Mehmed** el-fakîr
Ufiye anh.

**Mahkemesi görülüp karara bağlanmış bir dava
tekrar görülemez.**

Allahümme yâ Mâlike yevmi'd-dîn

Bu mesele beyânında cevab ne vechiledir ki;

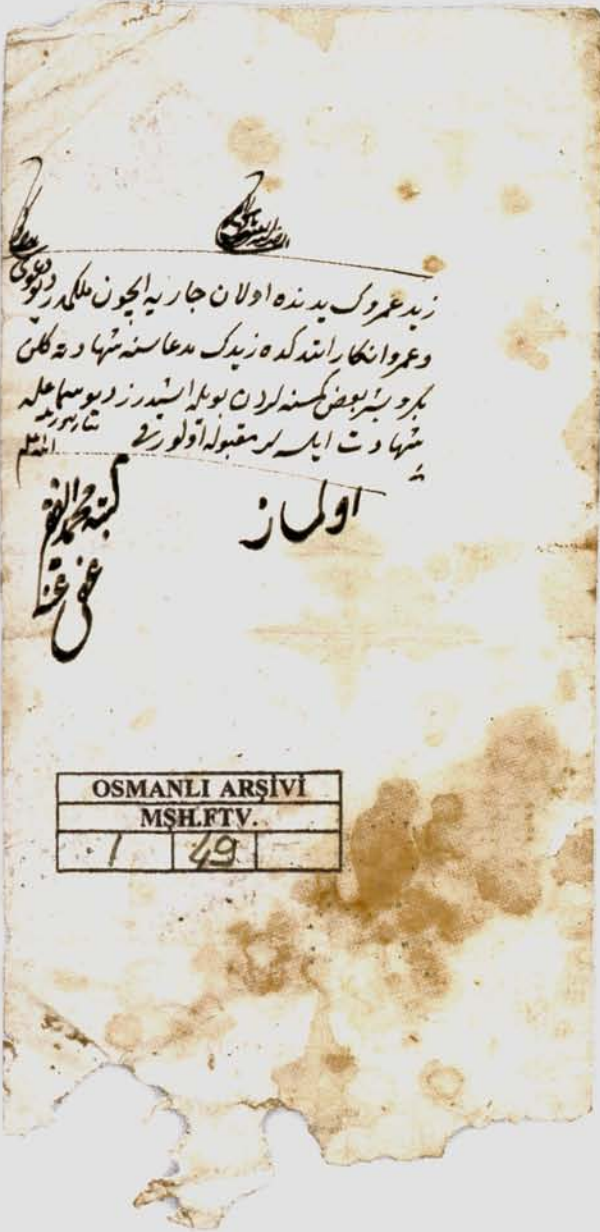
Bir def'a şer'le fasl ve hüküm ve hüccet olunan bir
davanın tekrar istimâ'ı caiz olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû **Mehmed** el-fakîr
Ufiye anh.

Bir kimsenin cariyesi için başka bir kimse
“benim mülkümdür” diyerek sadece duyumları
ile şahitlik eden iki şahit getirirse bunların
şahitlikleri geçerli olmaz.

Allahümme ya veliyye'l-ismetü ve't-tevfik
nes'elüke'l-hidâye ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında cevap ne vechiledir ki;

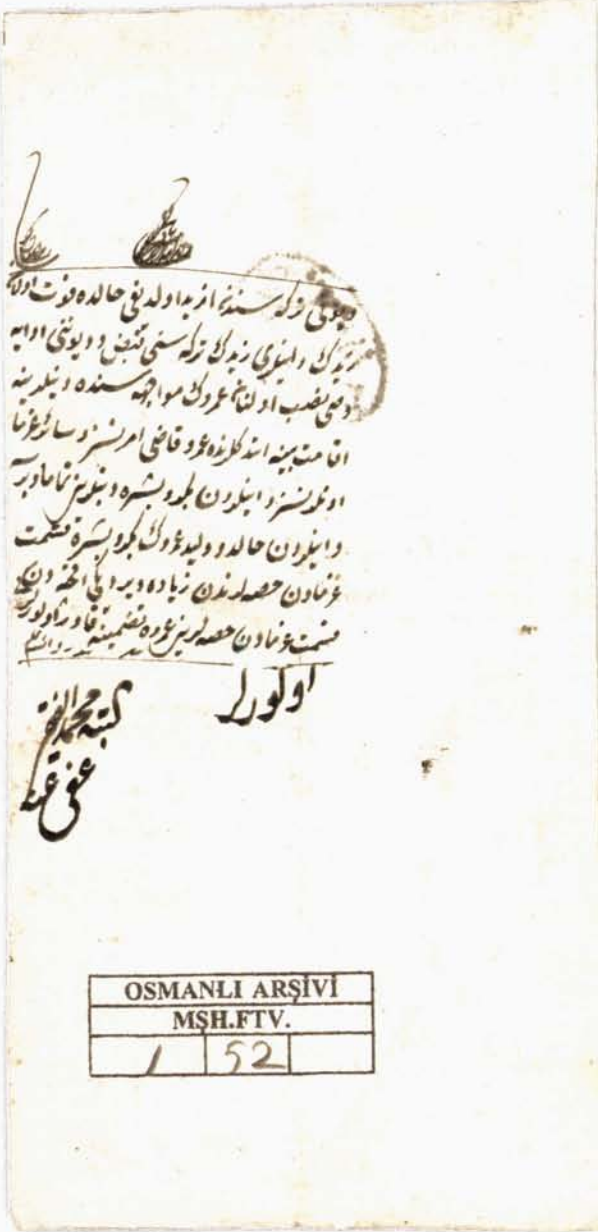
Zeyd, Amr'ın yedinde olan câriye için mülkümdür
deyu dava ve Amr inkâr etdikde Zeyd'in müdde'âsı-
na şehâdete gelen Bekir ve Beşir bazı kimesnelerden
böyle işidiriz deyu semâ'la şehâdet eyleseler makbule
olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehü **Mehmed** el-fakîr
Ufiye anh.

Borçları terekesinden fazla olarak ölen bir kimsenin alacaklılarından bir kısmının alacaklarının tamamı hakim emri ve diğer alacaklıların izni olmaksızın vasi tarafından ödense; diğer alacaklılar bunlara hisselerinden fazla yapılan ödemeyi vasiden isteyebilirler.

Allahümme yâ veliyye'l-ismetü nes'elüke'l-hidâyete
ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında cevap ne vecchiledir ki;

Düyûnu terekesinden ezyed olduğu hâlde fevt olan Zeyd'in dâyinleri Zeyd'in terekesini kabz ve düyununu edâya vasi nasb olunan Amr'ın muvâcehesinde deynlerine ikamet-i beyyine etdiklerinde Amr, kadı emrinsiz ve sair guremâ izinlersiz dayinlerden Bekir ve Beşir'e deynlerini tamamen verse dâyinlerden Halid ve Velid Amr'ın Bekir ve Beşir'e kısmet-i guramâdan hisselerinden ziyade verdiği akçeden kısmet-i guramâdan hisselerini Amr'a tazmine kâdir olurlar mı, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olurlar.

Ketebehû **Mehmed** el-fakîr
Ufiye anh.

ERZURUMLU HACI FEYZULLAH EFENDİ

(14 Şubat 1688 - 2 Mart 1688 / İlk Meşihati)

(25 Mayıs 1695 - 27 Temmuz 1703 / İkinci Meşihati)

Bir kimse karısının cariyesiyle karısının izni olmadan cinsel ilişkide bulunup bir çocuk dünyaya gelse bu çocuğun nesebinin o kimseden olduğu söylenemez.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında cevab ne vechiledir ki;

Zeyd zevcesi Hind'in cariyesi Zeyneb'i Hind'in izninsiz vaty edip Zeyneb, Zeyd'den bir veled getirse ol veledin nesebi Zeyd'den sâbit olur mu, beyân buyurula.

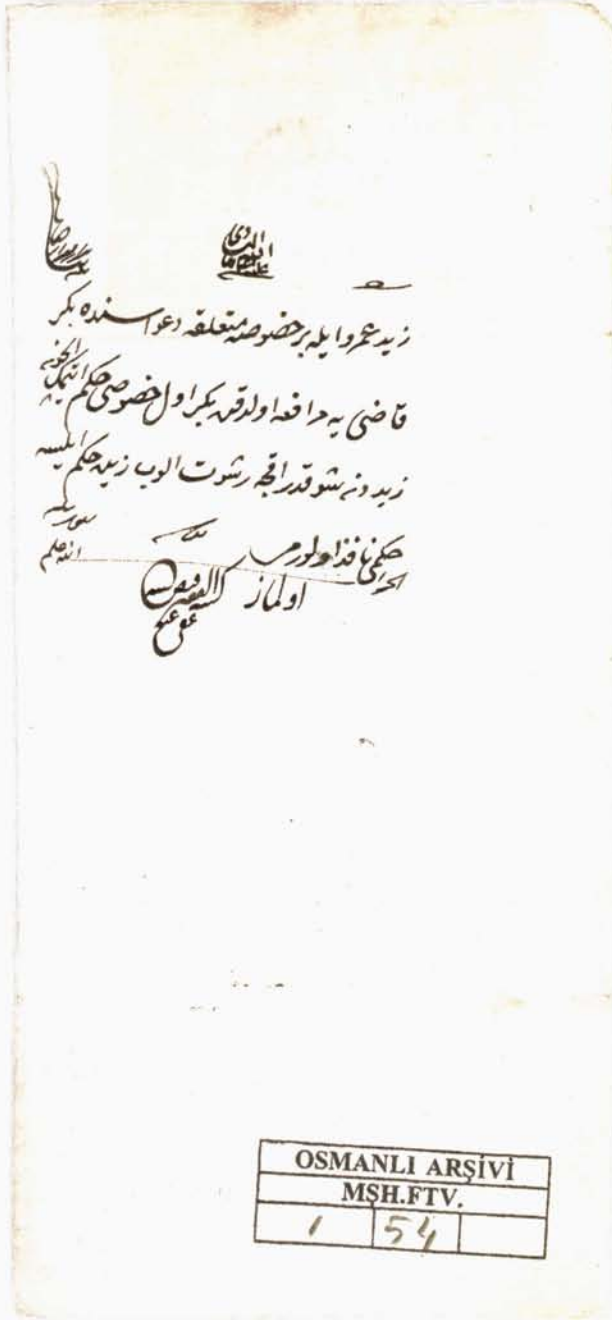
El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr es-Seyyid Feyzullah
Ufiye anh.

زید زوجه هندی که با زینب
همسر زید از او اولاد
زینب زید را بر ولد کند
اولاد زینب زید را
اولاد زید را
اولاد زید را

OSMANLI ARŞİVİ	
MŞH.FTV.	
1	53

Rüşvet alan hâkimin rüşvet veren lehine verdiği karar geçersizdir.

Allahü'l-Hâdî
aleyhi itimâdî

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

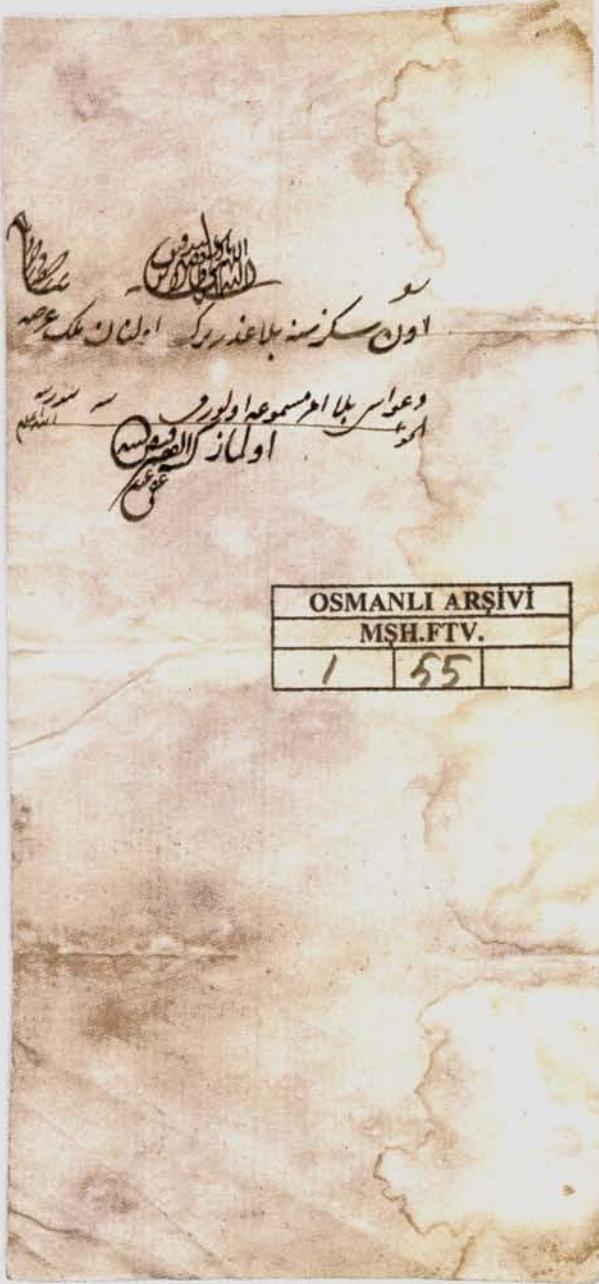
Zeyd, Amr ile bir hususa müte'allika davasında Bekir-i Kadı'ya mürâfa'a oldukda Bekir ol hususu hükm etmek için Zeyd'den şu kadar akçe rüşvet alıp Zeyd'e hükm eylese hükmü nâfız olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Feyzullah**
Ufiye anh.

On sekiz sene geçerli bir sebebi olmaksızın
açılmayan mülk arsa davası yeni bir emir
olmadan açılmaz.

Allahümme yâ veliyye'l-ismeti ve't-tevfik
nes'elüke'l-hidâyete ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden ce-
vab ne vechiledir ki;

On sekiz sene bilâ-özü terk olunan mülk arsa dava-
sı bilâ-emr mesmû'a olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

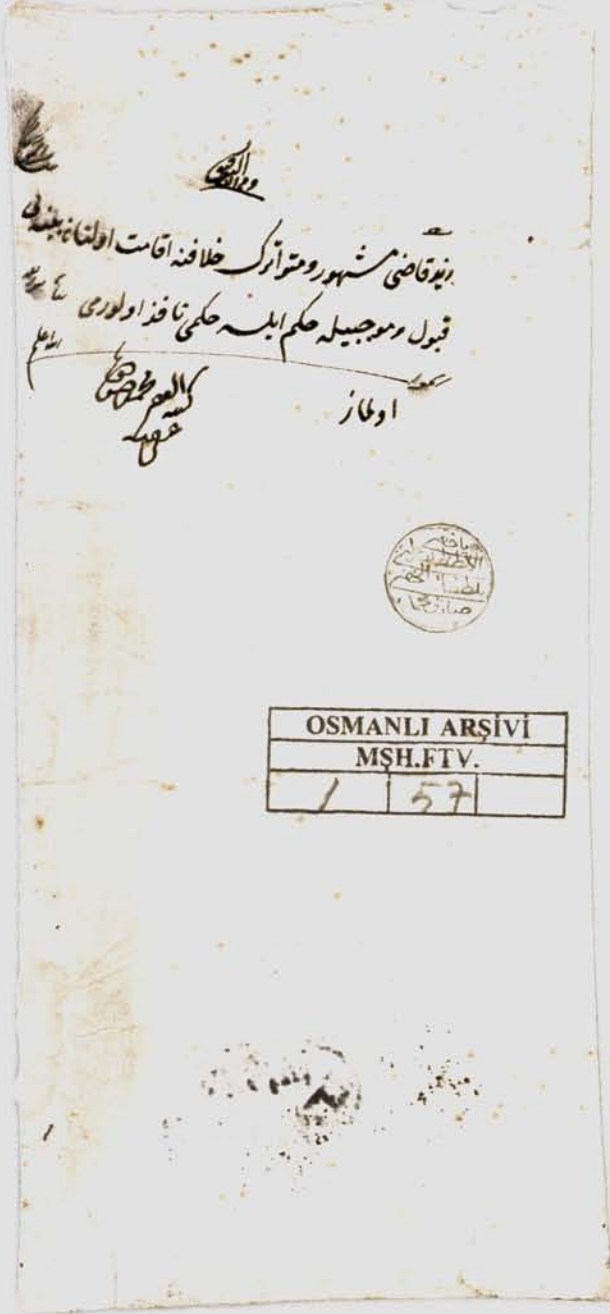
Ketebehû el-fakîr **Feyzullah**
Ufiye anh.

SADREDDİNZADE SADIK MEHMED EFENDİ

(22 Haziran 1694 - 20 Mart 1695 / İlk Meşihati)

(1 Şubat 1707 - 25 Ocak 1708 / İkinci Meşihati)

Bir hâkimin, herkesçe bilinenin
(meşhur ve mütevatirin) aksine gösterilen
delilleri kabul edip verdiği karar geçersizdir.

Ve mina'llâhi't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Zeyd-i Kadı meşhûr ve mütevâtirin hilâfına ika-
met olunan beyyineyi kabul ve mucibiyle hükmeyle-
se hükmü nâfız olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Mehmed Sıddık**
Ufiye anh.

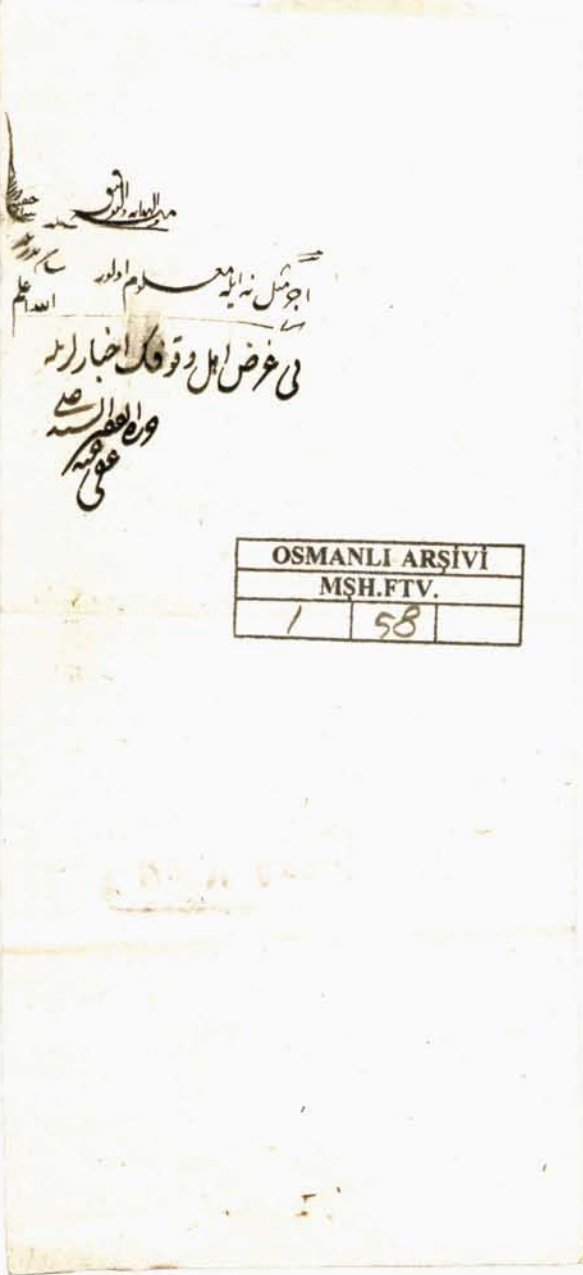
PAŞMAKÇIZADE SEYYİD ALİ EFENDİ

(31 Temmuz 1703 / İlk Meşihati)

(26 Ocak 1704 - 1 Şubat 1707 / İkinci Meşihati)

(16 Temmuz 1710 - 12 Şubat 1712 / Üçüncü Meşihati)

Bir malın değerini (ecr-i misli) tarafsız bilirkişiler belirleyebilir.

Ve minhü'l-hidâyetü ve't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Ecr-i misl ne ile malum olur, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Bî-garaz ehl-i vukûfun ihbârlarıyla.

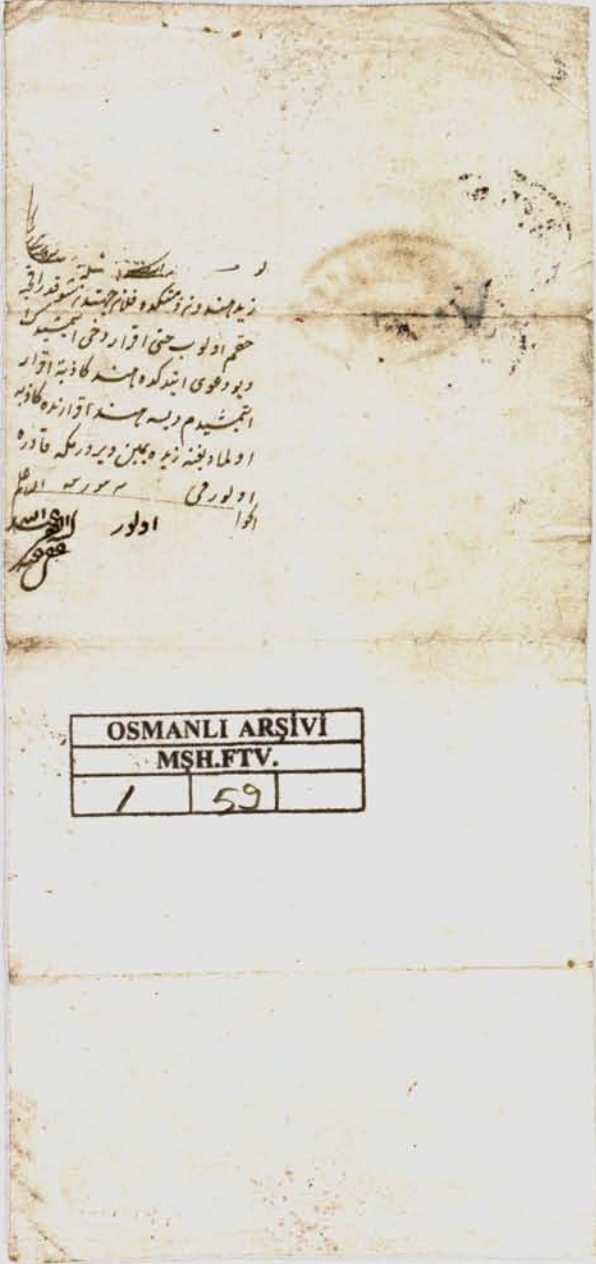
Harrerehû el-fakîr es-Seyyid Ali
Ufiye anh.

EBEZADE ABDULLAH EFENDİ

(25 Ocak 1708 - 16 Temmuz 1710 / İlk Meşihati)

(13 Şubat 1712 - 14 Mart 1713 / İkinci Meşihati)

Daha önce borcunu ikrar ettiği halde “*yalan yere ikrar etmişim*” diyen şahıs, alacaklıya yemin verdirebilir.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

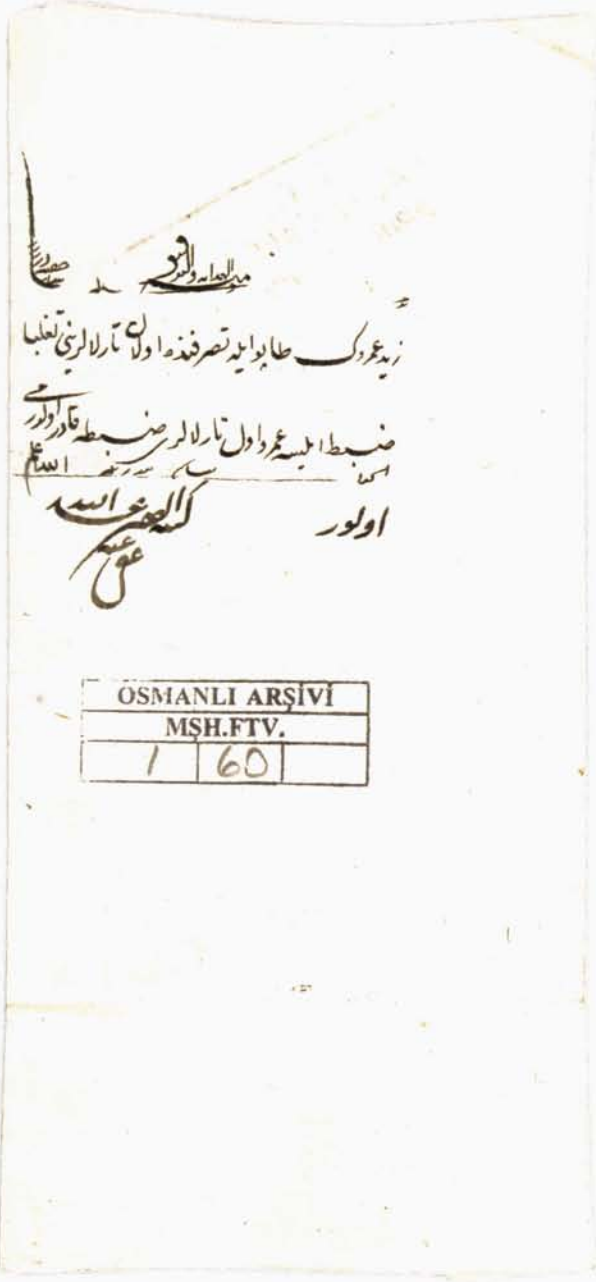
Zeyd, Hind'den zimmetinde falan cihetden şu kadar akçe hakkım olup hatta ikrar dahi etmişdin deyu dava etdikde Hind kâzibeten ikrar etmişdim dese Hind ikrarında kâzibe olmadığına Zeyd'e yemin verdirmeğe kâdire olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr **Abdullah**
Ufiye anh.

Zorla zapt edilen tapulu tarla, sahibi tarafından geri alınabilir.

Ve minhü'l-hidâyetü ve't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Zeyd, Amr'ın tapu ile tasarrufunda olan tarlalarını teğallüben zabt eylese Amr ol tarlaları zabta kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

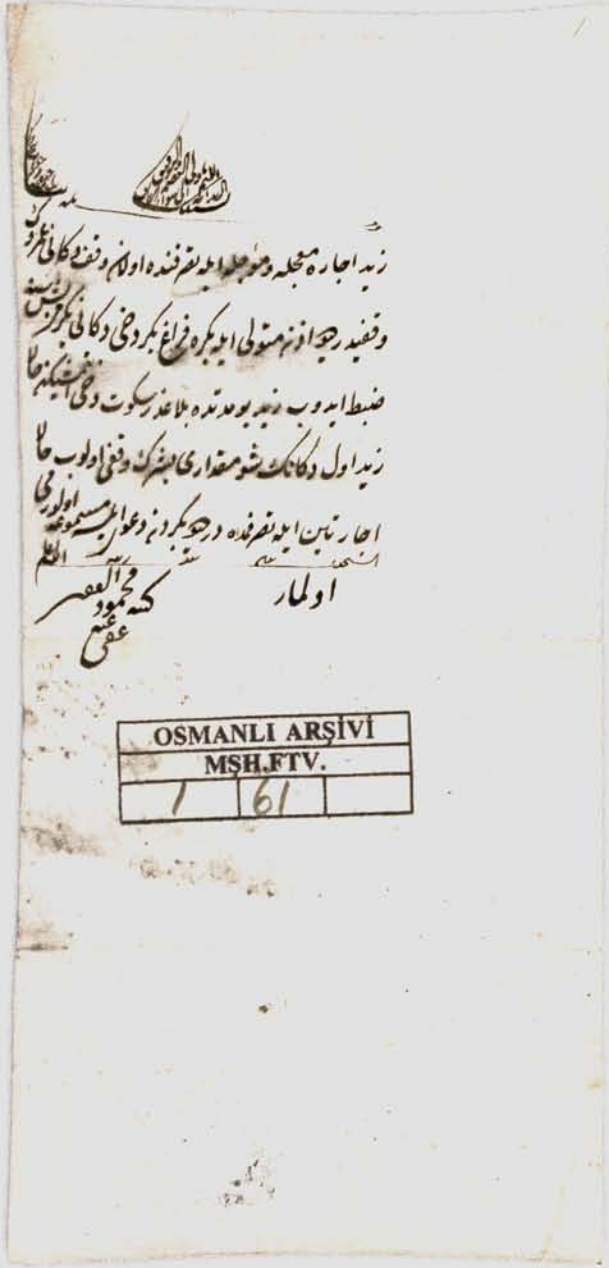
Olur.

Ketebehû el-fakîr **Abdullah**
Ufiye anh.

İMAM-I ŞEHİRİYARİ MAHMUD EFENDİ

(20 Mayıs 1713 - 15 Aralık 1714)

Bir kimse kiraladığı vakıf dükkânı, mütevellisinin izniyle başkasına devretse ve o şahsın kullandığı yirmi beş sene boyunca sessiz kalsa ve sonra “bu dükkânın bir kısmı falancanın vakfı olup benim kullanımımdadır” diye dava açamaz.

Allahümme ya veliyye'l-ismetü ve't-tevfik
nes'elüke'l-hidâyetü ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab nicedir ki;

Zeyd icâre-i mu'accele ve müeccele ile tasarrufunda olan vakıf dükkânı Amr'ın vakfidır deyu izn-i mütevellî ile Bekir'e ferâğ, Bekir dahi dükkânı yirmi beş sene zabt edip Zeyd bu müddetde bilâ-özü sükût dahi etmişken hâlâ Zeyd ol dükkânın şu mikdarı Beşir'in vakfı olup hâlâ icâreteyn ile tasarrufumdadır deyu Bekir'den dava eylese mesmû'a olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

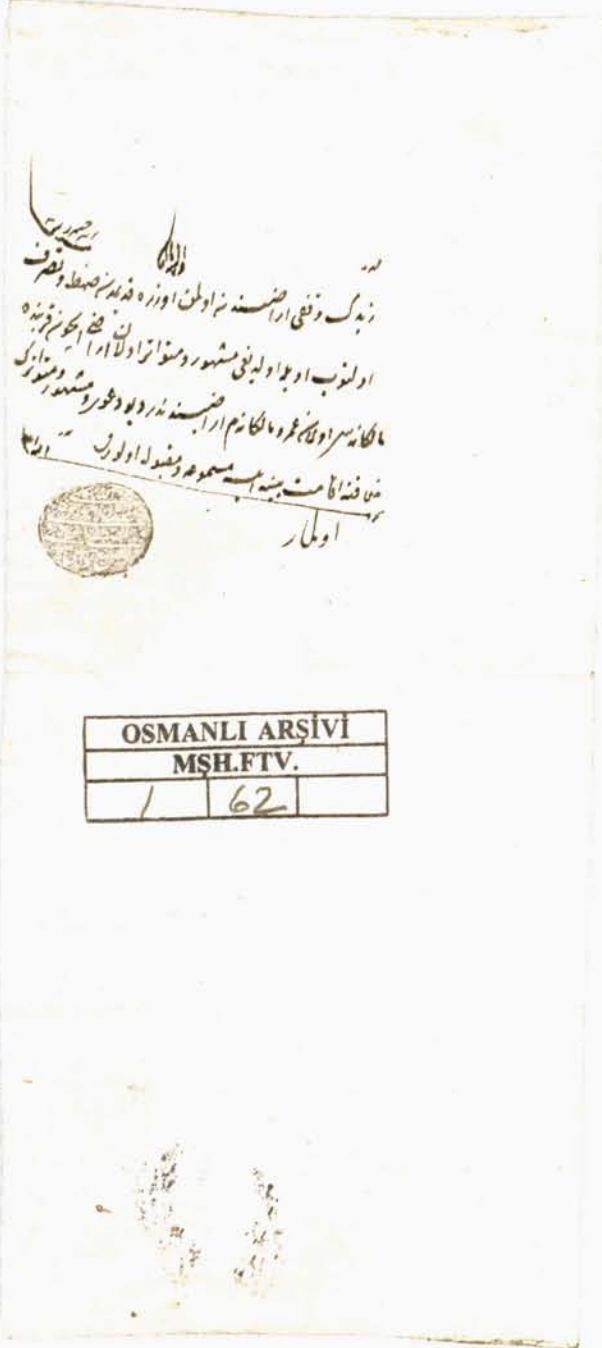
Olmaz.

Ketebehû **Mahmud** el-fakîr
Ufiye anh.

MİRZA MUSTAFA EFENDİ
(15 Aralık 1714 - 27 Haziran 1715)

Herkesçe vakıf arazisi olarak bilinen bir yere hiç kimse mülkiyet davası açamaz.

Ve ileyhi mâ enâb

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab nicedir ki;

Zeyd'in vakfı arazisinden olmak üzere kadimden zabt u tasarruf olunup öyle olduğu meşhur ve mütevâtir olan arazi için kurbünde mâlikanesi olan Amr mâlikânem arazisindendir deyu dava ve meşhur ve mütevâtirin hilâfına ikamet-i beyyine eylese mesmû'a ve makbule olur mu

El-cevâb: Allahu a'lem.

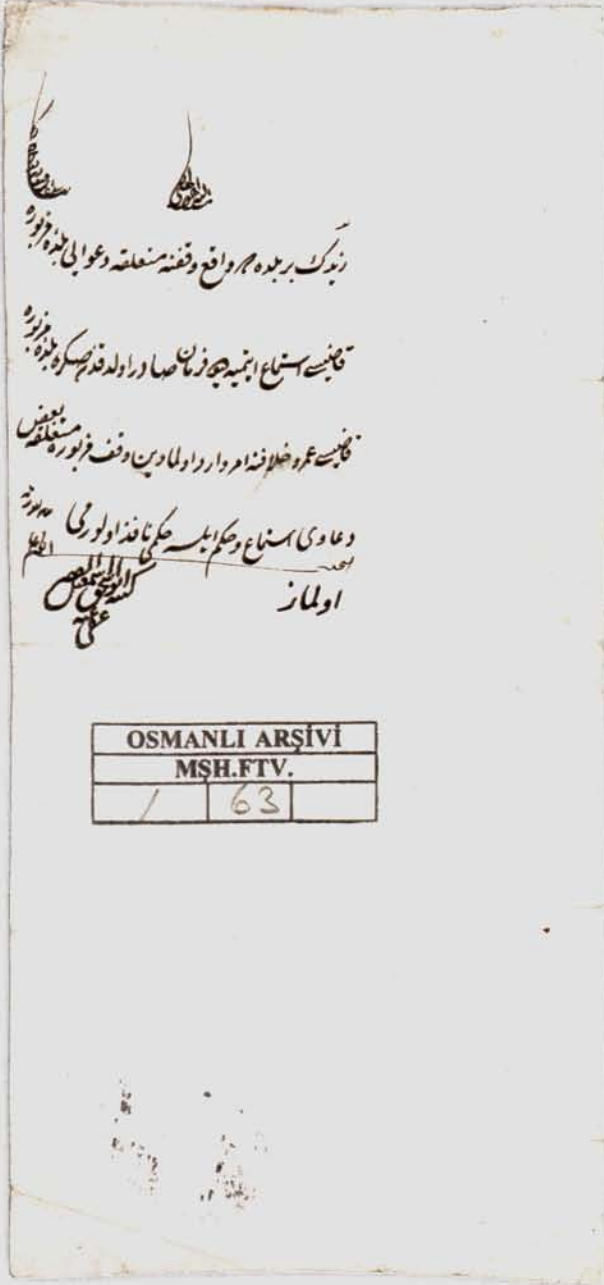
Olmaz.

[mühür]
Mustafa

EBU İSHAK İSMAİL NAİM EFENDİ

(3 Aralık 1716 - 6 Mayıs 1718)

Bir vakfa ait davanın mahallî hakim tarafından görülmemesi için emir var iken emre aykırı olarak davayı görüp karar veren hakimın kararı geçersizdir.

Allahu hüve'l-Hâdî

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab nicedir ki;

Zeyd'in bir beldede vâki vakfına müte'allika davayı "belde-i mezbûre kadısı istimâ' etmeye" deyu fermân sâdır olduktan sonra belde-i mezbûre kadısı Amr hilâfına emir vârid olmadan vakf-ı mezbûra müte'allika bazı de'âvî istimâ' ve hükm eylese hükmü nâfiz olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

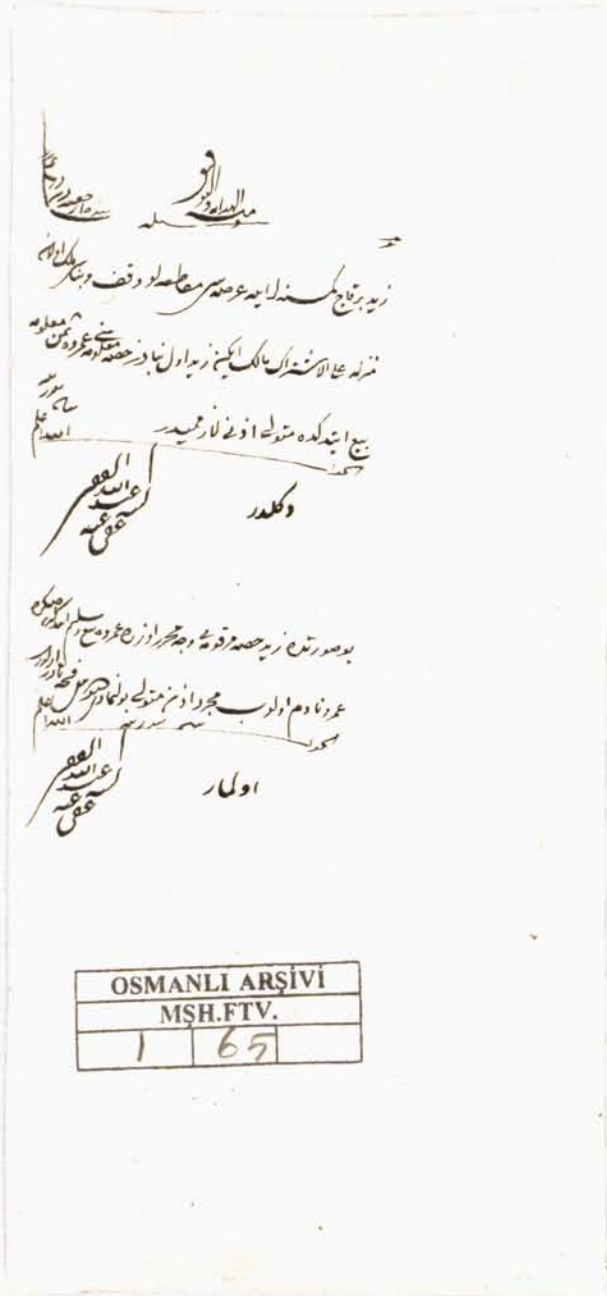
Olmaz.

Ketebehû Ebû İshak İsmail el-fakîr
Ufiye anh.

YENİŞEHİRLİ ABDULLAH EFENDİ

(7 Mayıs 1718 - 30 Eylül 1730)

Mukataalı vakıf arsa üzerine ortaklaşa yapılan binanın ortaklarından birisi payını satmak istese mütevelliden izin alması gerekmez.

Bu şekilde yapılan bir satışta satın alan kimse pişman olup “mütevelli izni yok” diyerek satışı iptal edemez.

Ve minhü'l-hidâyetü ve't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap nicedir ki;

Zeyd birkaç kimesneler ile arsası mukâtaalı vakıf ve binası mülk olan menzile ale'l-iştirak mâlik iken Zeyd ol binadan hisse-i malumesini Amr'a semen-i malume bey' etdikde mütevelli izni lâzım mıdır, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Değildir.

Ketebehû **Abdullah** el-fakîr
Ufiye anh.

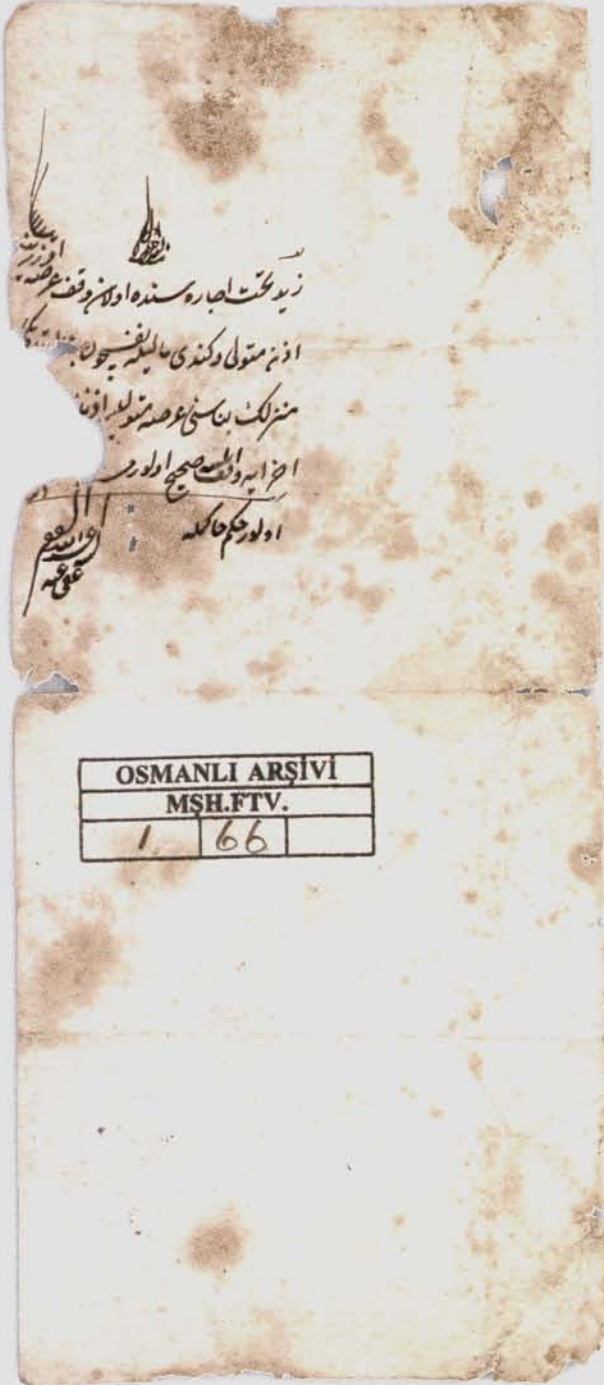
Bu suretde Zeyd hisse-i merkûmeyi vech-i muhar-rer üzere Amr'a bey' ve teslim etdikden sonra Amr nâdim olup mücerred “izn-i mütevelli bulunmadı” deyu bey'i feshe kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû **Abdullah** el-fakîr
Ufiye anh.

Bir kimse kiracısı bulunduğu vakıf arsa üzerine mütevellisinin izniyle yaptığı binasını arsa mütevellisinin izni olmaksızın hâkim kararıyla vakfedebilir.

Allahü hüve'l-Hâdî

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

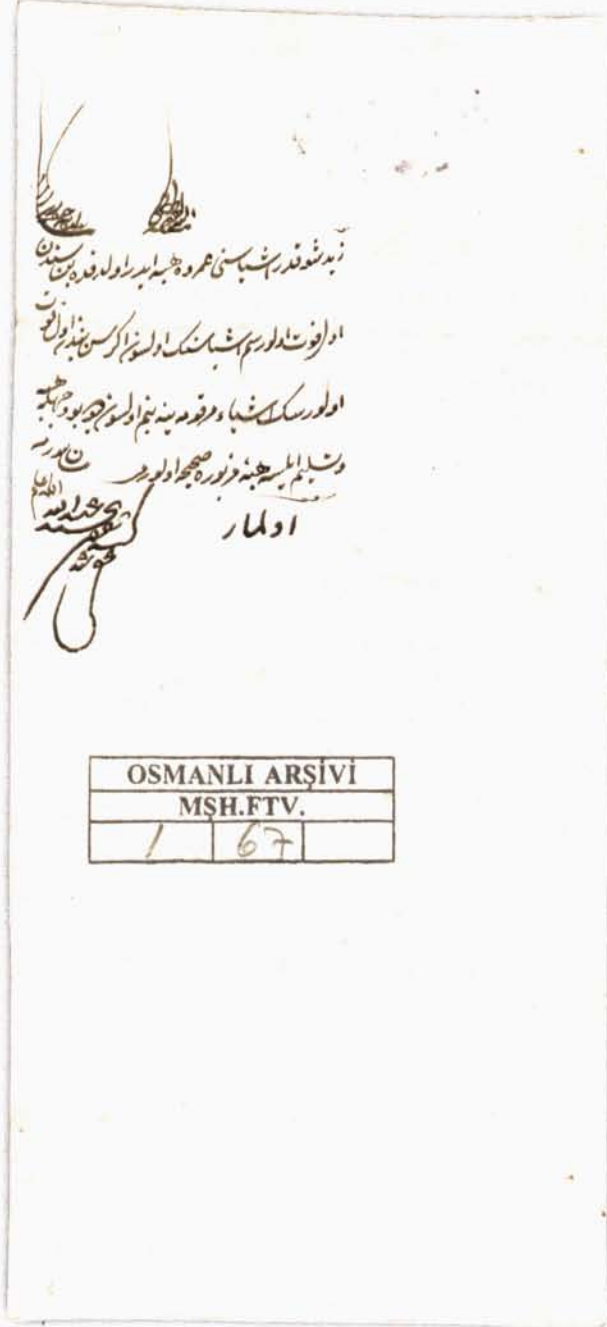
Zeyd taht-ı icâresinde olan vakıf arsa üzerine izn-i mütevellî ve kendi malıyla nefsi için bina ettiği menzilin binasını arsa mütevellisi izninsiz [cihet-i] uhrâya vakf eylese sahîh olur mu, [beyân buyurula.]

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur hükm-i hâkimle.

Ketebehû **Abdullah** el-fakîr
Ufiye anh.

Bir kimse eşyasını başka birisine “ben senden önce ölürsem senin olsun, sen benden önce ölürsen benim olsun” diyerek hibe edemez.

Allahü hüve'l-Hâdî

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Zeyd şu kadar eşyasını Amr'a hibe eder oldukça “ben senden evvel fevt olursam eşya senin olsun eğer sen benden evvel fevt olursan eşya-i merkûme yine benim olsun” deyu bu vechile hibe ve teslim eylese hibe-i mezbûre sahîha olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr es-Seyyid Abdullah
Ufiye anh.

ومن العلماء في زمانه العالم المحترم الشهير بالبرازي رحمه الله

مولاناى مذکور برآزی اید مشهور اولوب فن فقهه متعلق بزازی نام

کتاب بوند که مذکور کتابده دقلایدوب اولت در دقایق
درج اتمدر که عقلا متحیر اولور مسایل غامضه که بونده ایراد ایشدر

DAMADZADE EBULHAYR AHMED EFENDİ

(24 Şubat 1732 - 22 Ekim 1733)

بسم الله الرحمن الرحيم
 سلطانم بایزید اوقافند ز بر مقدار عرصه به مفاصله ایله تفسیر
 اولان زیر متولی اؤنسرده عرصه اوقومده مالیکه بچون اینده اعدا
 ایند کون صکره اینده اوقومده قاضی حضور زنده معلوم عرصه
 عرصه دخی بکه کردخی بشیره بیج و تسلیم ایند کون عرصه دخی بکه کردخی
 قاضی حجت در بره حال متولی بشیره اینده نک قلعای دفعه مضمر
 اولمغه قائمه منزه عرصه قیملر ز اقلنی دیر در ب اینده بی دفع
 بچون ضبط یا خو دمنخص اولج ز لیس ایله دیر کده بشیره حجت
 ایلمیج اولمغه قلع و اخذ ایده رم دیکمه قادر اولورنی عرصه
 اولار

الکامل العظمیٰ
 عقی

بوصور زیر متولی به اینده اوقومده اولورنده دخی متجا از حجت ایلمیج عرصه
 اولنوب ایکی جانب دفعه عرصه نک قلعای سی دیر کله بندگی عرصه
 قلعای سی دیر در ب اسلوب سابق اوزره اینده عرصه به بیکلک اوزره
 منصرف اولورم دخی متولی به منصف قادر اولورنی عرصه
 اولار

الکامل العظمیٰ
 عقی

OSMANLI ARŞIVİ
MŞH.FTV.
1 68

Bir kimse mukataa ile tasarruf ettiği vakıf arsası üzerinde, mütevellî izni olmadan yaptığı binalarını kadı hüccetleri ile bir başkasına o da başkalarına satsa mütevellînin son satın alan kimseden binaların asgarî değerini ödeyip alması veya bedelsiz olarak binaları kullanmasını önlemesi durumunda bu kimse binaları zorla alamaz ve yıkamaz.

Bu durumdaki vakıf arsa ve üzerindeki binalara son alıcı “eski üslup üzere mülkiyet üzere tasarruf ederim” diyerek mütevellînin müdahalesine engel olamaz.

Minhü'l-inâyetü

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab nicedir ki;

Sultan Bayezid Evkâfî'ndan bir mikdar arsaya mukâtaa ile mutasarrıf olan Zeyd mütevellî izninsiz arsa-i merkûmede malıyla nefsi için ebniye ihdâs etdikden sonra ebniye-i merkûmeyi kadı huzurunda semen-i maluma Amr'a Amr dahi Bekir'e Bekir dahi Beşir'e bey' ve teslim etdiklerinde ukûd-ı mezbûrenin her birine kadı hüccet verse hâlâ mütevellî Beşir'e ebniyenin kal'ları vakfa muzır olmakla kâimeten menzû'aten kıymetlerinden ekallini verip ebniyeyi vakıf için zabt yahud mütehallis olunca terabbus eyle dedikde Beşir ebniye hüccet ile bey' olunmağla kal' ve ahz ederim demeğe kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû **Ebûlhayr Ahmed** el-fakîru ileyhi
Ufiye anh.

Bu suretde Beşir mütevellîye ebniye-i merkûme otuz seneden mütecâviz hüccet ile bey' ve şîrâ olunup ancak cânib-i vakfa arsanın mukâtaası verilmekle ben dahi arsanın mukâtaasını verip üslub-ı sâbık üzere ebniye ve arsaya mülkiyet üzere mutasarrıf olurum deyu mütevellîyi men'a kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû **Ebûlhayr Ahmed** el-fakîru ileyhi
Ufiye anh.

FEYZULLAHZADE SEYYİD MUSTAFA EFENDİ
(13 Nisan 1736 - 4 Mart 1745)

بسم الله الرحمن الرحيم
 رزید سوغد را ملاکتر صغیر او علی غرود هبه
 و اعلام و استهاد الیه هبه فرزند
 صحیح اولور
 امدا اولور
 کمالیست

OSMANLI ARŞİVİ		
MŞH.FTV.		
1	69	

Bir kimse bir miktar emlakini küçük oğluna hibe edip muamelesini tamamlasa bu hibe geçerli olur.

Hüve'l-Muvaffiku'l-hayr

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Zeyd şu kadar emlâkini sağır oğlu Amr'a hibe ve ilâm ve işhâd eylese hibe-i mezbûre sahîha olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr es-Seyyid Mustafa
Ufiye anh.

بسم الله الرحمن الرحيم
 زیدک اوغلی عرو مستقلا تجارت ایدوب
 مقدار مال تحصیل ایدیکده ضرر عرو فوت اولدو
 زیدک اوغلی زورده نسی ترک ایدیکده زید
 بابا صاعقه ده اولک مال اولما زیدک مال
 مرده ز مستقلا ضبطه قاور اولدو سوره
 اولما

بوصورده زید اول مال تعلبا مستقلا قبض ایدوب
 س زورده حصه لرشی المدين زیدوخی فوت
 اولوب اول مال زیدک اوغلی تک تعلبا مستقلا
 قبض ایدوب زورده اول مال دین حصه لری
 المفعه اولور زید سوره
 اولما

OSMANLI ARŞİVİ
MŞH.FTV.
1 70

Bir baba, ölen oğlunun hayatta iken kazandığı malına diğer varislerine rağmen tek başına el koyamaz.

Bu durumdaki mala tek başına el koyan baba öldükten sonra, diğer oğlu zorla diğer varislerine rağmen tek başına el koyamaz.

Hüve'l-Muvaffiku'l-hayr

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab nicedir ki;

Zeyd'in oğlu Amr müstakillen ticaret edip bir miktar mal tahsil etdikden sonra Amr fevt olup Zeyd'i ve sair veresesini terk etdikde Zeyd "baba sağlığında oğlun malı olmaz" deyip mal-ı mezbûru müstakillen zabta kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr es-Seyyid Mustafa Ufiye anh.

Bu suretde Zeyd ol malı teğallüben müstakillen kabz edip sair verese hisselerini almadan Zeyd dahi fevt olup ol malı Zeyd'in oğlu Bekir teğallüben müstakillen kabz eylese sair verese ol maldan hisselerini Bekir'den almağa kâdir olurlar mı, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olurlar.

Ketebehû el-fakîr es-Seyyid Mustafa Ufiye anh.

بسم الله الرحمن الرحيم
 زید فوت اولوب بابا سر عمر و سار
 در نه سنی ترک ایندکن عمر قبل العتمة
 ترک و نه سو قدر حیوانه تغلبا مستقلا قبض
 ایوب سار و نه حصه لرین المذبح
 دخی فوت اولوب اول حیوانه عمر
 او علی بکر قبض ایوب سار و نه اول
 حیوانه حصه لرین بکر و نه المغه فاو اولور
 اکدا اولور
 که الطیبه

بصورتده اول حیوانه بکر بکر
 سو قدر فروع حاصل اولسه سار و نه
 اول حیوانه حصه لرین المذبح و نه
 حصه لرین دخی المغه فاو اولور
 اکدا اولور
 که الطیبه

OSMANLI ARŞİVİ		
MŞH.FTV.		
1	71	

Ölen çocuğun paylaşılmamış hayvanlarına tek başına zorla el koyan babanın ölmesi durumunda diğer varislerine rağmen diğer kardeşi el koyamaz.

Bir kimsenin tek başına zorla el koyduğu ölen kardeşine ait hayvanlardan elde edilen yavrulara da diğer varisleri, hayvanlara ortak oldukları gibi, ortaklırlar.

Hüve'l-Muvaffiku'l-hayr

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab niceedir ki;

Zeyd fevt olup babası Amr'ı ve sair veresesini terk etdikde Amr kable'l-kısme terekeden şu kadar hayvanı teğallüben müstakillen kabz edip sair verese hisselerini almadan Amr dahi fevt olup ol hayvanları Amr'ın oğlu Bekir kabz eylese sair verese ol hayvanlardan hisselerini Bekir'den almağa kâdir olurlar mı, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olurlar.

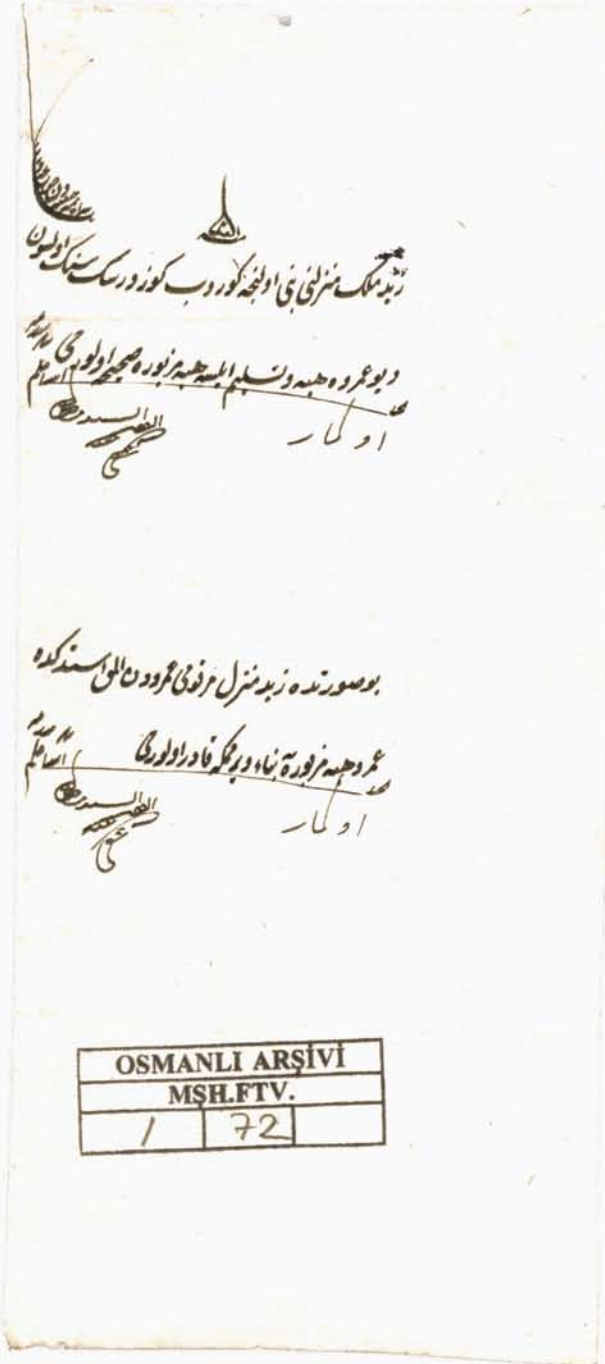
Ketebehû el-fakîr **es-Seyyid Mustafa**
Ufiye anh.

Bu suretde ol hayvanlardan Bekir'in yedinde şu kadar fûrû' hâsıla olsa sair verese ol hayvanlardan hisselerini aldıklarında fûrû'larından hisselerini dahi almağa kâdir olurlar mı, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olurlar.

Ketebehû el-fakîr **es-Seyyid Mustafa**
Ufiye anh.

Bir kimsenin, kendisini ölünceye kadar görüp gözetmesi şartıyla bir başkasına evini hibe etmesi geçerli değildir.

Bu şekilde yapılan hibeden geri dönüş mümkündür.

Minhü'l-inâyetü

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab nicedir ki;

Zeyd mülk menziline "beni ölünce[ye dek] görüp gözedirsen senin olsun" deyu Amr'a hibe ve teslim eylese hibe-i mezbûre sahiha olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr es-Seyyid Mustafa Ufiye anh.

Bu suretde Zeyd menzil-i merkumu Amr'dan almak istedikde Amr hibe-i mezbûreye binâen vermemiğe kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr es-Seyyid Mustafa Ufiye anh.

PİRİZADE MEHMED SAHİB EFENDİ

(6 Mart 1745 - 5 Nisan 1746)

Bir kimse bir konuyla ilgili davada zimmetini ibra ettiği hasmını tekrar dava edemez

Hüve'l-Muvaffiku'l-hayr

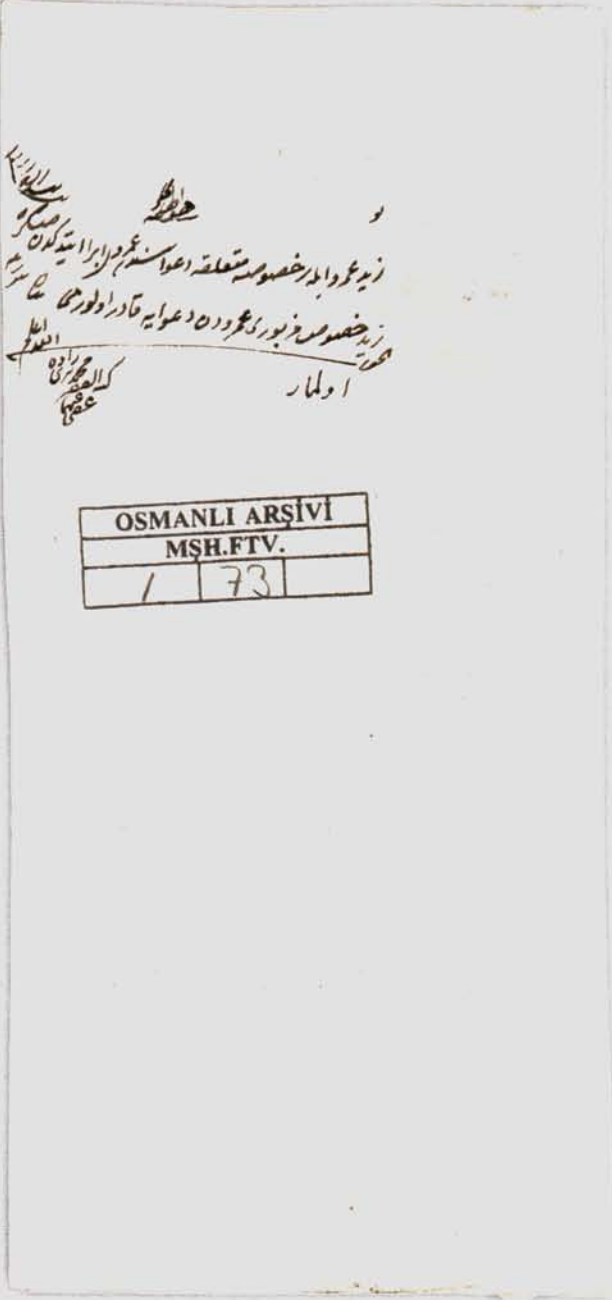
Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Zeyd, Amr ile bir hususa müte'allika davasından Amr'ı ibrâ etdikden sonra Zeyd husus-ı mezbûru Amr'dan davaya kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Mehmed Pîrîzâde**
Ufiye anhumâ

HAYATİZADE MEHMED EMİN EFENDİ

(5 Nisan 1746 - 25 Ekim 1746)

Ölüm sebebiyle boşalan ve askerî beratla bir başkasına verilen görevin, maliye beratıyla üçüncü bir şahsa verilmesi doğru değildir, askerî berat geçerlidir.

Ve minhü'l-hidâyete ve't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Bir cihet Zeyd'in fevtinden askerî berâtıyla Amr'a tevcih olundukdan sonra ol cihet Zeyd'in fevtinden maliye berâtıyla Bekir'e dahi tevcih olunup Amr'ın ref'ine taarruz olunmasa Bekir'in berâtıyla amel olunmayıp Amr'ın berâtıyla amel olunur mu beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem

Olunur.

Ketebehû el-fakîr **Mehmed Emin**
Ufiye anh.

برجست و بیک فوخته نم عسکر را بنیاد نمودند
اوله فتنه صکره اول جهت بیک فوخته نماید
برایند بکوه و فر نوچید اول نوب عمرو ک فتنه توغص
اول کنه بیک بر ایند صل اول نوب عمرو ک بیک
صل اول نوب بیک
اول نور

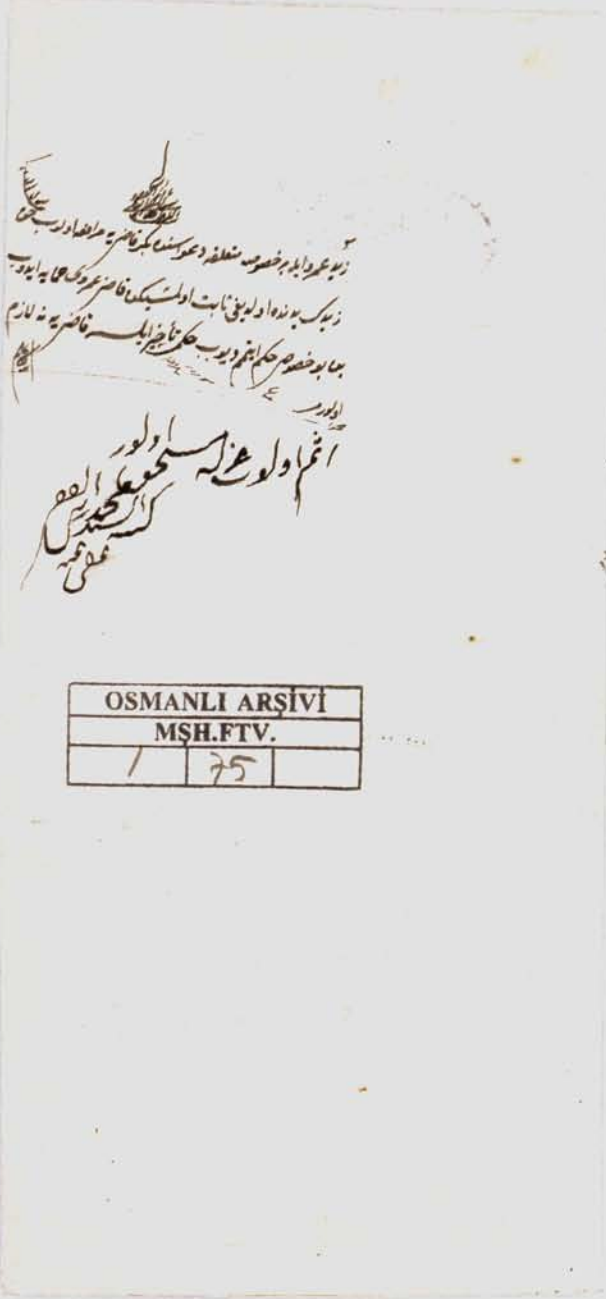
OSMANLI ARŞIVI		
MŞH.FTV.		
1	74	

AKMAHMUDZADE SEYYİD MEHMED ZEYNELABİDİN EFENDİ

(25 Ekim 1746 - 20 Temmuz 1748)

İki kişi arasındaki davada hâkim, taraflardan birisini himaye edip karar vermek istemese, azlolunur.

Allahümme ya veliyye'l-ismeti ve't-tevfik
nes'elüke'l-hidâyete ilâ sevâ'i't-tarîk

Bu mesele beyânında cevab ne vechiledir ki;

Zeyd, Amr ile bir hususa müte'allika davasında Bekir-i Kadı'ya mürâfa'a olup hak Zeyd'in yedinde olduğu sâbit olmuşken kadı Amr'ı himaye edip "*ben bu hususu hüküm etmem*" deyip hükmü te'hir eylese kadıya ne lâzım olur beyân buyurup müsâb olalar.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Âsim olup azle müstahık olur.

Ketebehû es-Seyyid Mehmed Emin el-fakîr
Ufiye anh.

SEYYİD MURTAZA EFENDİ
(2 Haziran 1750 - 12 Ocak 1755)

Bir kimse “*ben bu evi falancadan satın almıştım*” diyerek bir başkasının elindeki evde mülkiyet hakkı iddia etse, evi elinde bulunduran şahıs ondan daha önce evi satın aldığını delilleriyle ortaya koyarsa, o kimse eve müdahale edemez.

Ve minhü'l-hidâyetü ve't-tevfik

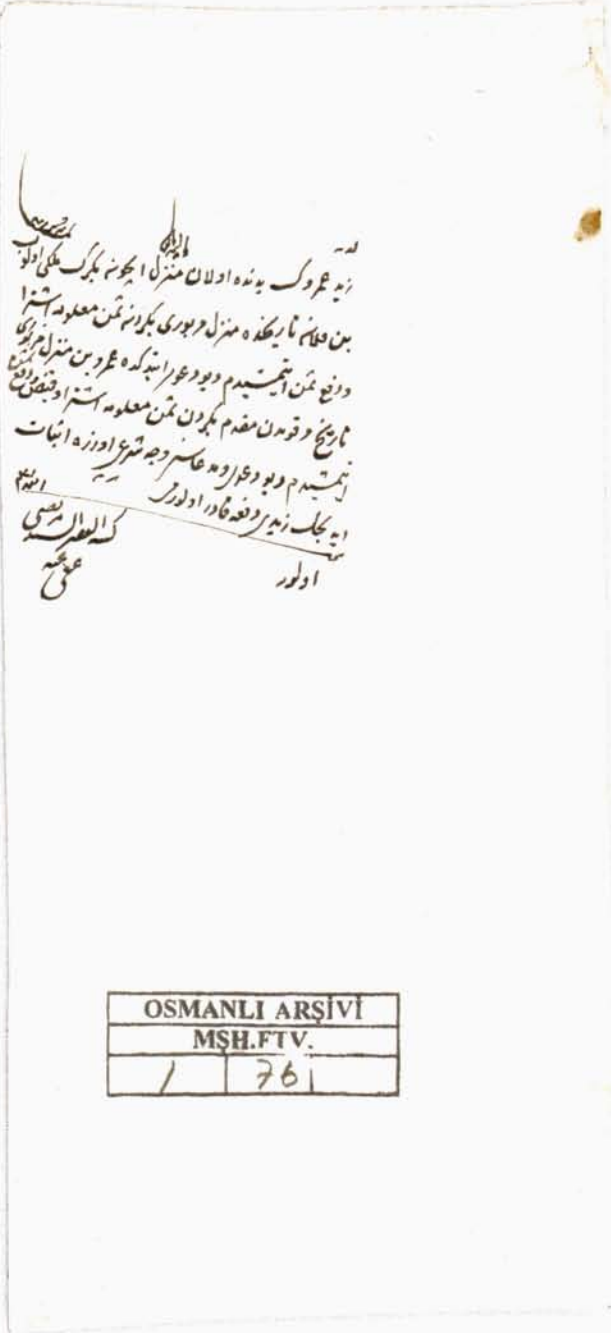
Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Zeyd, Amr'ın yedinde olan menzil için Bekir'in mülkü olup “*ben falan tarihte menzil-i mezbûru Bekir'den semen-i maluma iştirâ ve def'-i semen etmişdim*” deyu dava etdikde Amr “*ben menzil-i mezbûru tarih-i merkumdan mukaddem Bekir'den semen-i maluma iştirâ ve kabz ve def'-i semen etmişdim*” deyu dava ve müdde'âsını vech-i şer'î üzere isbat edicek Zeyd'i def'a kâdir olur mu, beyân [buyurula.]

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr es-Seyyid Murtaza
Ufiye anh.

OSMANLI ARŞİVİ
MŞH.FTV.
1 761

DÜRRİZADE MUSTAFA EFENDİ

(26 Temmuz 1756 - 18 Şubat 1757 / İlk Meşihati)

(29 Nisan 1762 - 23 Nisan 1767/ İkinci Meşihati)

(27 Şubat 1774 - 29 Eylül 1774/ Üçüncü Meşihati)

**Bir kimsenin aldığı borç ile satın aldığı koyunlara
alacaklısı ortak olamaz.**

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd, Amr'dan karz aldığı şu kadar akçe ile nefsi için şu kadar koyun iştirâ etdikde Amr, Zeyd'e mücerred benden karz aldığın akçe ile iştirâ etmekle ol koyunlarda sana müşârik olurum demeğe kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olmaz.

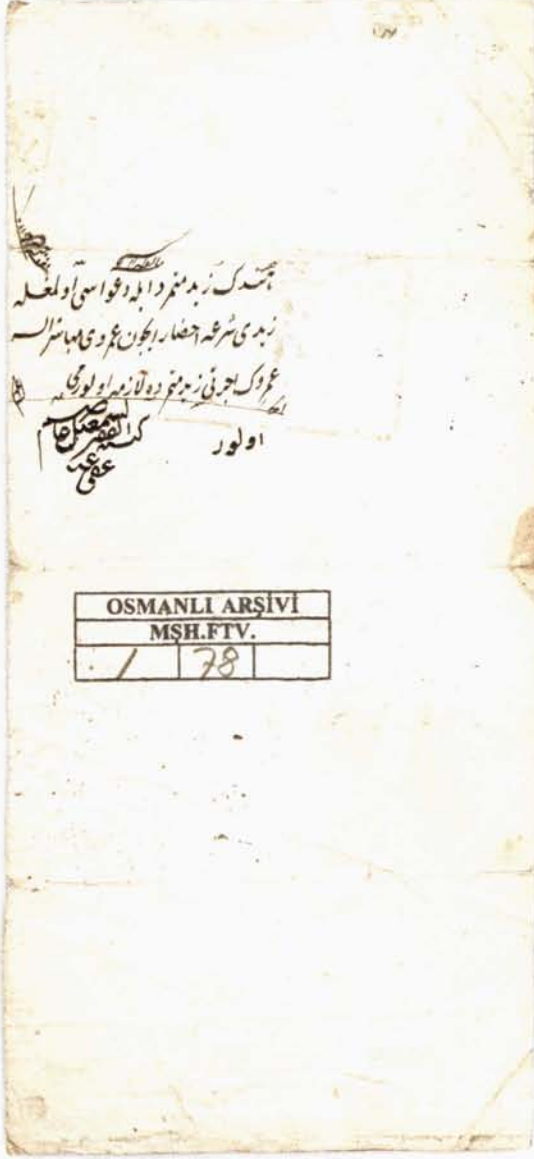
Ketebehû el-fakîr **Dürrîzâde Mustafa**
Ufiye anhumâ

زید عمرو دین قرض الی بنی سقدر اقبایه بنی سقدر بنی سقدر
بنی سقدر الی سقدر عمرو زید بنی سقدر بنی سقدر
اقبایه بنی سقدر الی سقدر بنی سقدر بنی سقدر
اولورم دیکمه قادر اولورمی سقدر
اولورم دیکمه قادر اولورمی سقدر

OSMANLI ARŞİVİ
MŞH.FTV.
1 77

ÇELEBİZADE İSMAİL ASİM EFENDİ
(30 Haziran 1759 - 15/16 Şubat 1760)

Bir kimse, mahkemeye gelmemekte direnen davalısını getirmek için mübaşir tutsa mübaşirin ücreti davalıya ait olur.

Minhü'l-hidâyetü

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab nicedir ki;

Hind'in Zeyd-i mütemerrid ile davası olmağla Zeyd'i şer'a ihzâr için Amr'ı mübaşir alsa Amr'ın ücreti Zeyd-i mütemerride lâzıme olur mu.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebbehû el-fakîr **İsmail Âsım**
Ufiye anh.

Bir defa görülüp karara bağlanmış bir dava kadı tarafından yeniden görülerek önceki kararın aksine bir hüküm verilse bile bu geçersizdir.

Minhû't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevâb budur ki;

Bir def'a şer'le fasl ve hükm ve i'lâm olunan davayı Zeyd-i Kadı tekrar istimâ' ve hükm-i evvelin hilâfına hükm edip i'lâm verse hükmü nâfiz ve i'lâmı mu'teber olur mu, [beyân] buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

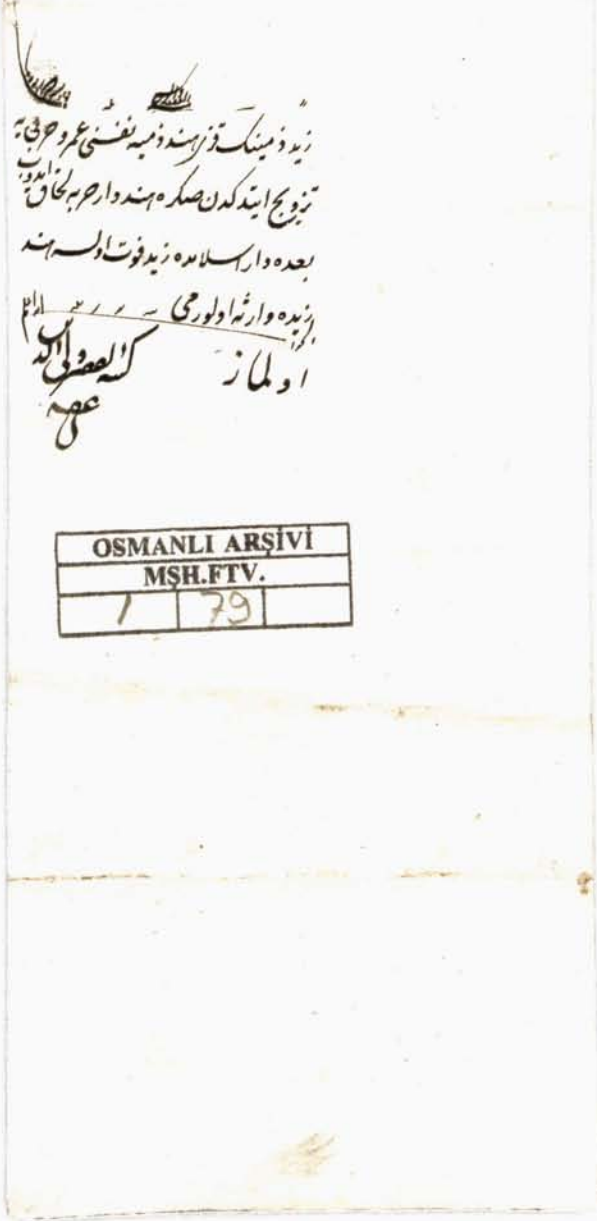
Ketebehû'l-fakîr
İsmail Asım
Ufiye anh.

HACI VELİYÜDDİN EFENDİ

(17 Şubat 1760 - 6 Eylül 1761 / İlk Meşihati)
(23 Nisan 1767 - 25 Ekim 1768 / İkinci Meşihati)

İslam ülkesinde ölen bir gayrimüslime, hayatta iken harbî bir kimseye nikâhladığı ve Müslüman olmayan bir ülkede yaşayan kızı varis olamaz.

Minhü'l-ismetü ve't-tevfik

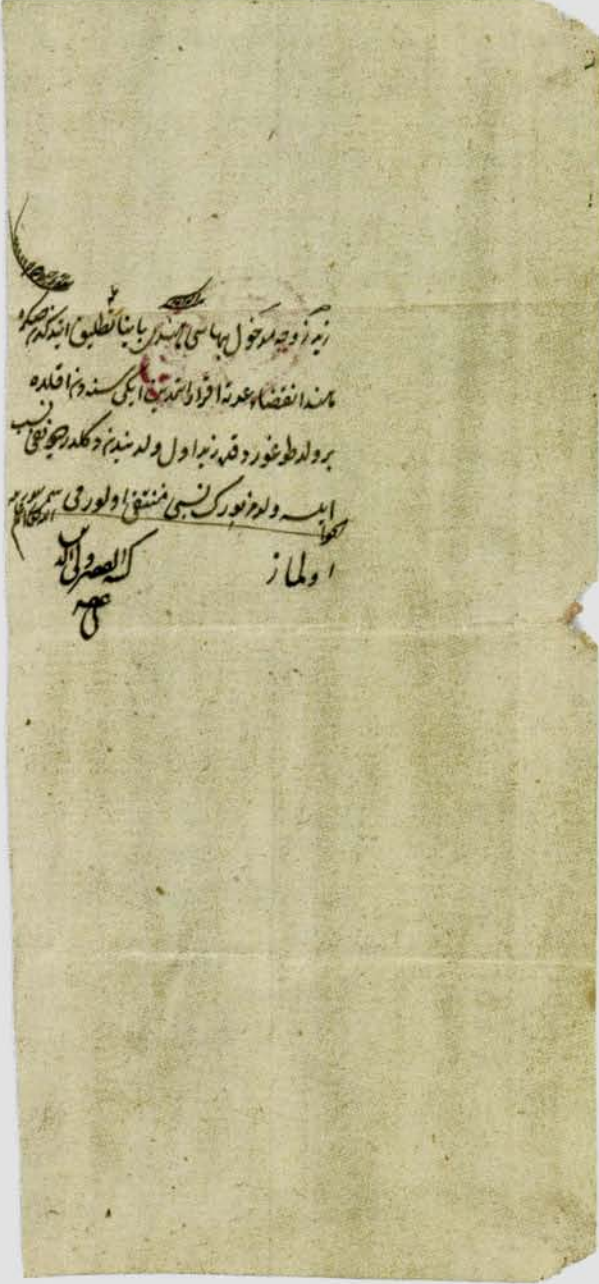
Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Zeyd-i zimmî'nin kızı Hind-i zimmiye nefsinî Amr-ı harbîye tezvîc etdikden sonra Hind dâr-ı harbe ilhâk edip ba'dehû dâr-ı İslamda Zeyd fevt olsa Hind, Zeyd'e vârise olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Veliyyüddin**
Ufiye anh.

Geri dönüşü olmamak üzere boşanan kadının iddet süresini ikrâr etmeden iki seneden önce doğuracağı çocuğun nesebi eski kocasına aittir.

Minhû'l-hidâye

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevâb ne vechiledir ki;

Zeyd zevce-i medhûlün-bihâsı Hind'i bâyinen tatlik etdikden sonra Hind inkızâ-i iddete ikrâr etmeden iki seneden ekalde bir veled doğurdukda Zeyd ol veled benden değildir deyu nefy-i neseb eylese veled-i mezbûrun nesebi müntefî olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olmaz.

Ketebehû'l-fakîr
Veliyyüddin
Ufiye anh.

TİREVİ AHMED EFENDİ
(6 Eylül 1761 - 29 Nisan 1762)

Bir vakfın mütevellisi tarafından kırk seneyi aşkın bir zamandır tasarruf edilmesine ses çıkarılmayan ağıl ve kışlağa bitişiğindeki diğer vakfın mütevellileri tarafından bu ağıl ve kışlağın kendilerine ait olduğu iddiasıyla dava açılmaz.

Hüve'l-Hak

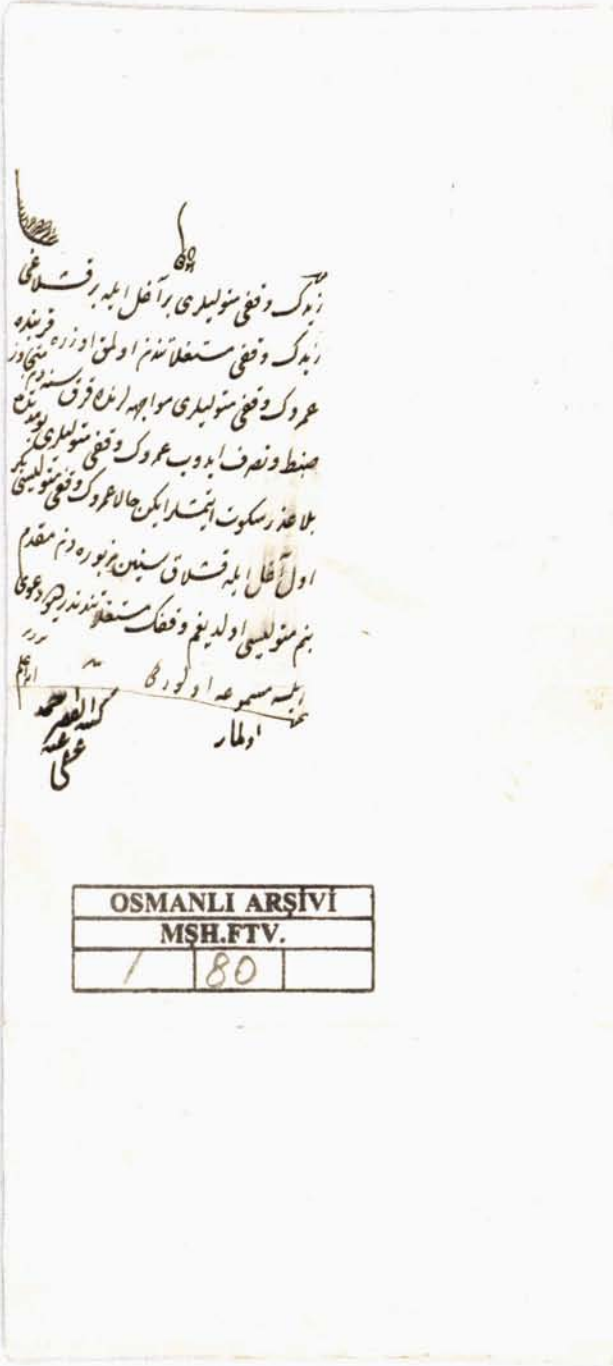
Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd'in vakfı mütevellileri bir ağıl ile bir kışlağı Zeyd'in vakfı müsteğallâtından olmak üzere kurbünde Amr'ın vakfı mütevellileri muvâcehelerinde kırk seneden mütecâviz zabt u tasarruf edip Amr'ın vakfı mütevellileri bu müddetde bilâ-özü sükût etmişler iken hâlâ Amr'ın vakfı mütevellisi Bekir ol ağıl ile kışlak sinîn-i mezbûreden mukaddem "benim mütevellisi olduğum vakfın müsteğallâtındandır" deyu dava eylese mesmû'a olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Ahmed**
Ufiye anh.

PİRİZADE OSMAN EFENDİ
(26 Ekim 1768 - 2 Mart 1770)

Bir vakfın tevliyeti kime şart kılınmış ise o müteveli olabilir, diğer kimseler olamaz.

Minhü'l-meşîyye

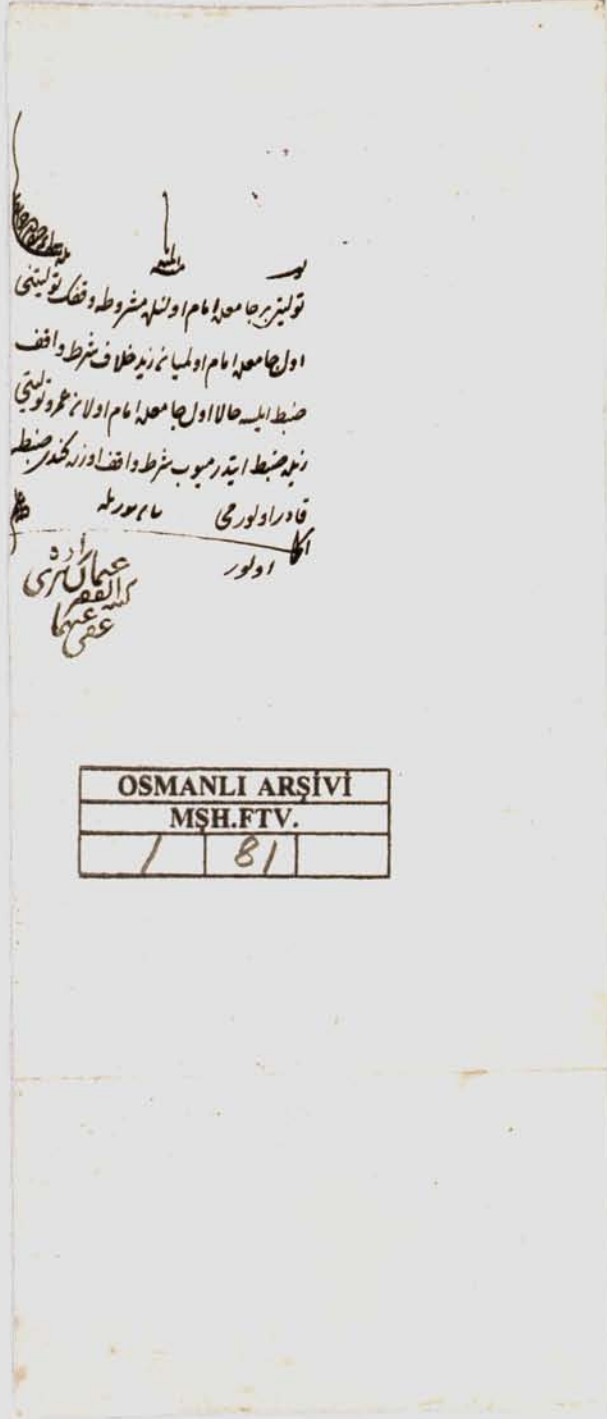
Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap nicedir ki;

Tevliyeti bir camide imam olanlara meşrûta vakfın tevliyetini ol camide imam olmayan Zeyd hilâf-ı şart-ı vâkıf zabt eylese hâlâ ol camide imam olan Amr tevliyeti Zeyd'e zabt etdirmeyip şart-ı vâkıf üzere kendi zabta kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr **Osman Pîrîzâde**
Ufiye anhümâ

MİRZAZADE SEYYİD MEHMED SAİD EFENDİ

(3 Mart 1770 - 20 Ağustos 1773)

Bir kimse karısının tasarrufunda olan bir vakıf evi ondan izinsiz başkasına devretse bu devir geçerli olmaz.

Hüve'l-Muvaffık

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab nicedir ki;

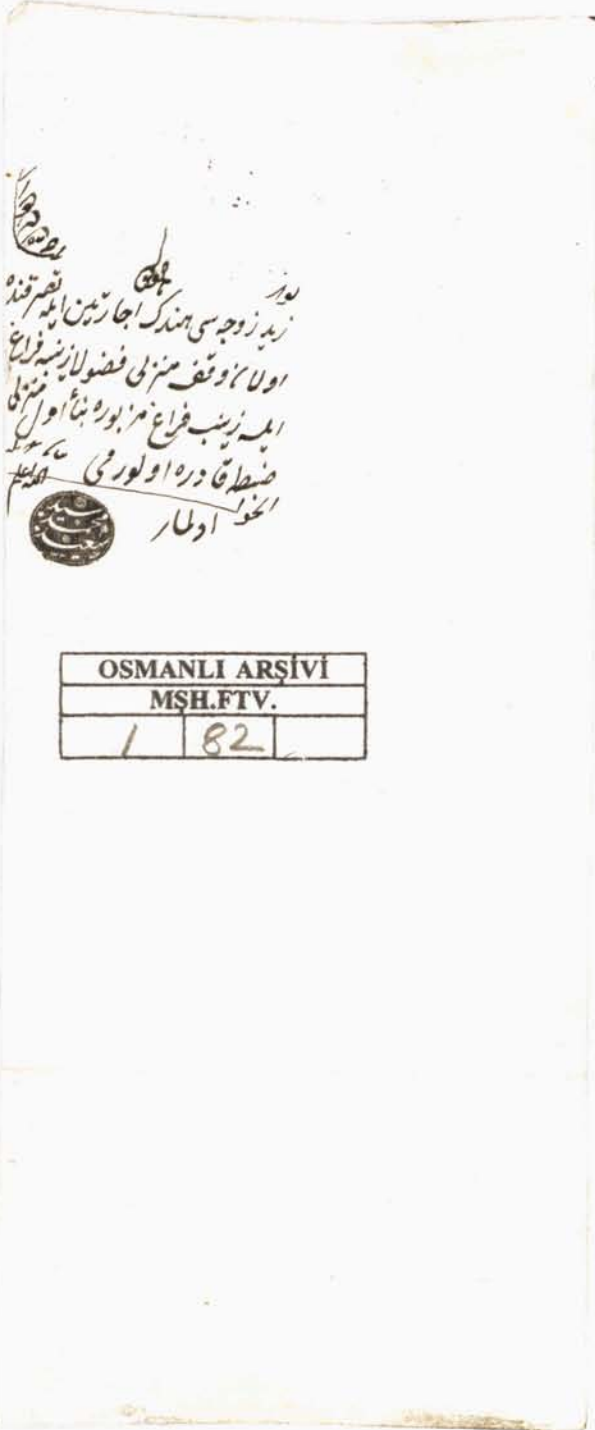
Zeyd zevcesi Hind'in icâreteyn ile tasarrufunda olan vakıf menzili fuzûlen Zeyneb'e ferâğ eylese Zeyneb ferâğ-ı mezbûra binâen ol menzili zabta kâdire olur mu, beyân buyurula.

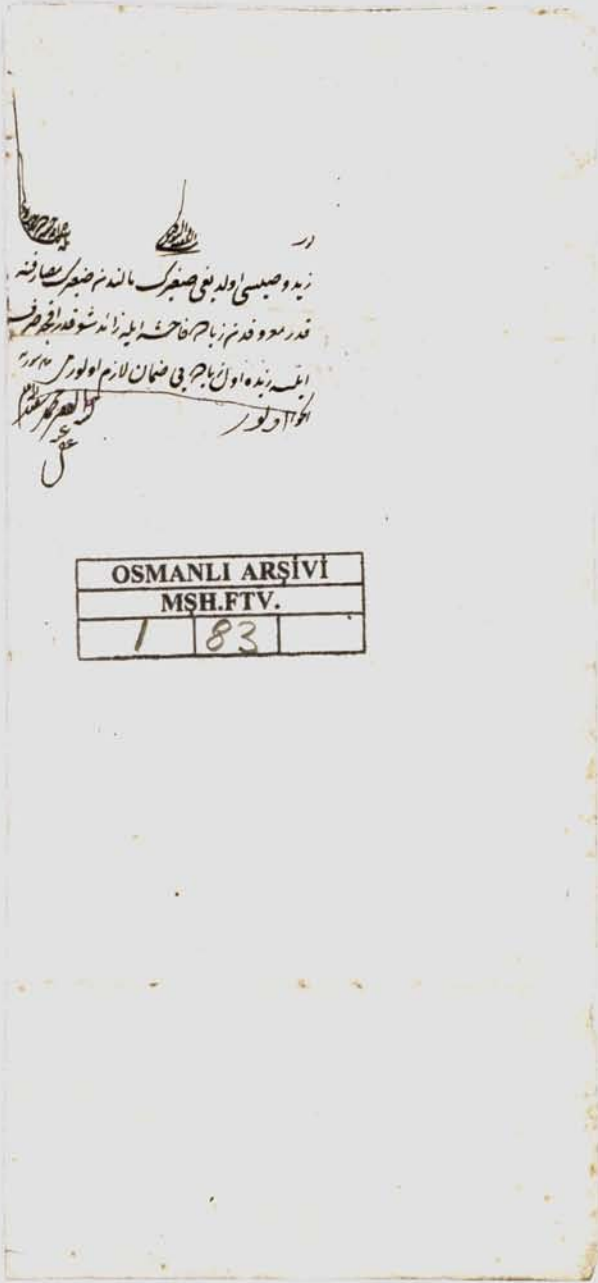
El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

[mühür]

Seyyid Mehmed Said

Bir kimse vasisi olduğu küçük çocuğun malından mahkemece belirlenen miktardan fazlasını harcasa fazla olan kısmı kendisi öder.

Minhü'l-ismetü ve't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

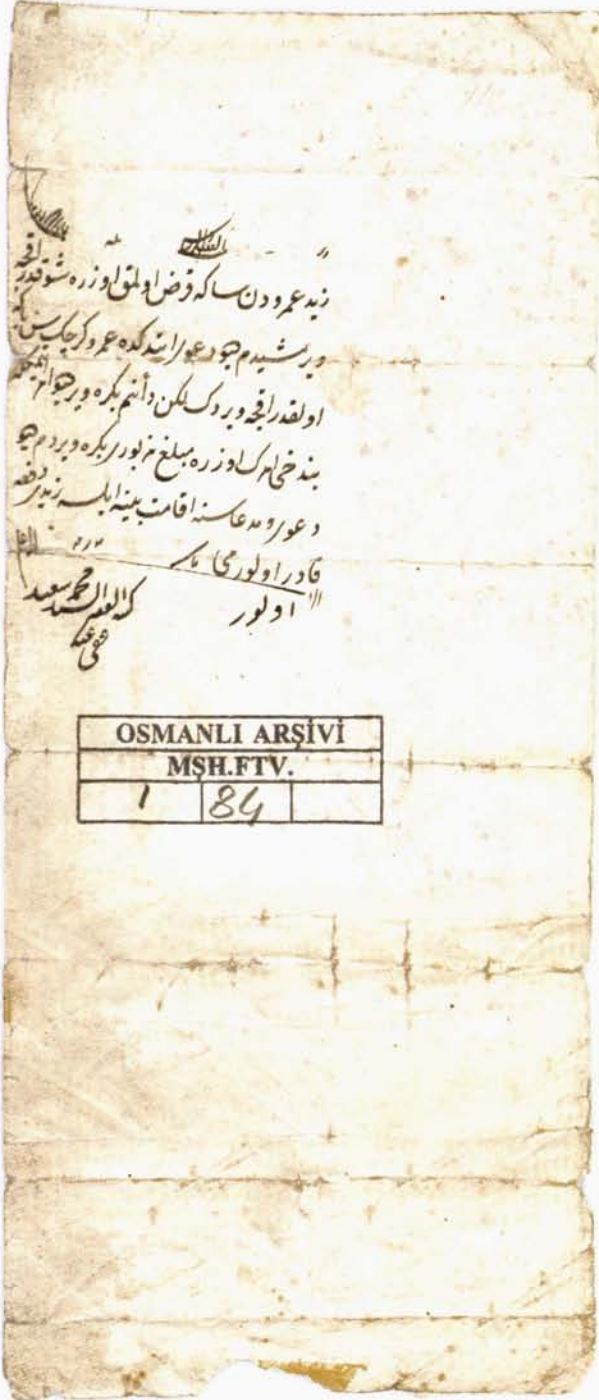
Zeyd vasisi olduğu sağîrin malından sağîrin masârifina kadr-i ma'rûfdan ziyade fâhşa ile zâid şu kadar akçe sarf eylese Zeyd'e ol ziyadeyi zamân lâzım olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr **Mehmed Said**
Ufiye anh.

Bir kimse borcunu, alacaklısının isteği üzerine onun borçlusuna ödese ve bunu delilleriyle ispat etse alacaklı ondan tekrar para isteyemez.

Minhü'l-ismetü ve't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Zeyd, Amr'dan "sana karz olmak üzere şu kadar akçe vermişdim" deyu dava etdikde Amr gerçek sen bana ol kadar akçe verdin lâkin "dâinim Bekir'e ver deyu" emr etmenle ben dahi emrin üzere meblağ-ı mezbûru Bekir'e verdim deyu dava ve müdde'âsına ikamet-i beyyine eylese Zeyd'i def'a kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

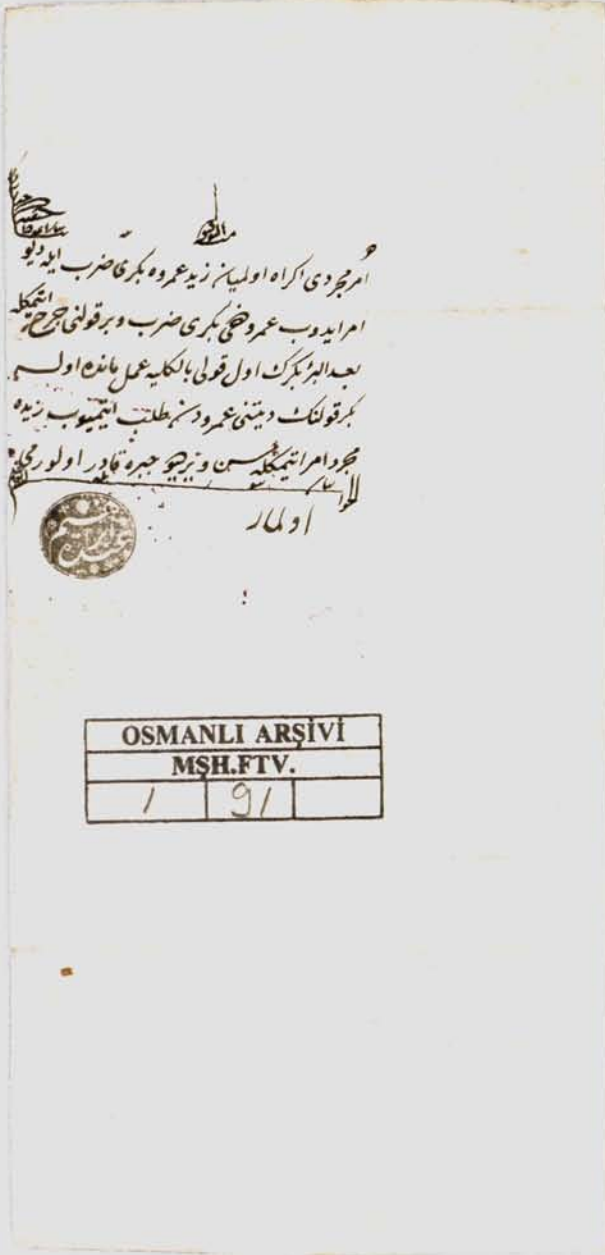
Olur.

Ketebû'l-fakîr es-Seyyid Mehmed Said
Ufiye anh.

İVAZPAŞAZADE İBRAHİM BEY EFENDİ

(29 Eylül 1774 - 28 Temmuz 1775 / İlk Meşihati)
(31 Mart 1785 - 22 Haziran 1785 / İkinci Meşihati)

Bir kimse zor kullanmadan birisine “falan kimseyi döv” diye emretse ve bundan dolayı dövülen kişi sakat kalsa, kolu sakat kalan kimse diyetini emredenden değil kendisini dövenden isteyebilir.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Emr-i mücerredî ikrâh olmayan Zeyd, Amr'a Bekir'i darb eyle deyu emr edip Amr dahi Bekir'i darb ve bir kolunu cerh etmekle ba'de'l-ber' Bekir'in ol kolu bi'l-küllîye amel-mânde olsa Bekir kolunun diyetini Amr'dan taleb etmeyip Zeyd'e mücerred emr etmekle sen ver deyu cebre kâdir olur mu, beyân bu-yurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

[mühür]
Abdühû İbrahim

بسم الله الرحمن الرحيم
 زید عمر و ذین الدین شوقدر عروس حنی
 عمر و ذین طلب استبد که عمر و ذین زین
 ماعد اسیرنی بغیر و جدیر ماکیر قادر اولورنی اطم
 الح اولمار که العبد المذنب
 عمر و ذین

OSMANLI ARŞİVİ
MŞH.FTV.
1 175

Bir kimse borcunun bir miktarını verip özürsüz olarak diğerini vermemezlik edemez.

Minhü'l-meşîyye

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Zeyd, Amr zimmetinde olan şu kadar gurus hak-kını Amr'dan taleb etdikde Amr bir mikdarını verip mâadâsını bi-gayrı vechin vermemeğe kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

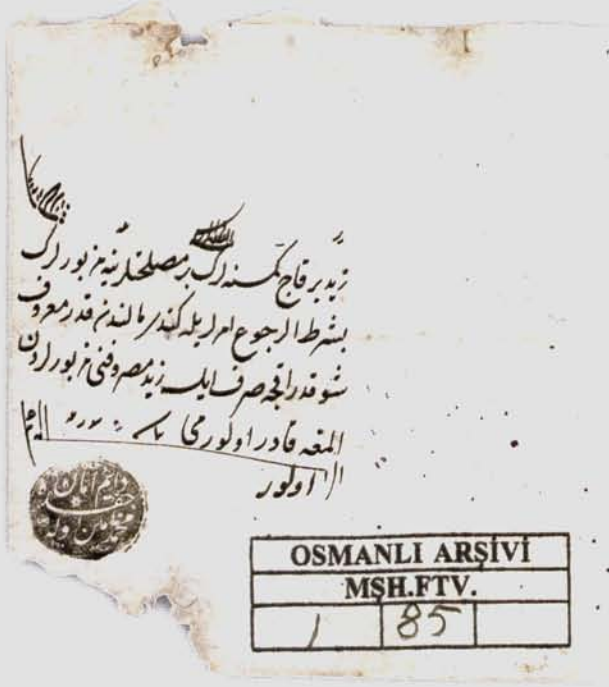
Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **İbrahim**
 Ufiye anh.

SALİHZADE CAMGÖZ MEHMED EMİN EFENDİ

(28 Temmuz 1775 - 1 Aralık 1776)

Bir kimse, kendilerine dönüş şartıyla verdikleri emir çerçevesinde bazı kimselerin ortak olan bir işine kendi malından yaptığı harcamayı onlardan alır.

Minhü'l-ismetü ve't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd birkaç kimesnelerin bir maslahatlarına mezbûrların bi-şarti'r-rücû' emirleriyle kendi malından kadr-i ma'rûf şu kadar akçe sarf eylese Zeyd masrûfunu mezbûrlardan almağa kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

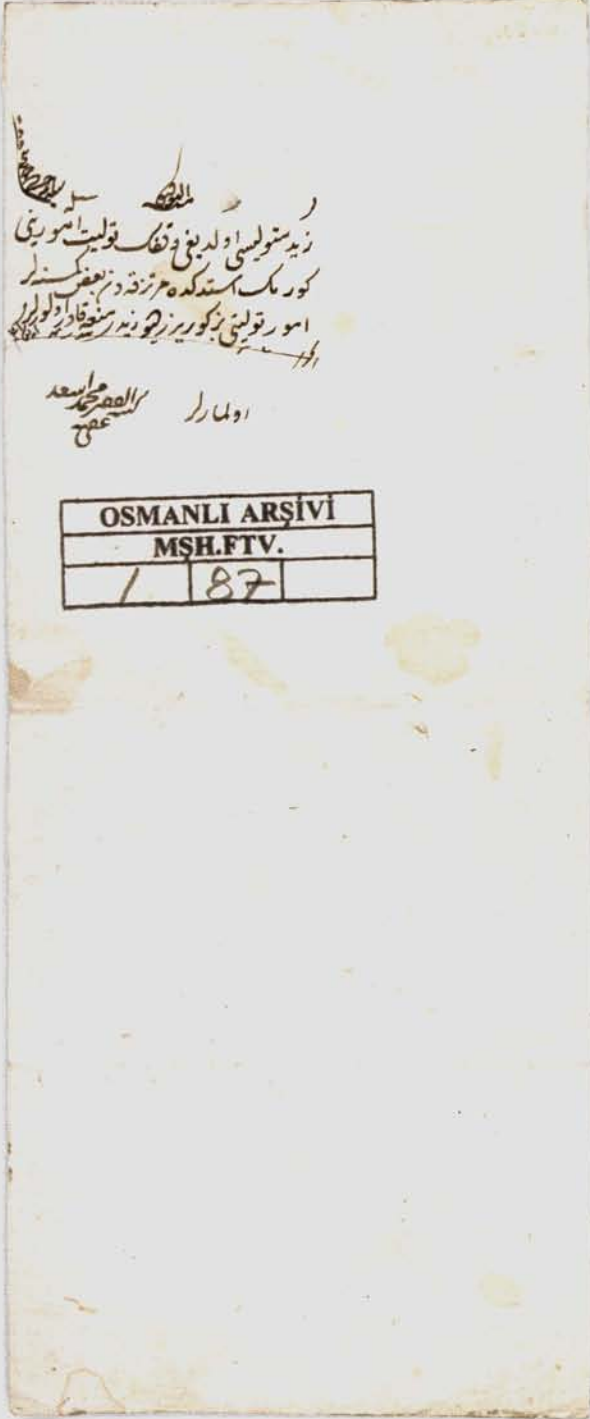
Olur.

[mühür]

Dâim emân-ı Hak'da ola **Mehmed Emin**

VASSAFZADE MEHMED ESAD EFENDİ

(1 Aralık 1776 - 20 Temmuz 1778)

Vakıftan maaş alan kimseler (mürtezika)
 “tevliyet işlerini biz görürüz” diyerek
 mütevellinin işini yapmasına
 engel olamazlar.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab nicedir ki;

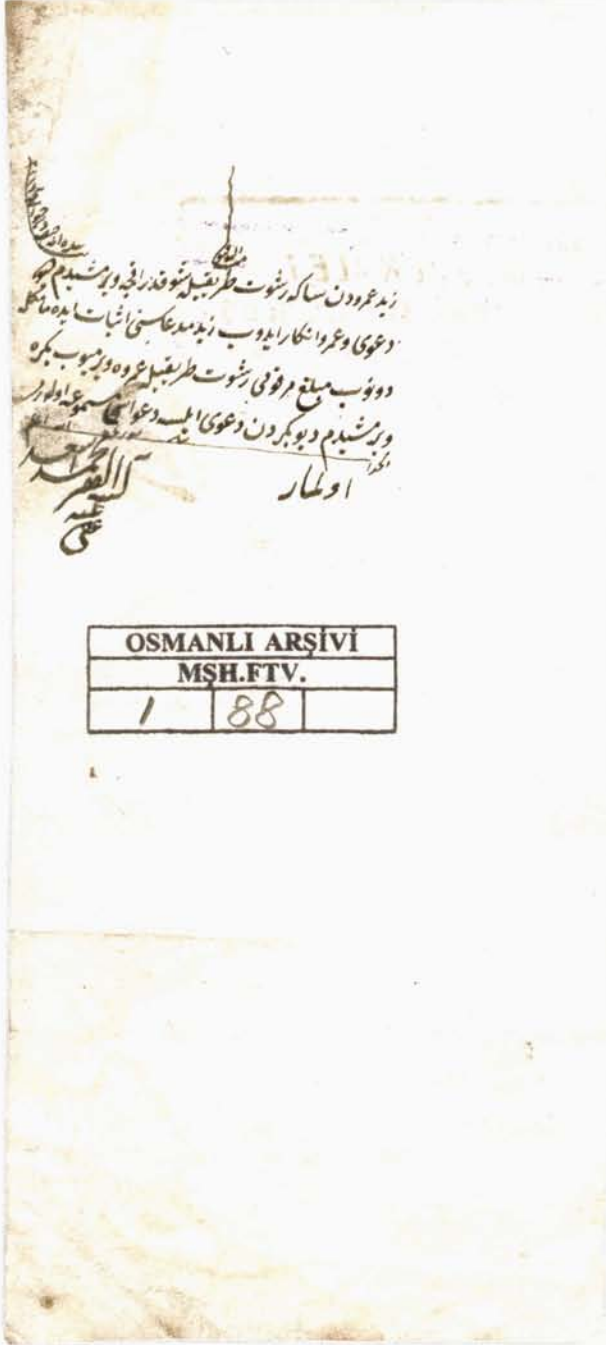
Zeyd mütevellisi olduğu vakfın tevliyet umuru-nu görmek istedikde mürtezikadan bazı kimesneler umûr-ı tevliyeti biz görürüz deyu Zeyd'i men'a kâdir olurlar mı, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmazlar.

Ketebehû el-fakîr **Mehmed Esad**
 Ufiye anh.

Bir kimse, birisine rüşvet verdiğini iddia edip ispatlayamadıktan sonra *"rüşveti ona değil de falancaya vermiştim"* diyerek tekrar rüşvet davası açamaz.

Minhû't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap nicedir ki;

Zeyd, Amr'dan *"sana rüşvet tarikiyle şu kadar akçe vermişdim"* deyu dava ve Amr inkâr edip Zeyd müdde'âsını isbat edememekle dönüp *"meblağ-ı merkumu rüşvet tarikiyle Amr'a vermeyip Bekir'e vermişdim"* deyu Bekir'den dava eylese davası mes-mû'a olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

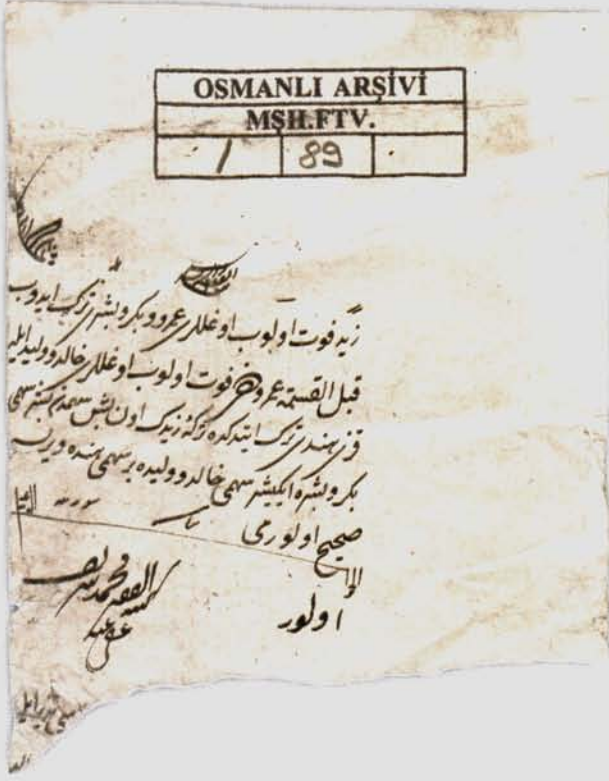
Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Mehmed Esad**
Ufiye anh.

ESADZADE MEHMED ŞERİF EFENDİ

(20 Temmuz 1778 -12 Eylül 1782 / İlk Meşihati)
(19 Ağustos 1789 - 17 Ekim 1789 / İkinci Meşihati)

Ölen bir kimsenin on beş pay üzerinden paylaştırılan mirasından iki oğluna beşer pay, ölen diğer oğlunun iki oğluna (erkek torunlarına) ikişer pay, bir kızına (kız torununa) bir pay verilir.

Minhü'l-ismetü ve't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

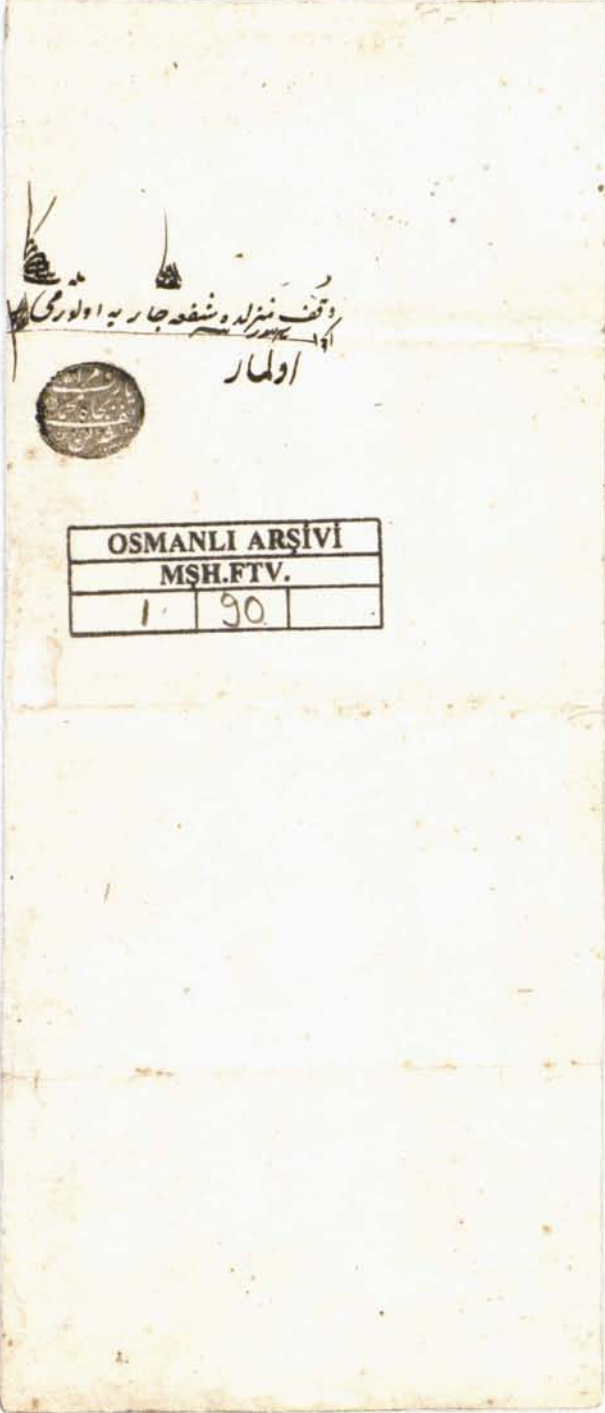
Zeyd fevt olup oğulları Amr ve Bekir ve Beşir'i terk edip kable'l-kısmeti Amr dahi fevt olup oğulları Halid ve Velid ile kızı Hind'i terk etdikde tereke-i Zeyd'in on beş sehinden beşer sehmi Bekir ve Beşir'e ikişer sehmi Halid ve Velid'e bir sehmi Hind'e verse sahîh olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr **Mehmed Şerif**
Ufiye anh.

Vakıf olan evde şüf'a¹ olmaz.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Vakıf menzilde şüf'a câriye olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

[mühür]

Ya Rab me-râ be-câh-ı **Mehmed bin Şerif**

1 Şüf'a: 1- Malın alındığı fiyata satılması, 2- Ortak veya komşu olanın onu satın almada önceliğinin olmasıdır.

DÜRRİZADE SEYYİD MEHMED ARİF EFENDİ
 (23 Ağustos 1785 - 10 Şubat 1786 / İlk Meşihati)
 (12 Temmuz 1792 - 30 Ağustos 1798 / İkinci Meşihati)

**Yıkılmış olan eski kilise aslına uygun şekilde
tamir edilebilir.**

Minhü'l-meşîyye

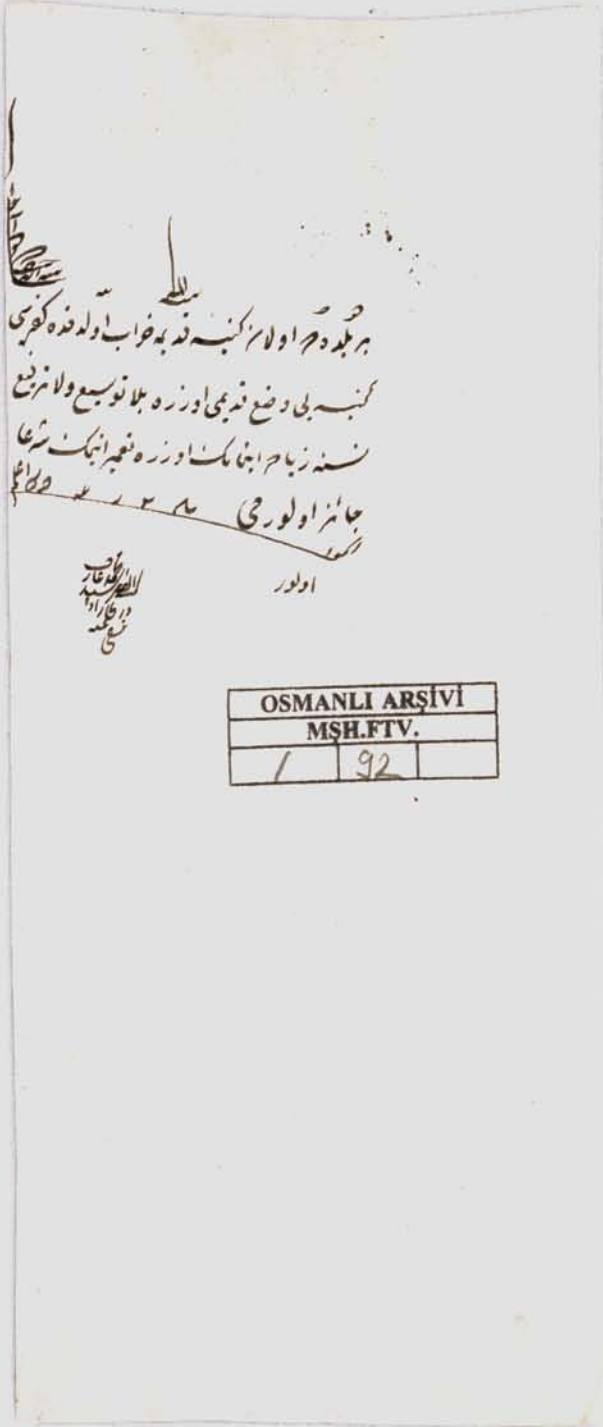
Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

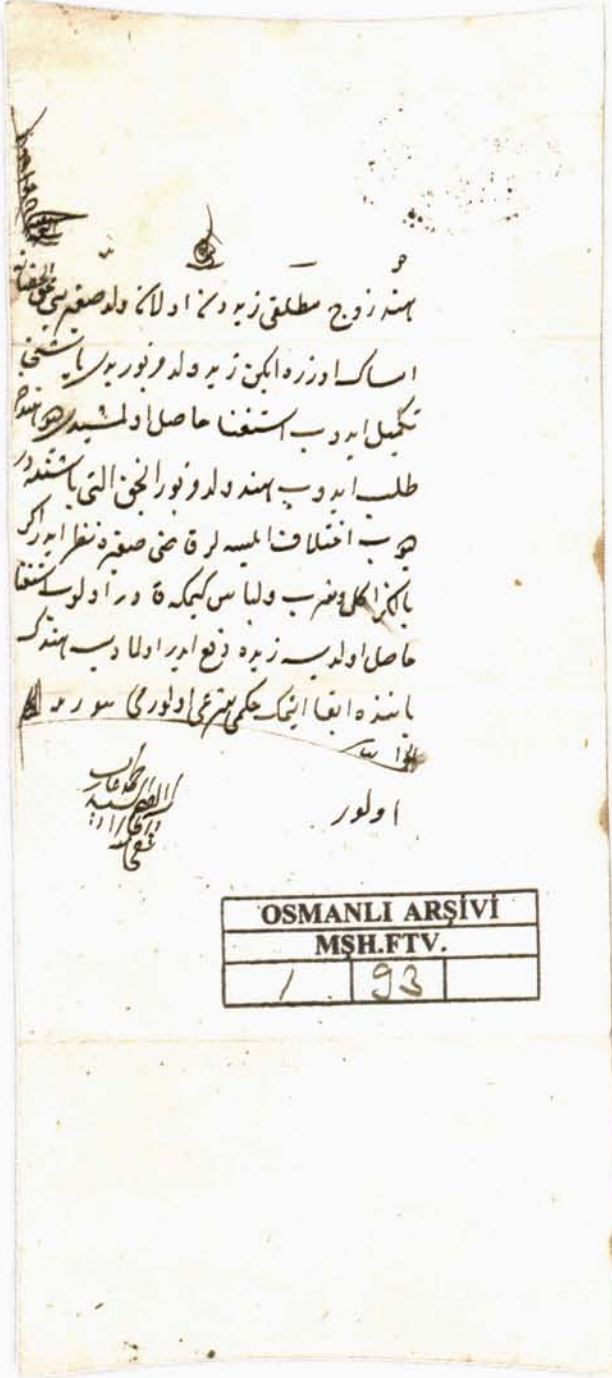
Bir belde olan kenîse-i kadime harâb oldukda keferesi keniseyi vaz'-ı kadimî üzere bilâ-tevsî' ve lâ-terfî' nesne ziyade etmemek üzere tamir etmek şer'an caiz olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr
es-Seyyid Mehmed Arif Dürrîzâde
 Ufiye anh.

Bir kimsenin boşadığı kadının yanında bulunan küçük çocuğu, yalnız başına yeme, içme ve giyinmeye güç yetirebilecek yaşa geldiği takdirde babasına verilir aksi takdirde annesinde bırakılır.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Hind zevce-i mutallıkı Zeyd'den olan veled-i sağîri bi-hakkı'l-hızâne imsâk üzere iken Zeyd veled-i mezbûr yedi yaşını tekmi'l edip istiğnâ hâsıl olmuşdu deyu Hind'den talep edip Hind veled-i mezbûr ancak altı yaşındadır deyip ihtilâf eyleseler kadı sağîre nazar eder eğer yalnız ekl ve şûrb ve libâs giymeğe kâdir olup istiğnâ hâsıl olduysa Zeyd'e def' eder olmadıysa Hind'in yanında ibkâ etmek hükmü şer'î olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr
es-Seyyid Mehmed Arif Dürrîzâde
Ufiye anh.

**Müslümanların sultanına isyan eden kimse,
sultanın emriyle öldürülür.**

Minhü't-tevfik

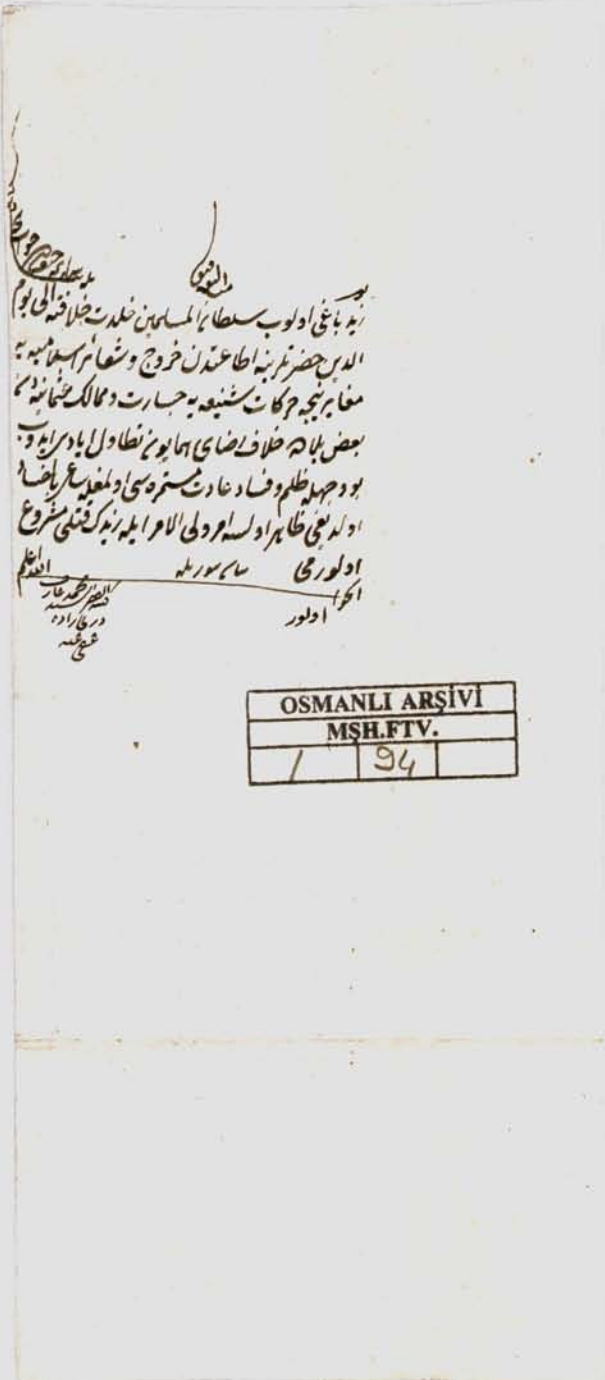
Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap nicedir ki;

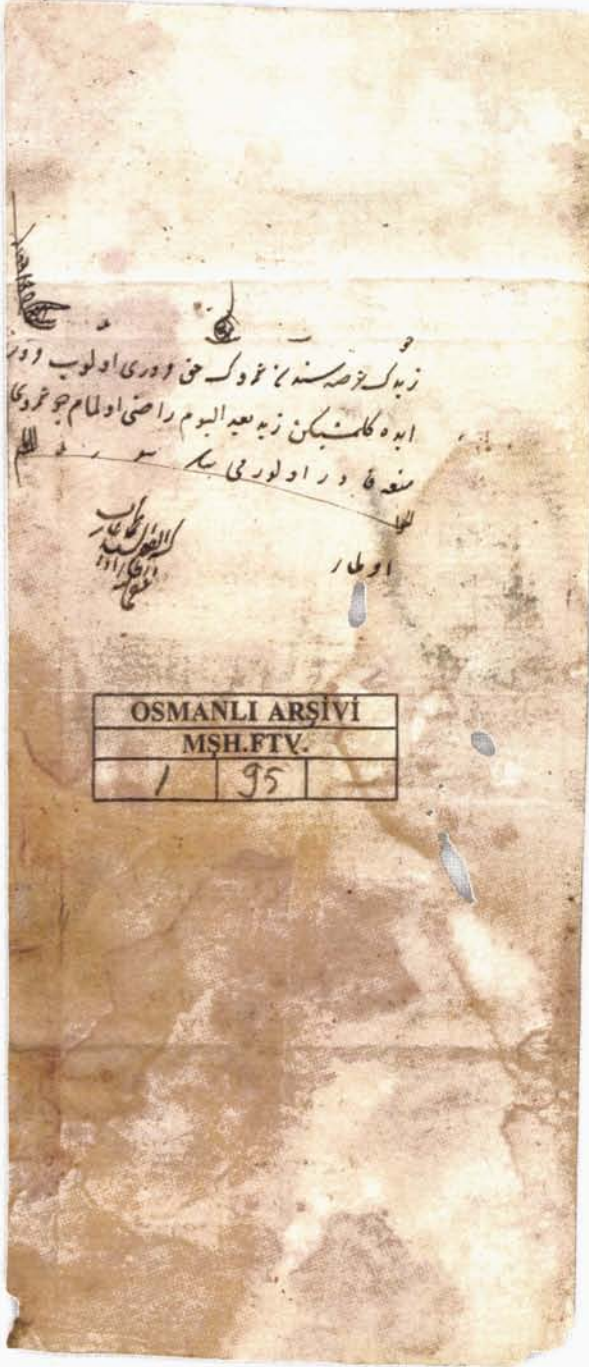
Zeyd bâğî olup sultanü'l-müslimîn hullidet hilâfetuhû ilâ yevmi'd-dîn hazretlerine itaatden hurûc ve şe'âir-i İslamiyyeye mugayir nice harekât-ı şenî'a-ya cesaret ve memâlik-i Osmaniyyeden bazı bilâda hilâf-ı rıza-yı hümâyûn tetâvül-i eyâdî edip bu vec-hile zulm ü fesad âdet-i müstemirresi olmakla sâ'î bi'l-fesad olduğu zâhir olsa emr-i veliyyü'l-emr ile Zeyd'in katli meşrû olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr
es-Seyyid Mehmed Arif Dürrîzâde
Ufiye anh.

Bir kimsenin arsasından önceden beri geçiş hakkı olan kimselerin geçişine engel olunamaz.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab budur ki;

Zeyd'in arsasından Amr'ın hakk-ı mürûru olup mürûr edegelmışken Zeyd ba'de'l-yevm razı olmam deyu Amr'ı men'a kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr
es-Seyyid Mehmed Arif Dürrîzâde
Ufiye anh.

Şeriata uygun olan padişah emirlerine boyun eğmeyen kimseye şiddetli tazir cezası gerekir.

Minhû't-tevfîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevâb budur ki;

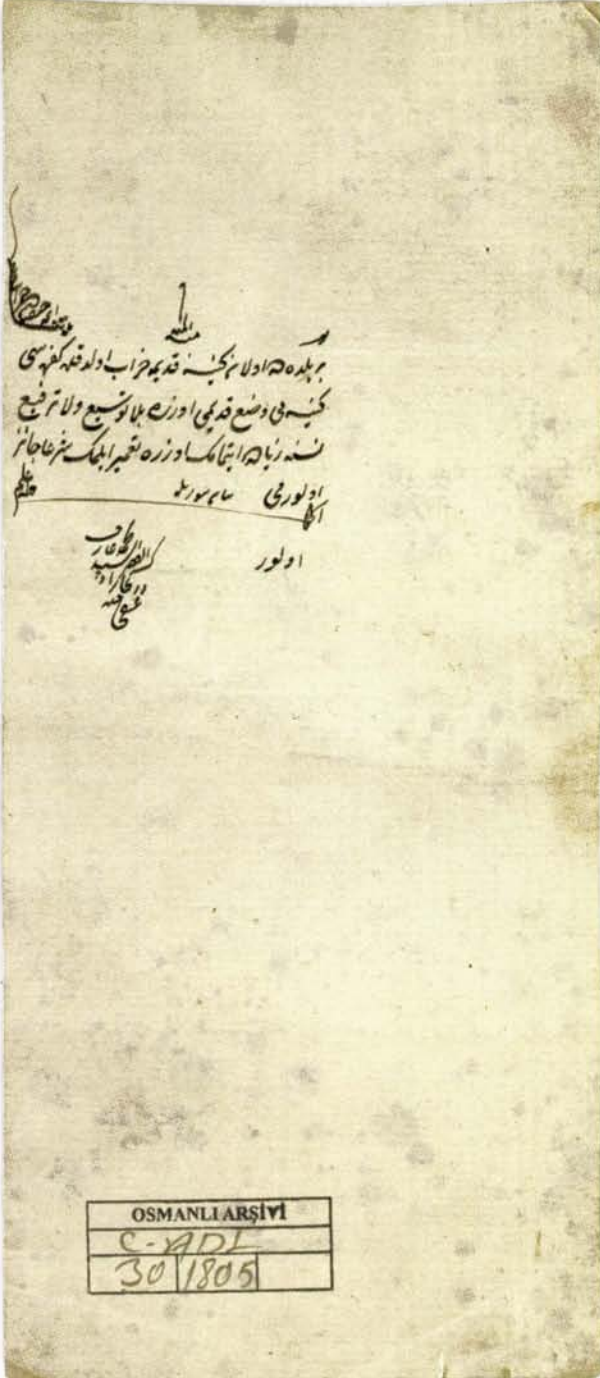
Mazmûnu mutâbık-ı şer'-i kavîm olan hatt-ı hümâyûna itâat etmeyen Zeyd'e ta'zîr-i şedîd lâzım olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr
es-Seyyid Mehmed Arif Dürrîzâde
Ufiye anh.

Bir beldede harap olan kilise aslına uygun olarak
tamir edilebilir.

Minhû'l-meşîyye

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden
cevâb ne vechiledir ki;

Bir beldede olan kenîse-i kadime harâb oldukda
keferesi kenîseyi vaz'-ı kadîmî üzere bilâ-tevsî' ve
lâ-terfî' nesne ziyâde etmemek üzere ta'mîr eylemek
şer'an câiz olur mu, beyân buyurula.

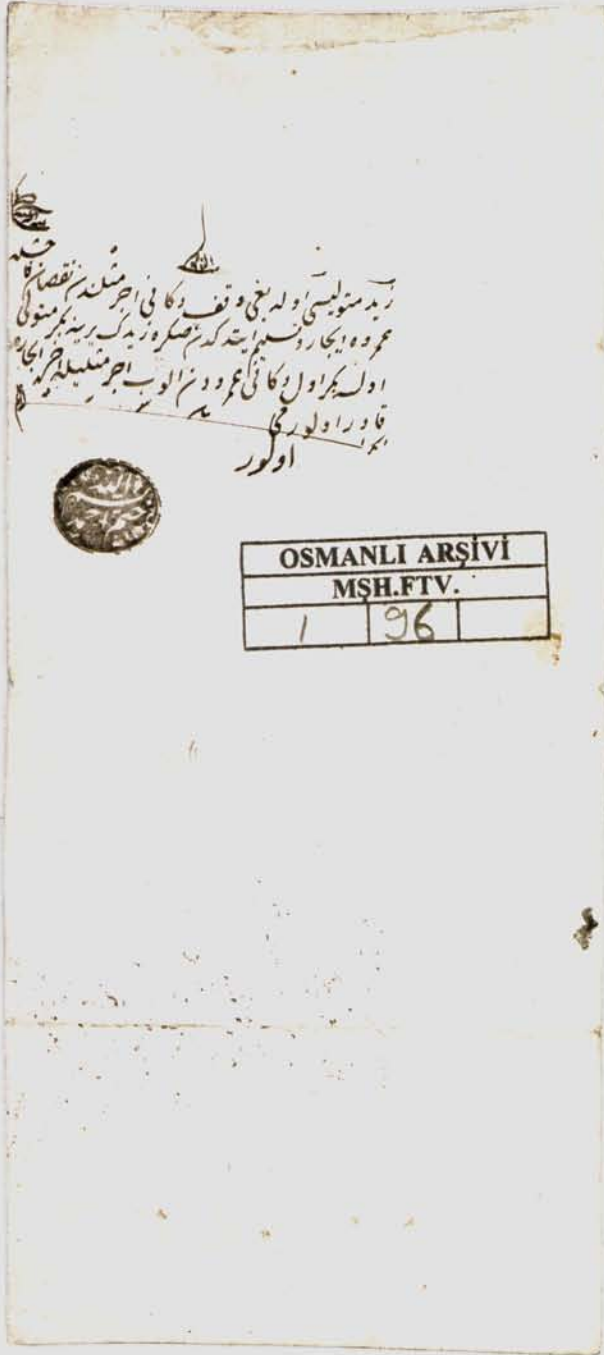
El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr
es-Seyyid Mehmed Arif Dürrîzâde
Ufiye anh.

MÜFTİZADE AHMED EFENDİ
(10 Şubat 1786 - 24 Ekim 1787)

Bir müteveli, benzerlerinden (ecr-i mislinden) eksik fiyata kiralanan bir vakıf dükkânını kiracısından alıp, değerine başka birisine kiraya verebilir.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Zeyd mütevellisi olduğu vakıf dükkânı ecr-i mislinden noksan-ı fâhişle Amr'a icâr ve teslim etdikden sonra Zeyd'in yerine Bekir mütevellî olsa Bekir ol dükkânı Amr'dan alıp ecr-i misliyle âhara icâra kâdir olur mu, beyân buyurula.

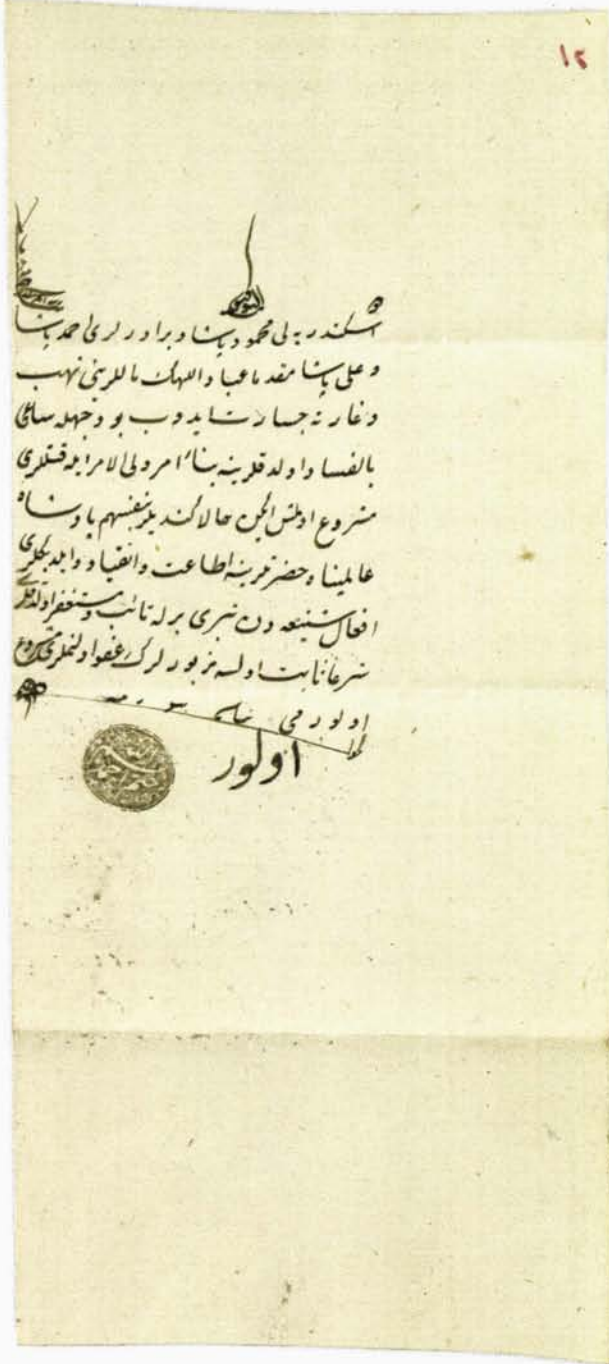
El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

[mühür]

Bismillah hatem-i **Ahmed**

Ahalinin mallarını yağmalayıp bozgunculuk yaptıktan sonra tövbe edip ululemre boyun eğen yöneticiler affolunabilir.

Minhû't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevâb budur ki;

İskenderiyeli Mahmud Paşa ve biraderleri Ahmed Paşa ve Ali Paşa mukaddemâ ibâdullahın mâllarını nehb ü gârete cesâret edip bu vechile sâ'î bi'l-fesâd olduklarına binâen emr-i veliyyü'l-emr ile katlleri meşrû' olmuş iken hâlâ kendiler bi-nefsihim pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerine itâat ve inkıyâd ve eyledikleri ef'âl-i şenî'adan teberrî birle tâib ve müstağfir oldukları şer'an sâbit olsa mezbûrların afv olunmaları meşrû' olur mu, beyân buyurula.

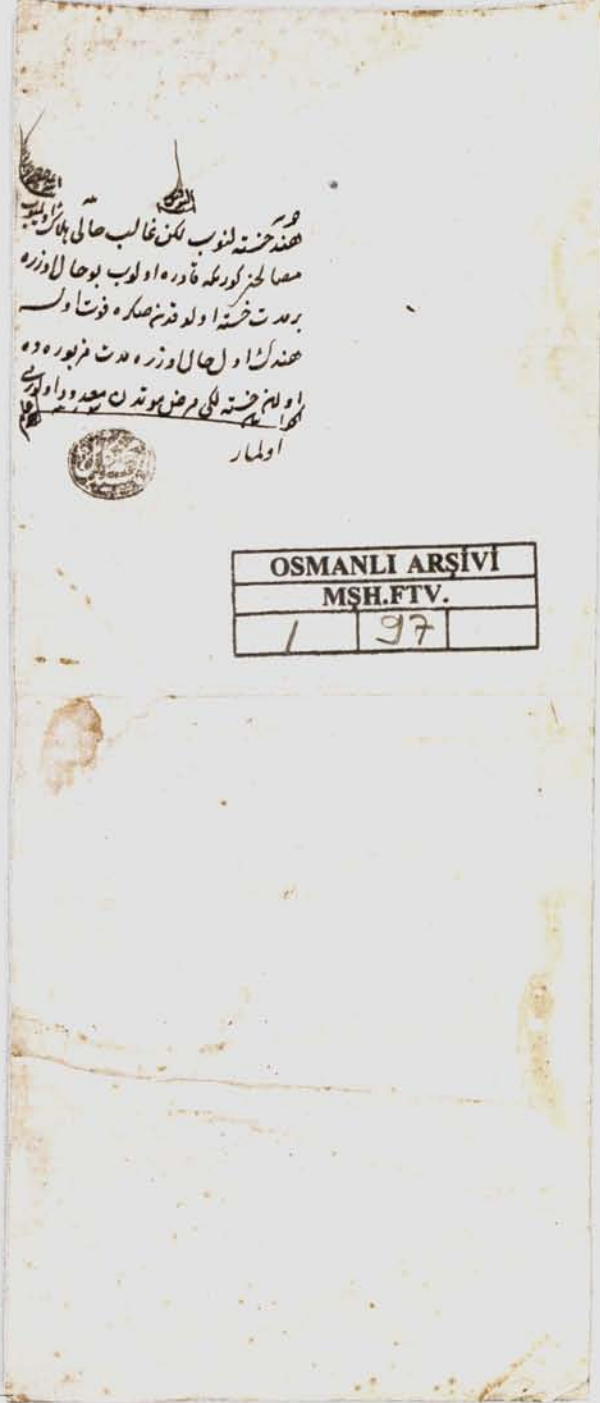
El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

[mühür]
Bismillah
hateme **Ahmed**

SEYYİD MEHMED KAMİL EFENDİ
(4 Mart 1788 - 19 Ağustos 1789)

Hasta olduğu halde kendi işini görmeğe gücü
yeten kimsenin hastalığı ölüm hastalığı
(maraz-ı mevt) sayılmaz.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab budur ki;

Hind hastalanıp lâkin gâlib-i hâli helâk olmayıp mesâlihini görmeğe kâdire olup bu hâl üzere bir müddet hasta olduktan sonra fevt olsa Hind'in ol hâl üzere müddet-i mezbûrede olan hastalığı maraz-ı mevtinden ma'dûd olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

[mühür]

Es-Seyyid Mehmed Kamil

HAMİDÎZADE MUSTAFA EFENDİ

(17 Ekim 1789 - 13 Mart 1791)

Ölmeden önce bir kadının kocasına yaptığı satış geçerlidir, varisleri bu satışı yok sayamaz.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefîyyeden cevab budur ki;

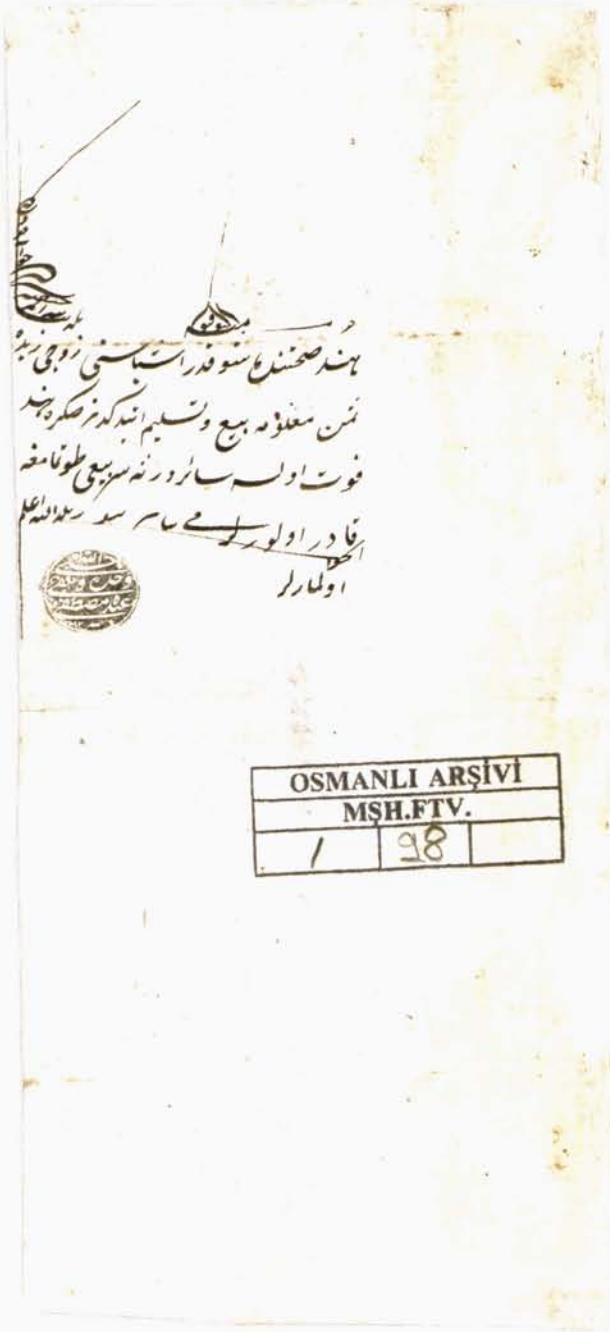
Hind sıhhatinde şu kadar eşyasını zevci Zeyd'e semen-i maluma bey' ve teslim etdikden sonra Hind fevt olsa sair vereseşi bey'i tutmamağa kâdir olurlar mı, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmazlar.

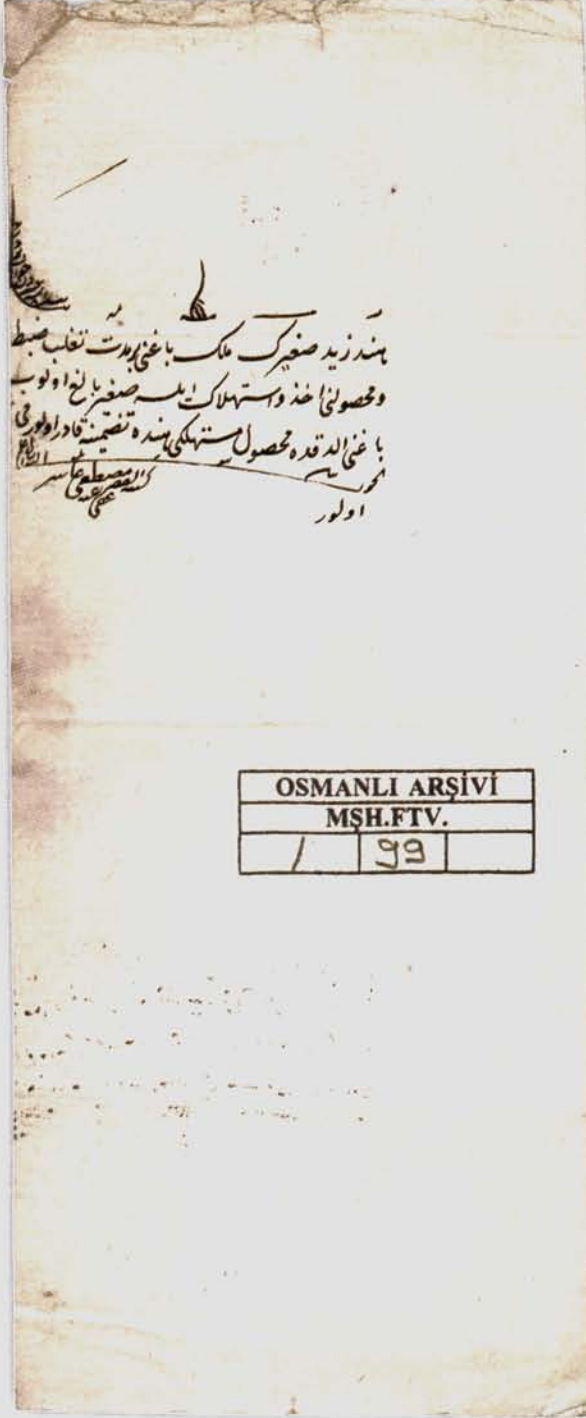
[mühür]

Hasbiya'llahu vahdehû ve yekfî abdehû
Mustafa

REİSZADE MUSTAFA AŞİR EFENDİ

(30 Ağustos 1798 - 11 Temmuz 1800)

Küçük bir çocuğun bağını zorla alıp ürününü tüketen kimse, çocuk buluşa erip bağını geri aldıktan sonra tükettiği o ürünün bedelini öder.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap budur ki;

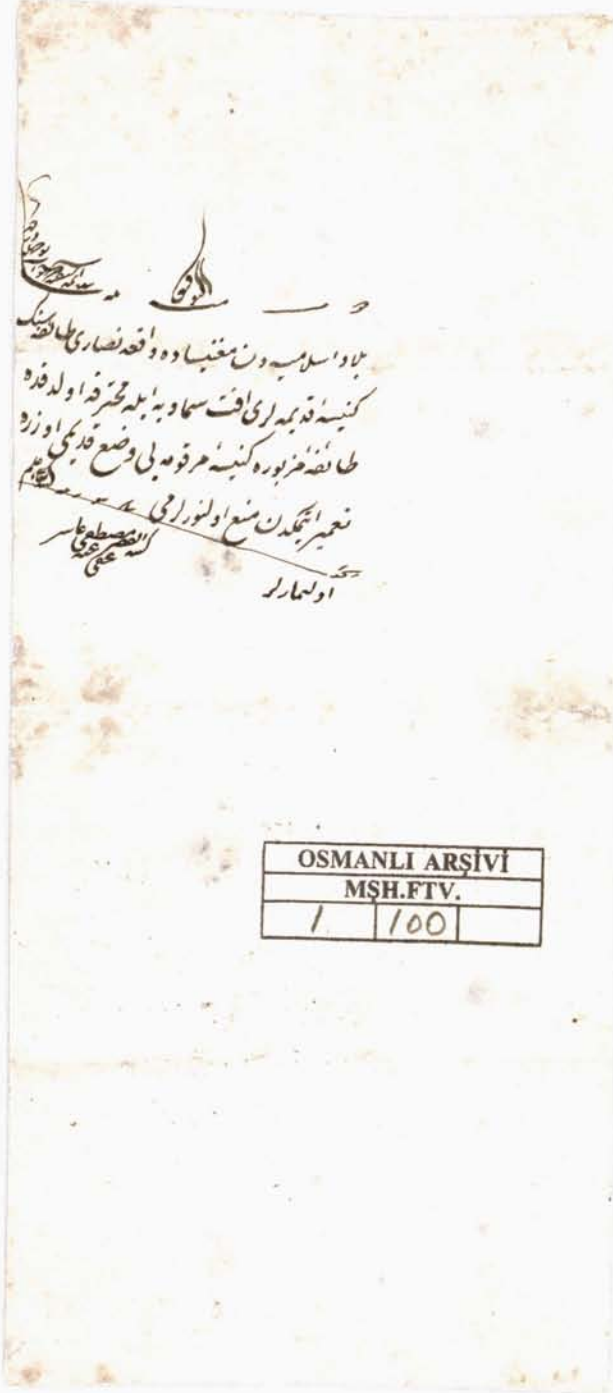
Hind, Zeyd-i sağırin mülk bağını bir müddet teğallüben zabt ve mahsulünü ahz ve istihlâk eylese sağır bâliğ olup bağını aldıkdâ mahsul-i müstehleki Hind'e tazmine kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr **Mustafa Âşir**
Ufiye anh.

Bir İslam ülkesinde yıldırım düşmesi sonucu yanan kilise aslına uygun şekilde tamir edilebilir.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Bilâd-ı İslamiyeden Magnisa'da vâkı'a nasârâ taifesinin kenîse-i kadîmeleri âfet-i semâviyye ile muhterika oldukda taife-i mezbûre kenîse-i merkûmeyi vaz'-ı kadimî üzere tamir etmekden men' olunurlar mı, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olunmazlar.

Ketebehû el-fakîr **Mustafa Âşir**
Ufiye anı.

Bir İslam ülkesinde harap olan eski kilise aslına uygun şekilde tamir edilebilir.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab budur ki;

Bilâd-ı İslamiyeden bir beldede vâkı'a nasârâ taifesinin kenîse-i kadîmeleri harâb oldukda taife-i mez-bûre kenîse-i merkûmeyi nesne ziyade etmeksizin vaz'-ı kadimî üzere tamir etmekden men' olunurlar mı beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

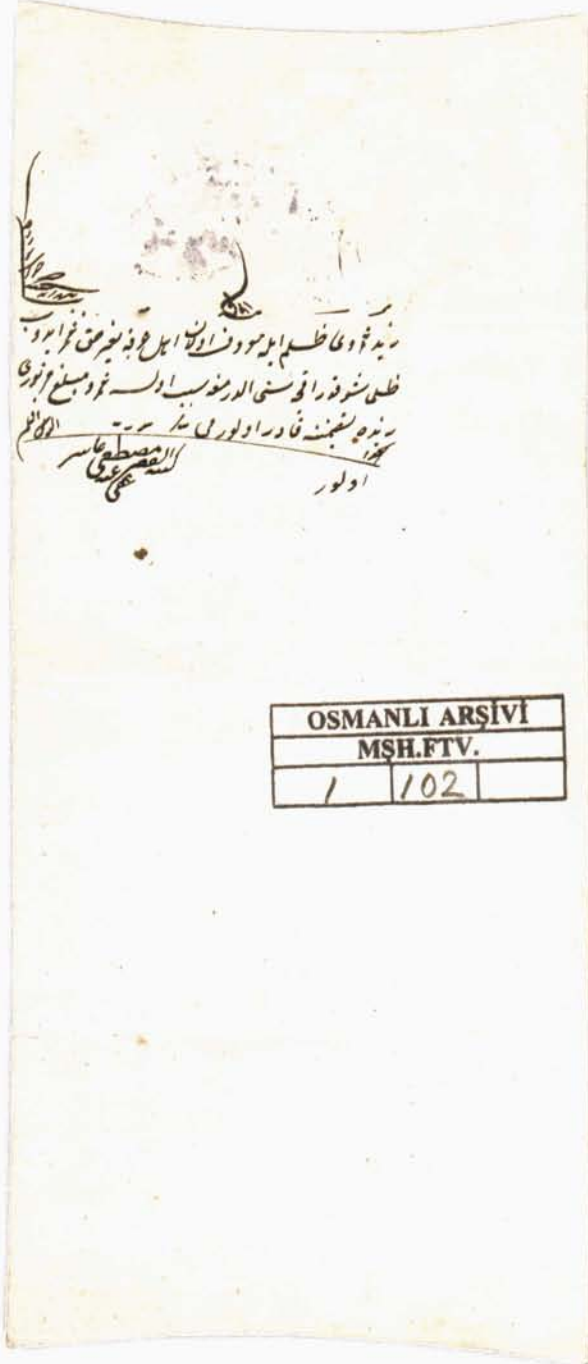
Olunmazlar.

Ketebehû el-fakîr **Mustafa Âşir**
Ufiye anh.

بسم الله الرحمن الرحيم
بلد واسطیہ دن بریدہ وہ واقعہ نصاری طائفہ
کنیہ قدیمہ لری خواب اولد قدر طائفہ خربو
کنیہ مرقومہ بی سند زیادہ بکلمہ بن وضع قلمی اور
تعبیر تکدن منع اولوراجی سحر سحر رتبه العظمی
کلمہ مصطفی عاصی
اولہما رر

OSMANLI ARŞİVİ		
MŞH.FTV.		
1	101	

Bir kimse, haksız yere idareciler tarafından parasının alınmasına sebep olan kişiden bu parayı alabilir.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap budur ki;

Zeyd, Amr'ı zulüm ile ma'rûf olan ehl-i örfe bi-gayrı hakkın gamz edip zulmen şu kadar akçesini aldırmağa sebep olsa Amr meblağ-ı mezbûru Zeyd'e tazmine kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr **Mustafa Âşir**
Ufiye anh.

SÂMÂNİZADE ÖMER HULUSİ EFENDİ

(11 Temmuz 1800 - 21 Mayıs 1803 / İlk Meşihati)

(13 Temmuz 1807 - 14 Temmuz 1807 / İkinci Meşihati)

(22 Eylül 1810 - 11 Haziran 1812 / Üçüncü Meşihati)

Kanunda belirlenen emlak vergisini ödeyen kimseden vergi memuru ilâve bir para isteyemez.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap budur ki;

Bir karye ahalişi üzerlerine tahsîn-i emlak için tekâlîf nâzile oldukda içlerinden Zeyd ol tekâlîfden karye-i mezbûrede olan emlâkına isabet eden mikdarı ol tekâlîf cem'ine memur Amr'a verirken Amr kanaat etmeyip şu kadar ziyade ver deyu Zeyd'e cebre kâdir olur mu, beyân buyurula.

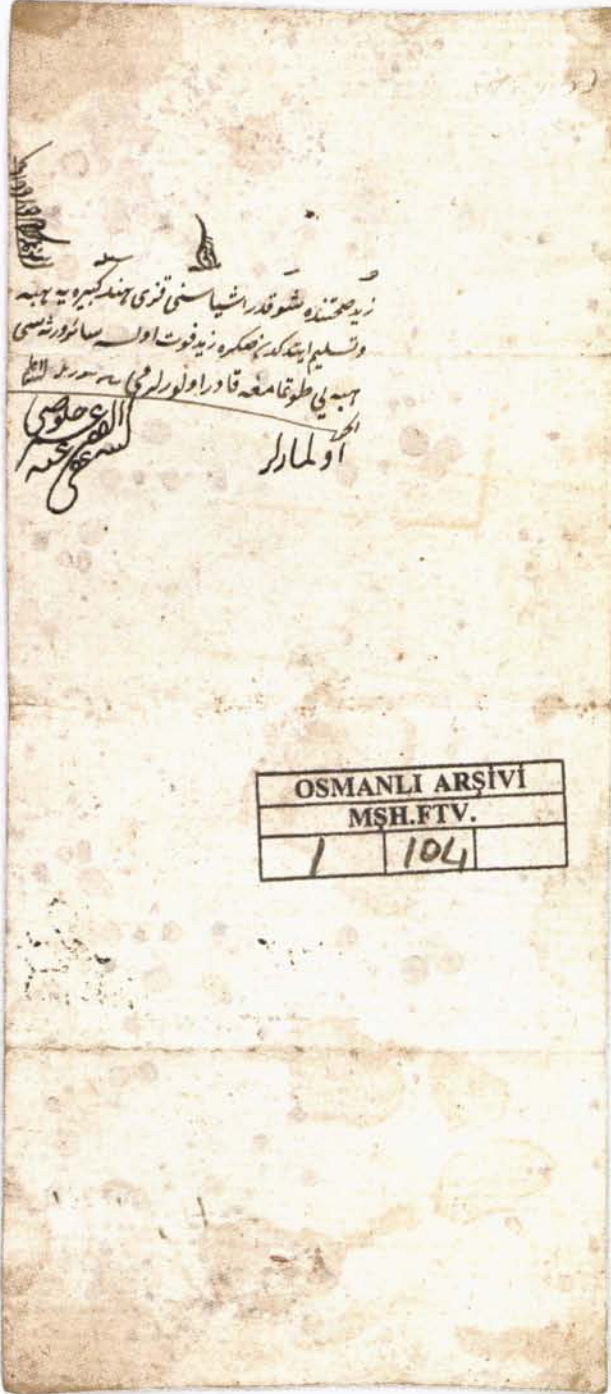
El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Ömer Hulusi**
Ufiye anh.

OSMANLI ARŞİVİ	
MŞH.FTV.	
1	103

Bir kimse ölmeden önce bir miktar eşyasını
büyük kızına hibe etse varisleri bu hibeyi
görmezden gelemesler.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden ce-
vab budur ki;

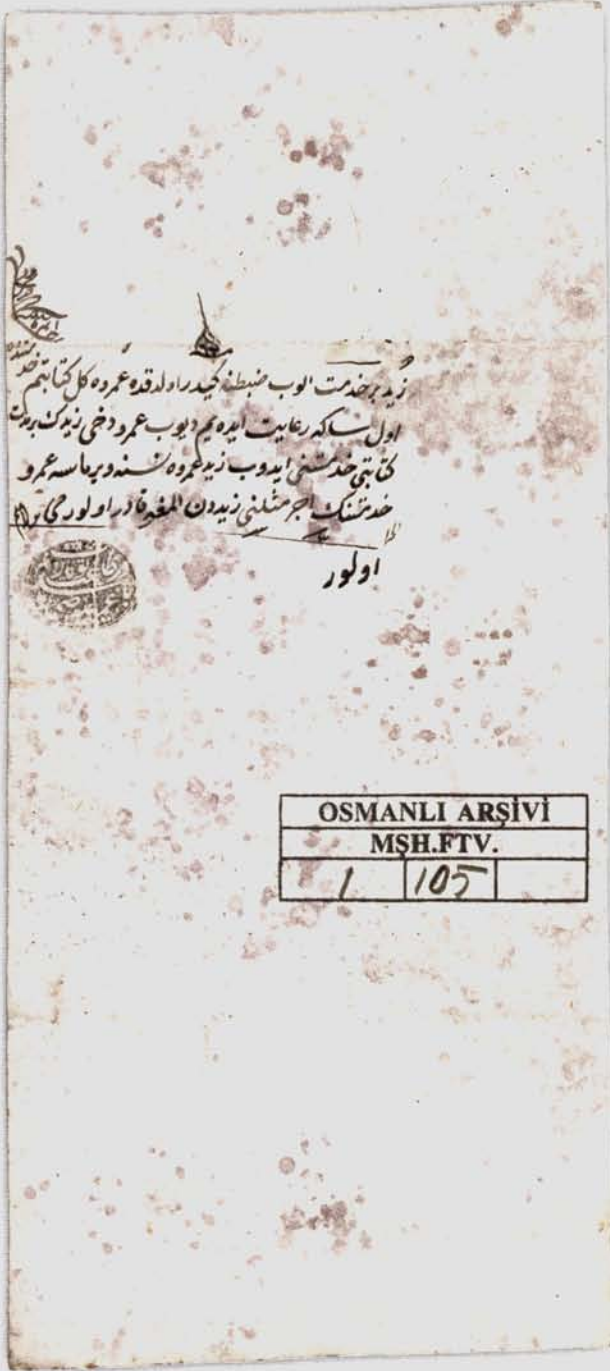
Zeyd sıhhatinde şu kadar eşyasını kızı Hind-i ke-
bîreye hibe ve teslim etdikden sonra Zeyd fevt olsa
sair veresesi hibeyi tutmamağa kâdir olurlar mı,
beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmazlar.

Ketebehû el-fakîr **Ömer Hulusi**
Ufiye anh.

Bir kimse “gel yanımda çalış, seni gözeteyim” diyerek yanında çalıştırıp ücretini vermediği kimseye benzerlerine verilen ücreti (ecr-i misl) vermek zorundadır.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap budur ki;

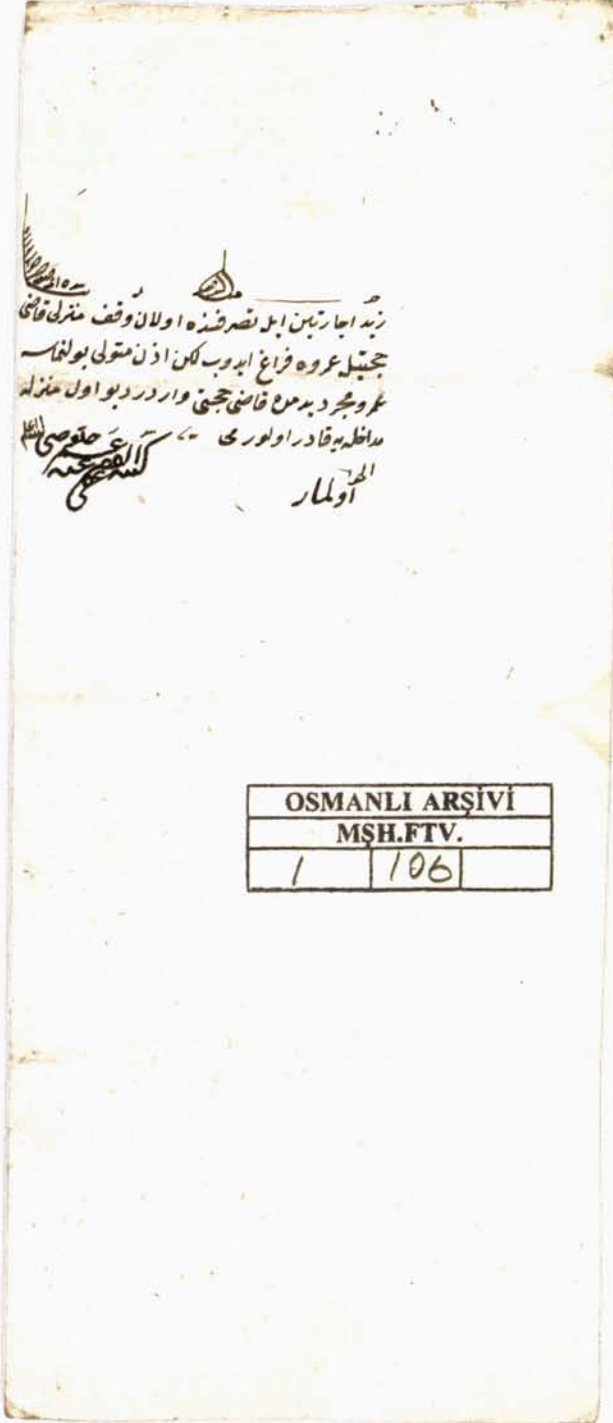
Zeyd bir hizmet alıp zabtına gider oldukça Amr'a “gel kitâbetim hizmetinde ol, sana riâyet edeyim” deyip Amr dahi Zeyd'in bir müddet kitâbeti hizmetini edip Zeyd, Amr'a nesne vermese Amr hizmetinin ecr-i mislini Zeyd'den almağa kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

[mühür]

Yâ Rab der-tâ'at-i tû bâsed
Ömer Hulusi

Bir kimse kiraladığı vakıf evi mütevellisinin izni olmadan sadece hâkim senedi ile başkasına kiraya veremez.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab budur ki;

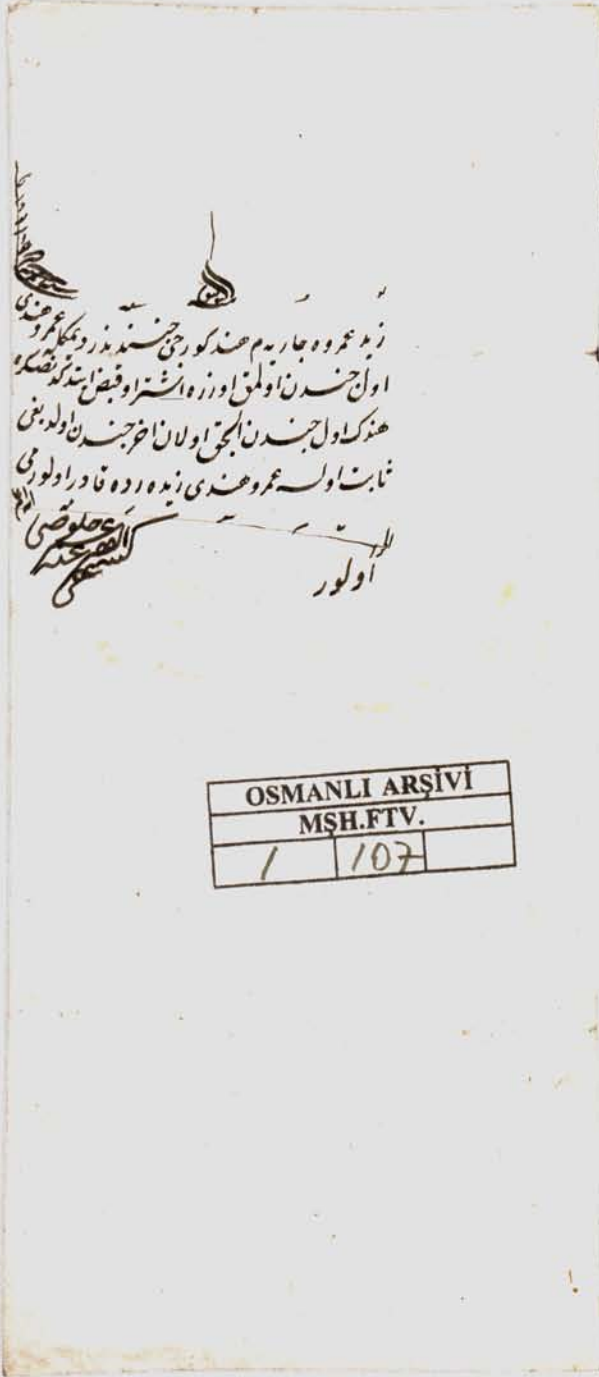
Zeyd icâreteyn ile tasarrufunda olan vakıf menzili kadı hüccetiyle Amr'a ferâğ edip lâkin izn-i mütevellî bulunmasa Amr mücerred "yedimde kadı hücceti vardır" deyu ol menzile müdahaleye kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Ömer Hulusi**
Ufiye anh.

Beyân edildiği milletten seviye itibarıyla daha aşağıda olduğu satış sonrasında anlaşılan cariye, alıcı tarafından satıcıya iade edilebilir.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab budur ki;

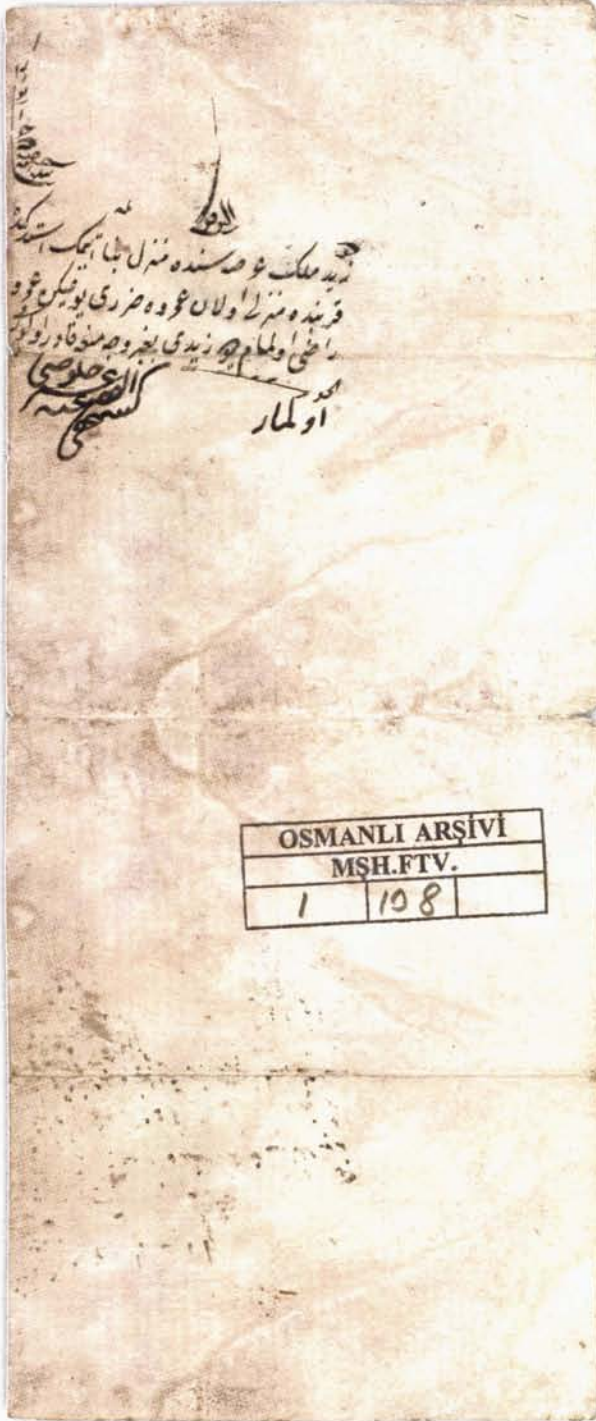
Zeyd, Amr'a câriyem Hind Gürcü cinsindendir demekle Amr Hind'i ol cinsden olmak üzere iştirâ ve kabz etdikden sonra Hind'in ol cinsden alçak olan âhar cinsden olduğu sâbit olsa Amr Hind'i Zeyd'e redde kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr **Ömer Hulusi**
Ufiye anı.

Mülk arsası üzerine komşusuna zarar vermeyecek şekilde bina yapmak isteyen kimseye engel olunmaz.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab budur ki;

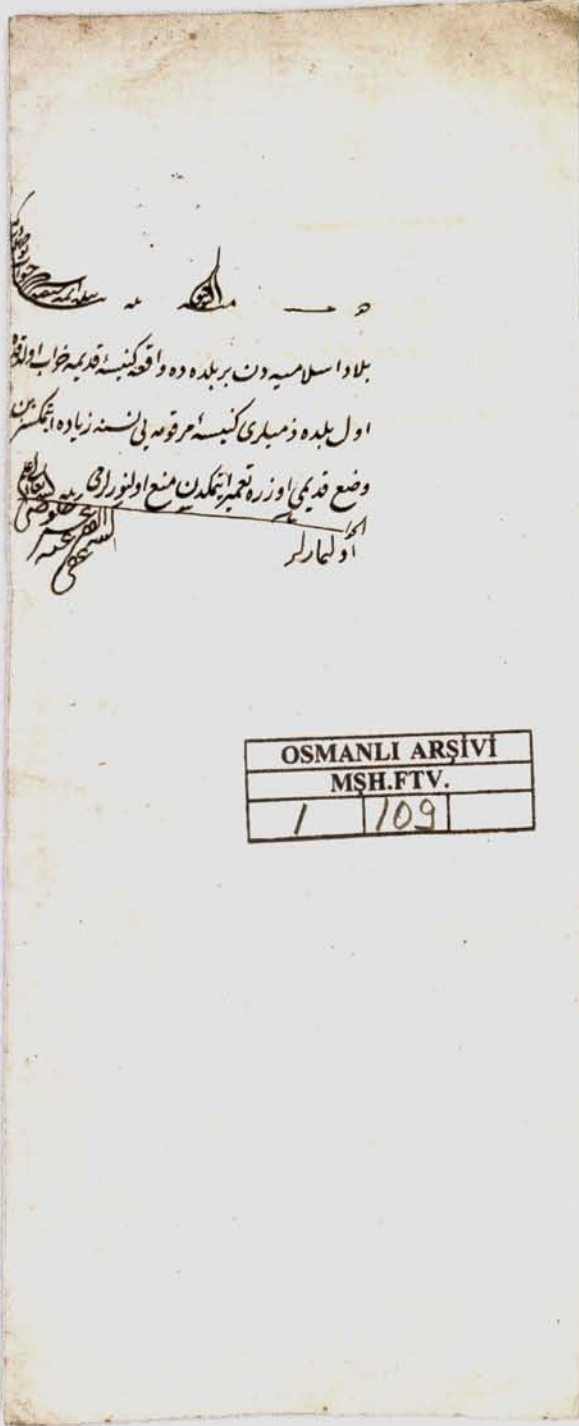
Zeyd mülk arsasında menzil bina etmek istediğinde kurbünde menzili olan Amr'a zararı yoğiken Amr razı olmam deyu Zeyd'i bi-gayrı vechin men'a kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Ömer Hulusi**
Ufiye anh.

Bir İslam ülkesinde harap olan kilise aslına uygun şekilde tamir edilebilir.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

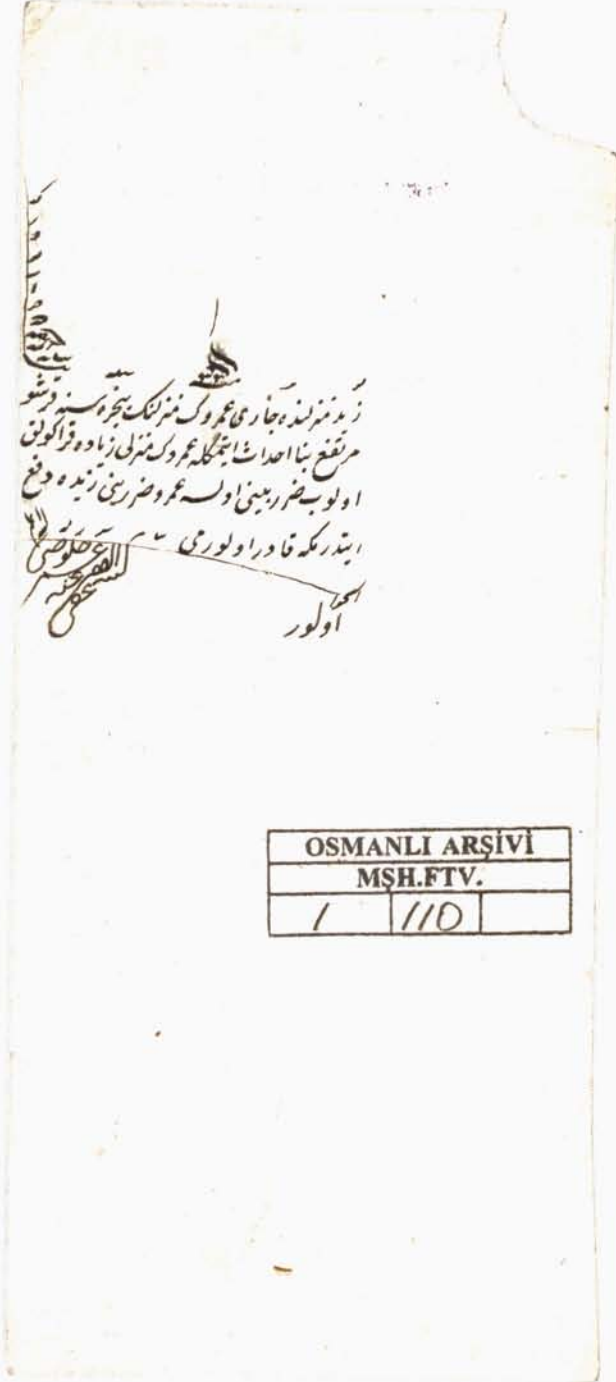
Bilâd-ı İslamiyeden bir belde vâkı'a kenîse-i kadîme harâb oldukda ol belde zimmileri kenîse-i merkûmeyi nesne ziyade etmeksizin vaz'-ı kadimî üzere tamir etmekden men' olunurlar mı, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olunmazlar.

Ketebehû el-fakîr **Ömer Hulusi**
Ufiye anh.

Yaptığı yüksek bina ile komşusunun evini karanlıklar içinde bırakan kimse verdiği zararı karşılamak durumundadır.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab budur ki;

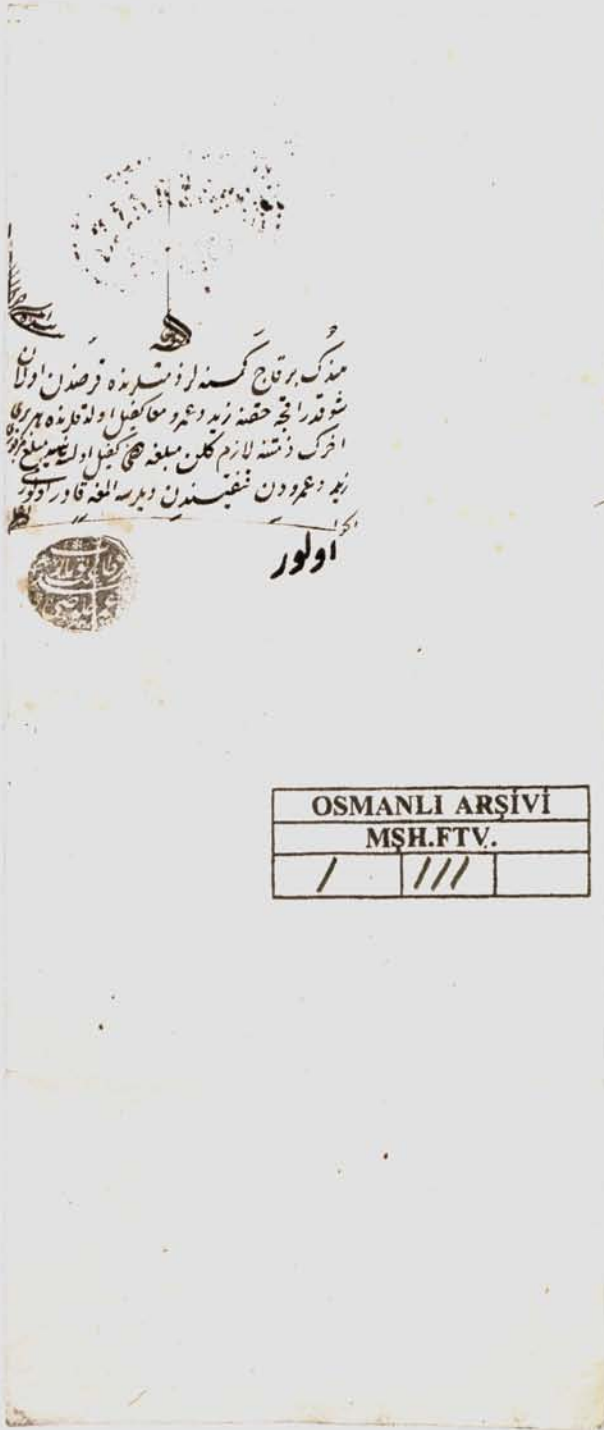
Zeyd menziline cârı Amr'ın menziline penceresine karşı mürtefi bina ihdâs etmekle Amr'ın menzili ziyade karanlık olup zarar-ı beyyini olsa Amr zararını Zeyd'e def' etdirmeğe kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr **Ömer Hulusi**
Ufiye anh.

Alacağını borçlusundan alamayan kimse,
alacağını biri diğerinin zimmetine kefil olan iki
kefilden istediği birisinden alabilir.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap budur ki;

Hind'in birkaç kimesneler zimmetlerinde karzdan olan şu kadar akçe hakkına Zeyd ve Amr ma'an kefil olduklarında her biri âharın zimmetine lâzım gelen meblağa dahi kefil olsa Hind meblağ-ı mezbûru Zeyd ve Amr'dan kangisinden dilerse almağa kâdir olur mu, beyân buyurula.

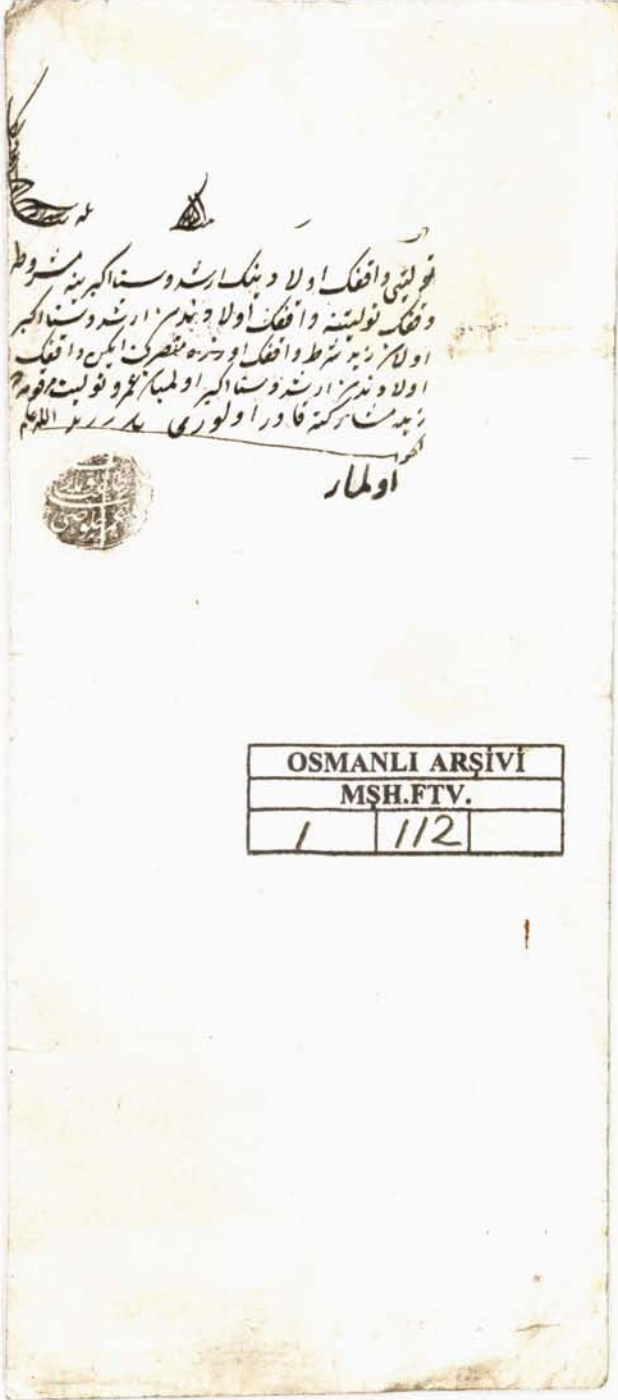
El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

[mühür]

Yâ Rabbi der-tâ'at-i tû bâşed
Ömer Hulusi

Vakfeden kimsenin çocuklarından en ergin ve yaşça en büyüğüne şart kılınmış mütevelliliğe, bu şartları taşımayan diğer çocuklar ortak olamazlar.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap budur ki;

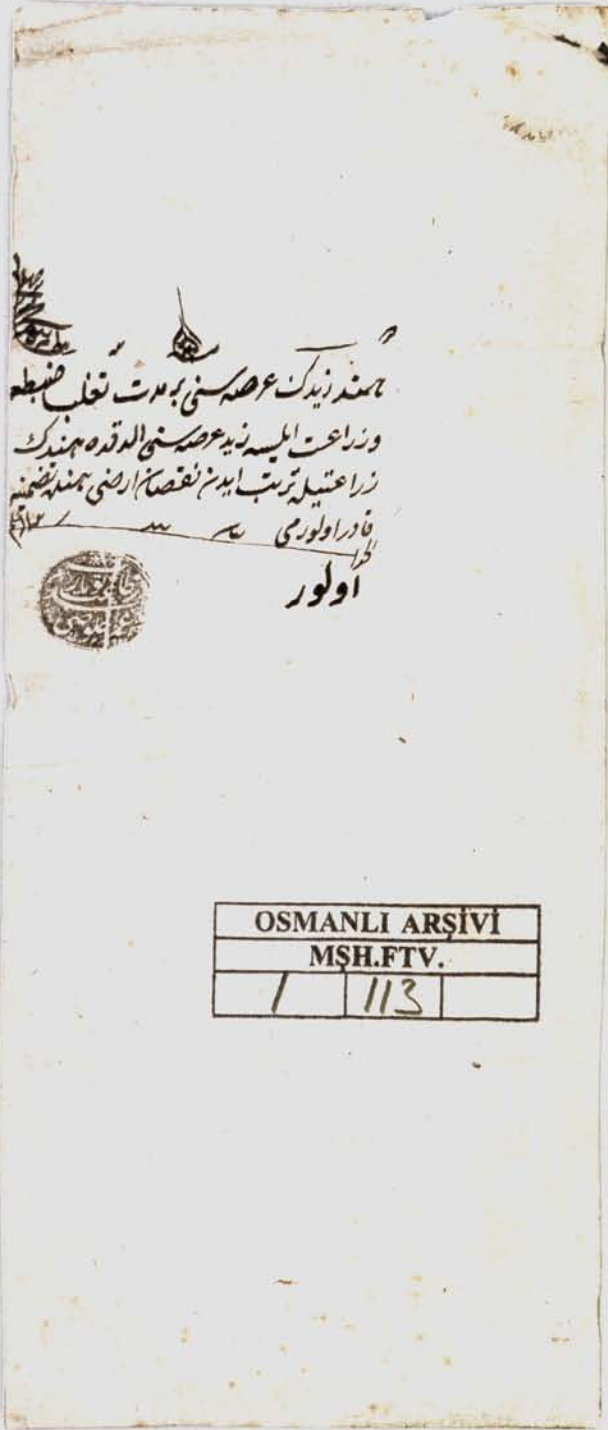
Tevliyeti vâkıfın evlâdının erşed ve sinnen ekberine meşruta vakfın tevliyetine vâkıfın evlâdından erşed ve sinnen ekber olan Zeyd şart-ı vâkıfın üzere mutasarrıf iken vâkıfın evlâdından erşed ve sinnen ekber olmayan Amr tevliyet-i merkûmede Zeyd'e müşârekete kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

[mühür]

Yâ Rabbi der-tâ'at-i tû bâşed
Ömer Hulusi

Bir kimse başkasına ait arsayı zorla alıp ekip biçse, arsa sahibinin kendi yapacağı ziraatından dolayı uğradığı zararı karşılamak zorundadır.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Hind, Zeyd'in arsasını bir müddet teğallüben zabt ve ziraat eylese Zeyd arsasını aldıkda Hind'in ziraa-tiyle terettüb eden noksan arzı Hind'e tazmine kâdir olur mu, beyân buyurula.

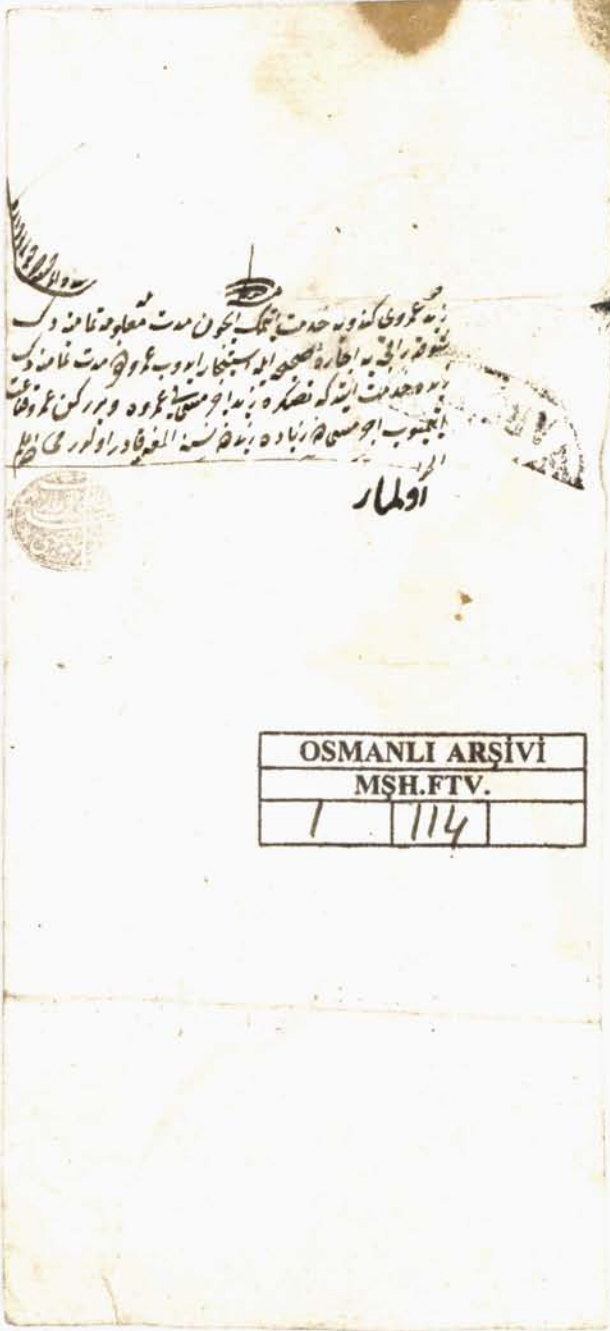
El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

[mühür]

Yâ Rabbi der-tâ'at-i tû bâşed
Ömer Hulusi

Belli bir süre, belirli bir ücret karşılığında bir kimseye hizmet eden şahıs belirlenen ücretin dışında bir şey isteyemez.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap budur ki;

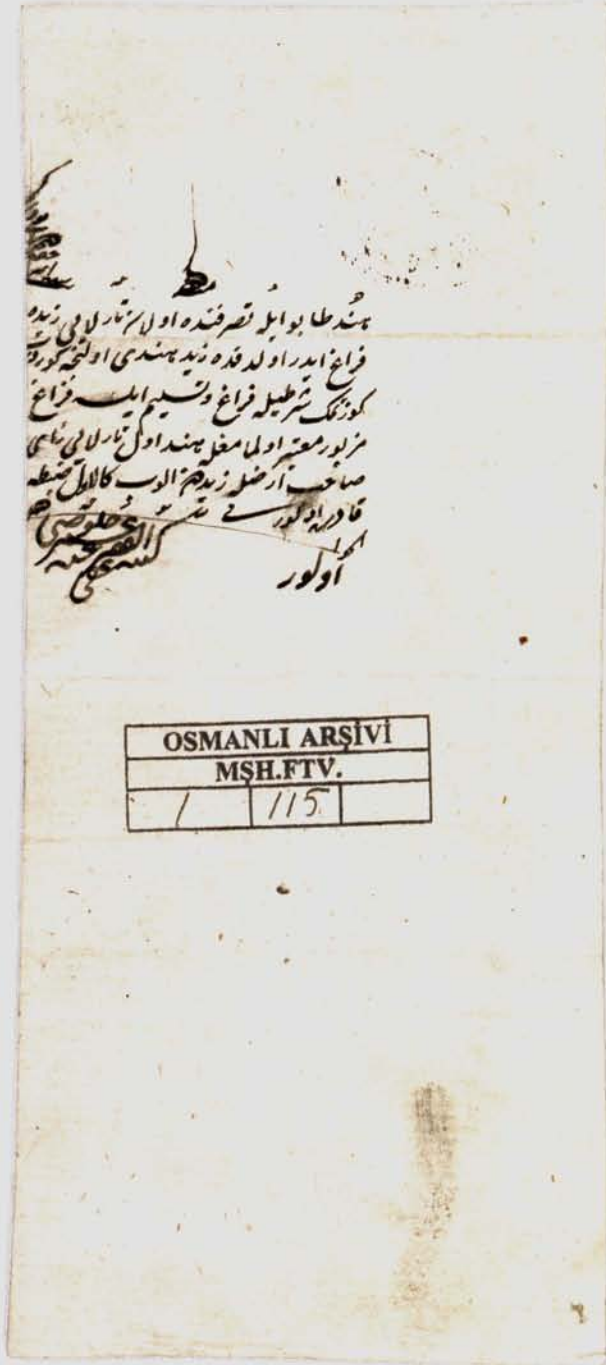
Zeyd, Amr'ı kendüye hizmet etmek için müddet-i malume tamamına dek şu kadar akçeye icâre-i sahîha ile istîcâr edip Amr dahi müddet tamamına dek Zeyd'e hizmet etdikden sonra Zeyd ecr-i müsemâyı Amr'a verirken Amr kanaat etmeyip ecr-i müsemâdan ziyade Zeyd'den nesne almağa kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

[mühür]

Yâ Rabbi der-tâ'at-i tû bâşed
Ömer Hulusi

Bir kimse tapu ile tasarrufunda bulunan tarlayı, geçersiz bir işlemle (kendisini ölünceye kadar gözetmek şartıyla) başka birisine devretse, sahib-i arzın (sipahi, zaim vb.) izniyle geri alabilir.

Minhû't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap budur ki;

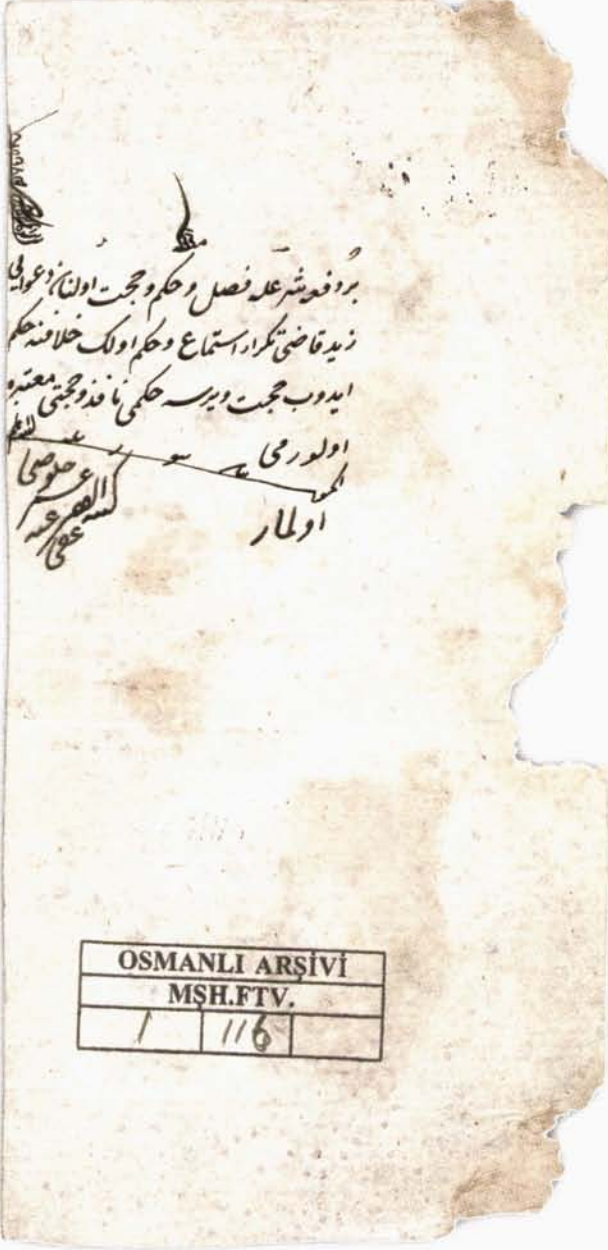
Hind tapu ile tasarrufunda olan tarlayı Zeyd'e ferâğ eder oldukça Zeyd Hind'i ölünceye görüp gözetmek şartıyla ferâğ (teferruğ) ve teslim (tesellüm) eylese ferâğ-ı mezbûr mu'teber olmamağla Hind ol tarlayı re'y-i sahib-i arzla Zeyd'den alıp ke'l-evvel zabta kâdire olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr **Ömer Hulusi**
Ufiye anh.

Bir defa görülmüş ve karara bağlanmış bir davayı aynı hâkim tekrar görüp önceki hükmün aksine bir karar verse bu karar geçersizdir.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab budur ki;

Bir defa şer'le fasl ve hükm ve hüccet olunan davayı Zeyd-i Kâdı tekrar istimâ' ve hükm-i evvelin hilâfına hükm edip hüccet verse hükmü nâfiz ve hücceti mu'tebere olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Ömer Hulusi**
Ufiye anh.

İslam ülkesinde bulunan eski harap kiliseler
aslına uygun şekilde tamir edilebilir.

Minhü't-tevfik

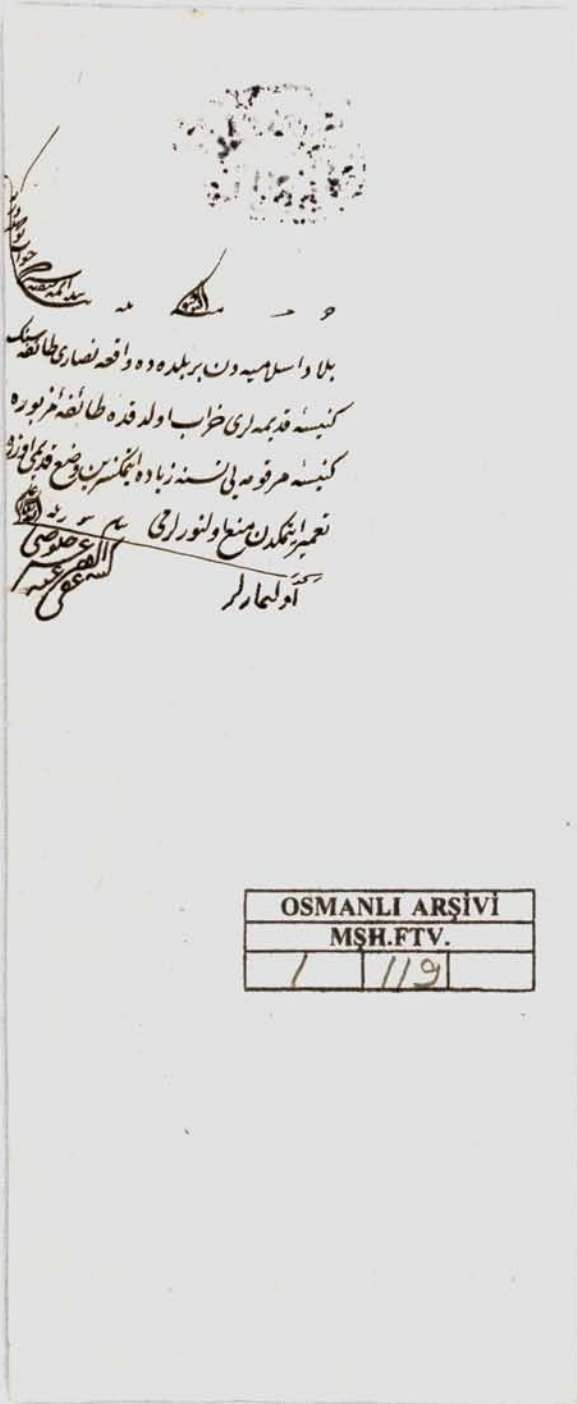
Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

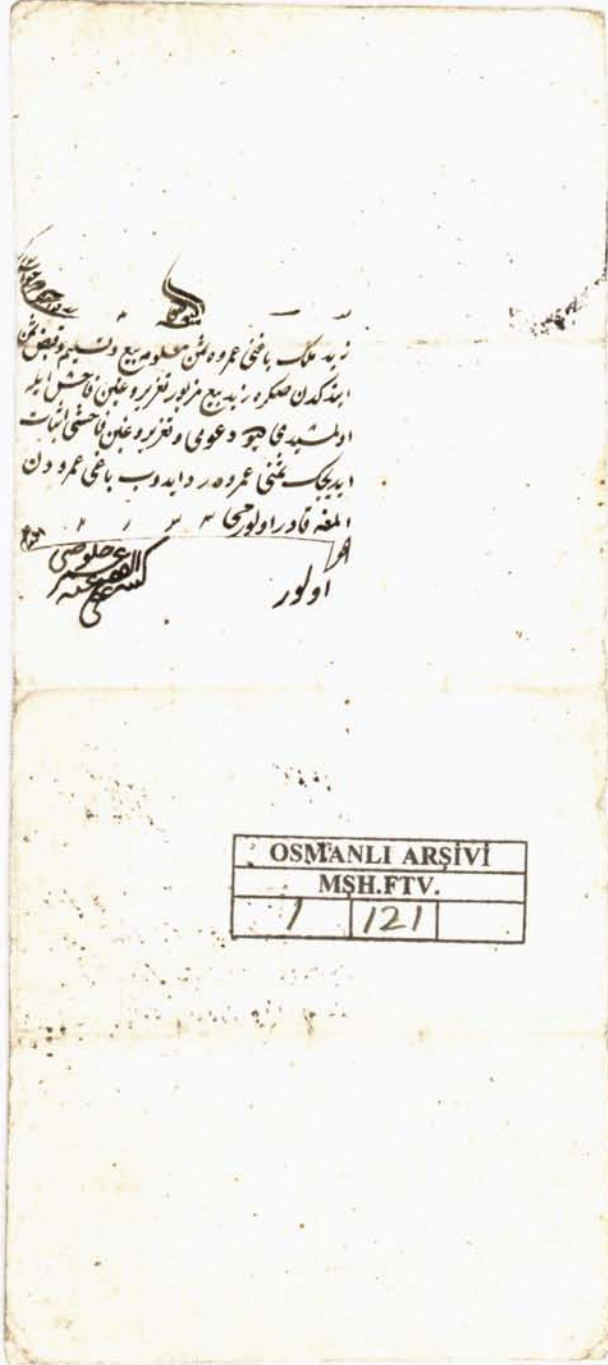
Bilâd-ı İslamiyeden bir belde vâkı'a nasârâ tائفesinin kenîse-i kadimleri harâb oldukda taife-i mez-bûre kenîse-i merkûmeyi nesne ziyade etmeksizin vaz'-ı kadimi üzere tamir etmekden men olunurlar mı, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olunmazlar.

Ketebehû el-fakîr **Ömer Hulusi**
Ufiye anh.

**Bir kimse mülk bağının satışında aldatıldığını
ispat ederse aldığı parayı iade edip
mülkünü geri alabilir.**

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab budur ki;

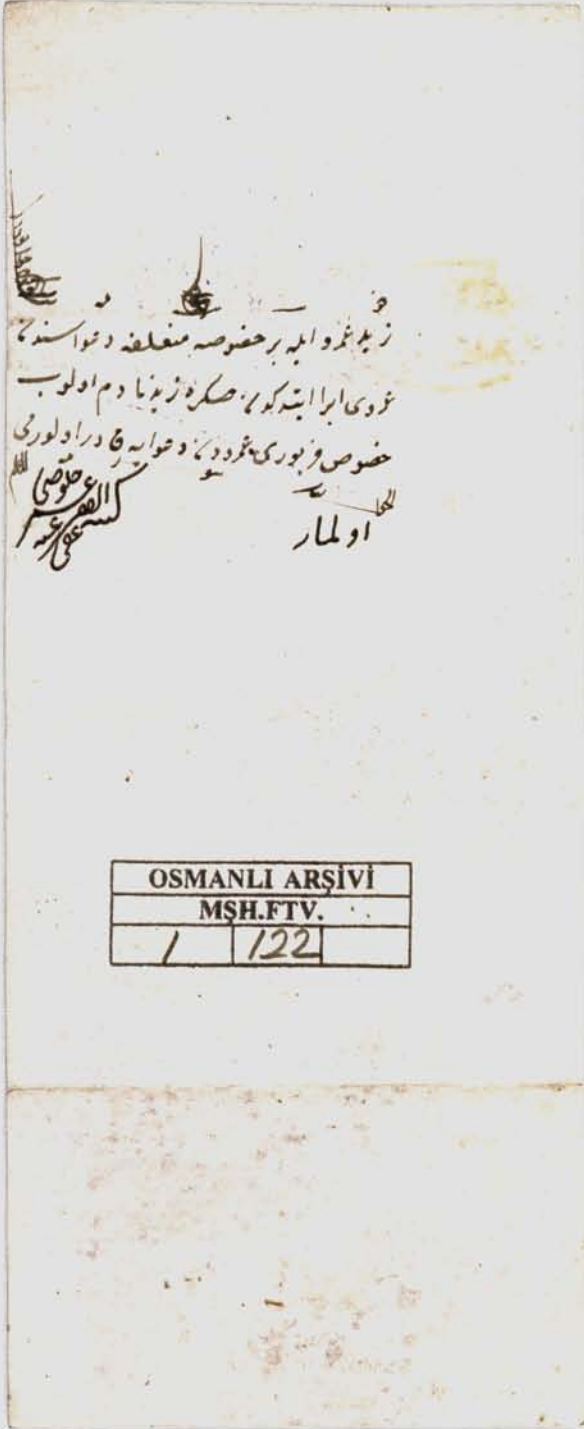
Zeyd mülk bağını Amr'a semen-i maluma bey' ve teslim ve kabz-ı semen etdikden sonra Zeyd bey'-i mezbûr tağrîr ve gabn-ı fâhiş ile olmuşdu deyu dava ve tağrîr ve gabn-ı fâhişi isbat edicek semeni Amr'a red edip bağı Amr'dan almağa kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr **Ömer Hulusi**
Ufiye anh.

Bir kimse davalısının zimmetini ibra ettiği davayı,
pişman olup tekrar açamaz.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab budur ki;

Zeyd, Amr ile bir hususa müte'allika davasından Amr'ı ibra etdikden sonra Zeyd nâdim olup husus-ı mezbûru Amr'dan davaya kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Ömer Hulusi**
Ufiye anh.

SALİHZADE AHMED ESAD EFENDİ

(21 Mayıs 1803 - 14 Ekim 1806 / İlk Meşihati)
(15 Ağustos 1808 - 22 Ekim 1808 / İkinci Meşihati)

**Kanunda belirlenen öşür akçesini sipahisine
veren kasaba halkından, aksine bir emir
olmadıkça fazlası istenemez.**

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

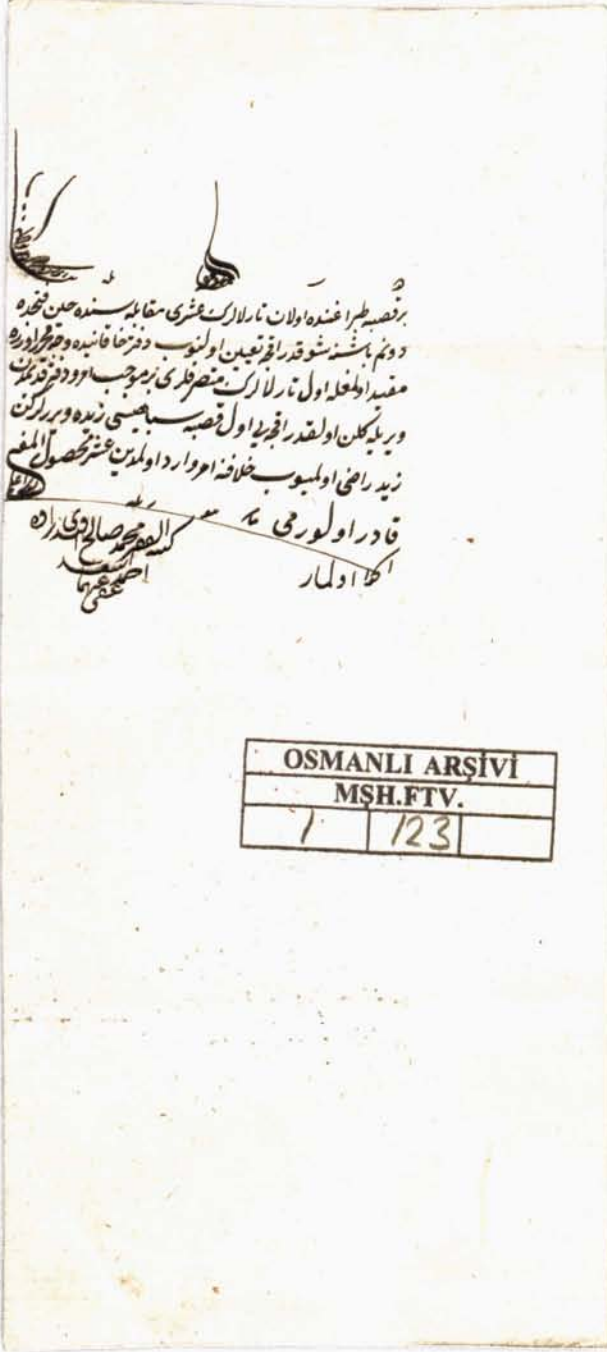
Bir kasaba toprağında olan tarlaların öşrü mukabilesinde hîn-i fetihde dönüm başına şu kadar akçe tayin olunup Defter-i Hakanî'de vech-i muharrer üzere mukayyed olmakla ol tarlaların mutasarrıfları ber-müceb-i emr u defter kadimden verilegelen ol kadar akçeyi ol kasaba sipahisi Zeyd'e verirlerken Zeyd razı olmayıp hilâfına emir vârid olmadan öşr-i mahsul almağa kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr

Mehmed Sâlih Efendizâde Ahmed Esad
Ufiye anhumâ

ŞERİFZADE MEHMED ATAULLAH EFENDİ

(14 Ekim 1806 - 13 Temmuz 1807 / İlk Meşihati)

(14 Temmuz 1807 - 21 Temmuz 1808 / İkinci Meşihati)

Bir kimse, iş sahibinin emri olmaksızın bir iş için kendi malından yaptığı harcama bedelini alamaz.

Minhü't-tevfik

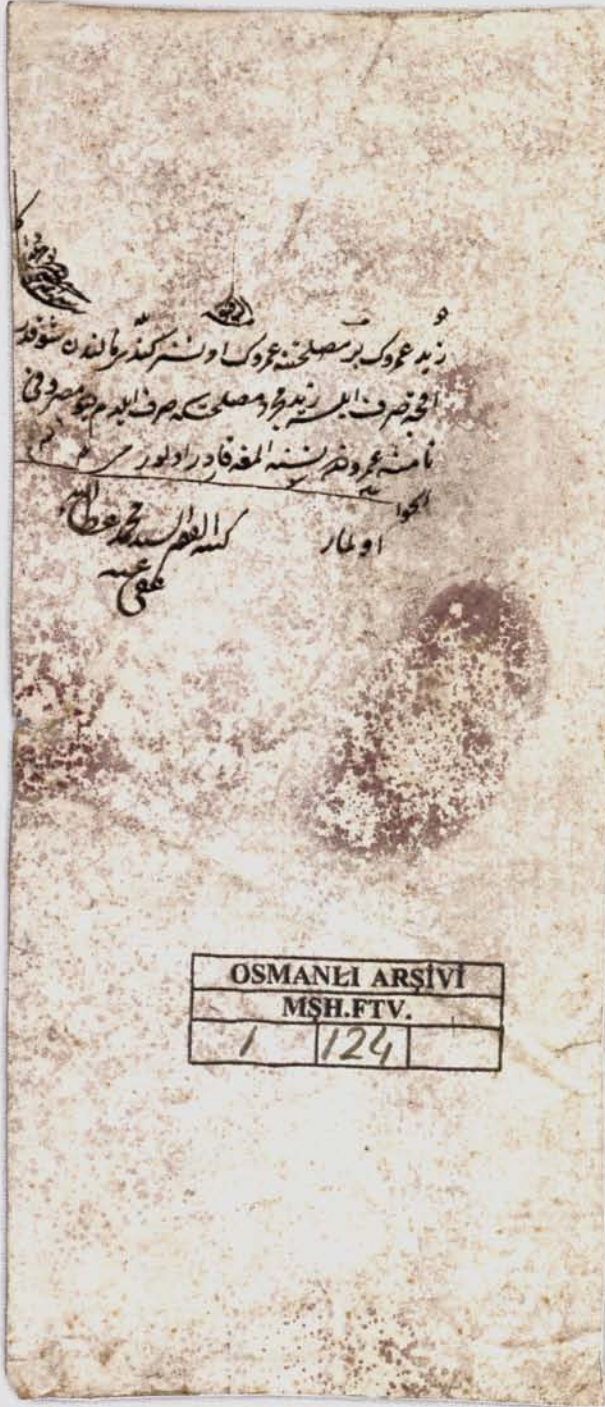
Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

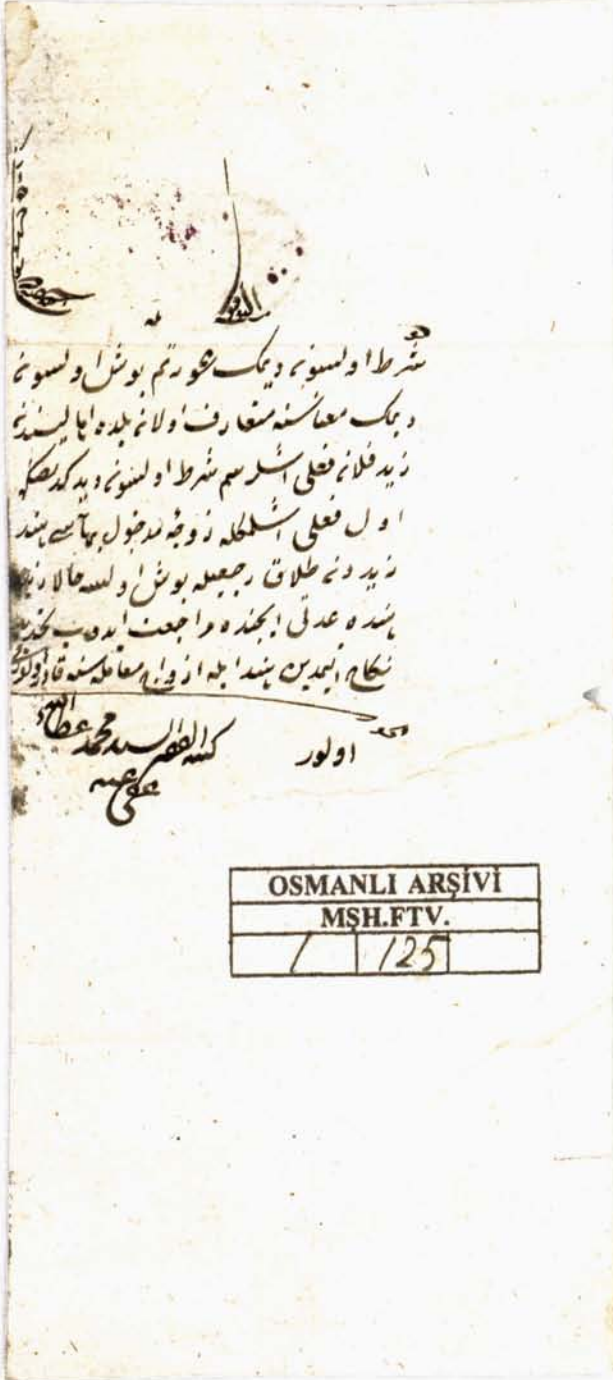
Zeyd, Amr'ın bir maslahatına Amr'ın emrinsiz kendi malından şu kadar akçe sarf eylese Zeyd mücerred "maslahatına sarf eyledim" deyu masrûfu namına Amr'dan nesne almağa kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **es-Seyyid Mehmed Ataullah**
Ufiye anh.

“Şart olsun” demek “karım boş olsun” anlamında kullanılan bir belde bir kimse “falan fiili işlersem şart olsun” dedikten sonra o işi yapsa ve karısı geri dönüşü mümkün olacak şekilde (talak-ı ric’î ile) boş olsa, o kimse bekleme süresi içinde nikâh yenilemeden karısıyla tekrar evliliğine dönebilir.

Minhü’t-tevfik

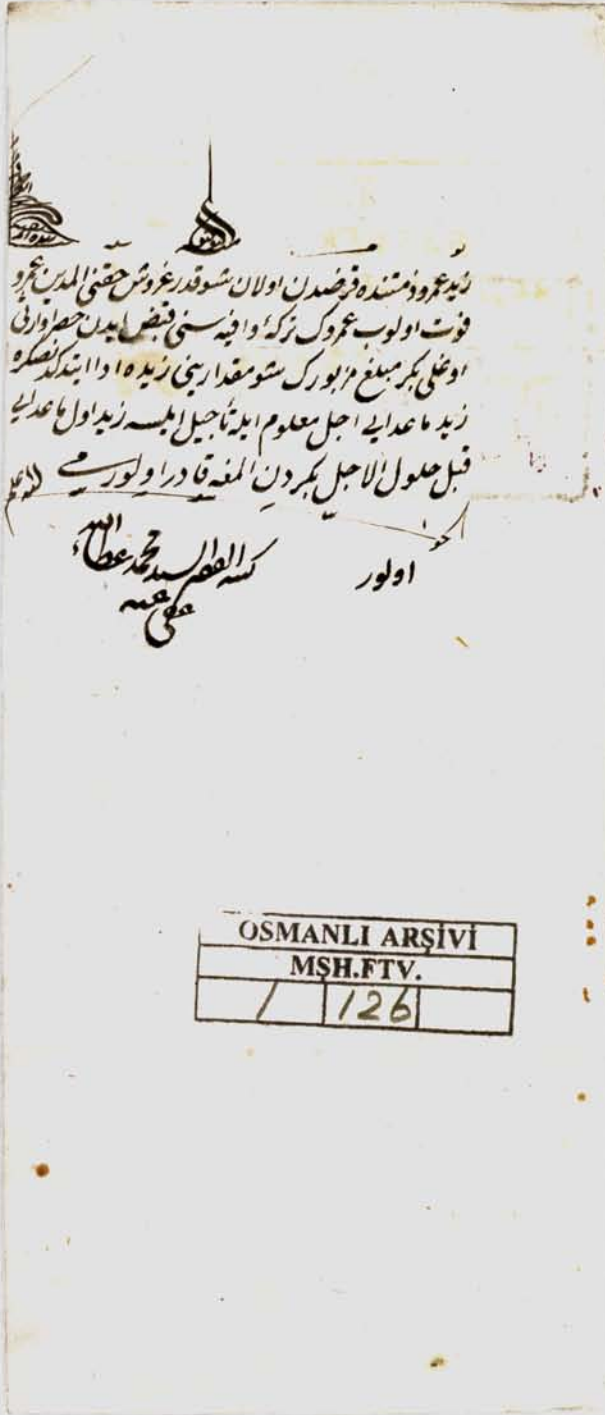
Bu mesele beyânında e’imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Şart olsun demek avratım boş olsun demek manasına müteârif olan belde ahâlisinden Zeyd falan fiili işlersem şart olsun dedikten sonra ol fiili işlemekle zevce-i medhûlün-bihâsı Hind Zeyd’den talâk-ı ric’iyle boş olsa hâlâ Zeyd Hind’e iddeti içinde müracaat edip tecdîd-i nikâh etmeden Hind ile izdivâc muamelesine kâdir olur mu, [beyân buyurula.]

El-cevâb: Olur.

Ketebehû el-fakîr es-Seyyid Mehmed Ataullah
Ufiye anh.

Bir kimse borcunu ödemediği ölen alacaklısının oğlundan, alacağının bir miktarı ödense bile geri kalanını vadesinden önce alabilir.

Minhü't-tevfik

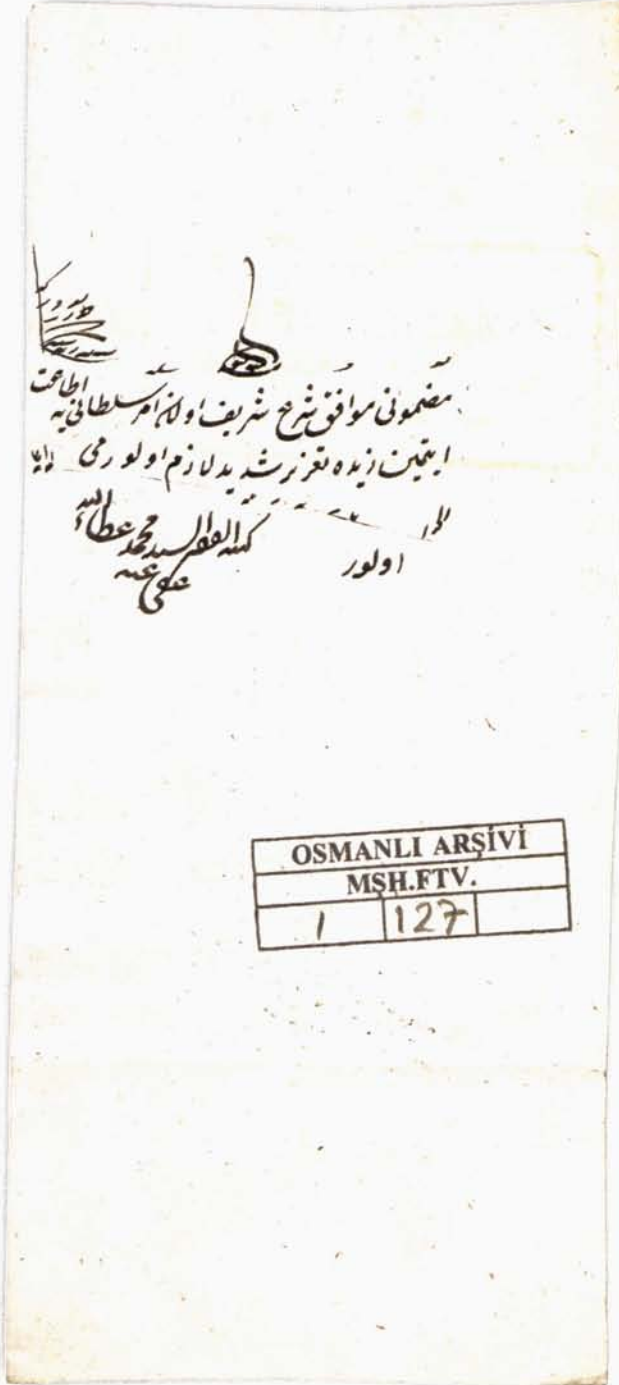
Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd, Amr zimmetinde karzdan olan şu kadar gurus hakkını almadan Amr fevt olup Amr'ın tereke-i vâfiyyesini kabz eden hasren vârisi oğlu Bekir meblağ-ı mezbûrun şu mikdarını Zeyd'e eda etdikden sonra Zeyd mâadâyı ecel-i malum ile tecil eylese Zeyd ol mâadâyı kable hulûli'l-ecel Bekir'den almağa kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr es-Seyyid Mehmed Ataullah
Ufiye anh.

Sultanın şeriata uygun olan emrine boyun eğmeyen kişi şiddetle azarlanır (tazir-i şedid)

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap budur ki;

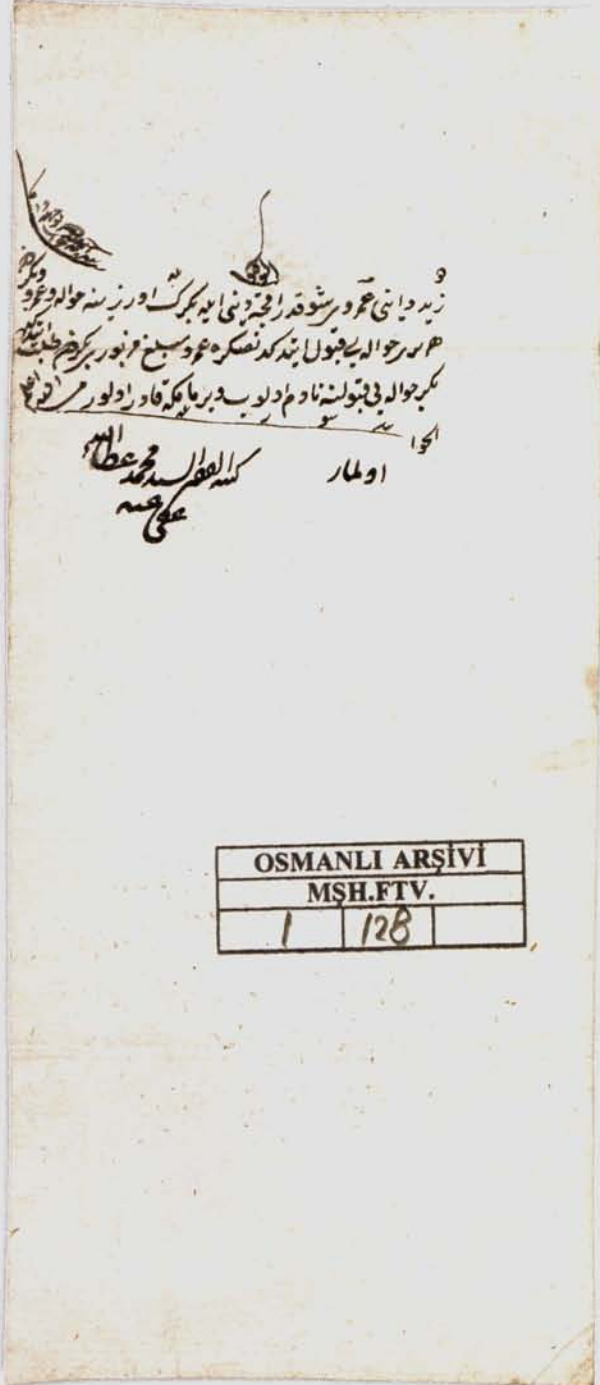
Mazmûnu muvâfık-ı şer'-i şerif olan emr-i sultanîye itaat etmeyen Zeyd'e ta'zîr-i şedîd lâzım olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr **es-Seyyid Mehmed Ataullah**
Ufiye anh.

Bir kimse alacaklısını bir miktar borcu ile bir başkasının üzerine havale etse ve bu iki kişi havaleyi kabul ettikten sonra alacaklı parayı istediğinde borçlu havaleyi kabul ettiğine pişman olup vermemezlik edemez.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

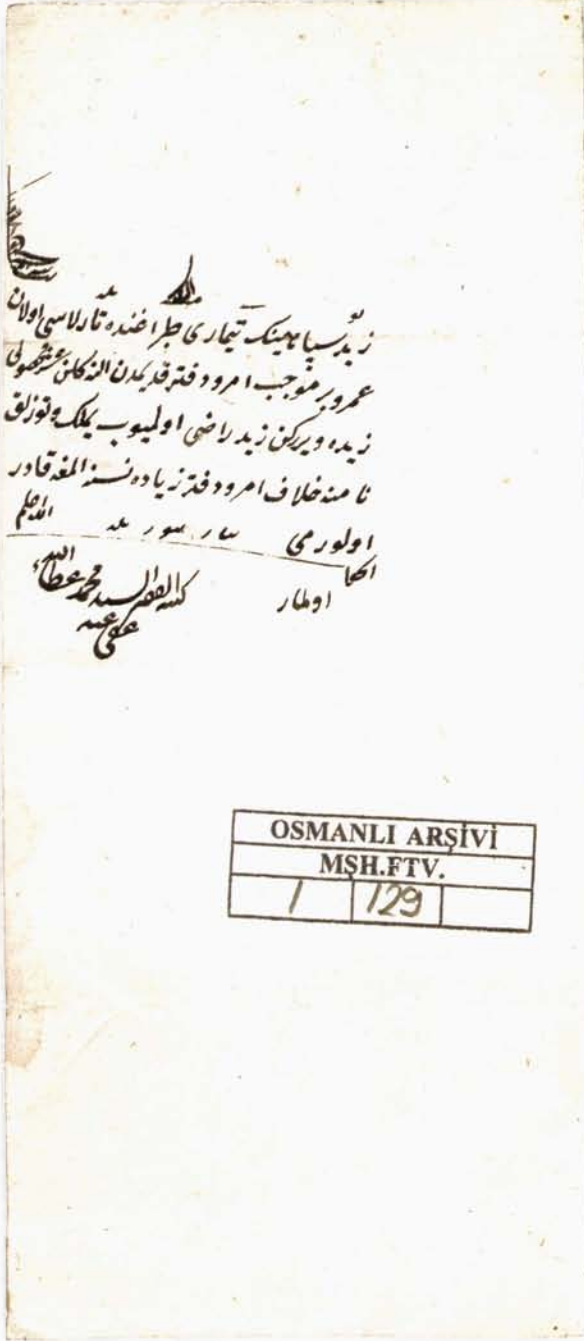
Zeyd dâynini Amr'ı şu kadar akçe deyni ile Bekir'in üzerine havale ve Amr ve Bekir'den her biri havaleyi kabul etdikden sonra Amr meblağ-ı mezbûru Bekir'den talep etdikde Bekir havaleyi kabulüne nâdim olup vermemeğe kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr es-Seyyid Mehmed Ataullah
Ufiye anh.

Bir kimse, tasarrufunda bulunan tarlanın kanunda belirlenen öşrünü sipahisine verdikten sonra sipahi tarafından kanunsuz olarak “yemlik ve tuzluk” adı altında ilave bir şey istenemez.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab budur ki;

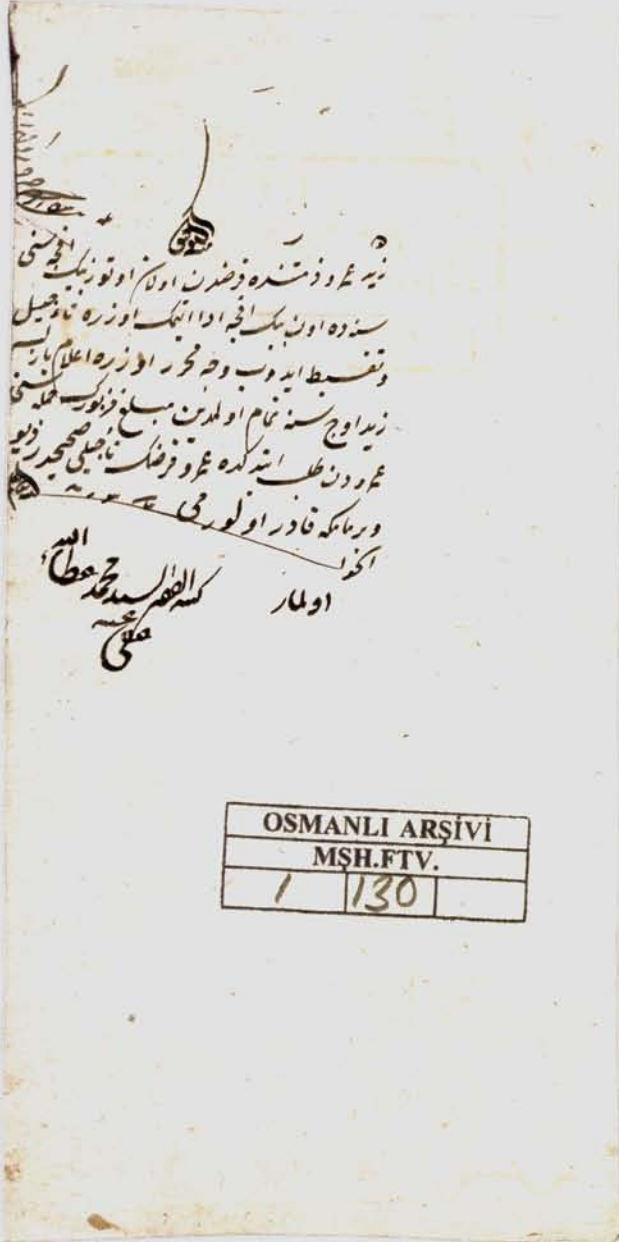
Zeyd-i Sipahi'nin timarı toprağında tarlası olan Amr ber-mûceb-i emr u defter kadimden alınagelen öşr-i mahsulü Zeyd'e verirken Zeyd razı olmayıp yemlik ve tuzluk namına hilâf-ı emr u defter ziyade nesne almağa kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebihû el-fakîr es-Seyyid Mehmed Ataullah
Ufiye anh.

Bir kimse, karz (faizsiz olarak ödünç verilen para) olarak verdiği ve üç sene içinde üç eşit taksitte geri ödenmesi kararlaştırılan alacağının, süresi dolmadan, tamamını alabilir.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

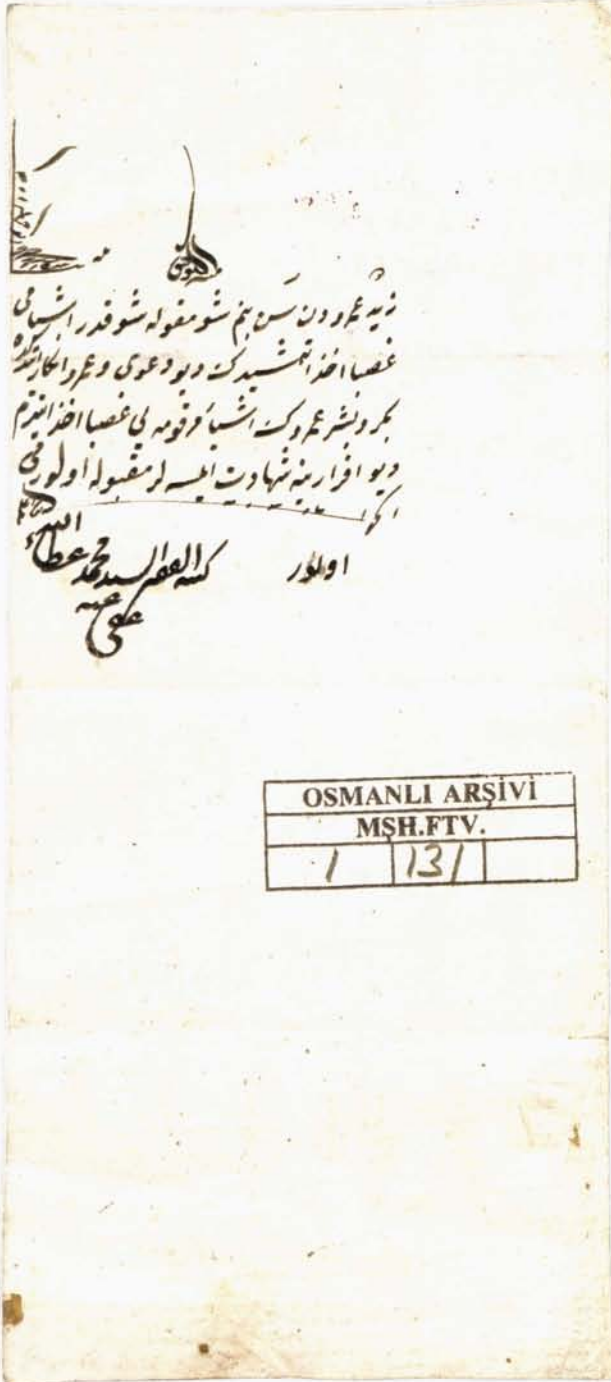
Zeyd, Amr zimmetinde karzdan olan otuz bin akçesini senede on bin akçe eda etmek üzere tecil ve taksit edip vech-i muharrer üzere ilâm yazılsa Zeyd üç sene tamam olmadan meblağ-ı mezbûrun cümlesini Amr'dan talep etdikde Amr karzın tecili sahîhdir deyu vermemeğe kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr es-Seyyid Mehmed Ataullah
Ufiye anh.

Bir gasp davasında davalının inkârına rağmen
iki şahit davalının ikrarına şahitlik etseler,
şahitlikleri kabul edilir.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Zeyd, Amr'dan sen benim şu makûle şu kadar eşyamı gasben ahz etmişdin deyu dava ve Amr inkâr etdikde Bekir ve Beşir Amr'ın eşya-i merkûmeyi gasben ahz etdim deyu ikrarına şehâdet eyleseler makbule olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olur.

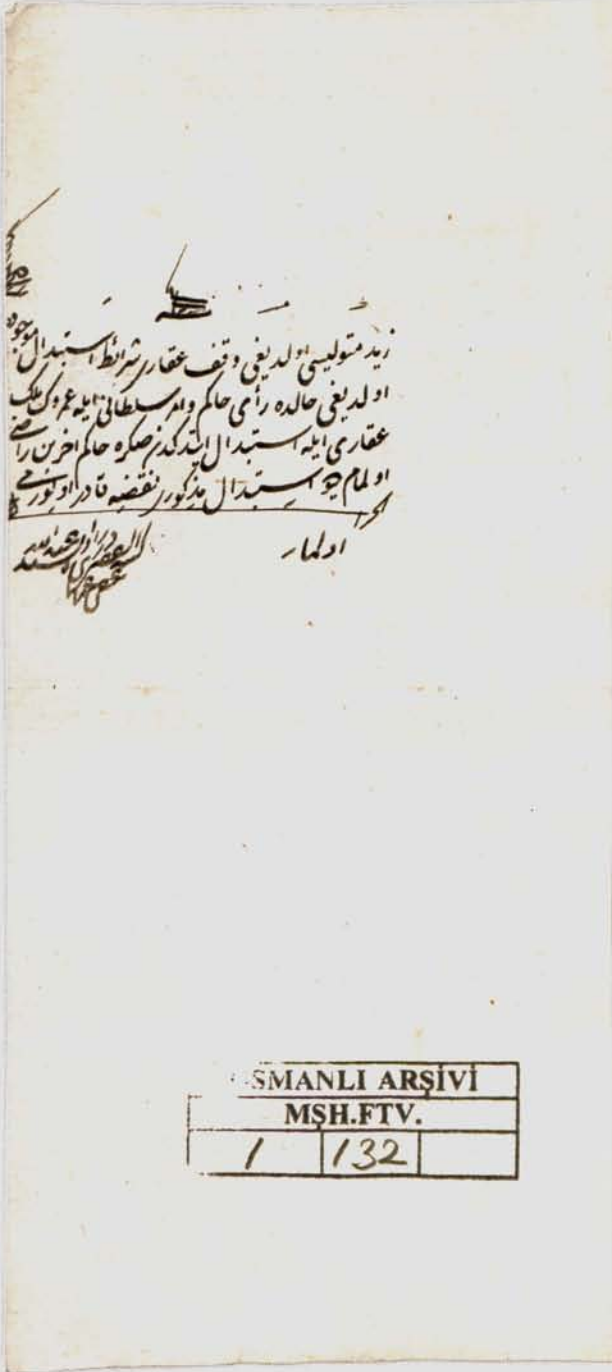
Ketebehû el-fakîr **es-Seyyid Mehmed Ataullah**
Ufiye anh.

DÜRRİZADE SEYYİD ABDULLAH EFENDİ

(22 Ekim 1808 - 22 Eylül 1810 / İlk Meşihati)

(11 Haziran 1812 - 22 Mart 1815 / İkinci Meşihati)

Değişim şartları mevcut olan ve hakkında hakimnin izni ve sultanın emri bulunan vakıf akarının (dükkân, bağ, bostan, tarla vb.) mülk bina ile yapılan değişimini bir başka hâkim iptal edemez.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd mütevellisi olduğu vakıf akârı şerâit-i istibdâl mevcude olduğu hâlde re'y-i hâkim ve emr-i sultanî ile Amr'ın mülk akârı ile istibdâl etdikden sonra hâkim-i âhar "ben razı olmam deyu" istibdâl-ı mezkûru nakza kâdir olur mu.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Dürrîzâde es-Seyyid Abdullah**
Ufiye anhumâ

Bir kimse, başkasının tapu ile tasarrufunda bulunan tarlasını usulsüz olarak üçüncü bir şahsa devredemez.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap budur ki;

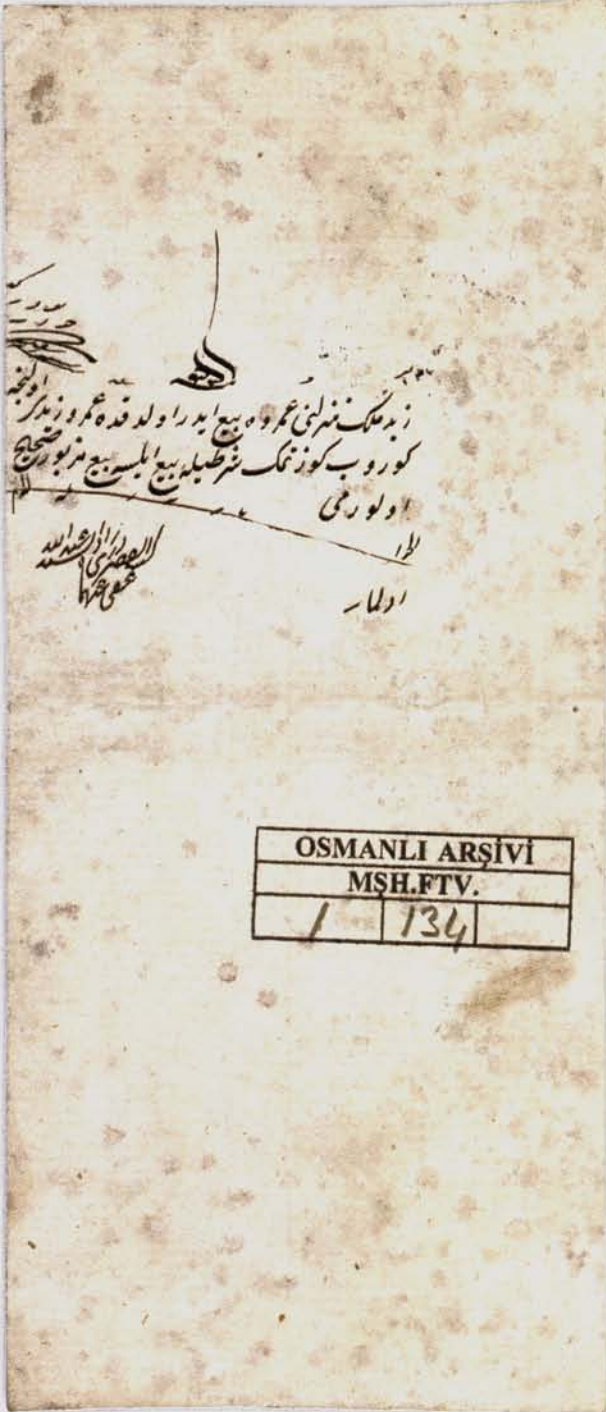
Zeyd, Amr'ın tapu ile tasarrufunda olan tarlayı fuzûlen Bekir'e ferâğ eylese Bekir ferâğ-ı mezbûra binâen ol tarlayı zabta kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Dürrîzâde es-Seyyid Abdullah**
Ufiye anhümâ

Bir kimsenin kendisini ölünceye kadar gözetmek şartıyla yaptığı satışı geçerli olmaz.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap budur ki;

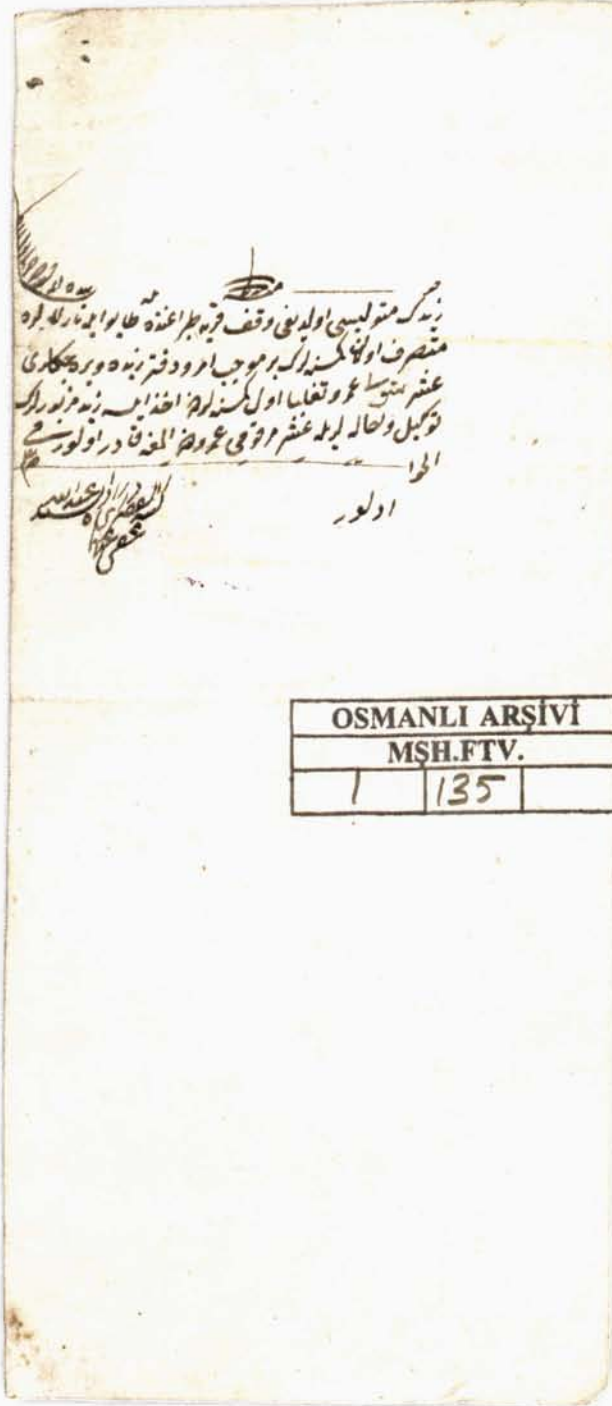
Zeyd mülk menziline Amr'a bey' eder oldukça Amr Zeyd'i ölünce[ye dek] görüp gözetmek şartıyla bey' eylese bey'-i mezbûr sahîh olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Dürrîzâde es-Seyyid Abdullah**
Ufiye anhumâ

Vakıf tarlaları tapu ile tasarruf eden kimseler ürünlerinin öşürlerini ancak kendi vakfının mütevellisine verirler.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

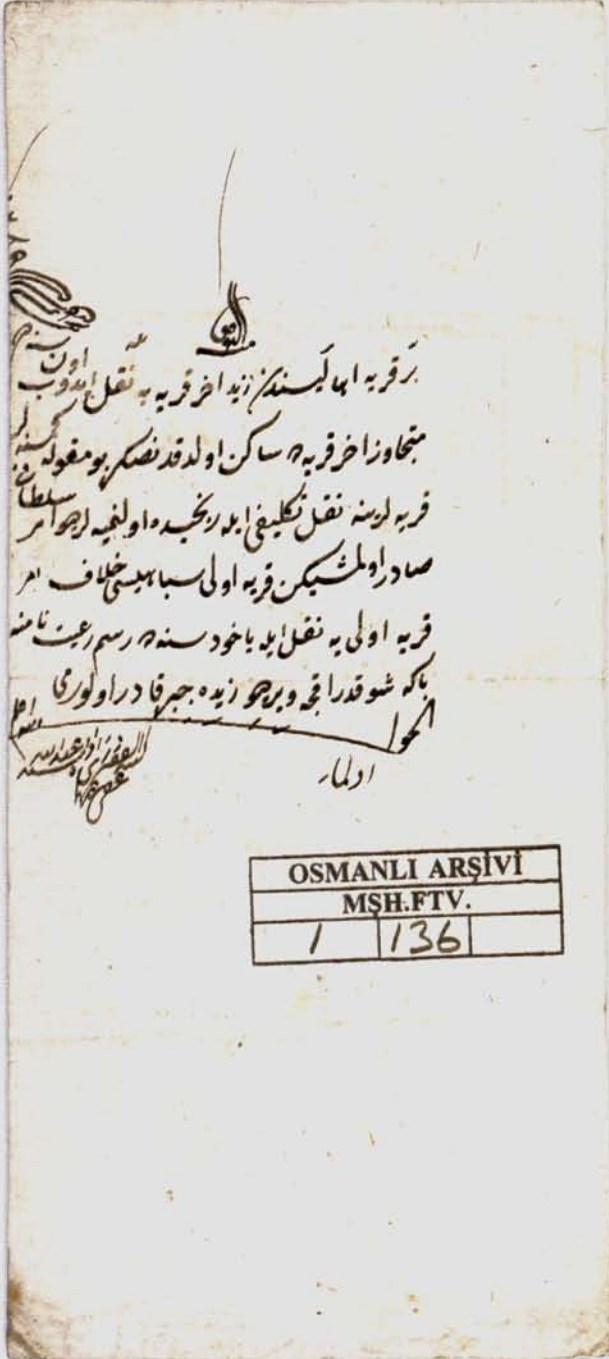
Zeyd'in mütevellisi olduğu vakıf karye toprağında tapu ile tarlalara mutasarrıf olan kimesnelerin ber-mûceb-i emr u defter Zeyd'e verecekleri öşr mütevellî Amr teğallüben ol kimesnelerden ahz eylese Zeyd mezbûrların tevkil ve ihaleleriyle öşr-i merkûmu Amr'dan almağa kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr **Dürrîzâde es-Seyyid Abdullah**
Ufiye anhumâ

Bir köyün sipahisi, başka bir köye taşınmasının üzerinden on seneden fazla zaman geçmiş birisinden “raiyet vergisi” isteyemez veya onu kendi köyüne taşınmaya zorlayamaz.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

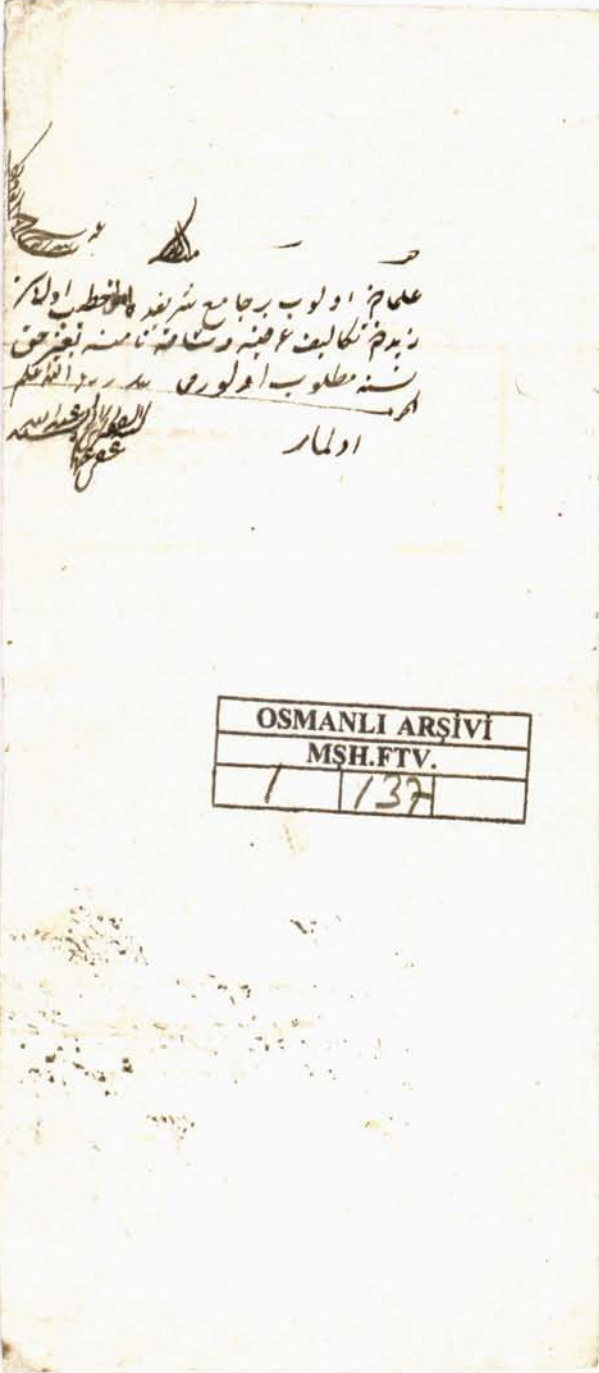
Bir karye ahalisinden Zeyd âhar karyeye nakl edip on seneden mütecâviz âhar karyede sâkin olduktan sonra bu makûle kimesneler karyelerine nakl teklifi ile rencide olunmayalar deyu emr-i sultanî sâdir olmuşken karye-i ûlâ sipahisi hilâf-ı emr karye-i ûlâya nakl ile yahud senede resmî- ra'yyet namına bana şu kadar akçe ver deyu Zeyd'e cebre kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Dürrîzade es-Seyyid Abdullah**
Ufiye anhümâ

Ulemadan olup bir camide hatip olan kimseden herhangi bir vergi (tekâlîf-i örfiye ve şâkka) istenemez.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab budur ki;

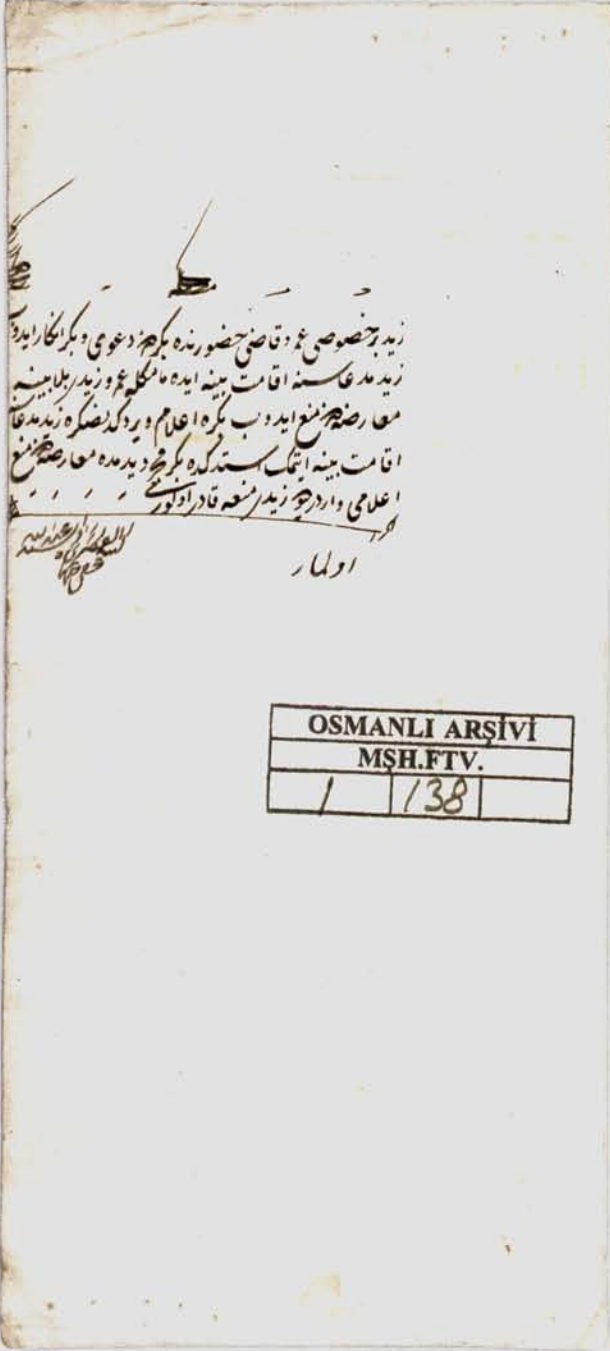
Ulemâdan olup bir cami-i şerifde hatib olan Zeyd'den tekâlîf-i örfiyye ve şâkka namına bi-gayrı hakkın nesne matlûb olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Dürrîzâde es-Seyyid Abdullah**
Ufiye anhumâ

Delillendiremediği için davası hâkim tarafından reddedilen kimse, delillerini hazır ettikten sonra aynı konuda tekrar dava açabilir, hâkimin önceki ret kararı buna engel olmaz.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap budur ki;

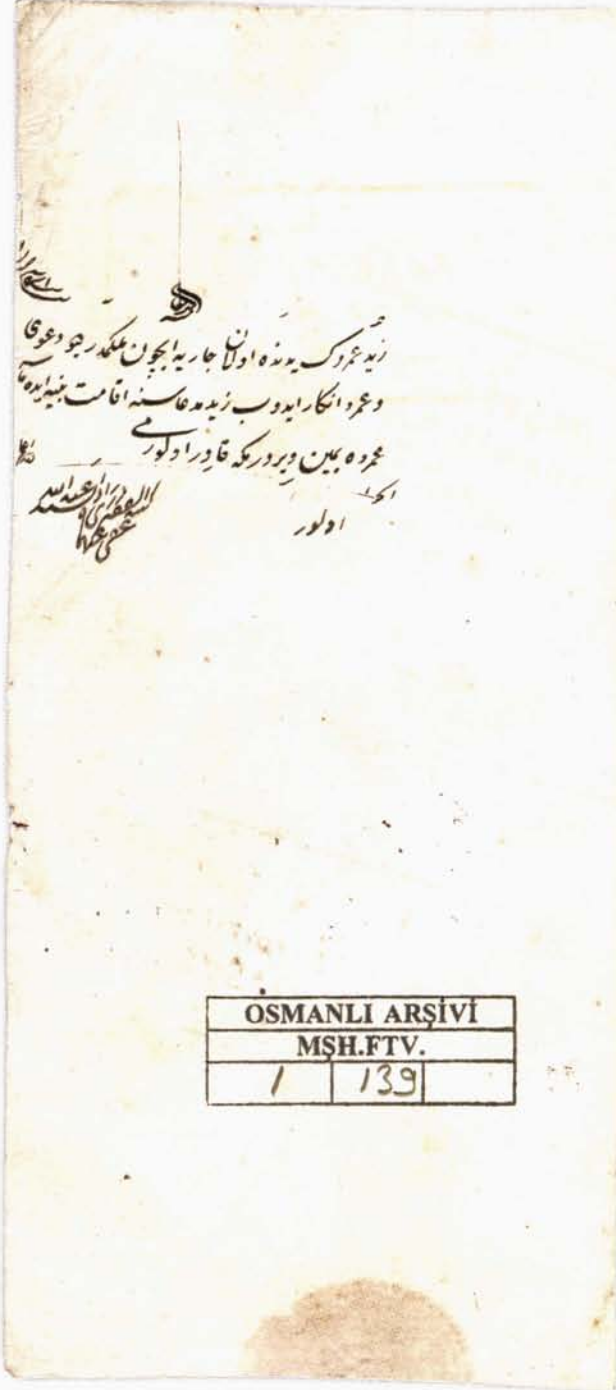
Zeyd bir hususu Amr-ı Kadı huzurunda Bekir'den dava ve Bekir inkâr edip Zeyd müdde'âsına ikamet-i beyyine edememekle Amr Zeyd'i bila-beyyine muârazadan men' edip Bekir'e ilâm verdikten sonra Zeyd müdde'âsına ikamet-i beyyine etmek istedikde Bekir mücerred "yedimde muârazadan men' ilâmı vardır" deyu Zeyd'i men'a kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Dürrîzâde es-Seyyid Abdullah**
Ufiye anhumâ

Bir kimse başka birisinin cariyesi için
"mülkümdür" diye dava açıp iddiasını
ispatlayamazsa cariyenin sahibine yemin
verdirtebilir.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden ce-
vab budur ki;

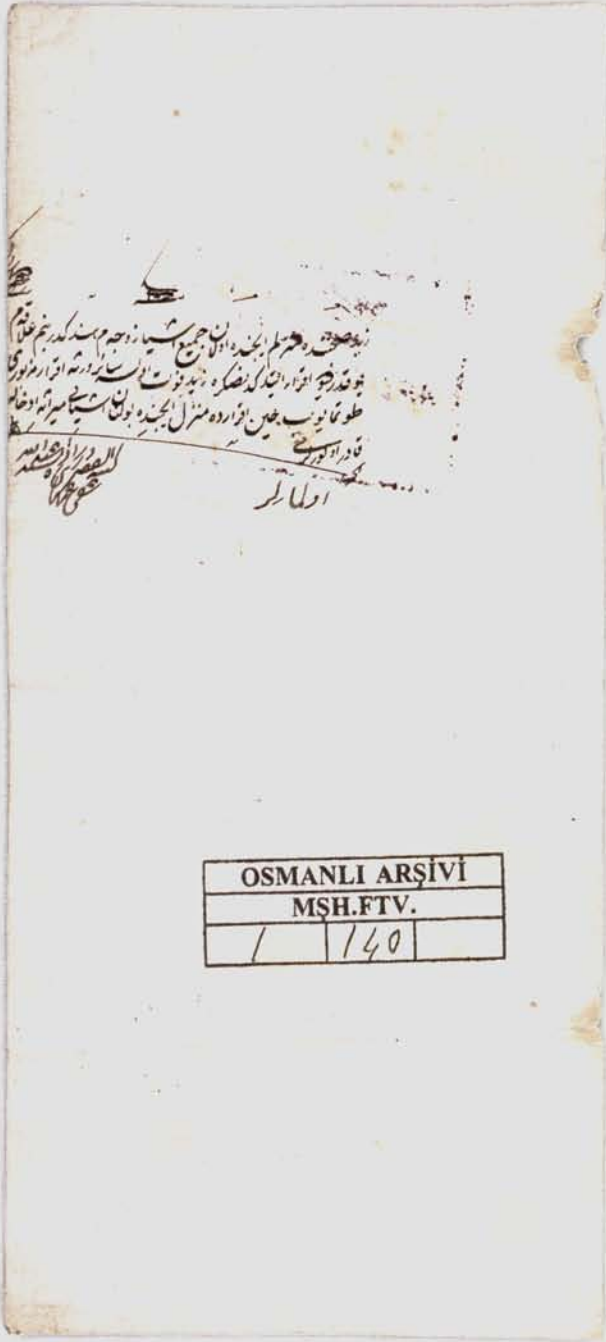
Zeyd, Amr'ın yedinde olan câriye için mülküm-
dür deyu dava ve Amr inkâr edip Zeyd müdde'âsına
ikamet-i beyyine edemese Amr'a yemin verdirmeğe
kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr **Dürrîzade es-Seyyid Abdullah**
Ufiye anhümâ

Bir kimse ölmeden önce evindeki tüm eşyalarının karısına ait olduğunu ikrar etse varisleri bu eşyaları mirasa dahil edemezler.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap budur ki;

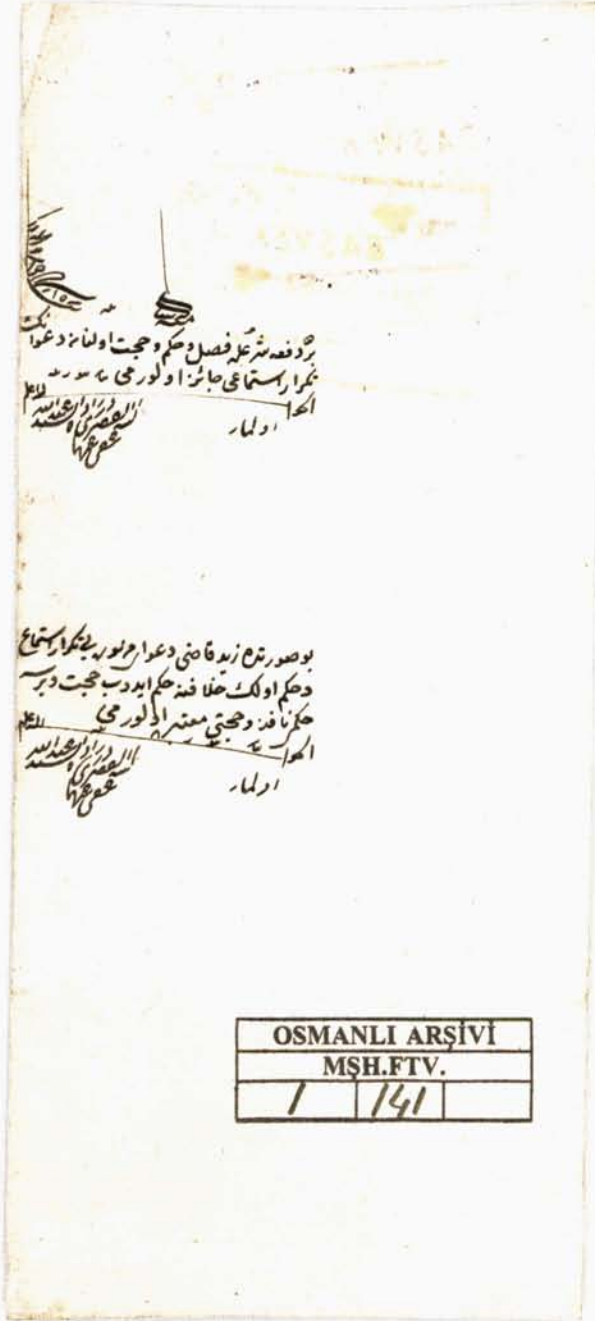
Zeyd sıhhatinde menzilim içinde olan cemi-i eşya zevcem Hind'indir, benim alakam yokdur deyu ikrar etdikden sonra Zeyd fevt olsa sair verese ikrar-ı mez-bûru tutmayıp hîn-i ikrarda menzil içinde bulunan eşyayı mirasa idhale kâdir olurlar mı, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmazlar.

Ketebehû el-fakîr **Dürrîzâde es-Seyyid Abdullah**
Ufiye anhümâ

Bir defa mahkemece karara bağlanan bir husus tekrar mahkemeye götürülemez.

Aynı husus tekrar mahkemeye götürülse ve aynı hakim önceki kararının aksine bir karar verse bu karar geçersizdir.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Bir defa şer'le fasl ve hüküm ve hüccet olunan davanın tekrar istimâ'ı caiz olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Dürrîzâde es-Seyyid Abdullah**
Ufiye anhumâ

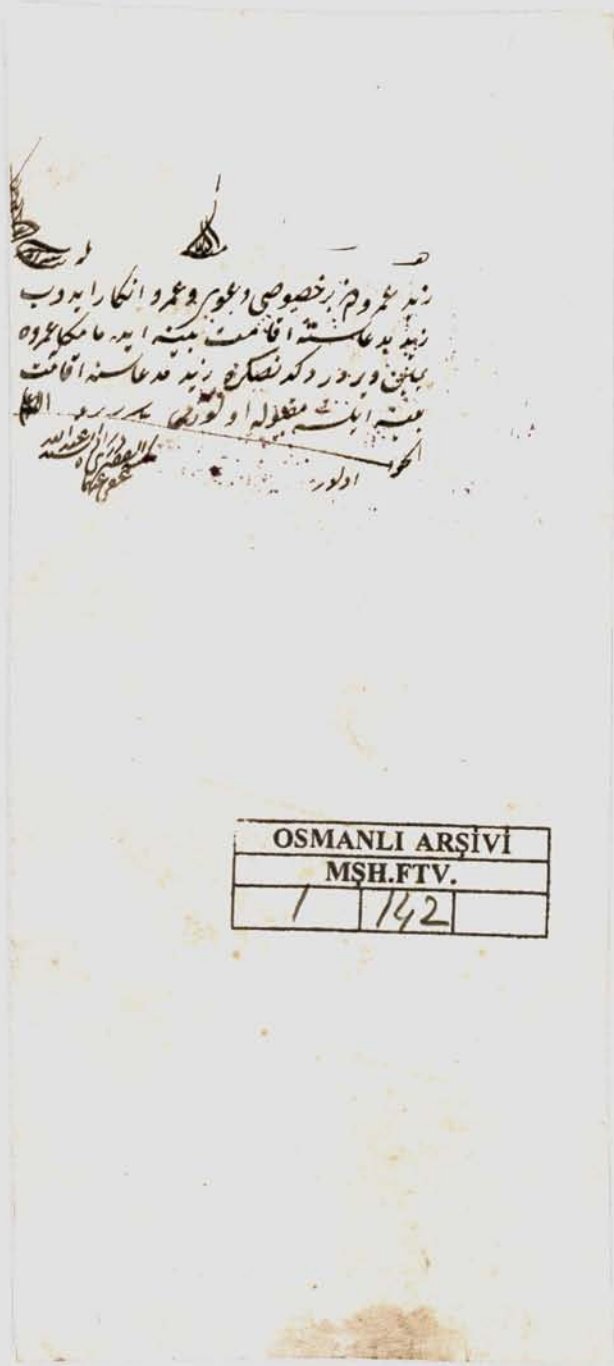
Bu suretde Zeyd-i Kâdı dava-yı mezbûreyi tekrar istimâ' ve hükm-i evvelin hilâfına hüküm edip hüccet verse hükmü nâfiz ve hücceti mu'tebere olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Dürrîzâde es-Seyyid Abdullah**
Ufiye anhumâ

İddiasını delillendiremediği için davalısına yemin verdiren kimsenin, davasıyla ilgili daha sonra hazır ettiği delilleri kabul olunur.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab budur ki;

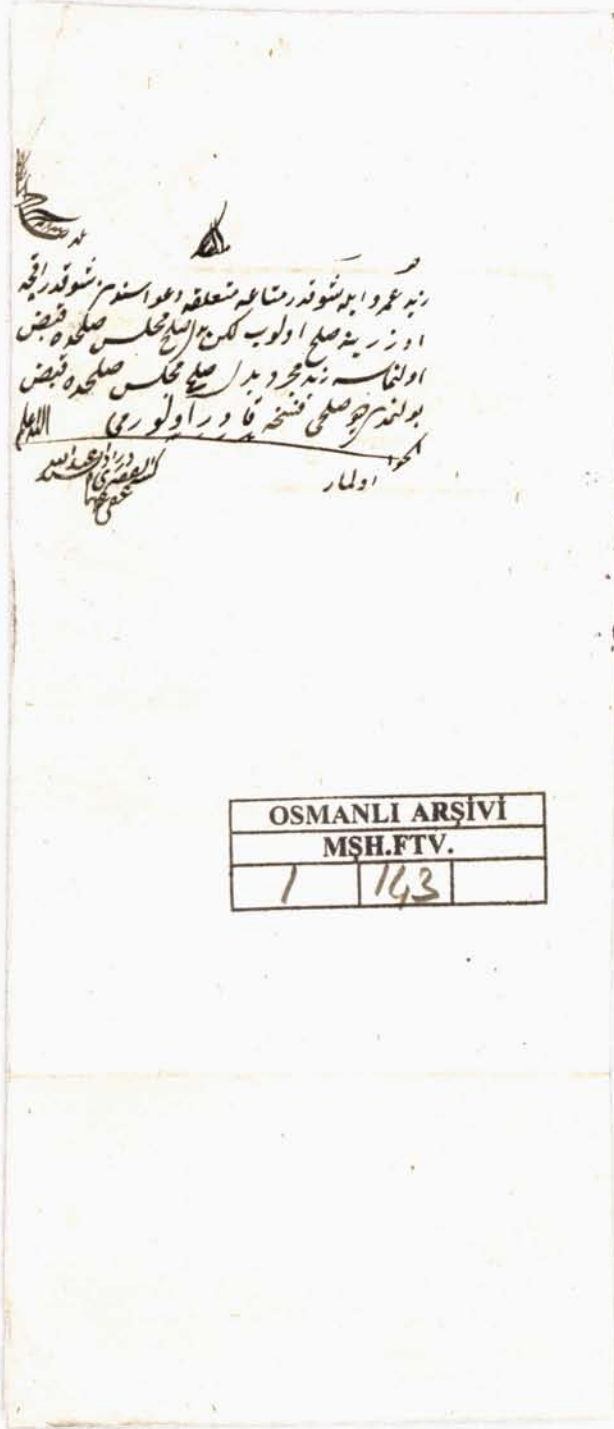
Zeyd, Amr'dan bir hususu dava ve Amr inkâr edip Zeyd müdde'âsına ikamet-i beyyine edememekle Amr'a yemin verdirdikden sonra Zeyd müdde'âsına ikamet-i beyyine eylese makbule olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr **Dürrîzâde es-Seyyid Abdullah**
Ufiye anhumâ

Bir miktar para üzerine sulh olan davalı
tarafardan birisi paranın sulh meclisinde
verilmediğini ileri sürerek anlaşmayı bozamaz.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden ce-
vab budur ki;

Zeyd, Amr ile şu kadar metâ'a müte'allika dava-
sından şu kadar akçe üzerine sulh olup lâkin bedel-i
sulh meclis-i sulhda kabz olunmasa Zeyd mücerred
"bedel-i sulh meclis-i sulhda kabz bulunmadı" deyu
sulhu fesha kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Dürrîzâde es-Seyyid Abdullah**
Ufiye anhumâ

Bir beldede bulunan eski harap kilise aslına uygun şekilde tamir edilebilir.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab budur ki;

Bir beldede vâkı'a kenîse-i kadîme harâbe olmakla belde-i mezbûre zimmileri kenîse-i merkûmeyi bilâ-terfî' ve lâ-tevsî' vaz'-ı kadimi üzere tamire kâdir olurlar mı, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olurlar.

Ketebehû el-fakîr **Dürrîzade es-Seyyid Abdullah**
Ufiye anhumâ

Kafirler tarafından işgal edildikten sonra geri alınan bir İslam beldesindeki kalede istila öncesinde Müslümanlara ait olan emlak, henüz ganimet olarak dağıtılmamışsa sahiplerine iade edilir, ganimet olarak dağıtılmışsa sahipleri kıymetlerini vererek geri alabilirler.

Bu yerdeki tüm vakıflar mütevellilerine teslim edilir.

Bu kale etrafında bulunan hazineye ait araziler, saltanat merkezinden emir gelmedikçe önceki sahipleri tarafından kullanılamazlar.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap budur ki;

Dâr-ı İslamdan bir kaleyi harbî kefare istila ve bir müddet zabt etdiklerinden sonra asker-i İslam ol kaleyi kahran feth eyleseler ol kalede kable'l-istila bazı kimesnelerin mülkleri olan menâzil ve dükkânlar taraf-ı saltanat-ı aliyyeden gânimîne taksim olunmadan ashâbı zuhur ederler ise meccanen ahz ederler ba'de'l-kısmeti zuhur ederler ise kıymetleriyle ahza kâdir olurlar mı, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olurlar.

Ketebehû el-fakîr
Dürrîzâde es-Seyyid Abdullah
Ufiye anhümâ

Bu suretde harbî keferenin istila ve zabt etdikleri mahallerde vâki bi'l-cümle evkafın mütevellileri vakıflarını ke'l-evvel vakf için zabta kâdir olurlar mı, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olurlar.

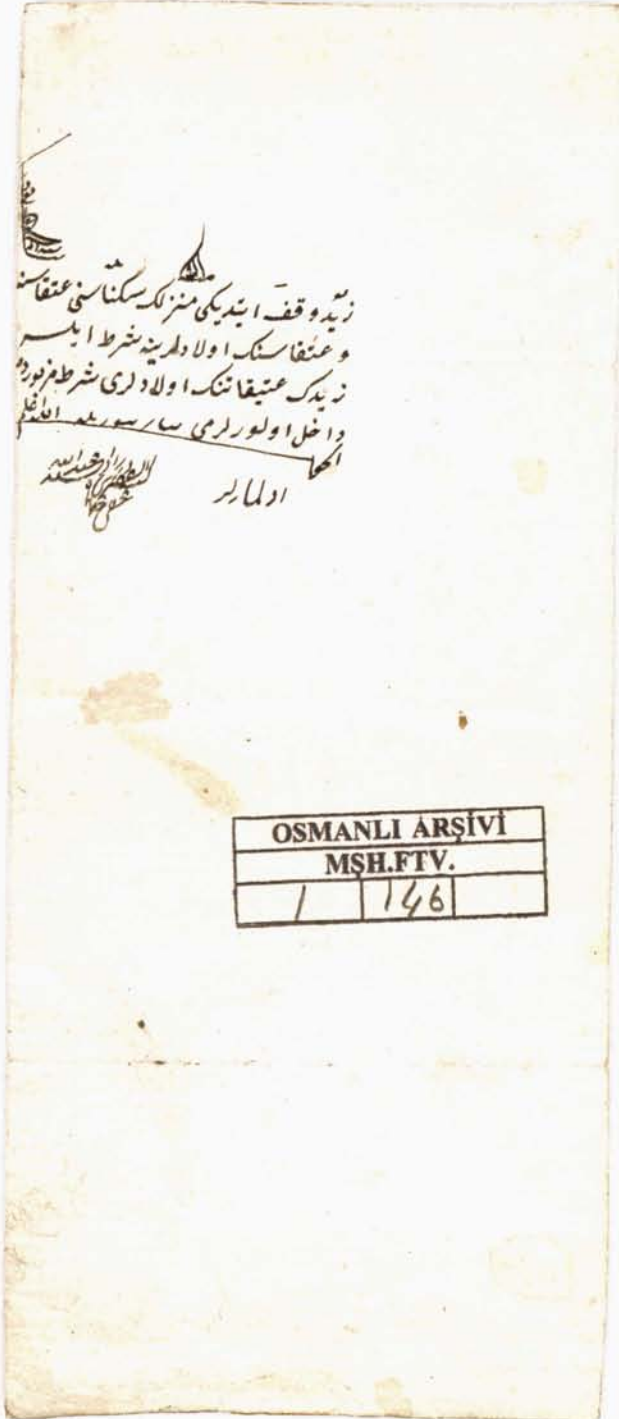
Ketebehû el-fakîr
Dürrîzâde es-Seyyid Abdullah
Ufiye anhümâ

Bu suretde ol kale etrafında olup vech-i muharrer üzere harbî keferenin istila ve zabt etdikleri arazi-i emiyyeden ibaret olan mukâtaât ve timar ve zeamet ve bunlara tâbi olan gümrük ve geçit misillü hâsılâtların ashâbı perişan olmalarıyla arazi-i mezkûrenin ba'de'l-feth zabt u tasarrufu emr-i âliye menût olduğuna binâen ol arazinin ashâbı yedlerine taraf-ı Saltanat-ı Aliyye'den zabtları için emr-i âlî i'tâ olunmadıkça biz zabt ederiz demeğe kâdir olurlar mı, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmazlar.

Ketebehû el-fakîr
Dürrîzâde es-Seyyid Abdullah
Ufiye anhümâ

Bir kimse vakfettiği evin oturma hakkını erkek kölelerine ve onların çocuklarına şart eylese kadın kölelerinin çocukları ondan faydalanamaz.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab budur ki;

Zeyd vakf ettiği menzilin süknâsını utekâsına ve utekâsının evlâdlarına şart eylese Zeyd'in atikâtının evlâdları şart-ı mezbûrda dahil olurlar mı, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmazlar.

Ketebehû el-fakîr

Dürrîzâde es-Seyyid Abdullah

Ufiye anhumâ

MEHMED ZEYNELABİDİN EFENDİ

(22 Mart 1815 - 27 Ocak 1818)

Müslüman bir beldenin civarındaki köylerde oturan ve İslam hükümdarına itaat etmeyip Müslümanlarla savaşmak için bir araya gelen kimseler "harbî" hükmünde olup öldürülebilirler.

Minhü't-tevfik

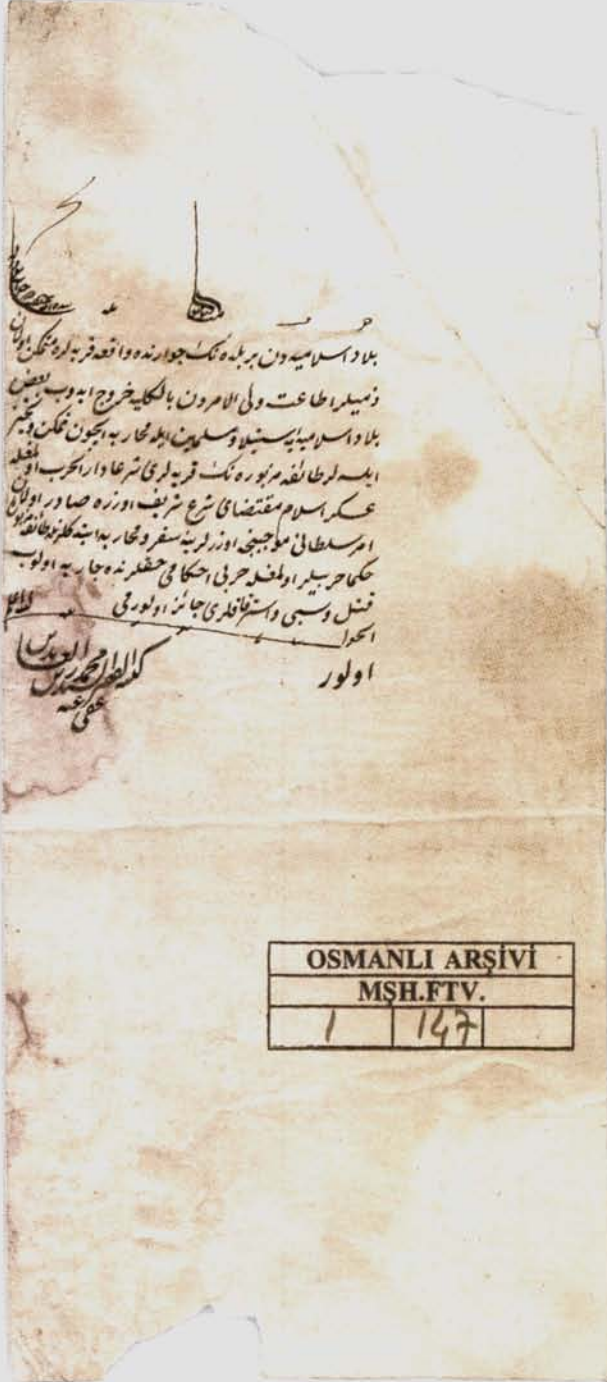
Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap budur ki;

Bilâd-ı İslamiyeden bir beldenin civarında vâkı'a karyeler[d]e mütemekkin olan zimmiler itaat-i veliyyü'l-emrden bi'l-küllîye hurûc edip bazı bilâd-ı İslamiyeye istila ve müslimîn ile muharebe için temekkün ve tahayyüz eyleseler taife-i mezbûrenin karyeleri şer'an dâru'l-harb olmakla asker-i İslam muktezâ-yı şer'-i şerif üzere sâdır olan emr-i sultanî mücebince üzerlerine sefer ve muharebe etdiklerinde taife-i mezbûre hükmen harbîler olmakla harbî ahkâmı haklarında câriye olup katl ve seby ve istirkâkları caiz olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr
es-Seyyid Mehmed Zeynelabidin
Ufiye anh.

MEKKİZADE MUSTAFA ASIM EFENDİ

(27 Ocak 1818 - 3 Eylül 1819 / İlk Meşihati)

(25 Eylül 1823 - 26 Kasım 1825 / İkinci Meşihati)

(8 Şubat 1833 - 20 Ekim 1846 / Üçüncü Meşihati)

Bir kimse başka bir köyde otursa bile kendi köyündeki emlakine isabet eden vergiyi ödemek zorundadır.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Bir karye ahalişi üzerlerine tahsîn-i emlâk için nâzile olan tekâlîfden karye-i mezbûrede emlâki olup âhar karyede sâkin olan Zeyd'in karye-i ûlâda olan emlâkine isabet eden mikdar taleb olundukda Zeyd ben âhar karyede sâkin olmamla vermeme demeye kâdir olur mu, beyân buyurula.

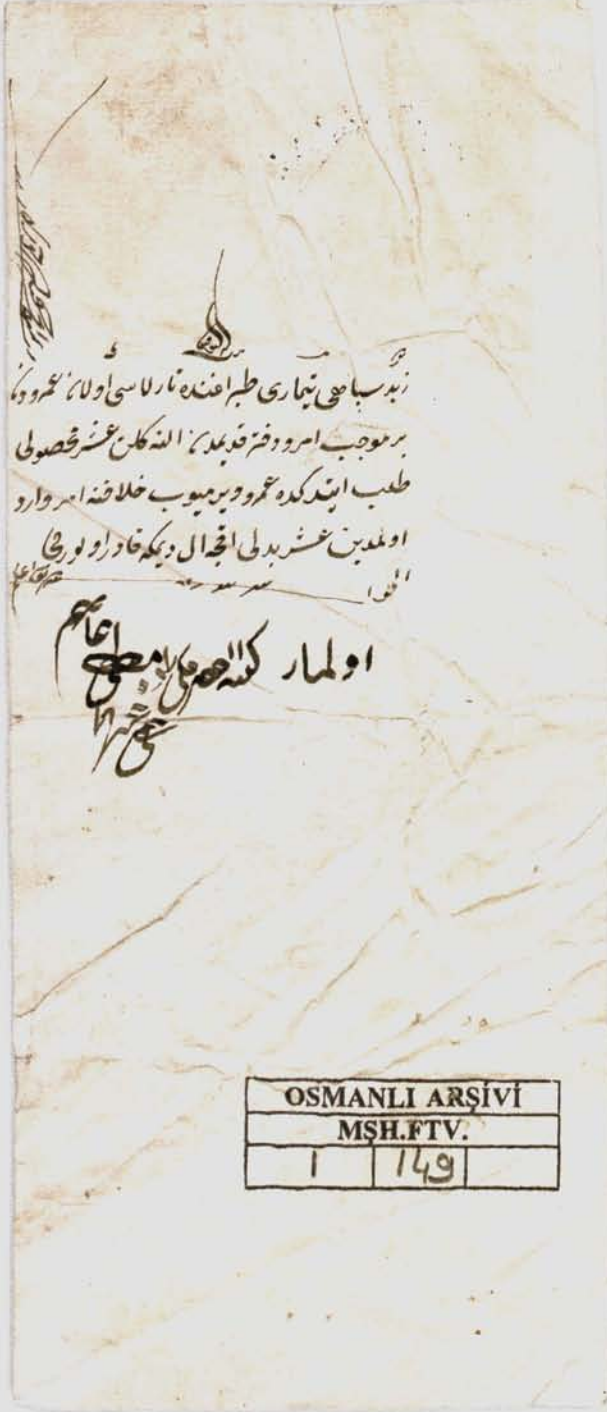
El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

[mühür]

Mustafa Asım

OSMANLI ARŞİVİ		
MŞH.FTV.		
1	148	

Aksine bir emir olmadıkça bir kimse sipahisine tasarrufunda bulunan tarlanın öşrüne bedel olarak “akçe al” diyemez.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap budur ki;

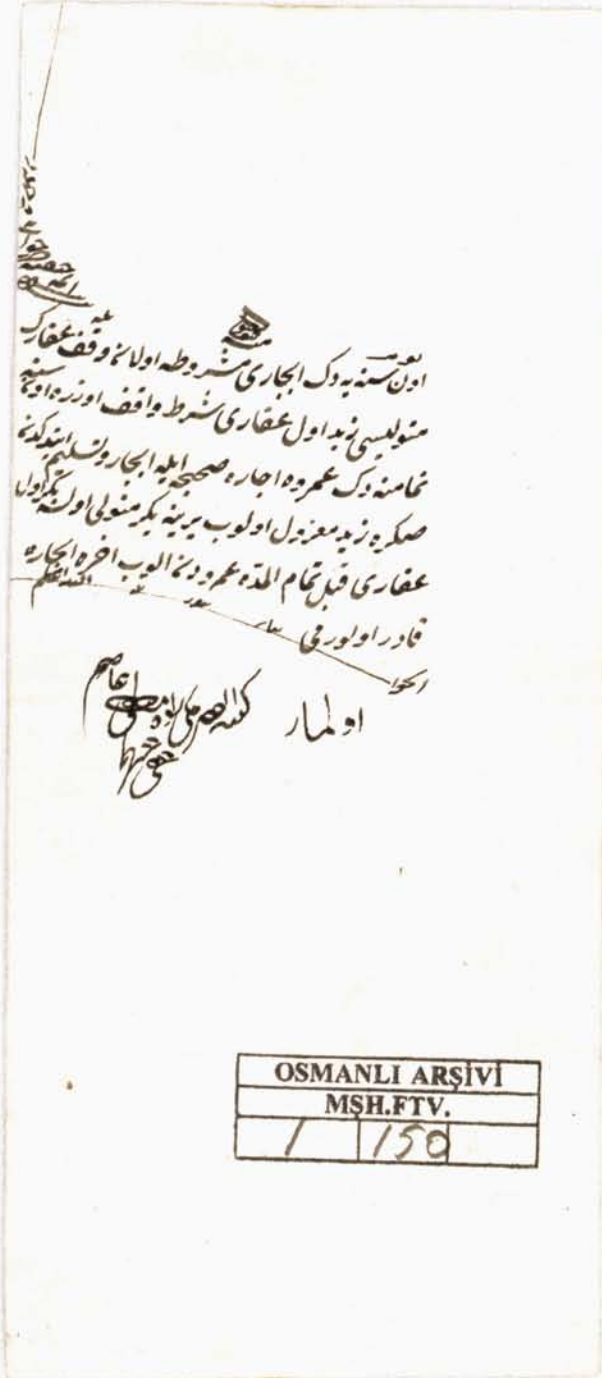
Zeyd-i Sipahi timarı toprağında tarlası olan Amr'dan ber-mûceb-i emr u defter kadimden alınagelen öşr-i mahsulü taleb etdikde Amr vermeyip hilâfına emir vârid olmadan “öşr bedeli akçe al demeğe” kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr
Mekkizâde Mustafa Âsım
Ufiye anhumâ

Azlolunmadan önce vakıf mütevellisi tarafından on seneliğine kiraya verilen bir akar, yeni müteveli tarafından, süresi dolmadan alınıp başkasına kiralanamaz.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

On seneye dek icârı meşrûta olan vakıf akârın mütevellisi Zeyd ol akârı şart-ı vâkîf üzere on sene tamamına dek Amr'a icâre-i sahîha ile icâr ve teslim etdikden sonra Zeyd ma'zûl olup yerine Bekir mütevellî olsa Bekir ol akârı kable tamâmi'l-müdde Amr'dan alıp âhara icâra kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr
Mekkîzâde Mustafa Âsım
Ufiye anhumâ

Sopa ile bir kadının bir elini sakat bırakan kimse, sakat bıraktığı kadına yarım diyet ödemesi gerekir ki bu da 2.500 dirhem gümüştür.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir

Zeyd değnek ile Hind'in bir elini darb ve kara bere edip ba'de'l-ber' Hind'in ol eli bi'l-küllîye amel-mânde olsa Zeyd'e nısf diyet-i mer'e lâzım olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

[mühür]

Mustafa Âsim

Bu suretde Hind'in bir elinin diyeti gümüşden iki bin beş yüz dirhem olur mu, beyân buyurula.

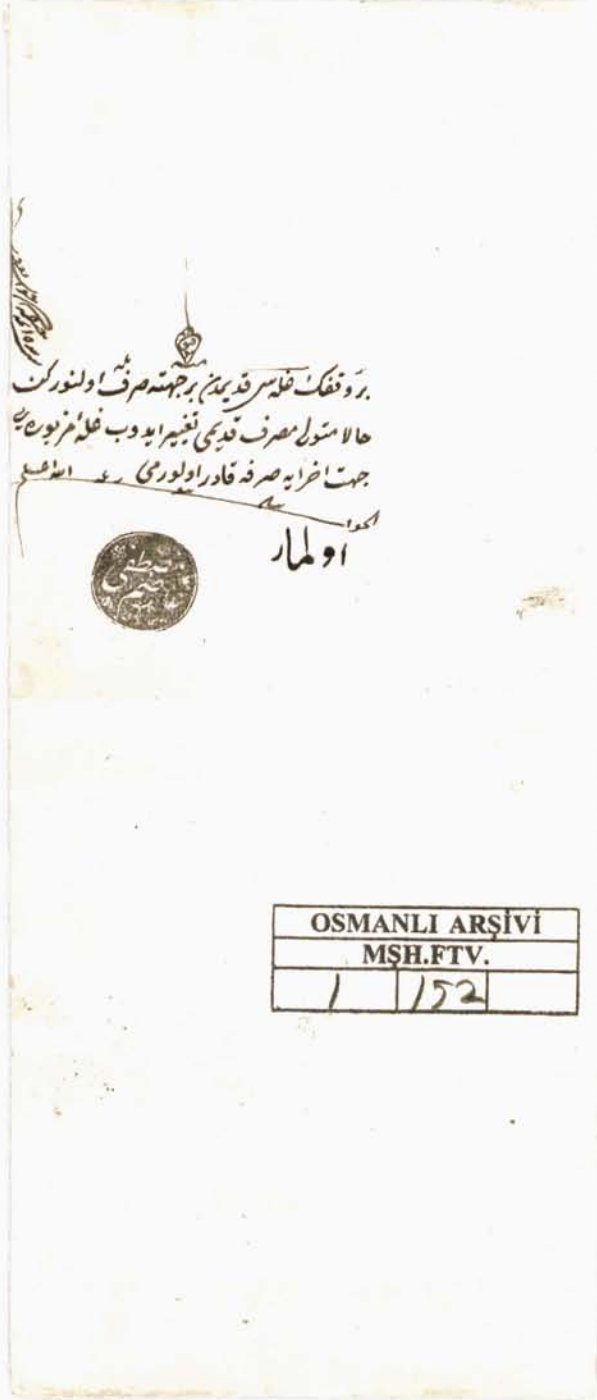
El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

[mühür]

Mustafa Âsim

Bir vakfın gelirinin harcanacağı yerler, vakfiyesinde belirlenmiş olduğundan mütevellî tarafından değiştirilemez.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab budur ki;

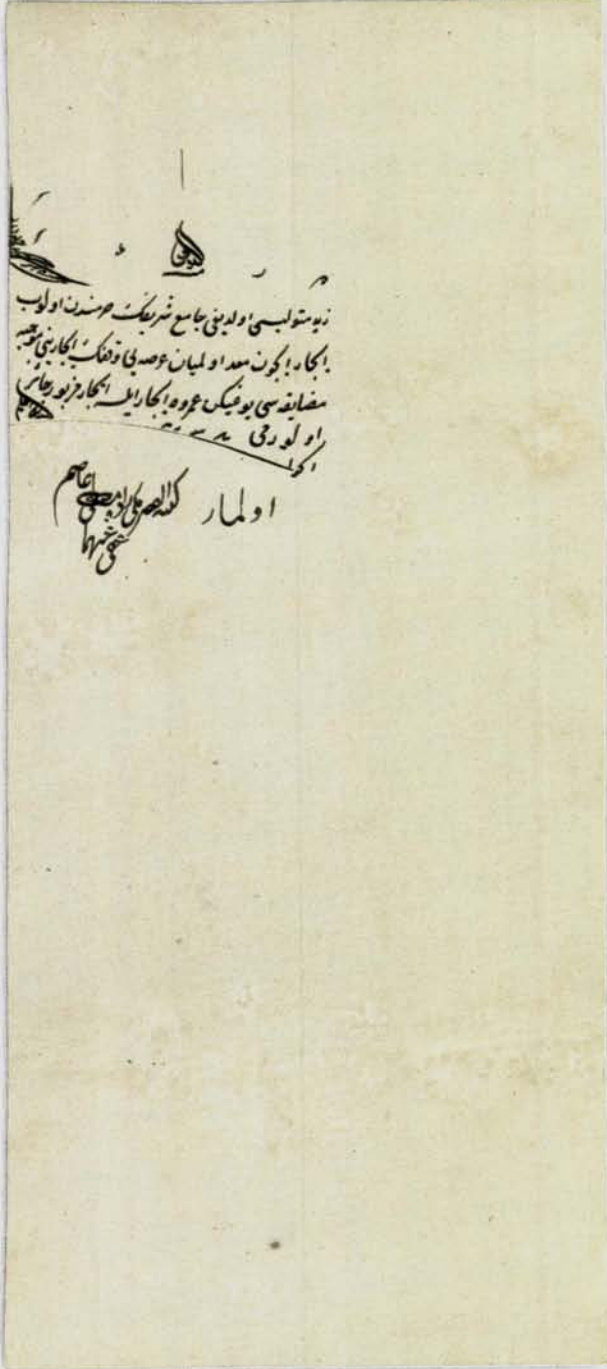
Bir vakfın gallesi kadimden bir cihete sarf olunurken hâlâ mütevellî masraf-ı kadimi tağyîr edip galle-i mezbûreyi cihet-i uhrâya sarfa kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

[mühür]
Mustafa Asım

Bir caminin haremnde kiraya verilmeye elverişli olmayan arsası zaruret yok iken mütevellisi tarafından kiraya verilemez

Minhû't-tevfîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Zeyd mütevellisi olduğu cami-i şerifin hareminden olup icâr için mu'add olmayan arsayı vakfın icârını mûcibe müzâyakası yoğiken Amr'a icâr eylese icâr-ı mezbûr caiz olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olmaz.

Ketebehû'l-fakîr
Mekkîzâde Mustafa Âsım
Ufiye anhümâ

Vakfiyesinde oturma hakkı darüşşifaya şart kılınan vakıf odaların, harap olduktan sonra mütevellisi tarafından arsası başkasına kiraya verilemez.

Bu arsa üzerine kiracı binalar yapsa bile yeni mütevellî tarafından yıktırılıp darüşşifa için yeni odalar yaptırabilir.

Minhû't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanifeyyeden cevap ne vechiledir ki;

Süknâsı bir dâr-ı şifanın erbabına meşrûta vakıf odalar harâb oldukda mütevellisi Zeyd hilâf-ı şart-ı vâkıf hücerâtın arsasını bazı kimesnelere icâr eylese icâr-ı mezbûr caiz olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olmaz.

Ketebehû'l-fakîr
Mekkîzâde Mustafa Âsım
Ufiye anhümâ

Bu suretde Zeyd ol hücerâtın arsasını hilâf-ı şart-ı vâkıf bazı kimesnelere icâr edip ol kimesneler dahi Zeyd'in izniyle arsa-i merkûme üzerine menâzil bina eyleseler hâlâ mütevellî olan Amr ol kimesnelere binâlarını kal' etdirip ol arsada dâr-ı şifanın mesâlihine meşrûta olan vakfın gallesinden vakıf için ke'l-evvel hücerât bina etmeğe kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olur.

Ketebehû'l-fakîr
Mekkîzâde Mustafa Âsım
Ufiye anhümâ

YASİNCİZADE ABDÜLVEHHAB EFENDİ

(28 Mart 1821 - 10 Kasım 1822 / İlk Meşihati)

(6 Mayıs 1828 - 8 Şubat 1833 / İkinci Meşihati)

Bir köydeki eski kilise harap olduğunda aslına uygun şekilde tamir edilebilir.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap budur ki;

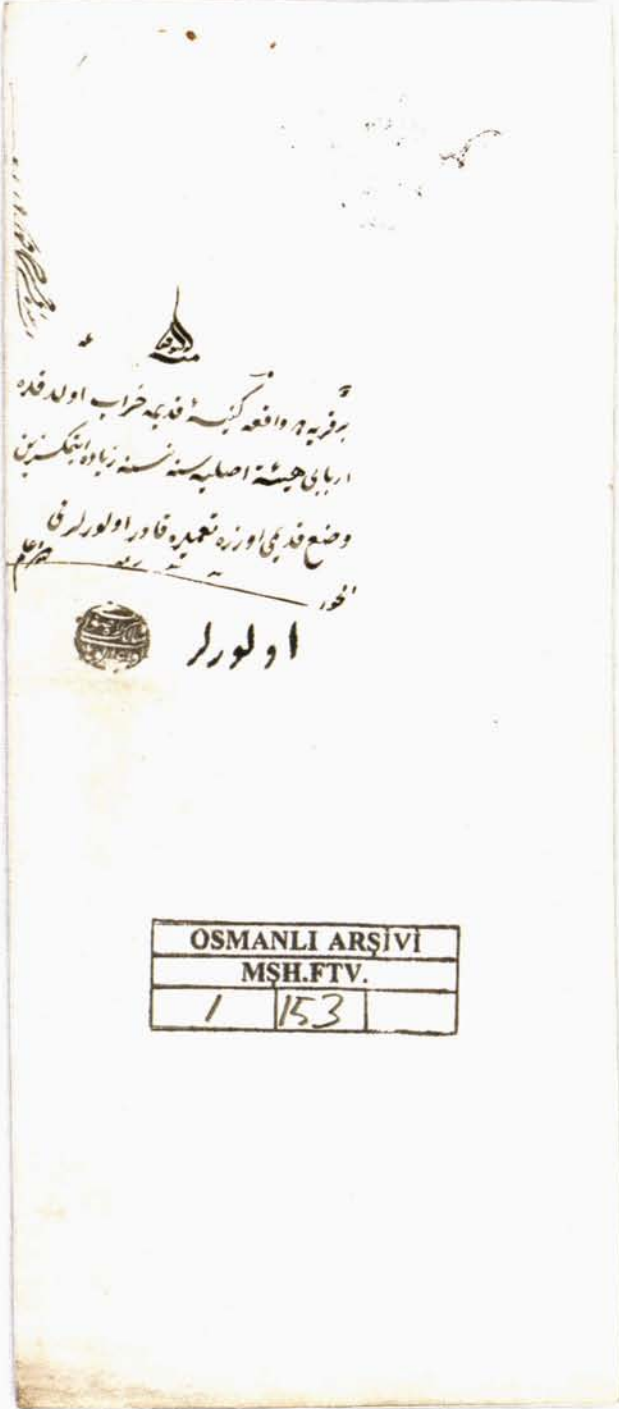
Bir karyede vâkı'a kenîse-i kadîme harâb oldukda erbâbı hey'et-i asliyesine nesne ziyade etmeksizin vaz'-ı kadimi üzere tamire kâdir olurlar mı, beyân buyurula.

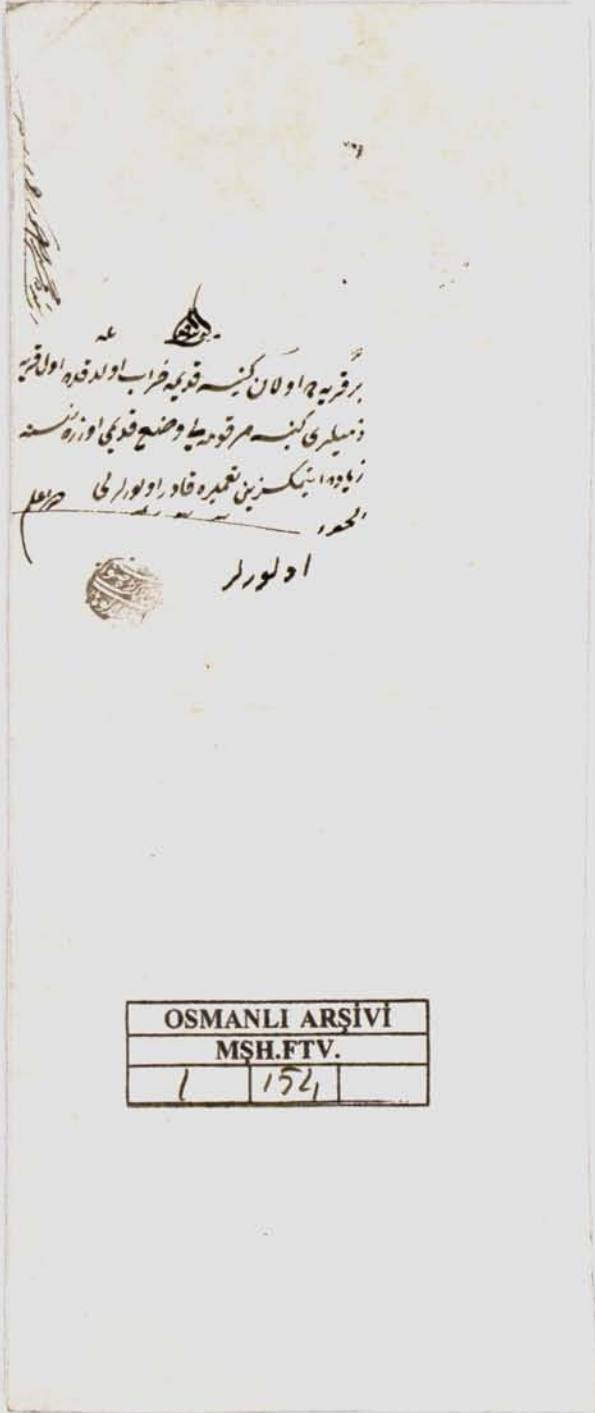
El-cevâb: Allahu a'lem.

Olurlar.

[mühür]

Sâlik-i râh-ı savâb
ola **Abdülvehhâb**

Bir köydeki eski kilise harap olduğunda aslına uygun şekilde tamir edilebilir.

Minhü't-tevfîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab budur ki;

Bir karyede olan kenîse-i kadîme harâb oldukda ol karye zimmileri kenîse-i merkûmeyi vaz'-ı kadi-mi üzere nesne ziyade etmeksizin tamire kâdir olurlar mı, beyân buyurula.

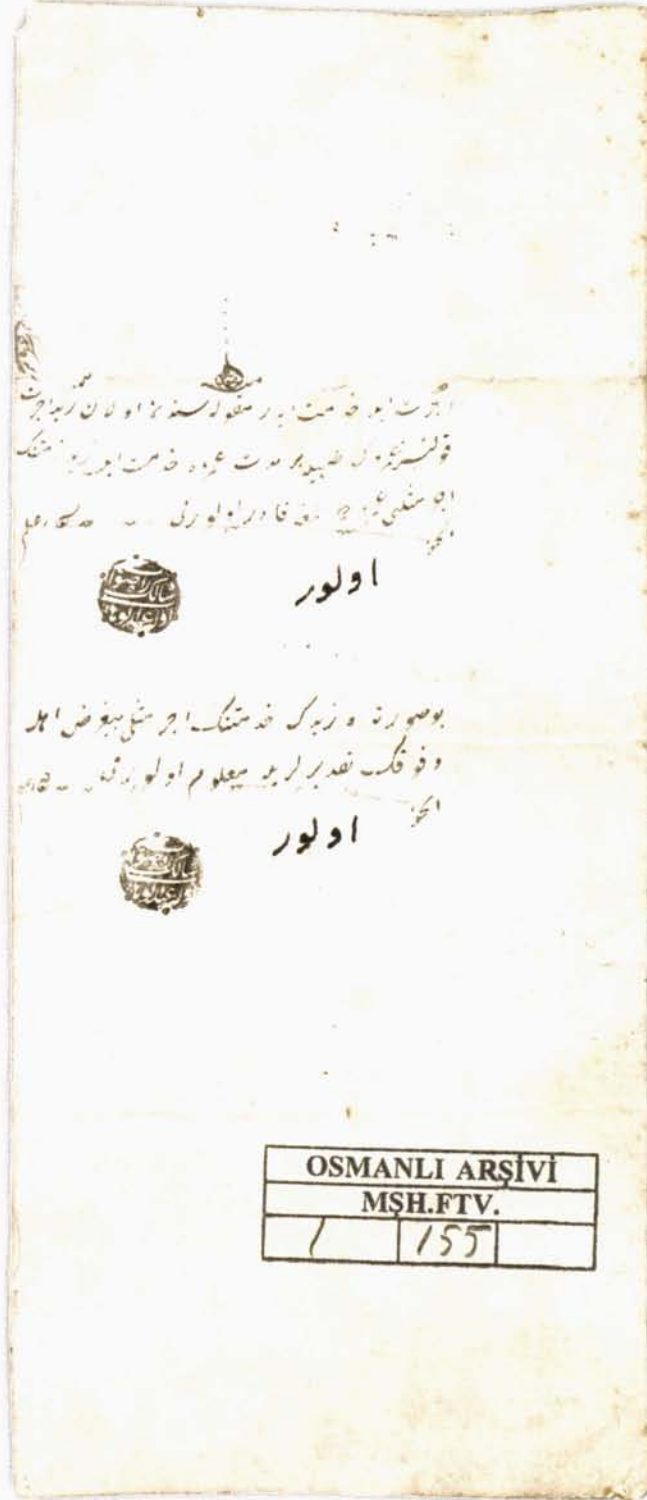
El-cevâb: Allahu a'lem.

Olurlar.

[mühür]

Sâlik-i râh-ı savâb
ola **Abdülvehhâb**

Geçimini ücret karşılığı çalışarak temin eden bir şahıs, herhangi bir ücret konuşmadan birisinin yanında bir süre çalışmış olsa benzerlerine verilen ücretini isteyip, alabilir.

Bu ücretin miktarını da tarafsız bilirkişiler belirler.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Ücret ile hizmet eder makûlesinden olan Zeyd ücret kavlınsız Amr'ın talebiyle bir müddet Amr'a hizmet eylese Zeyd hidmetinin ecr-i mislini Amr'dan almağa kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

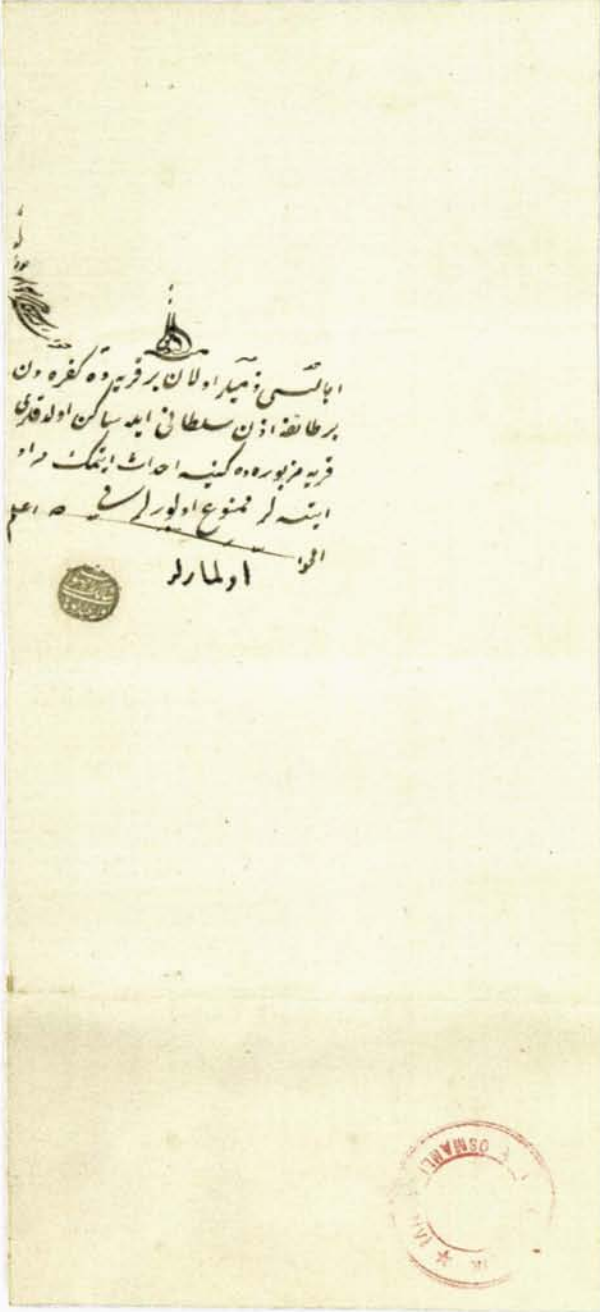
(mühür)
Sâlik-i râh-ı savâb
ola **Abdülvehhâb**

Bu suretde Zeyd'in hidmetinin ecr-i misli bî-garaz ehl-i vukufun takdirleriyle malum olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olur.

(mühür)
Sâlik-i râh-ı savâb
ola **Abdülvehhâb**

**Ahalisi gayrimüslim olan bir köyde sultanın
izniyle kilise yapılabilir.**

Minhû't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap budur ki;

Ahalisi zimmiler olan bir karyede kefereden bir taife izn-i sultanî ile sâkin oldukları karye-i mezbûrede kenîse ihdâs etmek murad etseler memnû' olurlar mı beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmazlar.

[mühür]
Sâlik-i râh-ı savâb ola
Abdülvehhâb

و ارادیدی قطّی تن مر و دیر که سلطان محمد خان زمانند و اتفاق کون کر نویم
عزاد علی یلکد یغیردی یا دشا حضرتلر ندن چاوش کلوب مولایا یلکام

کتور وب پور لکه دیرین شریف پیور سولمسی حضرت مولانا کر
بارن فی مولوی ادا و لور سپ و ارمانی خیالم یوقدرا و کلرم بالقی اولصد

شرط اول آن دیگر عورت پوش اولسون و دیگر معانی
مستعار اولان جمله اینها هستند زید فلان کس بهتر
عمر رس شرط اولسون و بد که فکرمه اول کسند زید
منزلت کرمه زود مدخل بهاسی چند زید دن طلاق ز جلیل
پوش اولسه خانه زید حدی ایچنده همنده مراجعت ایدیه
نقد بد یکاج ایچندن همنده از واج معایسته فادر اولو
ایچوا اولور

[illegible]

یہ صورتہ مذکور ہے خول بہا اولمغندر واقع اولان طوق خان
رجبی اولور سے
اولور

Bir kimse annesine “kızının evine varırsan karım boş olsun” dedikten sonra annesi kızının evine gitse o kimsenin karısı boş olur.

Ancak bu geri dönüşü mümkün olan bir boşamadır. (Talâk-ı ric’î)

“Şart olsun” demenin “karım boş olsun” manasına gelen bir toplumda bir kimse bu şekilde karısını geri dönüşü mümkün olan bir şekilde (talâk-ı ric’î ile) boşasa, o kimse iddeti içinde nikâhını yenilemeden karısı ile izdivaç muamelesi yapabilir.

Minhû’t-tevfik

Bu mesele beyânında e’imme-i Hanefiyye-den cevâb budur ki;

Zeyd anası Hind’e “kızın Zeyneb’in evine varırsan zevcem Hadice boş olsun” dedikten sonra Hind Zeyneb’in menziline varsa Zeyd’in zevcesi boş olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a’lem.

Olur.

Ketebehû’l-fakîr
Es-Seyyid Abdülvehhab
Ufiye anh.

Bu sûretde Hadice medhûlün-bihâ olmağla vâki’ olan talâk-ı bâyin olmayıp ric’î olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a’lem.

Olur.

Ketebehû’l-fakîr
Es-Seyyid Abdülvehhab
Ufiye anh.

Minhû’t-tevfik

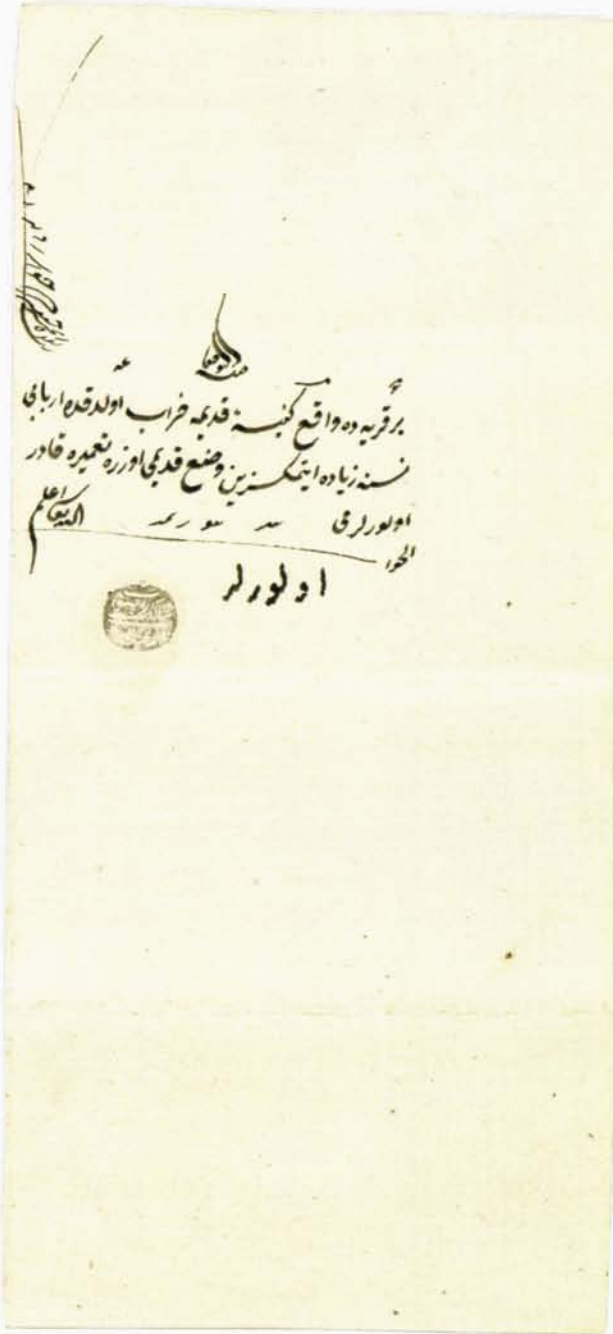
Bu mesele beyânında e’imme-i Hanefiyye-den cevâb budur ki;

Şart olsun demek avratım boş olsun demek manasına müteârif olan belde ahalisinden Zeyd falan kimesne menzilime girerse şart olsun dedikten sonra ol kimesne Zeyd’in menziline girmekle zevce-i medhûlün-bihâsı Hind Zeyd’den talâk-ı ric’îyle boş olsa hâlâ Zeyd iddeti içinde Hind’e mürâcaat edip tecdîd-i nikâh etmeden Hind ile iz[di]vâc muamelesine kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a’lem.

Olur.

Ketebehû’l-fakîr
Es-Seyyid Abdülvehhab
Ufiye anh.

**Bir beldede harap olan kilise aslına uygun olarak
tamir edilebilir.**

Minhû't-tevfîk

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Bir karyede vâki kenîse-i kadime harâb oldukda erbâbı nesne ziyade etmeksizin vaz'-ı kadîmi üzere tamire kâdir olurlar mı beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olurlar.

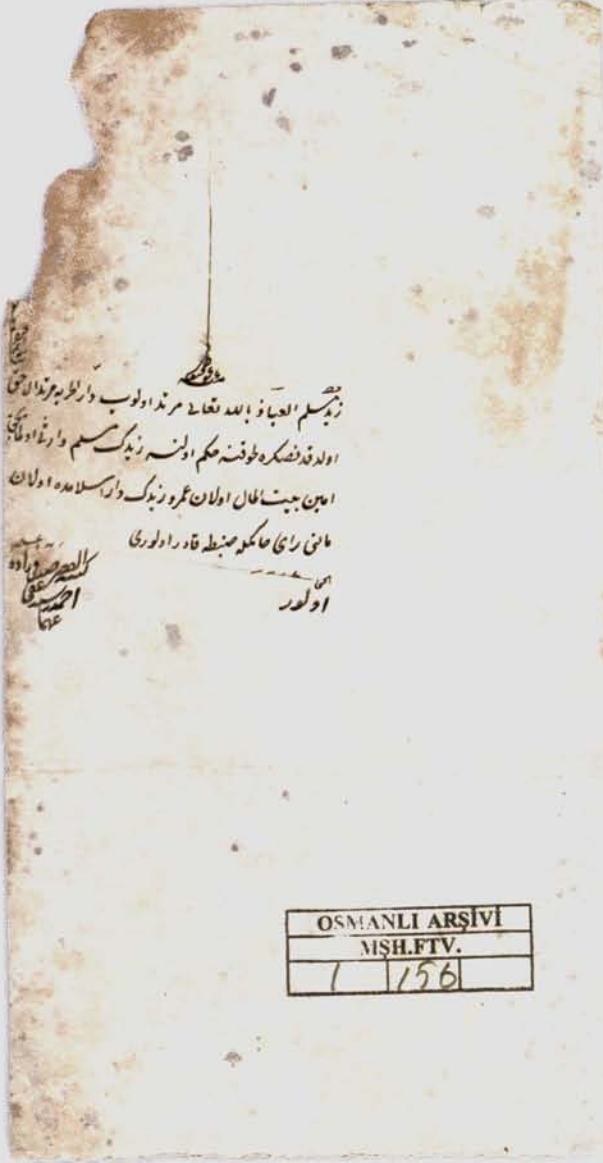
[mühür]

Sâlik-i râh-ı savâb ola **Abdülvehhâb**

SİDKÎZADE AHMED REŞİD EFENDİ

(10 Kasım 1822 - 25 Eylül 1823)

İslam dininden çıkıp kafirlerin egemenliğinde olan bir ülkeye giden kimsenin İslam ülkesindeki mallarına hâkim izniyle beytülmal emini el koyar.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd-i müslim el-iyâzü bi'llahi Teâlâ mürted olup dâru'l-harbe mürtedden lâhık oldukdan sonra luhû-kuna hükm olunsa Zeyd'in müslim vârisi olmayacak emin-i beytü'l-mal olan Amr Zeyd'in dâr-ı İslamda olan malını re'y-i hâkimle zabta kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

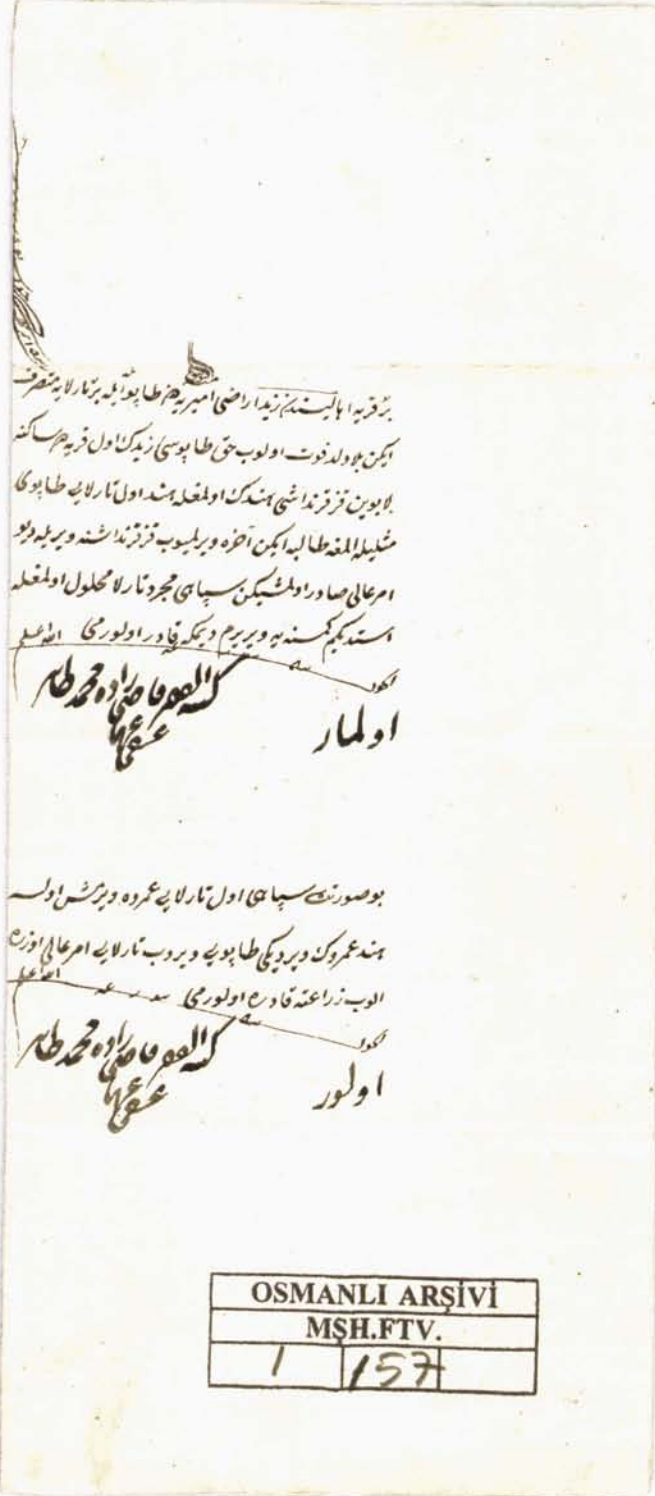
Olur.

Ketebehû el-fakîr Sıdkîzâde Ahmed Reşid
Ufiye anhumâ

KADIZADE MEHMED TAHİR EFENDİ

(26 Kasım 1825 - 6 Mayıs 1828)

**Ölen bir kimsenin tasarrufunda olan tarlanın, tapu hakkı kendisinde olan ve elinde emir bulunan kız kardeşi yerine sipahi tarafından başkasına verilmesi doğru olmaz,
Usulsüz olarak sipahi tarafından başkasına verilse bile kız kardeşi tarlayı alıp ekip biçebilir.**

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Bir karye ahalisinden Zeyd arazi-i emiriyyeden tapu ile bir tarlaya mutasarrıf iken bilâ-veled fevt olup hakk-ı tapusu Zeyd'in ol karyede sâkine li-ebeveyn kız karındaşı Hind'in olmakla Hind ol tarlayı tapu-yı misliyle almağa talibe iken âhara verilmeyip kız karındaşına verile deyu emr-i âlî sâdır olmuşken sipahi mücerred tarla mahlûl olmakla istediğim kimesneye veririm demeğe kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

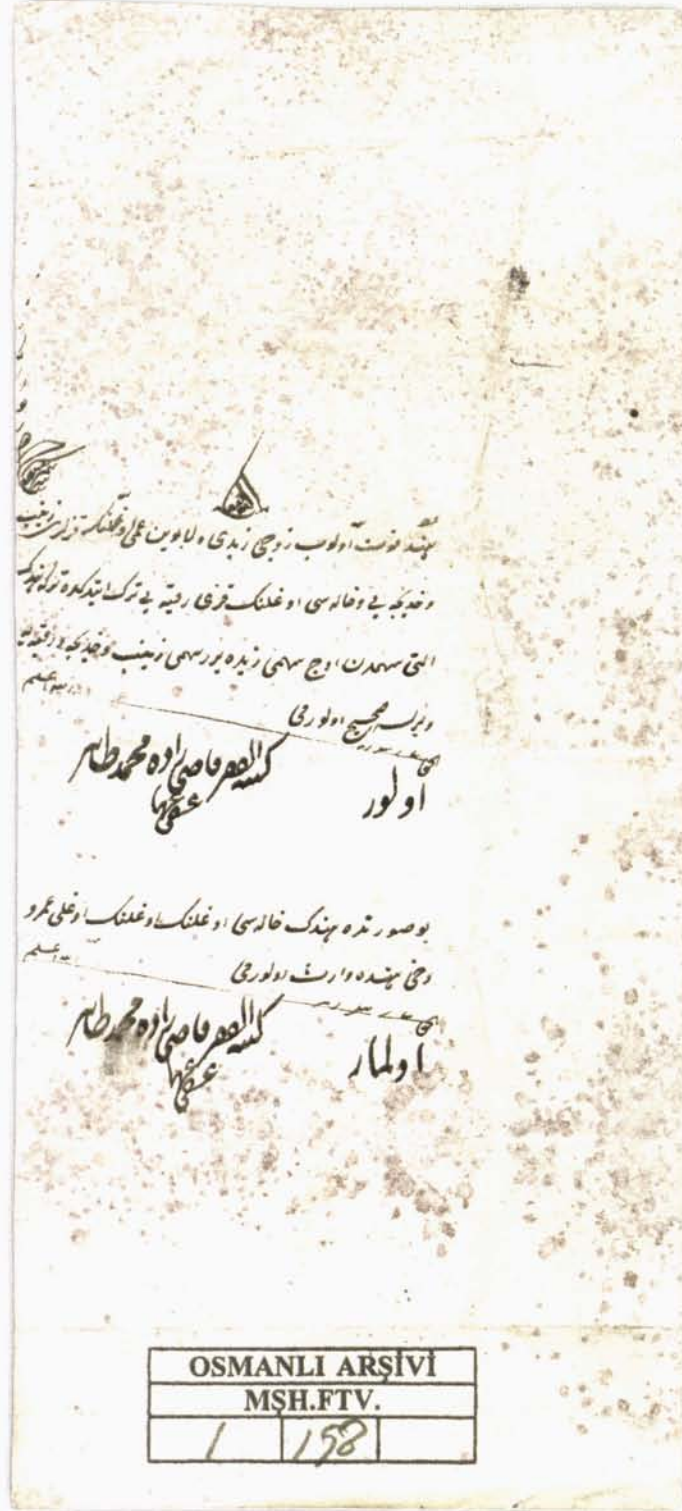
Ketebehû el-fakîr
Kadızâde Mehmed Tahir
Ufiye anhümâ

Bu suretde sipahi ol tarlayı Amr'a vermiş olsa Hind, Amr'ın verdiği tapuyu verip tarlayı emr-i âlî üzere alıp ziraate kâdire olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr
Kadızâde Mehmed Tahir
Ufiye anhümâ

Kocasını, amcası oğlunun iki kızını ve halası oğlunun bir kızını varis bırakarak ölen bir kadının mirasından kocasına üç pay, üç kıza da birer pay düşer.

Bu durumdaki bir kadına halası oğlunun erkek torunu varis olamaz.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap budur ki;

Hind fevt olup zevci Zeyd'i ve li-ebeveyn ammi oğlunun kızları Zeyneb ve Hadice'yi ve hâlesi oğlunun kızı Rukiye'yi terk etdikde tereke-i Hind'in altı sehimden üç sehim Zeyd'e birer sehim Zeyneb ve Hadice ve Rukiye'ye verilmesi sahîh olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr
Kadızâde Mehmed Tahir
Ufiye anhümâ

Bu suretde Hind'in hâlesi oğlunun oğlunun oğlu Amr dahi Hind'e vâris olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr
Kadızâde Mehmed Tahir
Ufiye anhümâ

Sipahi, dirliği sınırları içinde ekilen haşhaştan elde edilen afyondan öşür aldığı gibi haşhaşın kendisinden de öşür alabilir.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd tarlasına haşhaş ekip bitip afyondan sahib-i arz öşrünü aldıktan sonra haşhaşından dahi öşr almağa kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr **Kadızâde Mehmed Tahir**
Ufiye anhumâ

İSMETBEYZADE AHMED ARİF HİKMET BEY EFENDİ

(20 Ekim 1846 - 21 Mart 1854)

Zorla bir başkası tarafından gasp edilip ekilip biçilen arsa, sahibine iade edildikten sonra arsa sahibinin bu süre içerisinde uğradığı zarar karşılanır.

Bu durumdaki arsanın ziraattan önceki ve sonraki ücret farkı, noksan-ı arz olur.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap budur ki;

Zeyd, Amr'ın arsasını bir müddet teğallüben zabt u ziraat eylese Amr arsasını aldıkda Zeyd'in ziraatiyle terettüb eden noksan-ı arzı Zeyd'e tazmine kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr

İsmet Beyzâde Ahmed Arif Hikmet el-Hüseynî

Ufiye anhumâ

Bu suretde arzın kable'z-zirâa olan ücretiyle ba'de'z-zirâa olan ücretine nazar olunup beynehümâda olan tefâvüt noksan-ı arz olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olur.

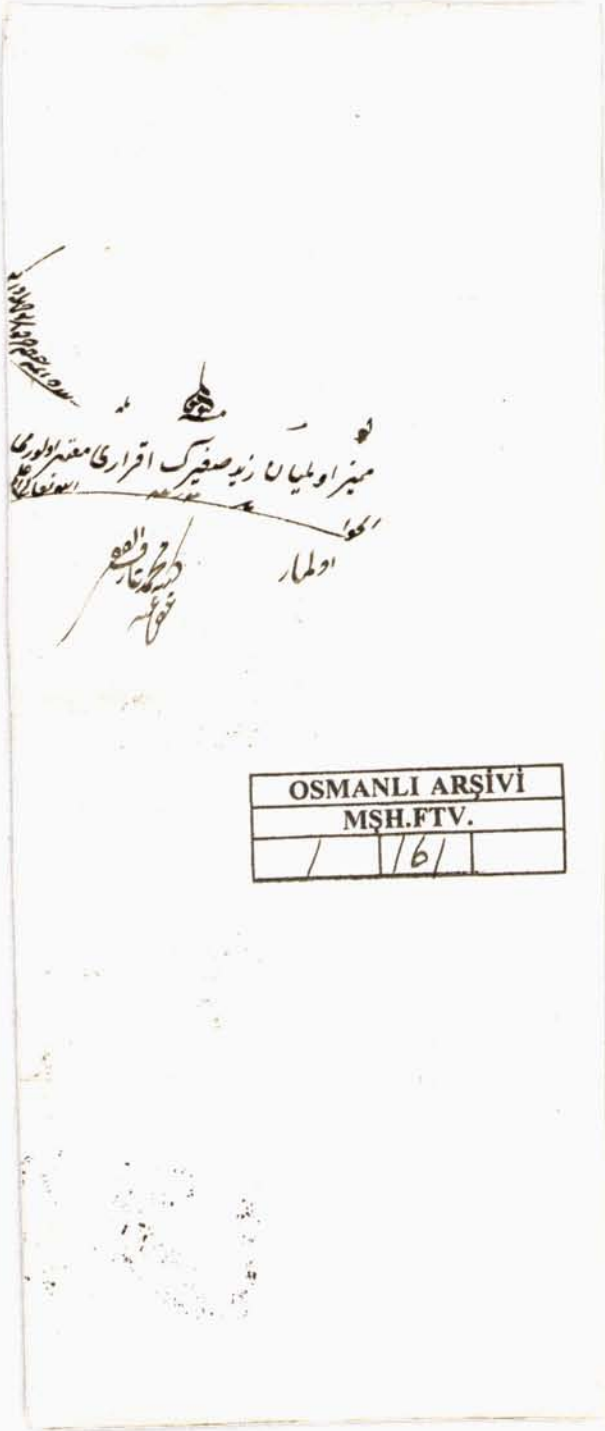
Ketebehû el-fakîr

İsmet Beyzâde Ahmed Arif Hikmet el-Hüseynî

Ufiye anhumâ

MEŞREBZADE MEHMED ARİF EFENDİ
(21 Mart 1854 - 27 Aralık 1858)

Seçme yetisi bulunmayan küçük çocuğun ikrarı geçerli olmaz.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Mümeyyiz olmayan Zeyd-i sağırin ikrarı mu'teber olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olmaz.

Ketebehû **Mehmed Arif** el-fakîr
Ufiye anh.

Mülk arsa sahibi, arsası üzerinde izni olmaksızın zorla yapılan binayı yıktırabilir.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd Hind'in mülk arsasında teğallüben nefsi için bina ihdâs eylese Hind Zeyd'e binasını kal' etdirmeye kâdire olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olur.

Ketebehû **Mehmed Arif** el-fakîr
Ufiye anh.

زید ہند کے ملک عرصہ سندرہ تغلبا نفی چون
بنا احداث ابدیہ ہند زیدہ بناسنی قلعہ ایندک
قادر اولور می سورہ
اولور

OSMANLI ARŞİVİ
MŞH.FTV.
1 162

رَبِّهِ هَذَا مَلِكٌ عَزِيزٌ نَفْعًا خَيْرًا وَفَضْلًا عَرَبِيًّا
 وَتَسْلِيمًا بِلَدِهِ هَذَا بَعْضُ مَجِيزَةٍ أَوْلَى بِأَوَّلِهِ
 أَلْفَ قَادِرَةٍ أَوْلَى رُحْمَى سَوْدَةٍ
 سَوْدَةٍ أَوْلَى

OSMANLI ARŞİVİ		
MŞH.FTV.		
1	163	

Bir kimsenin arsasını zorla alıp başkasına satan kimsenin satışı geçersiz olduğundan arsa sahibi arsasını geri alabilir.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Zeyd, Hind'in mülk arsasını teğallüben zabt ve fuzûlen Amr'a bey' ve teslim eylese Hind bey'i mücîze olmayıp arsasını Amr'dan almağa kâdire olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olur.

Ketebehû **Mehmed Arif** el-fakîr
 Ufiye anh.

SEYYİD MEHMED SADEDDİN EFENDİ

(27 Aralık 1858 - 23 Kasım 1863)

Bir kimsenin vakıf arsa üzerinde zorla yaptığı binası mütevellî tarafından, vakfa zararı olmasa bile, yıktırılabilir.

Minhü't-tevfik

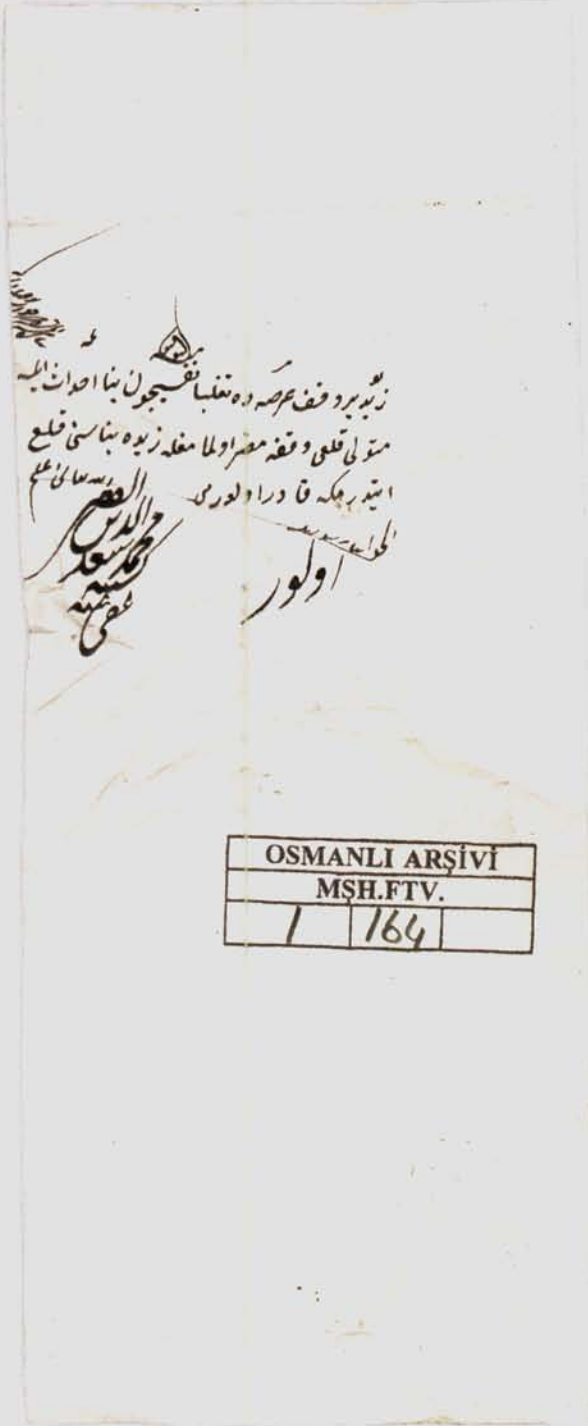
Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Zeyd bir vakıf arsada teğallüben nefsi için bina ihdâs eylese mütevellî kal'ı vakfa muzır olmamağla Zeyd'e binasını kal' etdirmeğe kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

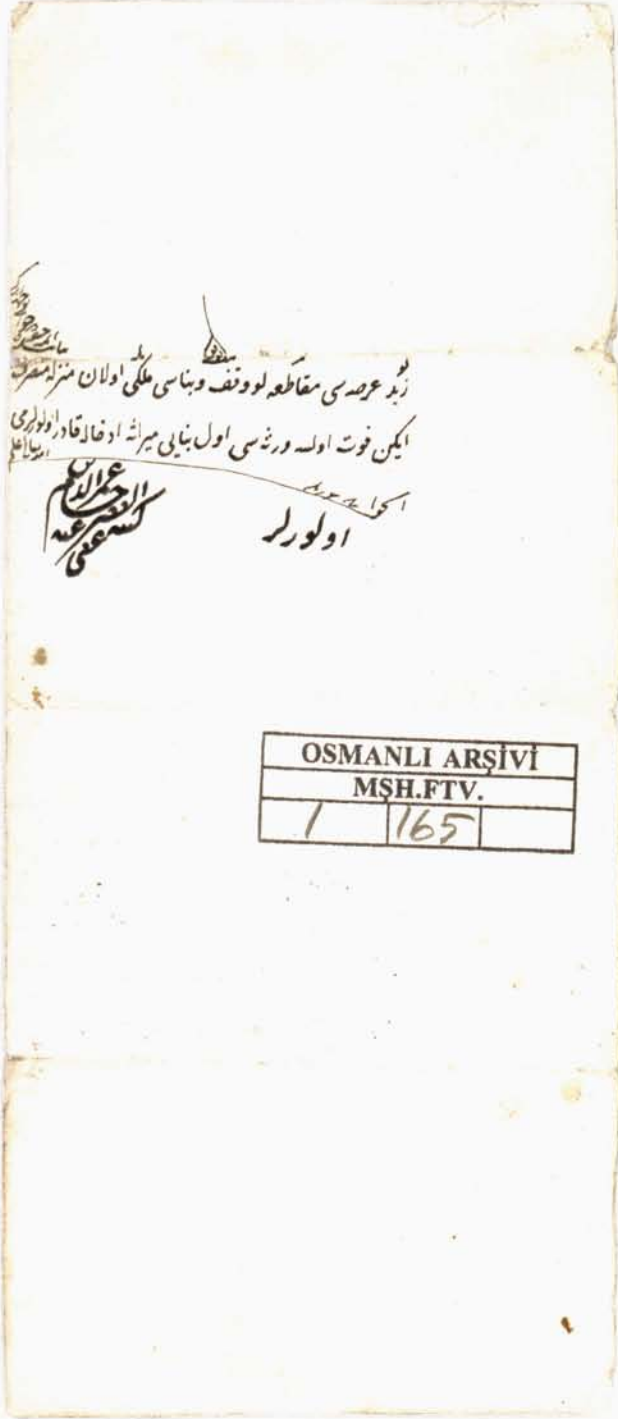
Olur.

Ketebehû **Mehmed Sadeddin** el-fakîr
Ufiye anh.

ATIFZADE ÖMER HÜSAMEDDİN EFENDİ

(23 Kasım 1863 - 9 Ağustos 1866)

Arsası mukataalı vakıf ve binası mülk olan evin sahibi ölse bu ev mirasa dahil edilir.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Zeyd arsası mukâtaalu vakıf ve binası mülkü olan menzile mutasarrıf iken fevt olsa veresesi ol binayı mîrâsa idhale kâdir olurlar mı, beyân buyurula.

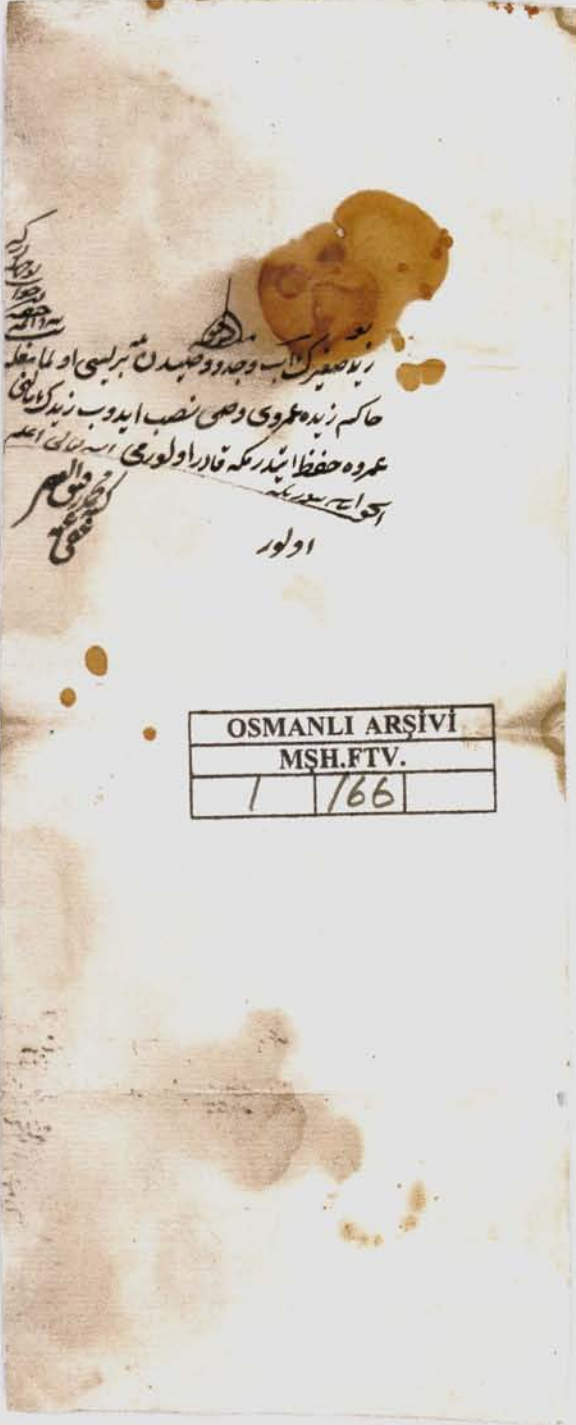
El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olurlar.

Ketebehû el-fakîr **Ömer Hüsameddin**
Ufiye anh.

HACI MEHMED REFİK EFENDİ
(9 Ağustos 1866 - 30 Nisan 1868)

Kendisine bakacak herhangi bir kimsesi olmayan
küçük çocuğa, malını korumak üzere hâkim bir
vasi tayin edebilir.

Minhû't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden ce-
vab ne vechiledir ki;

Zeyd-i sağırin eb ve ced ve vasiden birisi olma-
mağla hâkim Zeyd'e Amr'ı vasi nasb edip Zeyd'in
malını Amr'a hıfz etdirmeğe kâdir olur mu, beyân
buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olur.

Ketebehû **Mehmed Refik** el-fakîr
Ufiye anh.

HASAN FEHMİ EFENDİ

(30 Nisan 1868 - 17 Eylül 1871 / İlk Meşihati)
(19 Temmuz 1874 - 11 Mayıs 1876 / İkinci Meşihati)

Borçları terekesinden fazla olarak ölen
bir kimsenin varisleri, terekenin kıymetini
alacaklılara ödeyerek terekeyi sattırmayabilirler.

Alacaklılar "sadece terekenin kıymetini değil
alacaklarımızın tamamını ödeyin" diyerek
varisleri zorlayamazlar.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden ce-
vab ne vechiledir ki;

Düyûnu terekesinden ezyed olduğu hâlde fevt
olan Zeyd'in veresi terekeyi guramâya bey' etdir-
meyip terekenin kıymetini guramâya eda ile istihlâsa
kâdir olurlar mı, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olurlar.

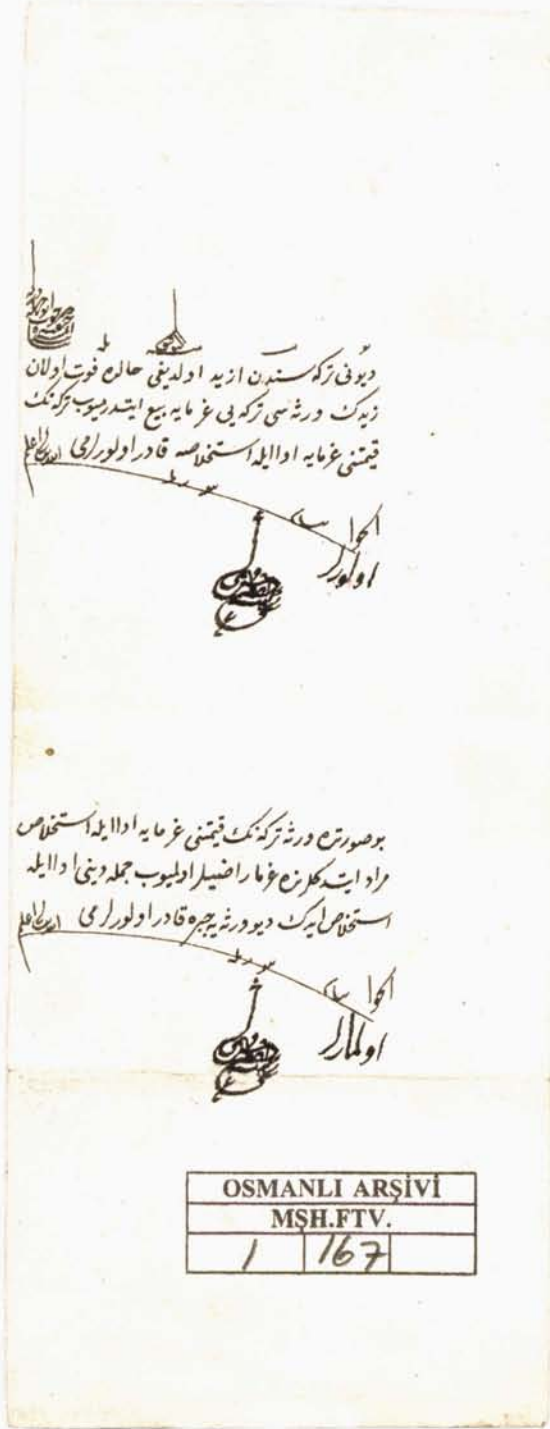
Ketebehû el-fakîr **Hasan Fehmi**
Ufiye anh.

Bu suretde verese terekenin kıymetini guramâya
eda ile istihlâs murad etdiklerinde guramâ razılar ol-
mayıp cümle deyni eda ile istihlâs edin deyu vereseyle
cebre kâdir olurlar mı, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olmazlar.

Ketebehû el-fakîr **Hasan Fehmi**
Ufiye anh.

AHMED MUHTAR MOLLA BEY EFENDİ

(17 Eylül 1871 - 5 Kasım 1872 / İlk Meşihati)
 (18 Nisan 1878 - 4 Aralık 1878 / İkinci Meşihati)

Kaybolan eşyanın kıymeti, kaybolmasına sebep olan kimse tarafından sahibine ödenir.

Minhü't-tevfik

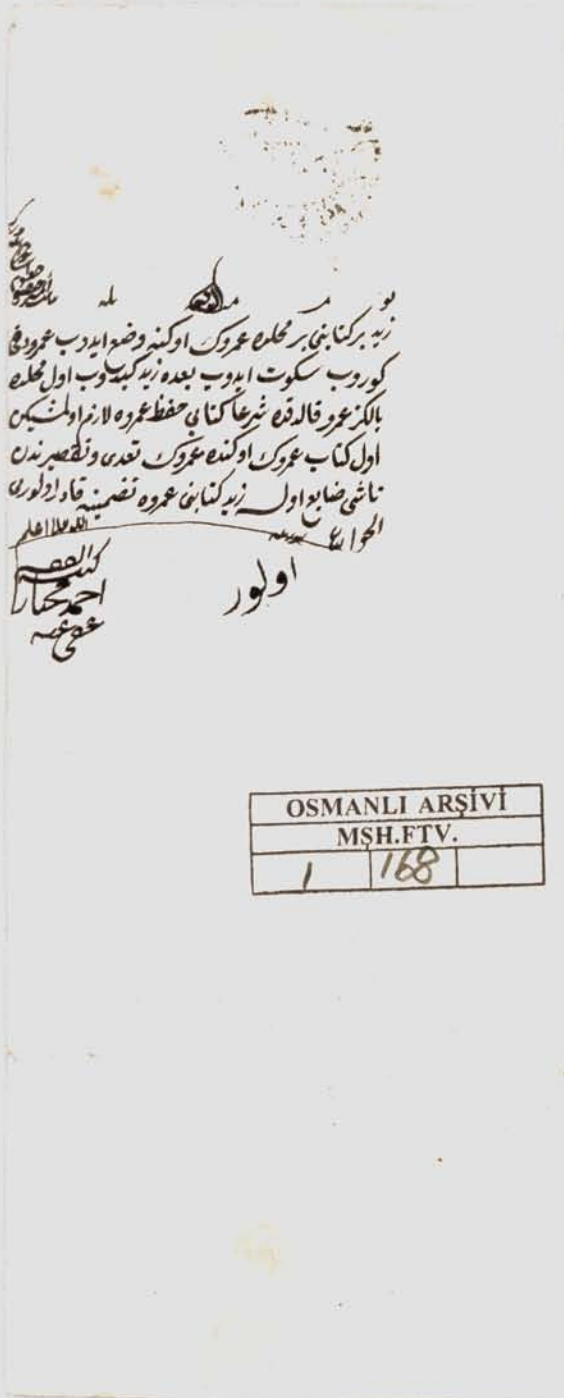
Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd bir kitâbını bir mahalde Amr'ın önüne vaz' edip Amr dahi görüp sükût edip ba'dehû Zeyd gidip ol mahalde yalnız Amr kaldıkda şer'an kitabı hıfz Amr'a lâzım olmuşken ol kitab Amr'ın önünde Amr'ın te'addi ve taksirinden naşi zâyî olsa Zeyd kitabını Amr'a tazmine kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr **Ahmed Muhtar**
 Ufiye anh.

HASAN HAYRULLAH EFENDİ

(11 Haziran 1874 - 19 Temmuz 1874 / İlk Meşihati)

(11 Mayıs 1876 - 26 Temmuz 1877 / İkinci Meşihati)

Bir kimse kendisinden çocuğu olan cariyesinin (ümm-i veledinin) doğurduğu diğer bir çocuğu “benden değildir” diye reddetse o çocuğun nesebi ondan sayılmaz.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Zeyd'in ümm-i veledi Hind bir veled getirdikde Zeyd veled benden değildir deyip nefy eylese veledin nesebi Zeyd'den sâbit olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Hasan Hayrullah**
Ufiye anh.

زیدک ام ولد ی ہند بر ولد کنور کنور زید ولد
ہندم و کنور دیوب نفی ایلمہ ولد کنور سی
زید و ہندم ثابت اولور سی ہندم
الحوا طہ
اولار
کمالہ صبر
عفی

OSMANLI ARŞİVİ		
MŞH.FTV.		
1	169	

URYANİZADE AHMED ESAD EFENDİ

(4 Aralık 1878 - 17 Ocak 1889)

Bir kimse, üzerinden dört sene geçtikten sonra yaptığı mülk satışında aldatıldığını ispat etse bu satışı iptal edebilir.

Minhü't-tevfik

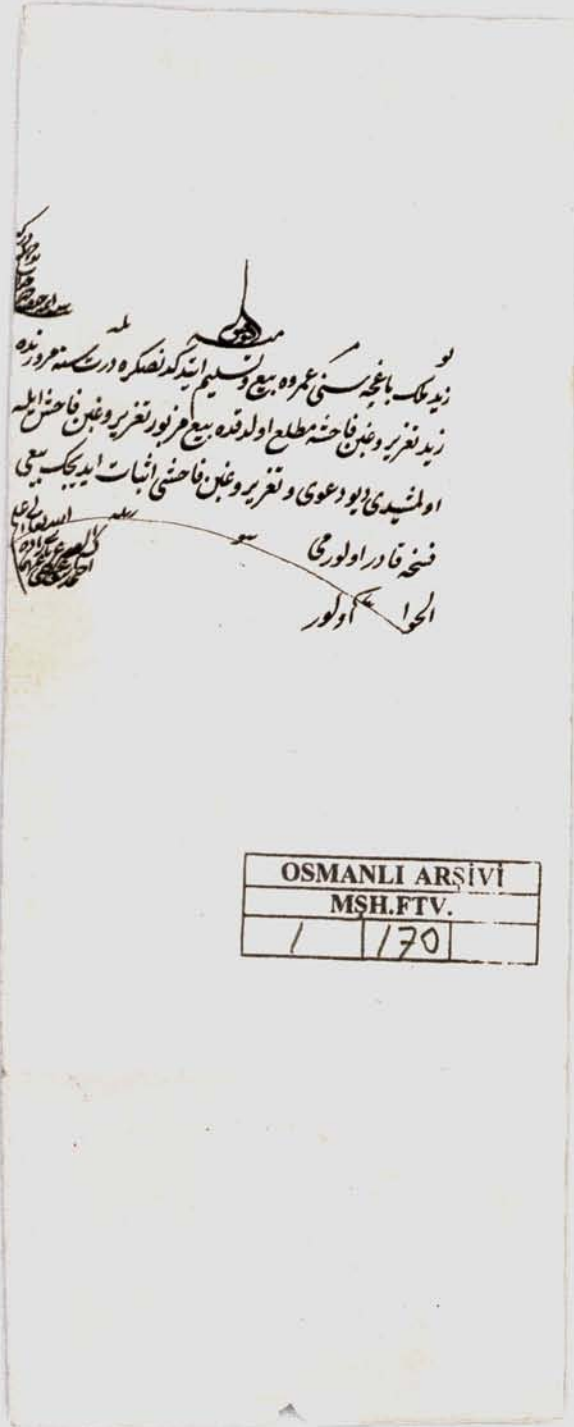
Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd mülk bağçesini Amr'a bey' ve teslim etdikden sonra dört sene mürûrunda Zeyd tağrîr ve gabn-ı fâhişe muttali' oldukda bey'-i mezbûr tağrîr ve gabn-ı fâhiş ile olmuşdu deyu dava ve tağrîr ve gabn-ı fâhiş isbat edicek bey'i feshe kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr Üryanîzâde Ahmed Esad
Ufiye anhümâ

BODRUMLU ÖMER LÜTFİ EFENDİ

(17 Ocak 1889 - 4 Eylül 1891)

Ölen bir kimsenin on iki pay üzerinden paylaştırılan mirasından karısına üç, ana bir kardeşinin üç erkek ve bir kız çocuğuna birer ve ana-baba bir erkek kardeşinin kızına beş pay verilir.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd fevt olup zevcesi Hind'i ve li-üm karındaşı evlâdı Amr ve Bekir ve Beşir ve Zeyneb'i ve li-ebeveyn er karındaşı kızı Hadice'yi terk etdikde tereke-i Zeyd'in on iki sehinden üç sehmi Hind'e birer sehmi Amr ve Bekir ve Beşir ve Zeyneb'e beş sehmi Hadice'ye verilse sahîh olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr ileyhi Teâlâ azze şânuhû

Ömer Lütfü

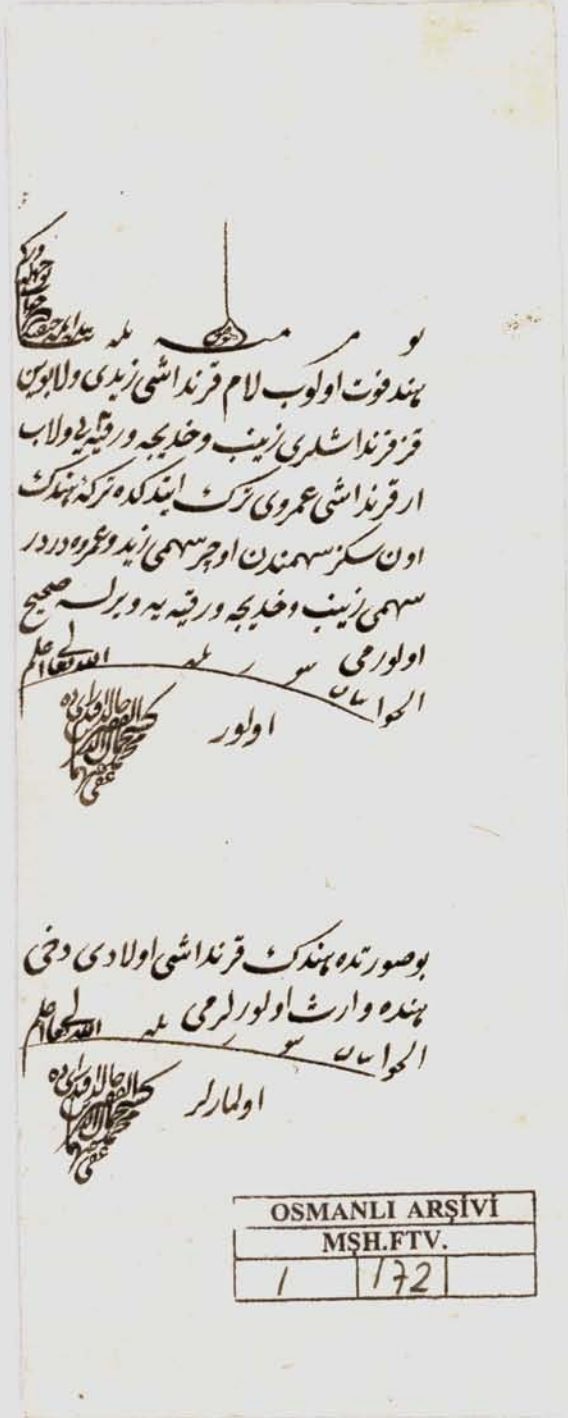
Ufiye anh.

OSMANLI ARŞİVİ		
MŞH.FTV.		
1	171	

MEHMET CEMALİDDİN EFENDİ

(4 Eylül 1891 - 14 Şubat 1909 / İlk ve İkinci Meşihati)
(22 Temmuz 1912 - 23 Ocak 1913 / Üçüncü ve Dördüncü Meşihati)

Ölen bir kadının on sekiz pay üzerinden paylaştırılan mirasından ana bir erkek kardeşine üç, baba bir erkek kardeşine dört ve ana-baba bir üç kız kardeşine de birer pay verilir.

Bu durumda ölen kadının kardeşinin çocukları vâris olamazlar.

Minhû't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Hind fevt olup li-üm karındaşı Zeyd'i ve li-ebeyn kız karındaşları Zeyneb ve Hadice ve Rukiye'yi ve li-eb er karındaşı Amr'ı terk etdikde tereke-i Hind'in on sekiz sehminde üçer sehmi Zeyd ve Amr'a dörder sehmi Zeyneb ve Hadice ve Rukiye'ye verilse sahîh olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr

Halid Efendizâde Mehmed Cemaleddin
Ufiye anhumâ

Bu suretde Hind'in karındaşı evlâdı dahi Hind'e vâris olurlar mı, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olmazlar.

Ketebehû el-fakîr

Halid Efendizâde Mehmed Cemaleddin
Ufiye anhumâ

MUSA KAZIM EFENDİ

(12 Temmuz 1910 - 30 Aralık 1911 / İlk ve İkinci Meşihati)
(8 Mayıs 1916 - 8 Ekim 1918 / Üçüncü ve Dördüncü Meşihati)

Vakıf olan Yahudihane'yi devralması için tayin olunan vekilin yaptığı devir işlemi kendisi adına değil müvekkili adına yapılmış olur.

Minhü't-tevfik

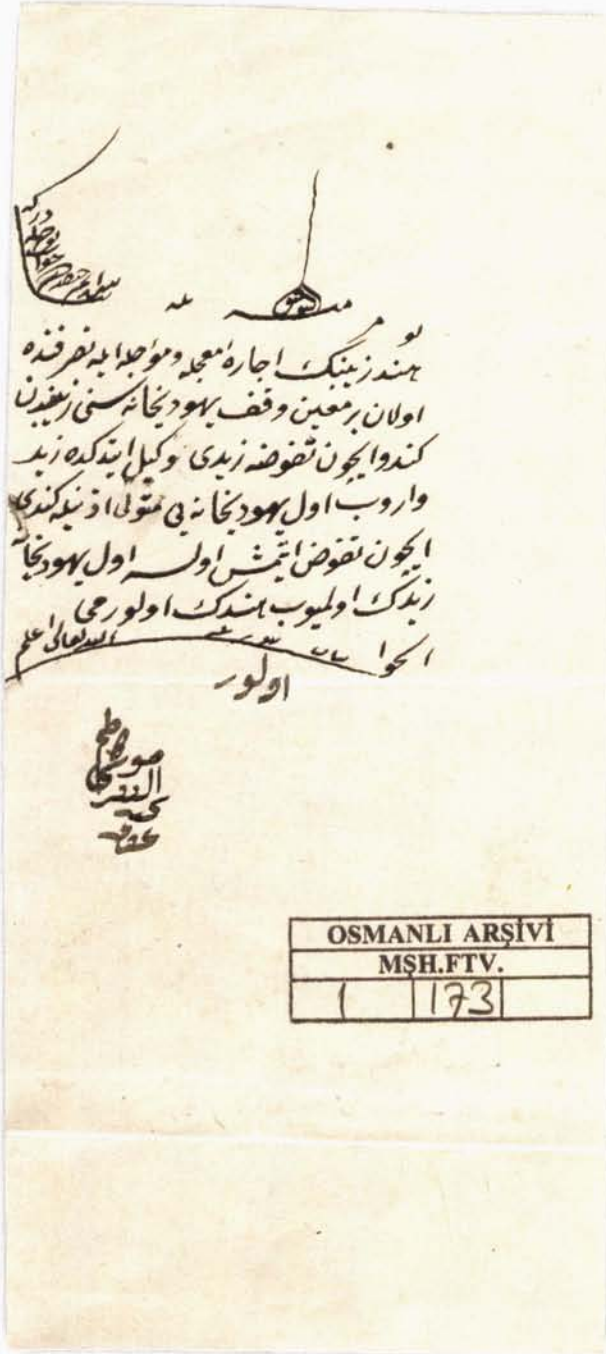
Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Hind Zeyneb'in icâre-i mu'accele ve müeccele ile tasarrufunda olan bir muayyen vakıf yahudihanesini Zeyneb'den kendi için tefevvüze Zeyd'i vekil etdikde Zeyd varıp ol yahudihaneyi mütevellî izniyle kendi için tefevvuz etmiş olsa ol Yahudihane Zeyd'in olmayıp Hind'in olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr **Musa Kâzım**
Ufiye anh.

ABDURRAHMAN NESİB EFENDİ
(31 Aralık 1911 - 16 Temmuz 1912)

Görev yaptığı birkaç sene içerisinde medrese vakfının geliri olmadığı için ücretini alamayan bir medrese hocasına, sonraki senelerin gelirinden ödeme yapılamaz.

Minhü't-tevfik

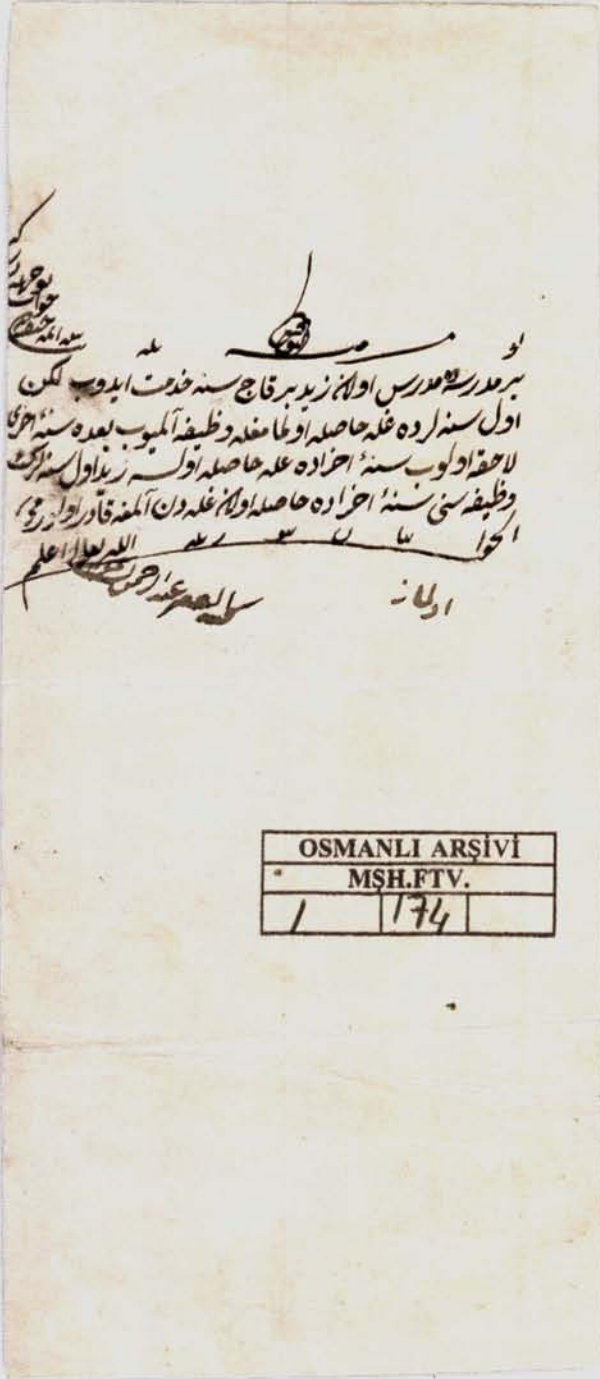
Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Bir medresede müderris olan Zeyd birkaç sene hidmet edip lâkin ol senelerde galle hâsıla olmamağla vazife almayıp ba'dehû sene-i uhrâ lâhika olup sene-i uhrâda galle hâsıla olsa Zeyd ol senelerin vazifesini sene-i uhrâda hâsıla olan galleden almağa kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr
Abdurrahman Nesib
Ufiye anh.

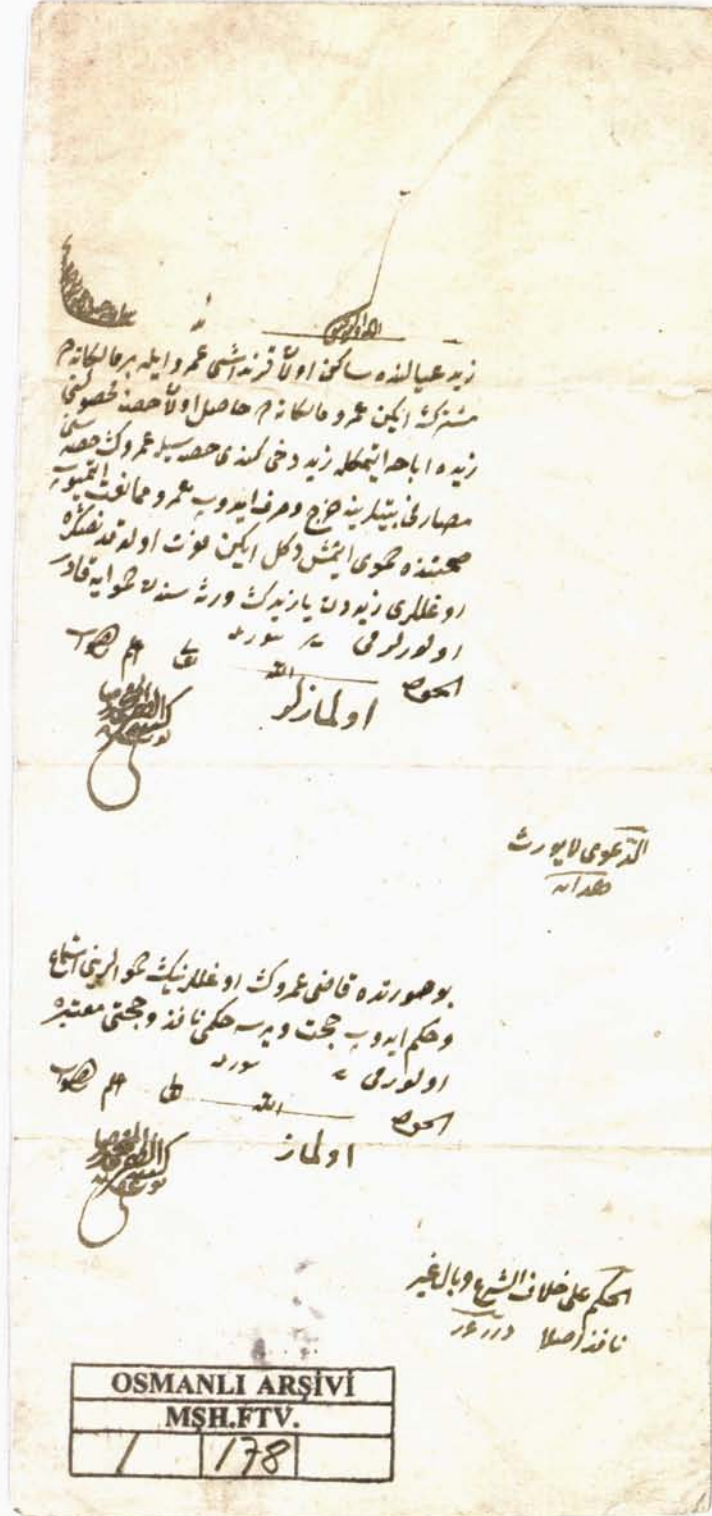

OSMANLI ARŞİVİ
MŞH.FTV.
1/174

OSMANLI ARŞİVİ
KATALOGLARINDAN
KENAR (TAŞRA) MÜFTÜLERİNE AİT
FETVA ÖRNEKLERİ

MEHMED RIZA
(Bosna Müftüsü)

İki kardeşten birisi hayatta iken malikâne olarak kendilerine verilen araziden elde edilen üründeki hissesini diğerinin serbestçe kullanmasına izin verdikten sonra vefat etse varisleri yapılan harcamayla ilgili diğer kardeş veya onun varisleri aleyhine davacı olamazlar.

Davacı olsalar bile hâkimin onlar lehine vereceği hüküm geçersizdir.

Minhü'l-meşîyyetü ve't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd ıyâlinde sâkin olan karındaşı Amr ile bir mâlikânede müşterik iken Amr mâlikanede hâsıl olan hisse-i mahsulünü Zeyd'e ibâha etmekle Zeyd dahi kendi hissesiyle Amr'ın hissesini masârıf-ı beytlerine harc u sarf edip Amr mûmâna'at etmeyip sıhhatinde dava etmiş değil iken fevt olduktan sonra oğulları Zeyd'den ya Zeyd'in veresesinden davaya kâdir olurlar mı, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem bi's-savâb.

Olmazlar.

Ketebehû el-fakîr
Mehmed Rıza el-müfti Bosna
Ufiye anh.

Ed-dava lâ yûresü –Hidâye.

Bu suretde kadı Amr'ın oğullarının da'vâlarını istimâ' ve hükm edip hüccet verse hükmü nâfiz ve hücceti mu'tebere olur mu, beyân buyurula.

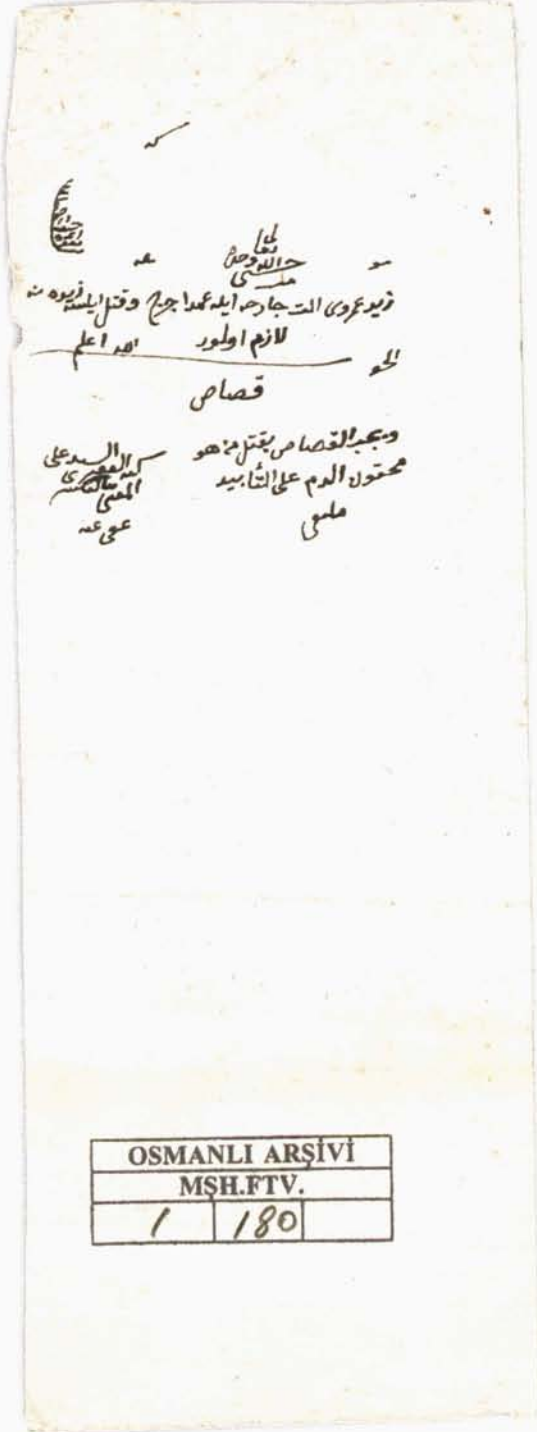
El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem bi's-savâb.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr
Mehmed Rıza el-müfti Bosna
Ufiye anh.

El-hükmü alâ hilâfî's-şer' vebâlün gayru nâfizin aslen. -Dürer [ve] gurer.

SEYYİD ALİ
(Balıkesir Müftüsü)

Tasarlayarak birisini yaralayarak ölümüne sebep olan kimseye kısas gerekir.

Hasbiya'llahu Teâlâ vahdehû

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Zeyd, Amr'ı âlet-i câriha ile amden cerh ve katl eylese Zeyd'e ne lâzım olur.

El-cevâb: Allahu a'lem

Kısâs.

Ketebuhu'l-fakîr
es-Seyyid Ali el-müfti bi-Balıkesri
Ufiye anh.

Ve yecibü'l-kısâs bi-katli men hüve mahkûnû'd-
demi ale't-te'bîd. –*Mültekâ.*

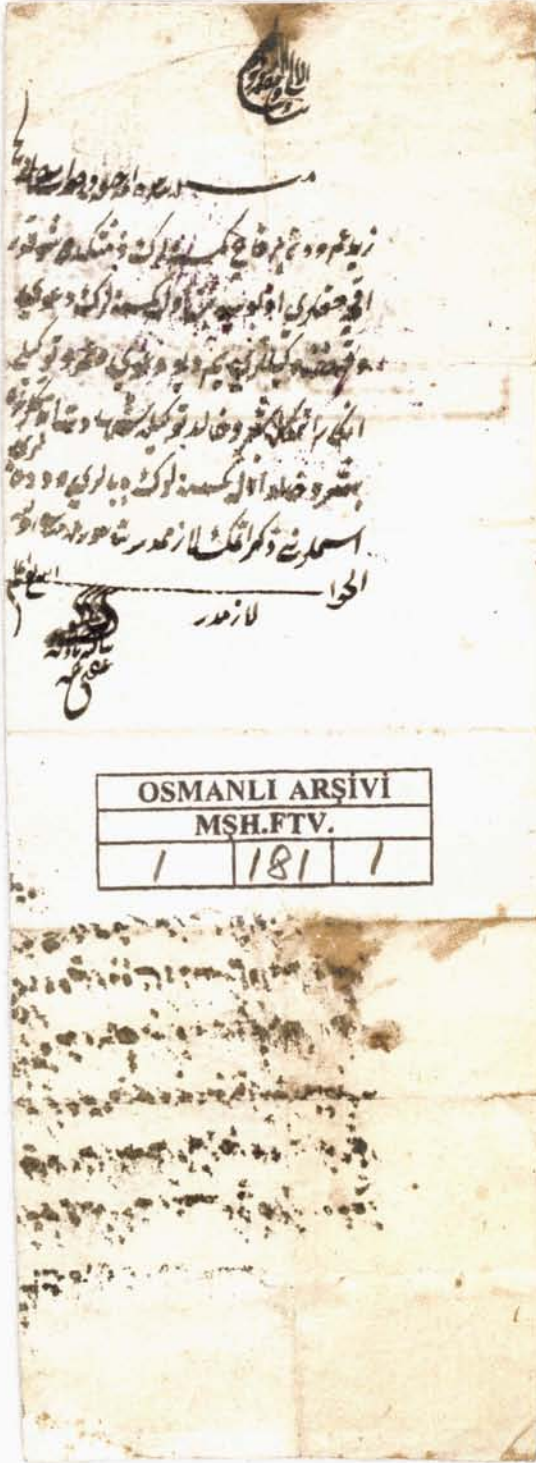

لبا سکر کیوب مبارک بشته خدوی صار و حق صار نور لرامیش جمعه
کونی اولوب سلمین یا صوفیه جمع اولد قلزن مولانی مذکورک عاقل

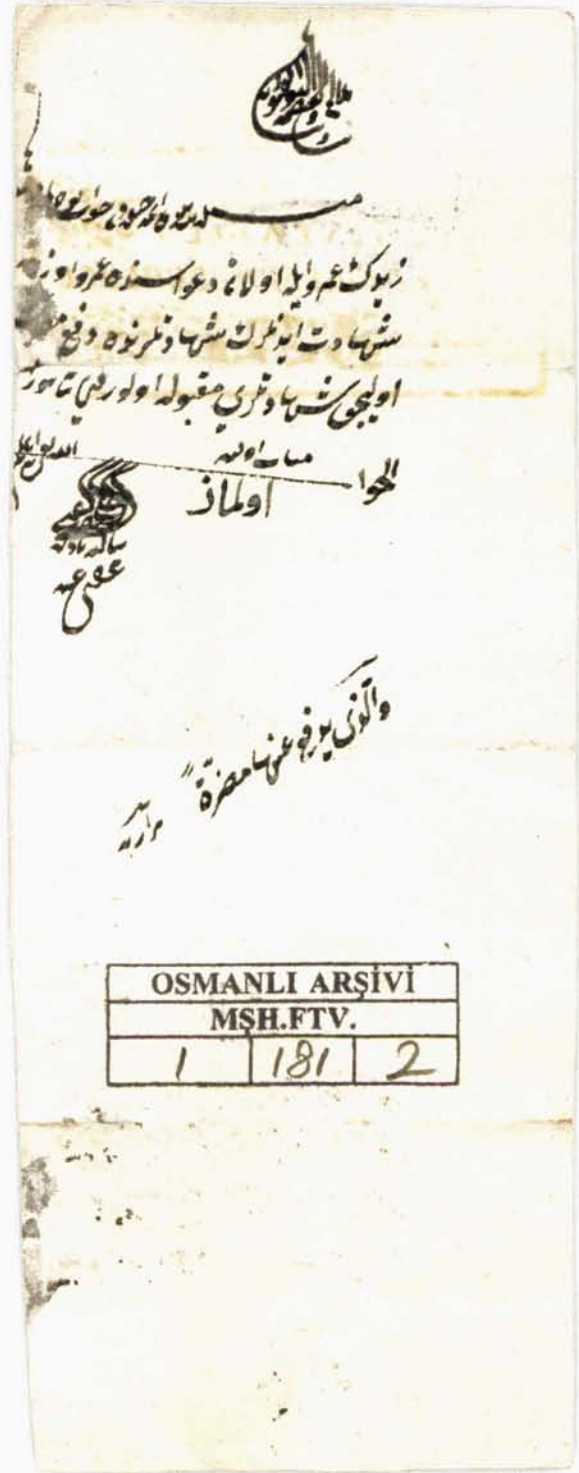

محراب یاننده نماز دایر لرامیش کلدکه جمله خلق استقبال ایدو
سلا ملیوب محرابه وارنج یول ایدر لرامیش سلطان محمد خان خضر

ALİ
(Balyabadra Müftüsü)

MŞH. FTV, 1/181-1

MŞH. FTV, 1/181-2

Davalı tarafından, davacının vekilinin vekâleti inkâr edilmesi durumunda vekilin vekaletine şahitlik yapan kimseler, müvekkilin veya müvekkillerin baba ve dedelerinin isimlerini söylemeleri gerekir.

Bir kimsenin, davalısı lehine şahitlik edenlerin şahitliklerinde zararı savmak söz konusu olmayınca şahitlikleri kabul olmaz.

Allahümme ya veliyye'l-ismete ve't-tevfik
nes'elüke'l-hidâye

Mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Zeyd, Amr'dan birkaç kimesnelerin zimmetine şu kadar akçe hakları olup ben ol kimesnelerin dava ve kabza vekilleriyim deyu dava ve Amr tevkîli inkâr etmekle Beşir ve Halid tevkîle şehâdet etdiklerinde Beşir ve Halid'e ol kimesnelerin babaları ve dedeleri isimlerini zikr etmek lâzım mıdır beyân buyurula müsâb oluna.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Lâzımdır.

Ketebehû el-fakîr **Ali el-müftî bi-Balyabadra**
Ufiye anh.

Allahümme ya veliyye'l-ismete ve't-tevfik
nes'elüke'l-hidâye

Mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Zeyd'in Amr ile olan davasında Amr üzerine şehâdet edenlerin şehâdetlerinde def'-i mazarrat olmayacak şehâdetleri makbule olur mu, beyân buyurula, müsâb oluna.

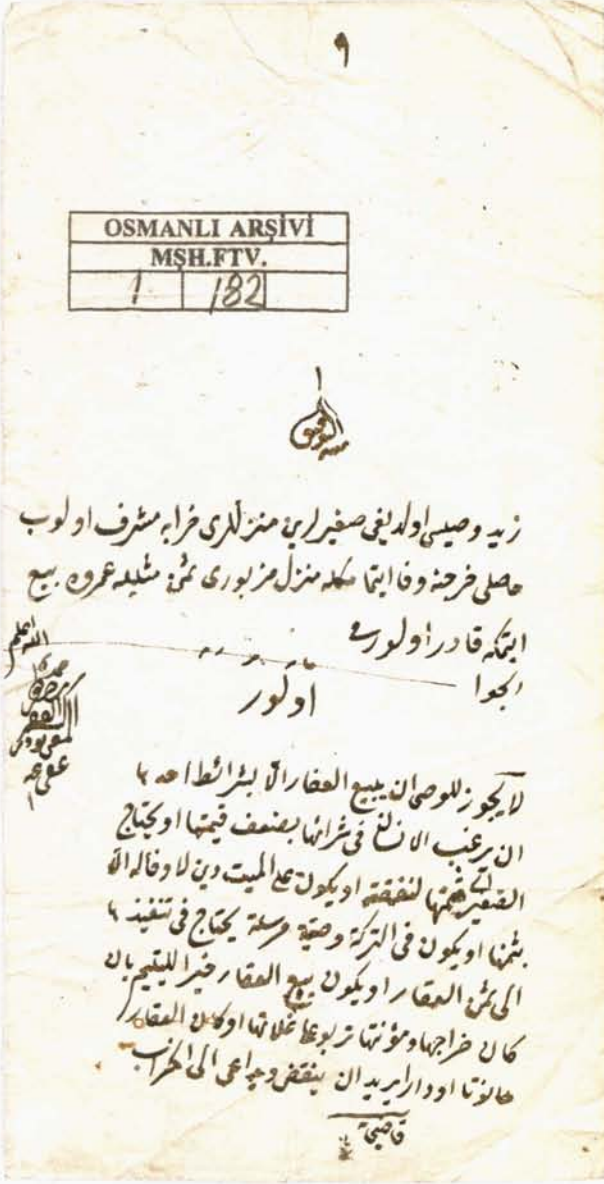
El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Ali el-müftî bi-Balyabadra**
Ufiye anh.

Ve'llezî yedfa'u anhâ mazarraten. -Bezzâziye

MUSTAFA HAMDİ
(Vidin Müftüsü)

Küçük çocukların yıkılmaya yüz tutmuş ve geliri giderini karşılamayacak durumda olan evleri vasileri tarafından satılabilir.

Minhü't-tevfik

Zeyd vasisi olduğu sağırlerin menzilleri harâba müşrif olup hâsılı harcına vefâ etmemekle menzil-i mezbûru semen-i misliyle Amr'a bey' etmeğe kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr
Mustafa Hamdi el-müfti bi-Vidin
Ufiye anh.

Lâ yecüzü li'l-vasiyyi en yebî'a'l-akâre illâ bi-şerâitin ehadühümâ en yerğabe'l-insanu fî şirâ'ihâ bi-da'fî kıymetihâ ev yehtâcü'l-fakîru ilâ himmetihâ li-nafakatihî ev yekûne ale'l-meyyiti deynün lâ-vefâ'un lehû illâ bi-semenihâ ev yekûne fî't-tereketi vasiyyetün mürsetetün yehtâcü fî tenfizihâ ilâ semenî'l-akâr ev yekûne bey'u'l-akâri hayran li'l-yetîmi bi-en kâne harâcuhâ ve me'ûnetühâ terbû alâ gallâtihâ ev kâne'l-akâru hânuten ev dâren yürîdû en yenkaziye ve yüdâ'a ile'l-harâb -*Kâdihân.*

لغز عتد کرام الشیخ مقبول قبول پوردیلر و مولانای مذکور دن
بو مقوله کرامته متعلق روایت چوقدر قدس سره شکلری تصویر اولند

و منهم العالم الفاضل مولانا خواجه خیر الدین رحمہ اللہ

مولانای مذکور سلطان محمد خانہ معتمد اولوب علومی کند و عصر

İSMAİL
(Arım Müftüsü)

بسم الله الرحمن الرحيم
 زید پووه اولان شوقدر خوش دینی بکردن حواله ایدوب
 عمو بکردن بیز حواله بی قیوال ایدیکلریندین مکره عمو
 مرقوم بنور اول صلی بکردن اخذ اقدس فتوا اول حاله
 ودر شیه طلب واخذ شغاق در اولور لری سار سار دلم
 اولور کسیم علیهم
 المعنی یاریم
 علی عنه

بوصورتده ورنه صلیغ مزبور بکردن دعوی و طلب واخذ
 طرفلریندن بشی توکیل و بکرا اولدنی بلده سار ایدوب
 بشی حقی واروب بعد اثبات الوکاله اول صلیغ حکم کامله
 و اخذ شغاق در اولور لری سار سار دلم
 اولور کسیم علیهم
 المعنی یاریم
 علی عنه

بوصورتده شیه مرقوم منوال حجر اوزره اثبات وکالت
 ایدوب بعد لکیم صلیغ مزبور بکردن الوک بکریدینه
 حجت شرعی و بکردن مکره ورنه توکیل مزبور انکار اید
 بکرا اول صلیغ بکردن دعوی البس لری بوضمون حجت
 و اثبات اید بکرا منوال بکردن خلاص اولور لری سار سار دلم
 اولور کسیم علیهم
 المعنی یاریم
 علی عنه

OSMANLI ARŞIVI
MŞH.FTV.
1 183

Bir kimse bir miktar borcunu bir başkasına havale ettikten sonra alacaklı alacağını almadan ölse varisleri bu parayı havale edilen kimseden alırlar.

Bu durumda varisler vekâlet yoluyla da bu parayı alabilirler.

Bu durumda vekil tarafından para alınıp borçluya senet verildikten sonra müvekkil veya müvekkiller vekilin vekâletini inkâr edip tekrar alacak davası açamazlar.

Hüve'l-Hâdî
ve aleyhi i'timâdî

Mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd Amr'a olan şu kadar gurus deynini Bekir'den havale edip Amr ve Bekir'den her biri havaleyi kabul etdiklerinden sonra Amr-ı azmun henüz ol meblağ Bekir'den ahz etmeden fevt olsa hâlâ verese taleb ve ahza şer'an kâdir olurlar mı, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olurlar.

Ketebühü **İsmail** el-fakîr el-müftî bi-Arım
Ufiye anh.

Bu suretde verese meblağ-ı mezbûru Bekir'den dava ve taleb ve ahza taraflarından Beşir'i tevkîl ve Bekir'in olduğu beldeye irsâl edip Beşir dahi varıp ba'de isbatı'l-vekâle ol meblağ hüküm-i hâkimle almağa şer'an kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebühü **İsmail** el-fakîr el-müftî bi-Arım
Ufiye anh.

Bu suretde Beşir-i merkûm minvâl-i muharrer üzere isbat-i vekâlet edip ba'de'l-hükm meblağ-ı mezbûru Bekir'den alıp Bekir'in yedine hüccet-i şer'îye verdikten sonra verese tevkîl-i mezbûru inkâr ile tekrar ol meblağ Bekir'den dava eyleseler Bekir mazmûn-ı hücceti isbat edicek mütâlebelerinden halâs olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebühü **İsmail** el-fakîr el-müftî bi-Arım
Ufiye anh.

ALİ
(Ereğli Müftüsü)

Varisi olmadığı düşünülerek beytülmal emini tarafından satılan eve sonradan ortaya çıkan varis tarafından müdahale edilemez ancak vâris evin bedelini beytülmal eminden isteyebilir.

Minhü't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Zeyd-i müteveffanın zâhirde vâris-i ma'rûfu olmamağla emin-i beytülmal terekisini kabz edip terekeden bir menzili re'y-i hâkimle semen-i misline Amr'a bey' ve teslim ve kabz-ı semen etdikden sonra Zeyd'in hasran vârisi Bekir zuhur eylese Bekir semen-i mezbûru eminden talep etmeyip menzili Amr'dan almağa kâdir olur mu.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû'l-fakîru ileyhi azze şânuhû
Ali el-müftî bi-kazâ'i Ereğli
Ufiye anh.

Ve Fi'n-Nâsırıyye li-vefat ve lâ yu'lemü lehü vârisün
fe-bâ'a'l-kâdî dârehû yecûzû velev zahera'l-vârisü
fe'l-bey'u mâzî [...]

SEYYİD MEHMED
(Antalya Müftüsü)

**Allah'ın emirlerini tanımayıp bozgunculuk
yapıp zina eden bir kadının ulüemrin emri ile
öldürülmesi meşrudur.**

Minhü't-tevfik

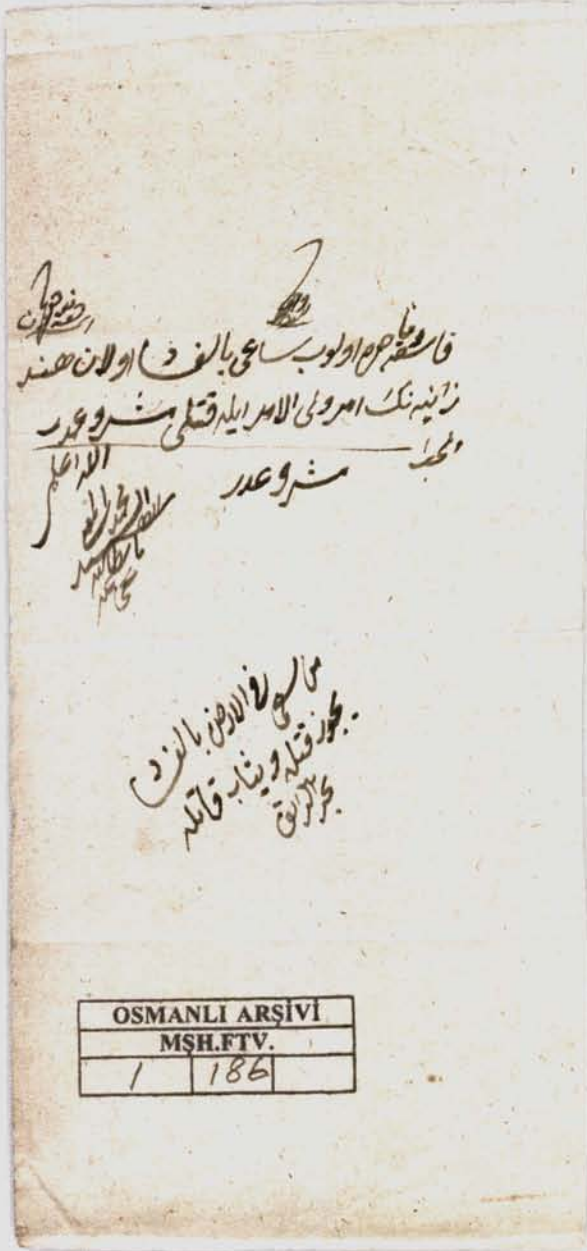
[Mesele beyânında] e'imme-i Hanefiyyeden ce-
vab ne vechiledir ki;

Fâsıka ve fâcire olup sâ'î bi'l-fesâd olan Hind-i
zâniyenin emr-i veliyyü'l-emr ile katli meşrû' mudur.

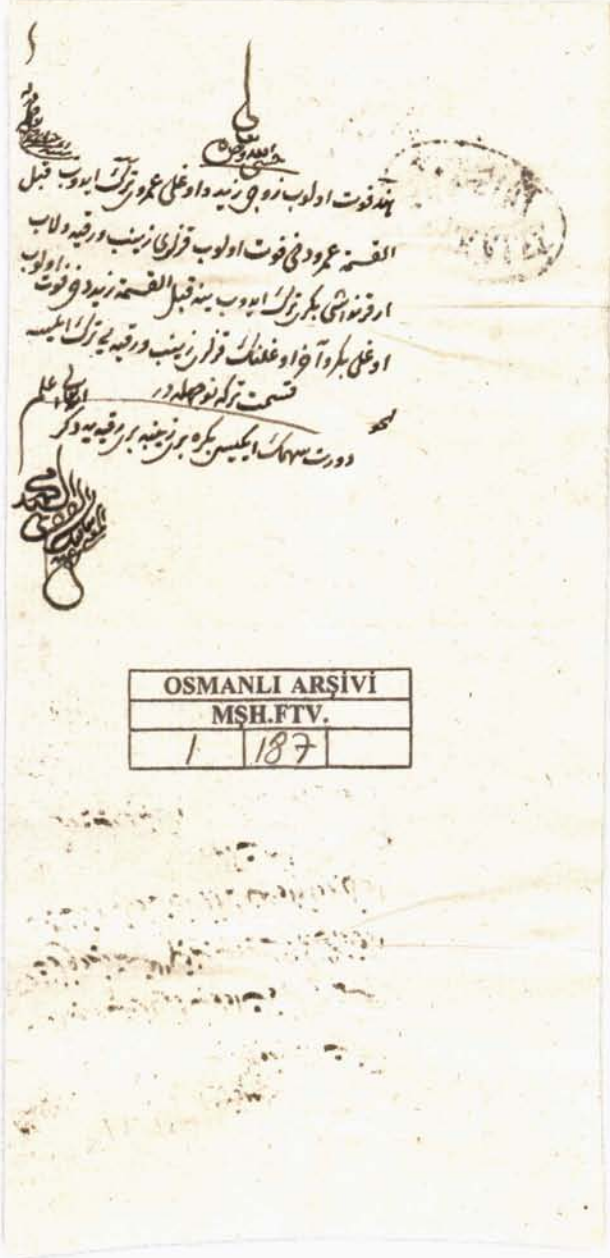
El-cevâb: Allahu a'lem, meşrû'dur.

Ketebehû el-fakîr **es-Seyyid Mehmed**
el-müftî bi-Antalya
Ufiye anh.

Men sa'â fi'l-arzı bi'l-fesâdi yecûzü katlühû ve
yüsâbü kâtilühû.-*Bahru'r-râik.*

SEYYİD MEHMED
(Canik Müftüsü)

Terekeleri paylaşılmadan ölen anne, baba ve bir oğlun dört pay üzerinden paylaşılacak mirasından baba bir bir erkek kardeşe iki, iki kız toruna birer pay verilir.

Hasbiya'llâhu Teâlâ vahdehû

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Hind fevt olup zevci Zeyd ve oğlu Amr'ı terk edip kable'l-kısme Amr dahi fevt olup kızları Zeyneb ve Rukiye ve li-eb er karındaşı Bekir'i terk edip yine kable'l-kismet Zeyd dahi fevt olup oğlu Bekir ve âhar oğlunun kızları Zeyneb ve Rukiye'yi terk eylese kismet-i tereke ne vechiledir.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Dört sehmin ikisi Bekir'e biri Zeyneb'e biri Rukiye'ye değer.

Ketebehû el-fakîr
es-Seyyid Mehmed
el-müftî bi-Canik
Ufiye anh

مدرسین احسان ایدوب رعایت پکران اتمیشل مدرس مد کوره
اچی ایلد ویرلیوب و مولانا ندکورک شکل لپزیرلریدر که تصویر اولند

واول الی اچی حضرت مولانا قبول اتمیوب بن کند و مصارفه یومیسه
اون پیش اچی کفایت ایدر بولد و زیاده اولتی قساع خاطره نقصان

İSMAİL
(Atina Müftüsü)

بسم الله الرحمن الرحيم
 في جواب سؤاله عن
 فوت اولوب وراثتي زوج احمد وصدرته
 خدای ذیبت وحیدیه وركشاه وصدرتی اوغلی
 مصطفى یه مخصره اولوب قبل القسمت مرقوم
 احمد دخی فوت اولوب وراثتی زوجیه هنده
 وصلت قزلی ذیبت وحیدیه وركشاه وعایشه
 واصلی اوغلی مصطفى ومحمد مخصره اولوب
 قبل القسمت رسوم عایشه دخی فوت اولوب
 وراثتی آناسی رسوم هنده ولبا یون قنطرش
 مرقوم محمد مخصره اولدوق اولد متوفیه اولد
 رقیه نكازك كی ورثه مذكوره بینلر بحسب المناسخه
 فوجیه تقسیم اولنور
 الله اعلم
 مبلغ مسله بیك ایلکوز سگسا سمد
 اولوب دور شوز الی دور سمد
 مرقوم مصطفى یه وایکوز یگری یگری سمد
 رسوم ذنبه وینه ایلکوز یگری یگری سمد
 رسوم حیدیه یه وینه ایلکوز یگری یگری سمد رسوم
 وطقسان اوچ سمد مرقوم محمد واللی ایلکی سمد رسوم
 هنده اصابت ایدر
 کذا فی کفر ایچ
 بوصورنا رقیه متوفیه دخی ورثه مذکوره یه ارث
 افتقار ایدر بر قطعه ملک چایری ورثه
 مذکوره دخی محمد سائر ورثه اذینلر فصول
 عروه بیع ایلر سائر ورثه حصه لر بیع مجوز
 اذینلر بیع بیع ایلر حصه لر بیع عوده الی
 ضبط ایتکه قادر اولور لر
 الله اعلم
 اولور لر
 بوصورنا سائر ورثه حصه لر بیع عوده
 اذینلر عروحه ویردکی یکن ایلر
 سائر ورثه یه رجوع ایدر یوحه محمد
 الله اعلم
 محمد رجوع ایدر
 محمد رجوع ای رجوع المشری علی بیع
 اذینلر الاسحقاقه بالینه عز الله

Ölen bir kadının bin iki yüz seksen pay üzerinden paylaştırılacak mirasından oğluna dört yüz elli dört pay, iki kızına iki yüz yirmi yedişer pay, kocasının diğer karısından olan oğluna doksan üç pay ve kocasının diğer karısına elli iki pay verilir.

Bu durumda mirasa dâhil herhangi bir mülkü varislerinden birisi diğerlerinin izni olmadan satamaz.

Bu durumda satın alan kimse o mülkü iade eder ve verdiği parayı satan kimseden geri alır.

Minhü'l-ismetü ve't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Rukiye fevt olup verâseti zevci Ahmed ve sadriyye kızları Zeyneb ve Hadice ve Rükşah ve sadrî oğlu Mustafa'ya münhasıra olup kable'l-kismet merkûm Ahmed dahi fevt olup verâseti zevcesi Hind'e ve sulbiyye kızları Zeyneb ve Hadice ve Rükşah ve Ayşe'ye ve sulbî oğulları Mustafa ve Mehmed'e münhasıra olup kable'l-kismet mersûme Ayşe dahi fevt olup verâseti anası mersûme Hind'e ve li-ebeveyn karındaşı merkûm Mehmed'e münhasıra oldukda evvelâ müteveffîye olan Rukiye'nin terekisi verese-i mezkûre beynlerinde bi-hasebi'l-münâsaha ne vechile taksim olunur.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Meblağ-ı mesele bin iki yüz seksen sehinden olup dört yüz elli dört sehim merkûm Mustafa'ya ve iki yüz yirmi yedi sehim mersûme Zeyneb'e ve yine iki yüz yirmi yedi sehim mersûme Hadice'ye ve yine iki yüz yirmi yedi sehim mersûme Rükşah ve doksan üç sehim merkûm Mehmed'e ve elli iki sehim mersûme Hind'e isabet eder.

Ketebehû el-fakîr **İsmail** el-müfti bi-medineti Atina
Ufiye anh.
[mühür]
Rabbi sehhil
umûre İsmail

Kezâ fi'l-ferâiz

Bu suretde Rukiye-i müteveffîyeden verese-i mezkûreye irsen intikal eden bir kıt'a mülk çayırı verese-i mezkûreden Mehmed sair verese izinlersiz fuzûlen Amr'a bey' eylese sair verese hisselerinde bey'i mücîzler olmayıp fesh-i bey' ile hisselerini Amr'dan alıp zabt etmeğe kâdir olurlar mı.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olurlar.

Ketebehû el-fakîr **İsmail** el-müfti bi-medineti Atina
Ufiye anh.
[mühür]
Rabbi sehhil
umûre İsmail

Bu suretde sair verese hisselerini Amr'dan aldıklarında Amr Mehmed'e verdiği semen ile sair verese-ye mi rücû' eder yohsa Mehmed'e [mi?]

El-cevâb: Allahu a'lem.

Mehmed'e rücû' eder.

Ketebehû el-fakîr **İsmail** el-müfti bi-medineti Atina
Ufiye anh.
[mühür]
Rabbi sehhil
umûre İsmail

Sümme'r-rücû' ey rücû'u'l-müşterî alâ bâyi'ihî izâ sebete'l-istihkâku bi'l-beyyineti. -*Gureru'd-dürer.*

Men bâ'a mülke gayrihî fe'-mâliku bi'l-hıyâr in şâ'e feseha. -*Hidaye.*

ÖMER
(Atina Müftüsü)

Ölen kardeşinin tek varisi olarak bir miktar parasına el koyan kimse kardeşinden alacaklı olduğunu iddia eden kimseye o parayı verdikten sonra alacaklının tüm alacağını ödemek zorunda değildir.

Ve minhü'l-ismetü ve't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

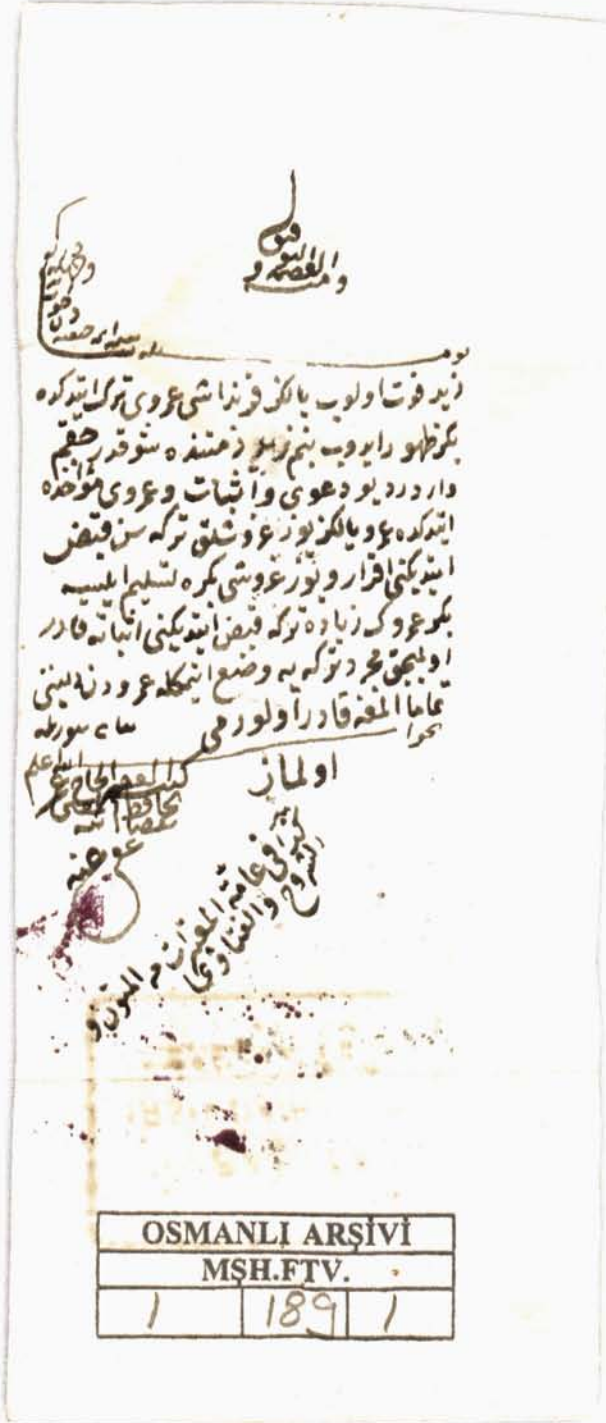
Zeyd fevt olup yalnız karındaşı Amr'ı terk etdikde Bekir zuhur edip benim Zeyd zimmetinde şu kadar hakkım vardır deyu dava ve isbat ve Amr'ı mu'âhaze etdikde Amr yalnız yüz kuruşluk terekesin kabz etdiğini ikrar ve yüz kuruşu Bekir'e teslim eylese Bekir Amr'ın ziyade tereke kabz etdiğini isbata kâdir olmayacak mücerred terekeye vaz' etmekle Amr'dan deynini tamamen almağa kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr el-Hâc Ömer el-Hâfız
el-müfti bi-kazâ'i Atina
Ufiye anh.

Kezâ fî âmmeti'l-mu'teberâti mine'l-mütûni
ve's-şürûhi ve'l-fetâvâ.

شرح مقامه عاشیه یازمشرالآن من الطبه متداول و مقبول در حاشیه
مذکورده تحقیقات کثیره و تدقیقات مهمه ایراد ایدوب مفید کتابت شد

و منهم العالم الفاضل العامل المولی قاضی رباط رحمه الله
مذکور عالم و فاضل زاهد و متوَّع کسبه اولوب فنّ نخب متعلّق اولان

Ölen bir kimsenin terekesinin borcunu karşılayıp karşılamadığı bilinmeden ölenin tek varisi olan kardeşinden alacağına karşılık senet alan alacaklı, terekenin borcu karşılamadığı ortaya çıktıktan sonra elindeki senedi göstererek alacağını borçlunun kardeşinden alamaz.

Ve minhü'l-ismetü ve't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevap ne vechiledir ki;

Zeyd'in karındaşı Amr diyar-ı âharda fevt oldukda Bekir benim Amr zimmetinde şu kadar gurus hakkım vardır deyu Zeyd'i mu'âhaze etdikde Zeyd Amr'ın düyununa vefa edecek terekesi olduğunu bilmem deyu Bekir'i def' etdikde Bekir, Zeyd'e Amr'ın tereke-i vâfiyyesi vardır korkulmaz şimdilik bana cihet-i karzdan şu kadar gurus deynin olduğunu nâtik bir temessük ver ba'dehû alâ mehlin terekei Zeyd'i kabz etdiğinde ol mikdar meblağı bana [eda] etdikde temessük şakk olunur ben sana karz-ı hasen olmak üzere akçe vermedim benim hakkım ancak karındaşın Amr zimmetindedir. Sen Amr'ın vâris-i vâhidi olup tereke-i vâfiyyesin kabz etdiğin hasebiyle dava ederim deyu mahzar-ı şâhideynde ikrar ve işhâd etdikde Amr'ın düyununa vefa edecek terekesi bulunmadıkda şer'an Zeyd'in üzerine nesne lâzım gelmediği zâhir olıcak Bekir mantûk-ı temessük üzere Zeyd'den meblağ-ı merkumu almağa kâdir olur mu, beyân buyurulup müsâb oluna.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **el-Hâc Ömer el-Hâfız** el-müfti bi-kazâ'i Atina
Ufiye anh.

Bekir'in vech-i muharrer üzere ikrar ve işhâd temessükde olan ikrar-ı kizb olduğunu ikrardır ve merkum temessük lağv ve hilâf-ı vâki olduğunu ikrardır pes Zeyd vech-i meşrûh üzere mukaddem ve mu'ahhar Bekir verâseti isbat edicek Bekir'i def' eder.

Fetâvâ-yı Ali Efendi merhumun def' u ref' bâbında suver-i müte'addide[de verdiği] cevap fetvâya şehâdet eder.

ÖMER
(Atina Müftüsü)

Bir kimse birisi aleyhine alacak davası açsa ve borçlu borcunu inkâr etse alacaklı borçluya yemin verdirebilir.

Ve minhü'l-ismetü ve't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

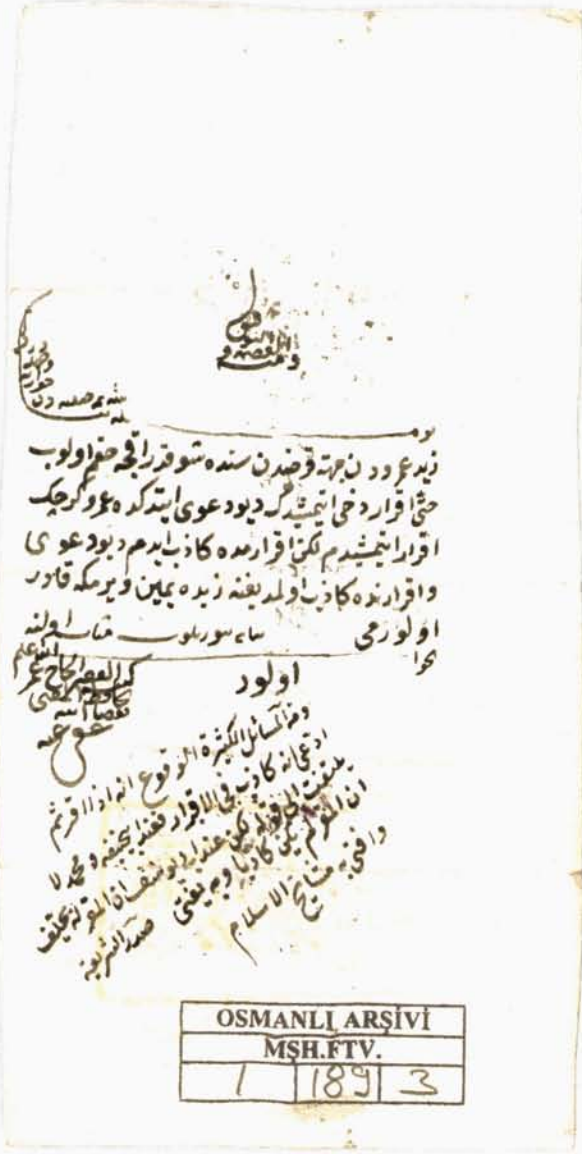
Zeyd Amr'dan cihet-i karzdan sende şu kadar akçe hakkım olup hatta ikrar dahi etmişdin deyu dava etdikde Amr gerçek ikrar etmişdim lâkin ikrarında kâzib idim deyu dava ve ikrarında kâzib olmadığına Zeyd'e yemin vermeğe kâdir olur mu, beyân buyurulup müsâb oluna.

El-cevâb: Allahu a'lem.

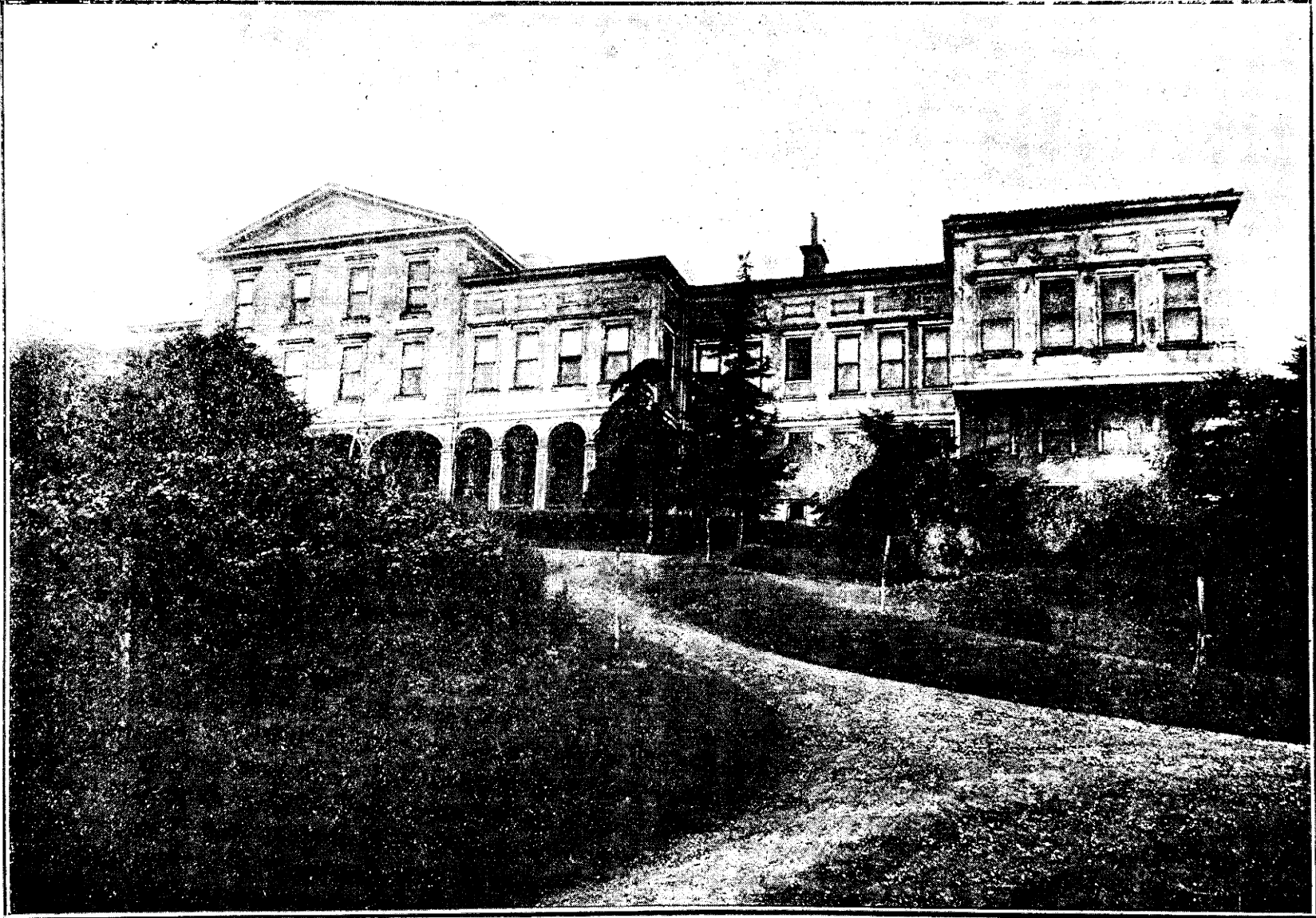
Olur.

Ketebehû el-fakîr **el-Hâc Ömer el-Hâfız**
el-müfti bi-kazâ'i Atina
Ufiye anh

Ve mine'l-mesâili'l-kesîreti el-vukû ennehû izâ ekarre sümme idde'â ennehû kâzibün fî'l-ikrar fe-inde Ebî Hanife ve Muhammed lâ-yültefetü ilâ kavlihî lâkinne inde Ebî Yusuf enne'l-mukarre lehü yuhallefu enne'l-mukırra lem-yekûn kâziben. ve bihi yüftâ. -Sadru's-Şerî'a ve'ftâ bihi Meşâyihu'l-İslam.

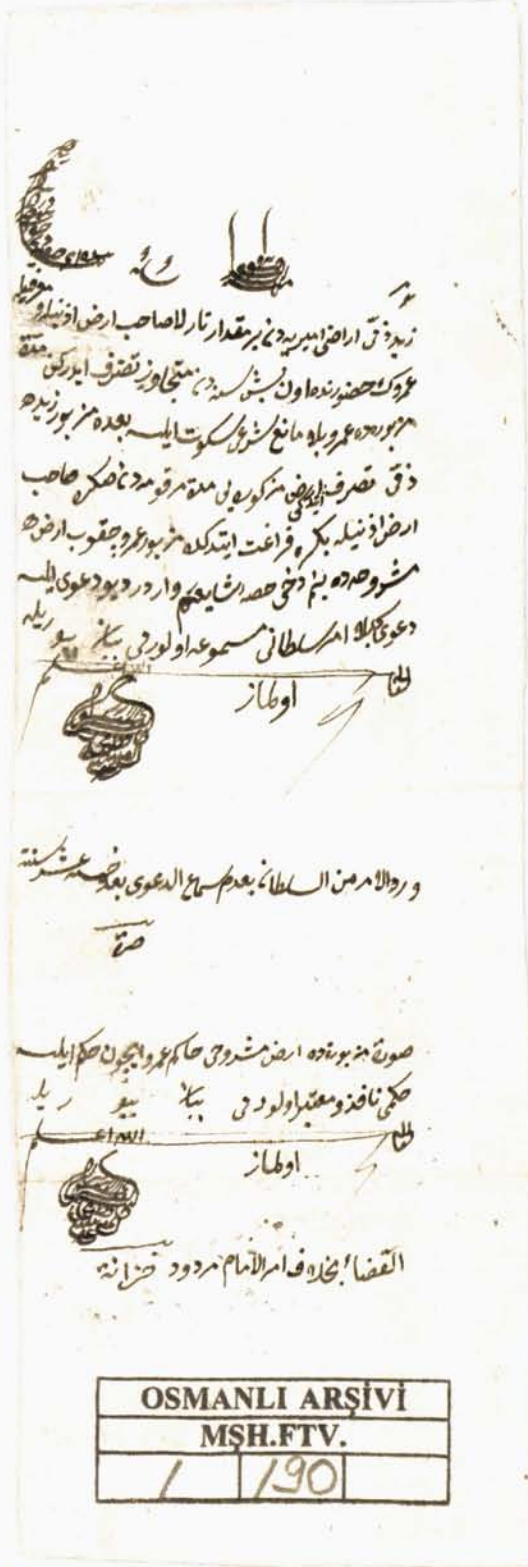

مشيخت اسلاميه دائره سنك باغچه طرفه كى جبهه سى

Meşihat-ı İslamiye Dairesi'nin bahçe tarafındaki cephesi. -İlmiye Salnamesi

HAFİZ MEHMED
(Yanya Müftüsü)

Bir kimse sipahisinin izniyle on beş seneyi aşkın bir zamandır tasarruf ettiği tarlayı bir başkasına devretse üçüncü bir şahıs “bu tarlada benim de hissem var” diye dava açamaz.

Bu durumda üçüncü şahsın açacağı davada hâkim lehine karar verse bile, geçersiz olur.

Minhu'l-hidâyetü ve't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir beyân buyurula.

Zeyd-i zimmi arazi-i emiriyyeden bir mikdar tarla sahib-i arz izniyle ve ma'rifetiyle Amr'ın huzurunda on beş seneden mütecâviz tasarruf ederken müddet-i mezbûrede Amr bilâ-mâni-i şer'î sükût eylese ba'dehû mezbûr Zeyd-i zimmi tasarruf ettiği arz-ı mezkûreyi müddet-i merkûmeden sonra sahib-i arz izniyle Bekir'e ferâğat etdikde mezbûr Amr çıkıp arz-ı meşrûhada benim dahi hisse-i şâyi'âm vardır deyu dava eylese davası bilâ-emr-i sultanî mesmû'a olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Hâfız Mehmed** el-müftî bi-medineti Yanya
Ufiye anh.

Verede'l-emru mine's-sultan bi-ademi semâ'i'd-dava ba'de hamsete aşara seneten. Hürretü

Suret-i mezbûrede arz-ı meşrûhu hâkim Amr için hükm eylese hükmü nâfiz ve mu'teber olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Hâfız Mehmed** el-müftî bi-medineti Yanya
Ufiye anh.

El-kazâ'u bi-hilâfi emri'l-imami merdûdün. *Hazâne.*

ABDÜLHAY
(Siroz Müftüsü)

بسم الله الرحمن الرحيم
 بروقف قریب سید حدود دندہ و اولاد
 سو قدر دو عمر و صبر و صبر و صبر
 خلاق قید و کفایت و کفایت و کفایت
 متولیس طرقتن مله خ اولاد و عمر و اولاد
 عرصہ نے خالی و خالی و خالی و خالی
 فاسق اید قسلاق اوچک و اوچک و اوچک
 لیجی واقطع ایمنی اوچک و اوچک و اوچک
 صبیح اوچک و اوچک و اوچک و اوچک
 کتبہ الفقہ علی
 الحنفی علی
 ابوکار
 بو صورتہ ایجی صبیح و صبیح و صبیح
 متولیس و قف اولاد و خیر و خیر و خیر
 امر ملکہ الی و الا آخرہ ایجی و ایجی و ایجی
 قادر اوچک و اوچک و اوچک و اوچک
 اجوا
 اوچک و اوچک و اوچک و اوچک
 اخو ایجی و ایجی و ایجی و ایجی
 زبوا اجڈہ و زبوا و زبوا و زبوا

OSMANLI ARŞİVİ	
MŞH.FTV.	
1	191

Vakıf köy sınırları içerisinde kışlak olarak kaydı bulunmayan bir arsanın vakfın mültezimi tarafından “boş arsadır” diye benzerlerinden eksik fiyatla başkalarına kiralanması doğru değildir.

Bu durumdaki arsa vakıf mütevellisi tarafından emsal değeriyle (ecr-i misliyle) başkasına kiralanabilir.

Allahu'l-Hâdî
ve aleyhi itimadî

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiyyeden cevab ne vechiledir ki;

Bir vakıf karyenin hududunda dahil olan şu kadar dönüm arsa suret-i defter-i hakanîde kışlak kayd olunmuş değil iken vakf-ı mezbûr mütevellisi tarafından mültezim olan Amr ol arsayı hâliyyedir deyu ecr-i mislinden noksan-ı fâhiş ile kışlak olmak üzere Zeyd'e icâr ve iktâ' eylemiş olsa şer'an icârı sahîh olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olmaz.

Ketebehû el-fakîr **Abdülhay** el-müfti bi-Siroz
Ufiye anh.

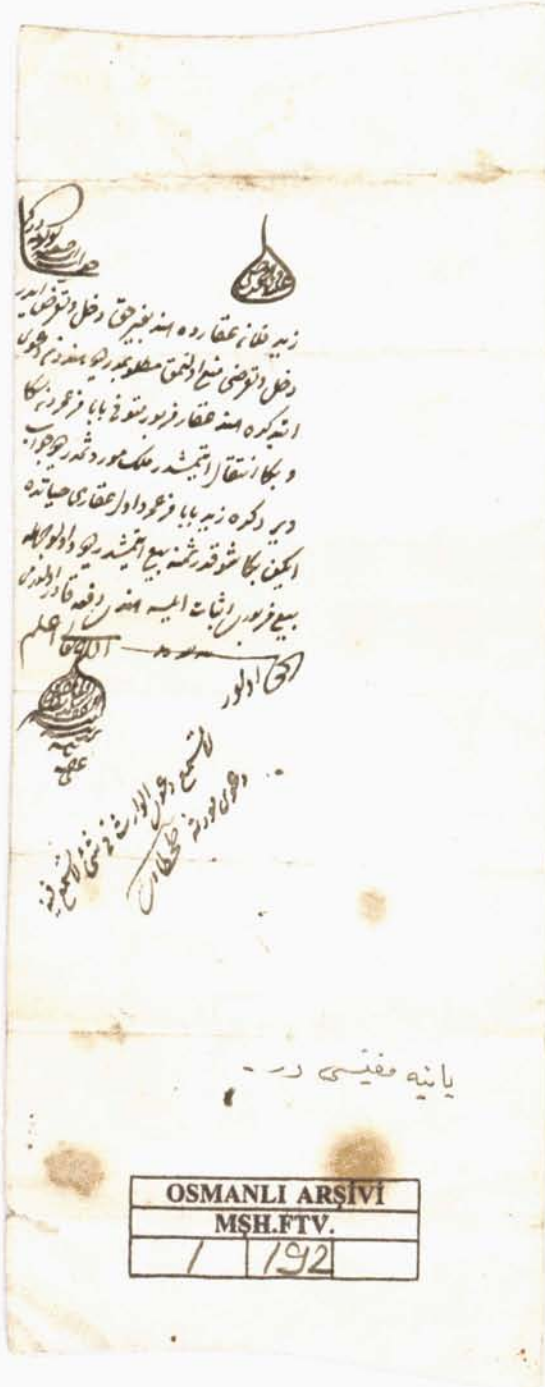
Bu suretde icârı sahîh olmayıcak hâlâ mütevellî-i vakf olan Bekir Zeyd'e ya bu arsayı ecr-i misliyle al ve illâ âhara icâr ederim demeye kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur. Belki bilâ-arz âhara icâra bile kâdirdir zirâ icâre-i mezbûre fâsidedir.

Ketebehû el-fakîr **Abdülhay** el-müfti bi-Siroz
Ufiye anh.

YANYA MÜFTÜSÜ

Bir kimsenin hayatta iken babasından satın aldığı mala, bu satışı ispatladığı takdirde diğer kardeşi müdahale edemez.

Hasbiyallâhü ve tevekkeltü aleyhi

[Bu mesele beyânında] cevab-ı e'imme-i Hanefiye bu vechiledir ki;

Zeyd falan akârda Hind bi-gayrı hakkın dahl ü taarruz eder dahl ü taarruzu men' olunmak matlubumdur deyu Hind'den dava etdikde Hind akâr-ı mezbûr müteveffâ babamız Amr'dan sana ve bana intikal etmişdir mülk-i mevrûsumdur deyu cevap verdikde Zeyd babamız Amr ol akârı hayatta iken bana şu kadar semene bey' etmişdir deyu ve ol vechile bey'-i mezbûru isbat eylese Hind'i def'a kâdir olur mu, beyân buyurula.

El-cevâb: Allahu Teâlâ a'lem.

Olur.

Ketebehû el-fakîr ... el-müfti bi-medineti Yanya
Ufiye anh

Lâ-tüsma'u da'va'l-vârisi fi şey'in lâ-tüsma'u fihi
da'vâ mûrisihî. -Tahtavî.

SEYYİD ALİ (Tarih)

Bir kimsenin ambarından izinsiz olarak zahiresini alan kimse onun aynısını vermek zorundadır.

Minhû't-tevfîk

Bu mesele e'imme-i Hanefiyyeden mervîdir ki

Zeyd Amr'ın anbarından şu kadar buğdayı ahz ve istihlâk eylese Amr'a ol buğdayın mislini Zeyd'e tazmine kâdir olur mu.

El-cevâb: Allahu a'lem.

Olur.

Ketebehû'l-fakîr

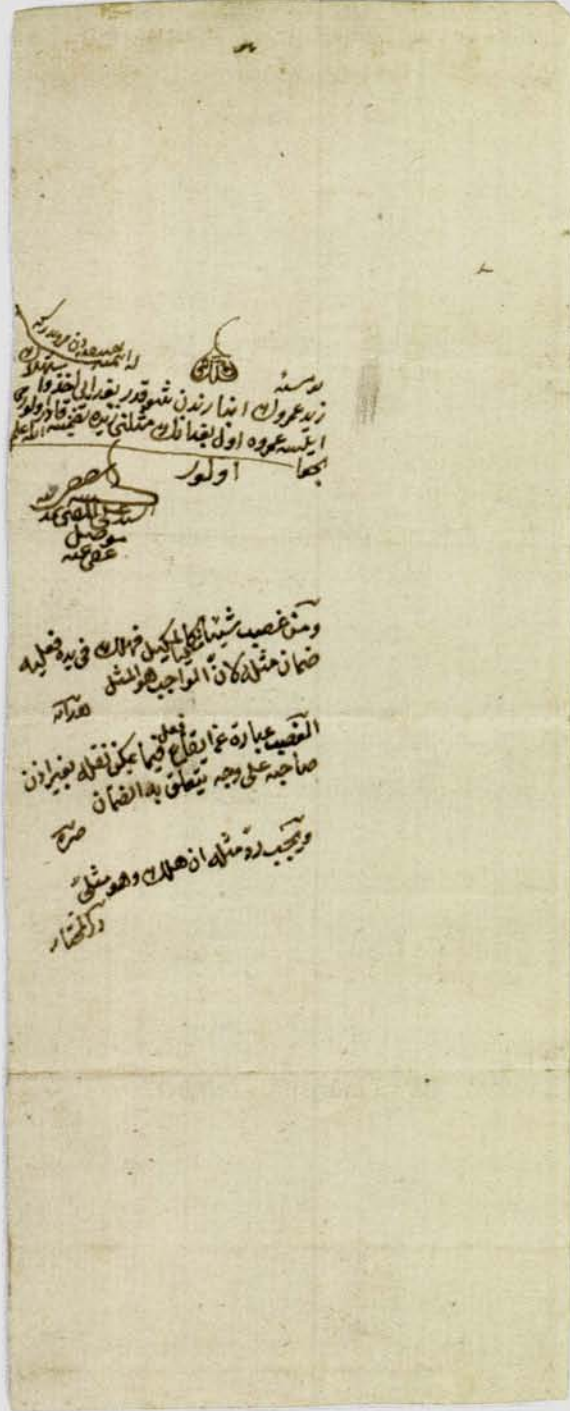
Es-Seyyid Ali el-müftî bi-medîneti Musul
Ufiye anh.

Ve men gasabe şey'en misliyyen ke'l-mekîl fe-
heleke fî yedihî fe-aleyhî zamânu mislihî li-enne'l-
vâcibü hüve'l-mislü -*Hidâye*.

El-gasbu ibaretün an îkâ'i fi'ilin fîmâ yümkinu
nakluhû bi-gayrı izni sâhibihî alâ vechin yete'allaku
bihî'z-zaman -*Hürretü*.

Ve yecibu reddü mislihî in heleke ve hüve misliyyün

- *Dürri'l-Muhtâr*.

FETVA SURETİ

Kırk sene önce, bilgisi dahilinde, kocası tarafından satıldıktan sonra satış suretiyle birkaç el değiştirmiş bir arsa hakkında karısı mülkiyet davası açamaz.

Suret-i fetva-yı şerife

Zeyd mülkiyet üzere mutasarrıf olduğu bir kıt'a arsayı Meryem'in ve oğlu Amr'ın muvâcehelerinde semen-i maluma Hind'e bey' edip mutasarrıfe iken fevt eyledikde kızı Rukiye'ye irsle intikal ettikten sonra Rukiye dahi arsa-i merkûmeyi mezbûrânın huzurlarında Beşir'e bey' edip bu hâl üzere tedâvül-i eydî ile kırk sene müddet mikdarı mezbûrûn mutasarrıflar iken Amr Beşir'e dava edip şer'an Beşir'e ba'de'l-hükm Amr'ın anası Meryem-i mezbûre arsa-i mezkûreyi Beşir'den dava ve kendisinin mülkü olduğunu iddia eylese bunca müddet bilâ-özl sükût edip dava etmemiş iken davası mesmû'a olur mu

El-cevâb: Allahu a'lem.

İki vechile davası mesmû'a olmaz.

İddi'â men kâne hâzıran vakte's-şirâ' ve't-tasarruf lâ-tusma'u davahû li-enne zâlike ikrârûn minhû bi-ennehû mülkü'l-bâyî' kat'an li-itmâ'ı'l-fâsidedi ve sedden li-bâbi't-tezvîr ve't-telbîs ve bihî kat'a kesîrûn min ashâbi'l-mütûn ve's-şürûh ve'l-fetâvâ - mine'l-Hayriye.

Li-vürûdi'l-emri's-sultanî bi-ademi semâ' küllî dava madâ aleyhâ hamse aşrete seneten.
- mine'l-Hayriye fi'd-dava.

